

I kamp for flåden

*En levnedsskildring af
Kommandør Halfdan B. Barfod
1880-1947*

Fortalt af Jørgen H. Barfod · Maritim Kontakt XXI

Maritim Kontakt XXI

I kamp for flåden

*En levnedsskildring af
Kommandør Halfdan B. Barfod
1880-1947*

Fortalt af Jørgen H. Barfod

København 1999

Maritim Kontakt udgives af
Kontaktudvalget for Dansk Maritim Historie- og Samfundsforskning,
Dyvekes Allé 6, 2300 København S

Redaktion: Erik Gøbel

Lay-out: Jens Lorentzen

Sats og tryk:
Gullanders Bogtrykkeri a/s, Skjern

© Kontaktudvalget for Dansk Maritim Historie- og Samfundsforskning

Ekspedition:
Maritim Kontakt, Dyvekes Allé 6, 2300 København S

ISBN 87-87947-04-8
ISSN 0106-7818

Udgivet med støtte fra:

*Carlsen-Langes Legatstiftelse,
Frederik og Emma Kraghs Mindefond,
Hielmstjerne-Rosencroneske Stiftelse,
Kulturministeriets bevilling til almenkulturelle tidsskrifter,
Velux Fonden af 1981*

Slutvignetter af Asger Barfod.

Omslag:
Hejmdal møder som kadetskib den engelske panserkrydser *Hood* nord for Irland
og saluterer dens admiralflag. Maleri fra 1928 af Chr. Benjamin Olsen. (Privateje).

Frontispice:
Halfdan Barfod. Maleri fra 1947 af Margrethe Sv. Poulsen. (Privateje).

Indhold

Forord · 7

- 1 Så til søs 1880-1913 · 9
- 2 1. verdenskrig 1914-1918 · 31
- 3 Efterkrigstid 1918-1923 · 48
- 4 Islandsfærden 1924 · 66
- 5 Atter på Island 1925 · 85
- 6 Motorbådssagen og togtet med kadetskibet 1926-1929 · 100
- 7 Uden flåde intet forsvar 1930-1933 · 119
- 8 Sømagt 1934-1937 · 137
- 9 Krigen lurder forude 1937-1940 · 157
- 10 Den 9. april 1940 og tiden indtil 1943 · 168
- 11 I modstandsbevægelsen og efter befrielsen 1943-1947 · 184

Kildemateriale · 192

Personregister · 193

Stedregister · 197

Skibsregister · 201

Forord

Det er naturligvis vanskeligt for en søn at skulle skrive om sin far, men jeg finder hans kamp for flåden så væsentlig i den historie, der berører vort forsvar, at jeg alligevel forsøger. Muligvis kan forholdene for de danske søofficerers liv og forhold før 2. verdenskrig også have sin interesse.

Skildringen af Halfdan Barfred Barfods liv anser jeg for værdifuld, idet den giver et godt indblik i de økonomiske forhold, en søofficer havde før 2. verdenskrig, ligeledes fortæller det om den urimelige rivalisering, som var mellem de to værn, hær og flåde i det samme tidsrum. En rivalisering, der tilsyneladende havde sine modpoler i general With og viceadmiral Rechnitzer.

Halfdan Barfod havde tidligt studeret taktik og strategi og var en stor beundrer af den amerikanske historiker Mahan, der fastslog sømagtens store betydning for et lands eksistens. Halfdan Barfod kæmpede for at give flåden tålelige kår og for at åbne politikernes øjne for flådens betydning.

I sit sidste værk, der udkom samme år, som han døde i 1947, skriver han bl.a.: »Historikerne var oftest helt ukendte med søens forhold og havde heller ikke særlig interesse for dem. Derfor overså de sømagts store betydning på resultaterne. På samme måde har de mænd, der har skrevet søens historie, i almindelighed holdt sig til deres særlige emne uden at sætte begivenhederne på søen i forbindelse med den almindelige historie. Først når søens historie sættes i forbindelse med den almindelige historie, og når man systematisk klarlægger årsag og virkning i hvert enkelt tilfælde, viser alle enkelttilfældene med forbavsende tydelighed, at søherredømmet er afgørende for alle store kriges udfald.«

Halfdan Barfods kamp i 1930'erne var en kamp, der mislykkedes for ham, men selv under krigen og efter denne fortsatte han sit arbejde.

Denne skildring er hovedsagelig bygget på hans egne ord. For tiden fra 1912 til omkring 1931 gengives brudstykker af de mange breve, som han skrev hjem til sin kone. De fortæller om forholdene ombord og om de oplevelser, han havde rundt om i Danmark og ved togter til andre lande. Herudover er benyttet manuskripter til hans artikler og bøger, som er bevaret og i dag findes på Rigsarkivet, samt oplysninger hentet fra andre mere spredte kilder.

Far skrev i 1936 i et brev til den socialdemokratiske folketingsmand Hans Nielsen bl.a.: »De har haft stadig fremgang for den sag, De har viet Deres liv, og kan måske vanskeligt forestille Dem, hvor-

dan en mand som jeg føler det, når det, jeg har arbejdet for hele mit liv, nemlig vor flåde, praktisk talt forsvinder. Jeg har et indtryk af, at mit liv er spildt, fordi mit arbejde findes unyttigt.»

Til slut er det mig en kær pligt at takke de fonde varmt, som har fundet levnedsskildringen af min far så værdifuld, at de har støttet udgivelsen økonomisk: Carlsen-Langes Legatstiftelse, Frederik og Emma Kraghs Mindefond, Hielmstjerne-Rosencroneske Stiftelse, Kulturministeriets bevilling til almenkulturelle tidsskrifter og Velux Fonden af 1981.

Jørgen H. Barfod

I · Så til søs 1880-1913

Dåbsattesten fortæller, at Halfdan Barfred Barfod, søn af personel kapellan Nikolaj Frederik Severin Grundtvig Gote Birkedal Barfod og hustru Anna Marie Barfred, var født i Ruds Vedby den 19. juli 1880 og døbt i Ruds Vedby Kirke den 22. august samme år.

Ruds Vedby havde historisk sus over sig. Det nærliggende Vedbygård havde fra kong Erik af Pommerens tid været i slægten Ruds besiddelse i mere end 200 år, og blandt ejerne var admiralen Otto Rud, der var født 1520. Den trefløjede hovedbygning i gotisk stil kunne derfor nok sætte en drengs fantasi i bevægelse.

Familien flyttede imidlertid allerede året efter til Mors, hvor pastor Barfod blev sognepræst til Flade og Sdr. Dråby, men det strenge klima her forårsagede, at pastoren igen måtte flytte til mindre strøg, og han blev derfor sognepræst til Hjørunde på Sjælland, og her har Halfdan Barfod oplevet sine drengeår indtil han blev tilstrækkelig gammel til at komme på Magleby Realskole på Møen.

Halfdan Barfods farfar var historikeren Frederik Barfod, der ganske givet må have præget Halfdan Barfods sind. Frederik Barfod var som ung en rebel med et stort hjerte for folkestyret, hvilket først gav ham en censur på halsen, men siden gjorde, at han som medlem af den grundlovgivende rigsforsamling var energisk medunderskriver af den første frie forfatning i 1849. Han var desuden en god ven af Grundtvig og en ivrig skandinav, hvilket hans søn jo fik glæde af med sine mange navne. Efter den sørgelige krig 1864 var hans ofte udtalte mening: Glem aldrig Sønderjyllands danskhed og Nordens enhed.

Frederik Barfod døde i 1896, da Halfdan Barfod var 16 år, og han har derfor i sine unge år, da netop karakteren dannes, oplevet sin farfar, da han var i gang med at skrive sin Danmarks historie. Halfdan Barfod satte stor pris på sin farfar og har da også arvet en del minder fra ham. Frederik Barfods manglende interesse for titler har også smittet af på sønnesønnen, der var lige så uimponeret af titler. Under Frederik VII havde han afslået at få tildelt Ridderkorset, og siden afslog han også titler som professor og justitsråd, men Christian IX gav ham dog Ridderkorset i 1888 uden at spørge ham.

Mens Frederik Barfods ældste søn, der var født i 1843, fik navnene Hans Peter Gote som fornavne foruden moderens navn Birkedal, så fik den næste søn, der fødtes i 1848, navne efter hans gode ven, idet han kom til at hedde Nikolaj Frederik Severin Grundtvig Gote Birkedal Barfod. Navnet Gote hentyder til Faderens nordiske interesser. Pastor Nikolaj Barfod var ligesom faderen initiativrig og

oprettede i 1881 som den anden i landet en sygeplejeforening i Ruds Vedby, og da han blev sognepræst til Flade og Sønder Dråby oprettede han her en sognesparekasse. I Gelsted oprettede han ligeledes en sygeplejeforening og virkede for sådanne foreningers oprettelse rundt på Fyn og i Jylland.

Pastor Nikolaj Barfod samlede sin fars efterladte notater om slægten, og på grundlag af disse og yderligere indsamlede oplysninger fik han i 1925 udgivet en slægtsbog over slægten Barfod-Barfood-Barfoed. Både skrivelyst og aktiviteter har Halfdan Barfod således arvet fra både far og farfar.

På Magleby Realskole lærte Halfdan Barfod at klare sig selv mellem kammeraterne, der dog for en stor dels vedkommende var fra landet som han selv. Fra skolen tog han præliminæreksamen den 13. juli 1895 med pæne karakterer, ialt 102½ points. Herefter blev han konfirmeret af sin far i Hjørunde kirke den 17. søndag efter Trinitatis den 6. oktober 1895.

Det må have været livet på Møen nær hav og skibe, der har givet Halfdan Barfod den interesse for søen og ønsket om selv at komme ud at sejle, og hvad var da mere nærliggende end at melde sig til søværnet. Iøvrigt havde farfaren, Frederik Barfod, også som dreng ønsket at stå til søs, men hans strenge far, provst H. P. Barfod, havde nægtet ham tilladelse til det, da han mente, at han bedre egnede sig for at studere. Mon ikke Frederik Barfod også havde inspireret sit barnebarn lidt til søen.

Halfdan Barfod meldte sig straks og blev som 15-årig den 10. oktober 1895 optaget som frivillig lærling i flåden. Den 24. oktober samme år mødte han på kaserneskipet *Sjælland* i København, og fra den 31. oktober 1895 til den 14. marts 1896 var han på togt med krydserfregatten *Fyen*. Togtet gik under kommandør Caroc til Vestindien, og undervejs blev eleverne undervist i sømandskab, sejlmånøvrer, vagttjeneste m.m. Det var et rigtigt sejlskib med tre høje master med ræer, så der var gode muligheder for at lære sejlmånøvrer her. Det var nok en hård tårn for en 15-årig dreng, og han var da også efter togtet indstillet på at sige sømandslivet farvel, men da han fortalte om sine oplevelser gjorde hans fængslende skildringer af livet ombord og oplevelserne i land, at han også selv blev stærkt optaget af det. Han blev i marinen. Han havde iøvrigt fået udbetalt hjemsendelsespenge, ialt 25 kr. 4 øre.

Den 6. juni 1896 var han atter ude med krydserkorvetten *Valkeyrien*, men det var et helt andet skib. Her var der ingen sejl, da det var et moderne krigsskib, og togtet gik denne gang til England under kommandør Fugl. Sammen med panserskibet *Iver Huitfeldt* skulle de repræsentere Danmark ved prins Carls giftermål med den engelske prinsesse Maud. Han var hjemme igen den 30. september, og efter en bedømmelse, der gav ug i opførsel og ug i evner, var han klar til at fortsætte. Han fik i hjemsendelsespenge ialt 29 kr. og 97 øre.

Flådens øvelsesskonnert Absalon indgik i flåden i 1862 og udgik først i 1908. Den var kadetskib bl.a. fra 1891 til 1902. (Privateje).

Dette andet togt havde gjort ham mere kendt med søen og sølivet, og hans chefs fine bedømmelse gjorde at han atter havde fået lyst til livet i søværnet.

Han gik derefter på Thorsen og Rothes kursus til Søofficersskolen og bestod adgangseksamen i 1898, hvorefter han sejlede som aspirant i sommeren 1898 og var på togt med skonnerten *Absalon*. De var her 8 aspiranter, og han fik den bedømmelse af kaptajn R. Hammer, at han »gør sig umage, man mangler anlæg for sølivet«, og han var ikke mellem de fire, der blev antaget som kadetter. Den følgende vinter gik han da på Galster og Holbølls kursus og kom her efter i 1899 med mellem 5 aspiranter på samme skonnert. Denne gang gik det ham bedre. I hans vidnesbyrd stod der: »De har været ret flink, men har jo også haft den fordel fremfor Deres kammerater, at De var med øvelsesskibene i fjor. Med deres forhold har man været tilfreds.«

Den 25. august 1899 blev han udnævnt til kadet og var på togt med skruefregatten *Dagmar*, hvorefter der i bedømmelsen stod: Forhold ombord 6 (højeste tal er 7), lovende. Signeret den 27. juli 1899 af kaptajn Hans Th. Hedemann, der var kadetskibets chef, kaptajn C. Bloch, der var næstkommanderende ved Kadetskolen og premierløjtnant Peter Carl Bundesen, som var skoleofficer.

Han var nu kadet, og var atter ude med skonnerten *Absalon* i 1900 og derefter på togter i 1900 og 1901. De var ialt 4 kadetter i

klasse D. Ejendommeligt nok karakteriseres han for at være barnagtig og glemsom og ej heller tilstrækkelig ordentlig. »De er et rart og skikkeligt menneske, som vi holder meget af, men De må tage Dem betydeligt sammen.« Det lyder besynderligt, når man ellers kender til Halvdan Barfods senere optræden og virke, men der kan jo spille så mange forhold ind i en bedømmelse, og en ung mand kan jo også ændre sig en del med årene.

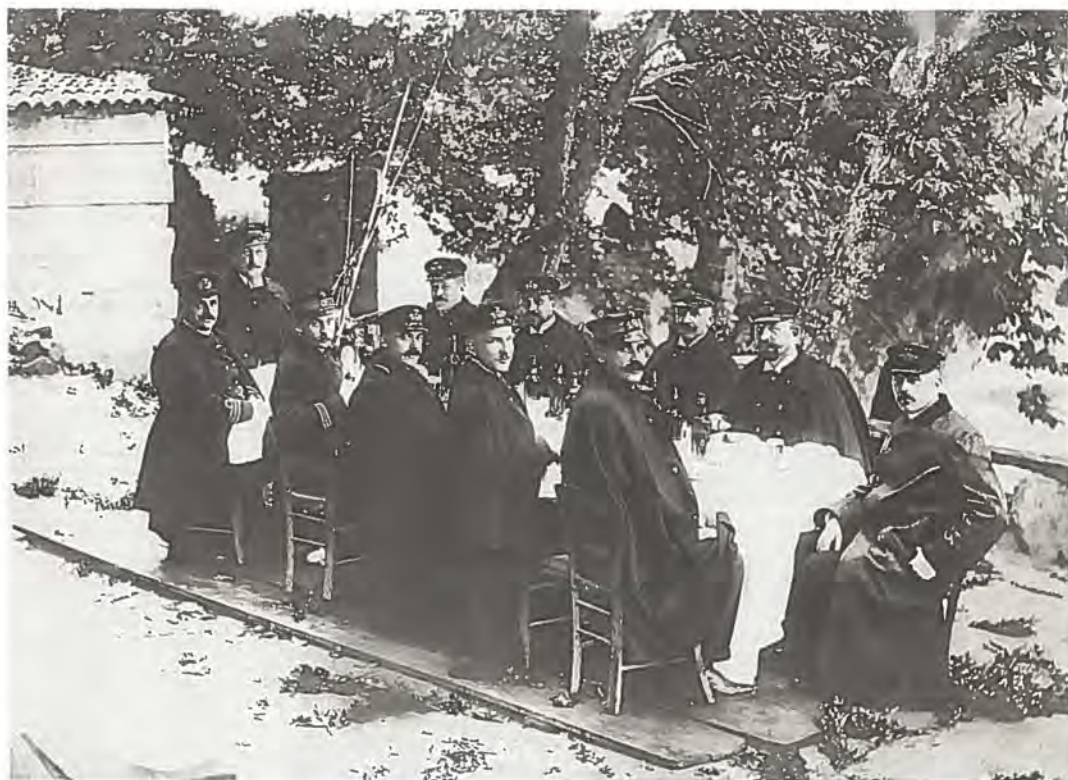
Endelig den 15. september 1903 fik han sit store ønske opfyldt og blev fra den 1. oktober udnævnt til sekondløjtnant. Desuden står der i ansættelsesbrevet, at »der vil blive Dem anvist en udrustningshjælp af 120 kr. imod forpligtelse for Dem til at anskaffe og vedligeholde reglements-mæssig påklædning.«

Han skriver i sin selvbiografi til ordenskapitlet i 1942: »Opvokset på landet som jeg var, faldt livet mellem kammerater i København mig i begyndelsen vanskeligt. Sport, som vi havde drevet på kostskolen på Møen, var den gang ikke i brug. Fritiden blev ofte, som skik da var mellem unge mennesker, brugt til drikkegilder, der ikke passede mig, da jeg ikke var vant til spiritus og ikke kunne lide det. Jeg fulgte dog trop. På togterne kunne jeg derimod sammen med et par ligesindede under landlov tage på udflugter og se mig om i stedet for at solde.«

»Blandt oplevelserne som kadet var bl.a. en stor hoffest i Lissabon 1898 i anledning af Vasco da Gama-festerne, og siden under togtet, der også kom til Østersøen, en invitation til kejserinde Dagmar på Gatchina Slot udenfor St. Petersborg. Livet ombord var meget præget af den nye tid, der var ved at bryde frem. Overgangen fra uddannelse i sejskib til uddannelse i dampskib foregik netop da. Ledet skydning blev indført i min kadettid.«

Fra den 21. september til den 13. oktober var han derefter ansat på vagtskibet *Sjælland*, hvor kaptajn Holck udtalte, at han havde udført sin tjeneste tilfredsstillende, og den 15. oktober blev han sat ombord på *Hejmdal* med kaptajn C. G. Schack.

Det var et spændende togt, der gik til Middelhavet og bragte skibet rundt til både Grækenland og Ægypten. Den 17. oktober forlod *Hejmdal* de kolde og ugæstfri nordiske farvande og i løbet af 14 dage var man ved Cadix, hvorfra man fortsatte til Algier og videre til Grækenland, hvor det var spændende at komme i land. Derefter til Alexandria, som skibet nåede den 16. november. Her i Ægypten havde de landlov flere gange, og de var naturligvis ude for at beundre de gamle pyramider. Barfod har senere fortalt, at han her så en indfødt grave med foden i sandet og derved få nogle små antikviteter frem, som han solgte. Da Barfod nogle år senere hjemme i Danmark fortalte om episoden i et selskab, fik han at vide af en af herterne: »Ja, det er rigtigt, dem fabrikerer jeg i Fredericia og sender derned.« Verden vil bedrages, og da var det altså ikke Hongkongvarer, men gode danske.

Udendørs frokost for officerer fra krydseren Hejmdal på togtet til Grækenland 1903-1904. Barfod ses som anden fra højre ved bord-siden nærmest kameraet. (Orlogsmuseet).

Den 5. december afsejlede *Hejmdal* atter fra Ægypten med kurs mod Grækenland, hvor man dels lå i Piræus og dels i Sudabugten, hvorfra skibet foretog forskellige togtter i det græske øhav. Officererne var på udflugter og der blev også arrangeret ture for mandskabet i land, ligesom, der havde været, da skibet lå ved Alexandria.

I 1863 var Christian IX.s søn, Vilhelm, blevet konge af Grækenland som kong Georg I. Det var derfor med særlig interesse, at det danske skib blev modtaget her i Piræus, og den 15. december var da også den græske konge og hans søn kronprins Konstantin ombord. Den dag var Barfod iøvrigt den vagtchef, der skulle modtage kongefamilien med honnør. Måske er det ved den lejlighed, at kong Georg forærede ham et vægtæppe, som endnu eksisterer. Officererne var iøvrigt på udflugter ligesom der blev arrangeret ture for mandskabet i land. På lignende måde havde der også været udflugter, da skibet lå ved Aleksandria.

Julen blev holdt under de græske palmer, og straks efter juledagene var man atter ude på sejlads og havde skydeøvelser både den 30. og 31. december. Endnu engang, den 11. januar, var den græske kongefamilie ombord. Det var både kong Georg og dronning Olga samt en af deres sønner, prins Georg. Det var en slags afskedsfest, og her blev Barfod tituleret som hr. Lohengrin på grund af sin

højde og sit lyse hår. Næste dag stod man vest på gennem Korinthkanalen på vej mod hjemmet. Togtet gik videre til Pola og Venedig, og efter at man den 31. januar atter havde passeret Algier, gjorde man ophold i nogle dage ved Malaga. Den 5. februar afsejlede *Hejmdal* herfra, passerede Cherbourg den 11. februar, rundede Skagen fyr den 15. og var tilbage i Flådens Leje den 16. februar efter et spændende togt til de varme lande ved Middelhavet. Man havde haft den sorg at miste skibslægen Hecht Pedersen, mens skibet var i de græske farvande. Han var blevet bisat her, hvorefter liget var sendt hjem via Hamburg med et handelsskib.

Fra skibschefen, kaptajn Schack, fik Barfod efter togtet den 30. marts 1904 den udtalelse, at han »savner ikke anlæg og har ret gode evner. Dog fandt man ham endnu for ung, men han havde forbedret sig noget på slutningen af togtet«. Kaptajn Holck er dog mere positiv det følgende år, da Barfod er ombord på *Sjælland* i 1904, hvor han udtaler, at han med megen interesse, aktivitet og dygtighed havde udført sin tjeneste. Han havde hurtigt sat sig ind i vagtskibets detailtjeneste, og han var godt bevandret i de forskellige reglementer. Han har udvist selvstændighed og pålidelighed og korrekt militær optræden og havde forstået at lede sine underhavende på rette måde.

Samme år er han fra juni til udgangen af september ombord på panserskibet *Iver Huitfeldt* med kommandør O. J. M. Kofoed-Hansen. Det er et togt med en eskadre bestående af *Helgoland*, *Herluf Trolle*, *Skjold*, *Hjælperen* og 7 torpedobåde. Under disse øvelser kolliderede torpedobådene *Havbesten* og *Storen* natten mellem den 17. og 18. august i Musholmbugten nord for Korsør.

Halvdan Barfod skriver til ordenskapitlet i 1942 om kommandør Kofoed-Hansen: »Denne fremragende mand, som jeg havde truffet hos fælles slægt, havde gennem lange samtaler, som han ofte førte med mig under aftenspadsereture på dækket, stor indflydelse på mig.« Chefen fastslog efter togtet, at Barfod var en dannet og elskværdig ung mand, der var skikket til forfremmelse.

Der gik ikke lang tid efter dette togt før han atter fra den 14. oktober 1904 til 27. april 1905 skulle gøre tjeneste på dampminebåden *Beskytteren* under kaptajn A. V. Scheel og videre på samme skib fra den 27. maj til den 2. oktober 1905 under kaptajn A. Bruun. Det var på fiskeriinspektion ved Færøerne og i sommeren 1905 på opmåling under Island. Han var da, den 1. april 1905, blevet udnævnt til premierløjtnant. I oktober og november tjenstgjorde Barfod på kanonbåden *Guldborgsund* og derefter indtil den 15. marts 1906 på fyrinspektionsskibet *C. F. Grove* med kaptajn C. V. E. Carstensen.

De følgende år tjenstgjorde han på forskellige orlogsskibe, i 1906 på inspektionsskibet *Islands Falk* med kaptajn J. L. Petersen. Han skriver selv herom: »Navnlige storme, der redes af på så lille et skib i det nordlige Atlanterhav om vinteren, bidrog væsentligt til at gøre

*Ombord på inspektionsskibet
Beskytteren i 1905 i færøske
havn. Barfod går til højre.
(Privateje).*

mig til sømand, og dette uddybedes yderligere, da jeg hele året 1906 lå på fiskeriinspektion under Island«. I 1907 var han på kanonbåden *Falster* først med kaptajn P. E. Saabye og fra juni med kaptajn A. V. Scheel. Kanonbåden deltog i eskadreøvelser, og den 20. september 1907 kolliderede den under en natøvelse i Sundet med torpedobåden *Hvalrossen*, der tog en del skade, mens *Falster* efter et par dages reparation ved Orlogsværftet kunne løbe ud igen. Kaptajn Scheel udtalte om Barfod, at han havde en lykkelig evne til at lede og – ved sit elskværdige og ligefremme væsen – vinde sine underordnede. Han fremhævede ham som en velbegavet og dannet officer, der var skikket til forfremmelse.

I september var Barfod derefter med patruljebåd Nr. 9, som var

et vagtfarttøj på blot 47 tons, der var bygget i 1895 og blot forsynet med et par kanoner og et torpedoudskydningsapparat. Derefter var han i maj 1908 elev på den praktiske sømine- og artilleriskole, og samtidig gjorde han fra den 4. maj 1908 tjeneste på panserskibet *Olfert Fischer*, hvor kommandør R. R. J. Hammer var chef indtil den 15. september. Herefter blev han elev på Artilleri- og Torpedoskolen.

I disse år var Barfod desuden elev fra 1. oktober 1907 til 15. juli 1909 på Søværnets Officersskole, hvor kommandør Hammer var chef, og tilsyneladende stod han sig ikke videre godt med ham. Hammer udtalte i sin bedømmelse, at Barfod var meget stor i egen indbildning, men at han i virkeligheden er tung og dvask og kun middelmådig som praktisk søofficer. Det var en hård dom, hvis baggrund sikkert bunder i, at Barfod ikke var bange for at udtale sin egen mening om adskillige sager, og at denne mening nok kolliderede med Hammers.

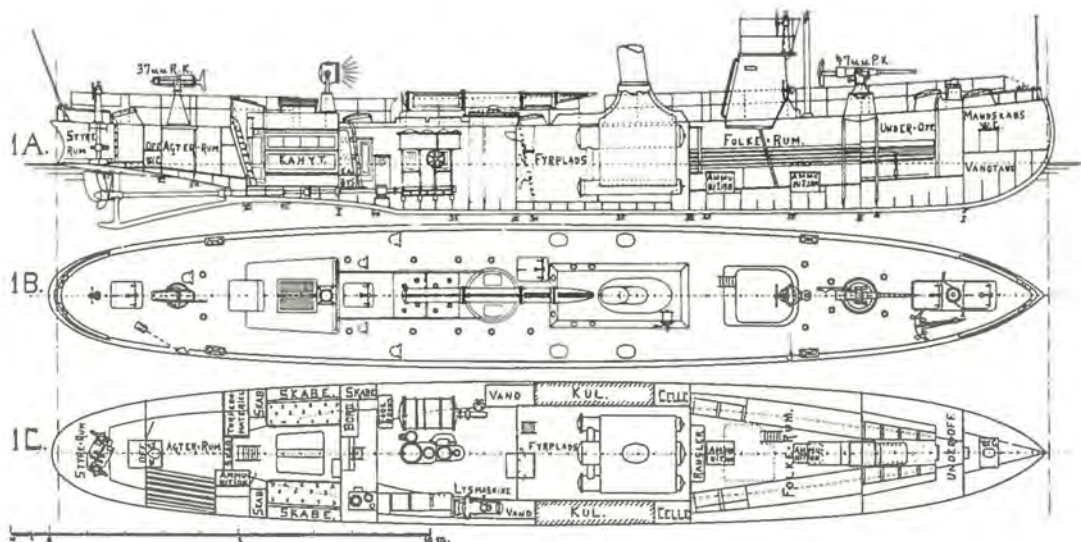
I hvert tilfælde var det andre toner, der lød fra kaptajn J. H. Schultz, der var chef på krydseren *Gejser*, hvor Barfod gjorde tjeneste i 1909 fra den 18. juni til 14. september. *Gejser* var da udrustet som øvelsesskib for Artilleri- og Torpedoskolen, og kommandør Hammer havde tillige i nogle måneder 2 torpedobåde og en patruljebåd underlagt sig til øvelsesbrug.

Som artilleriofficer var Barfod naturligvis optaget af *Gejsers* deltagelse i øvelseseskadren 1909, og han blandede sig da også i planernes udførelse. Han skrev således til chefen for øvelseseskadren kommandør Hammer: »Ifølge chefen for øvelseseskadrens skrivelse nr. 12 af 5. juli d. år skal jeg her tillade mig at udtale mig om det i skrivelser nævnte emne.«

»Premierløjtnant L. Dornonville de la Cours forslag om horisontalt rektangel som mål. Stedet for skive 1 anser jeg ikke for heldigt, idet skydemåden afviger alt for meget fra den måde, hvorpå skytterne ellers vil komme til at anvende deres våben. Jeg tror heller ikke, at skytterne fra de lave standpladser i vore skibe, vil være i stand til på de store afstande at se, om nedslagene falder indenfor rektanglet. Når skive anvendes vil en praktisk skytte altid kunne sikre sig træfning ved at lægge et enkelt nedslag foran målet.«

»Jeg anser det ikke for heldigt, at de skydninger, hvorefter skytterne sættes i skytteklasse, aldeles ikke medregnes ved deres præmiering. Desuden anser jeg 7 skud som for lille grundlag til bedømmelse af skyttens duelighed og for uddeling af så store præmier, som er tilstået. Ved observation af opsats, afstand og længdeforvigtelse vil man altid være i stand til at se, om skytten holder sit sigtepunkt konstant, altså om han er en god skytte.«

»Anvendes de to argumenter som grundlag for træffere, og medregnes al bedømt enkeltmandsskydning i det, man kalder præmieskydningen »Skydning 2 A«, og lader denne indgå med vægten 2 i

Patuljebåd nr. 9 var søsat fra Orlogsværftet i 1895. I forskibet var beboelse for underofficerer og mandskab, midtskibs lå kedelrum med kulkeasser på siderne, og agter var beboelse for officerer samt gods-, proviant- og ammunitionssrum. (Efter Chr. I. E. Andersen: Bygning og Indretning af Flaadens Skibe, 1906).

skyttens klassificering, så vil denne give et godt billede af skyttens duelighed, som man ønsker at præmiere. Han vil da også i en længere periode være nødt til at anspænde sig for at opnå præmie.»

»Premierløjtnant L. Dornonville de la Cours forslag anser jeg af de fornævnte grunde ikke for noget fremskridt og ikke for noget grundlag, hvorpå den gode skytte kan være tilfreds med at blive bedømt.«

Kommandør Hammer har nok ikke været så glad for denne indberetning, men chefen på *Gejser*, kaptajn Schultz, var dog godt tilfreds med Barfod, som han syntes havde udført sin tjeneste som ældste artilleriofficer med megen interesse og på en sådan måde, at der opnåedes et særdeles tilfredsstillende resultat ved de afsluttende skydninger. Han mente også, at selvom han var et vanskeligt menneske med flersidige interesser, så havde han desuden en net og behagelig optræden. Det var sandsynligvis hans tjeneste her, der medførte, at han i 1915-16 under verdenskrigen var artilleriofficer i kystforsvarsskibet *Skjold* og i vinteren 1920-21 i *Olfert Fischer*.

Krydsen *Gesjer* eskorterede i 1909 *Dannebrog* med kong Frederik VIII ombord, da denne skulle til Rusland på officielt besøg. Det betød selvfølgelig medaljer til officererne, og også premierløjtnant Barfod blev Ridder af den russiske Stanislausorden den 6. juni 1909.

Derefter tjenstgjorde han på *Beskytteren* med kaptajn C. J. Hansen som chef fra den 15. oktober 1909 til den 30. april 1910. *Beskytteren* var da udsendt som opmålingsskib ved havopmålingen ved Island, som iøvrigt netop afsluttedes dette år, idet man man opmålte Hvalfjord nord for Reykjavik m.m.

I sommeren 1910 gjorde han også tjeneste som opmålingsofficer

i *Willemoes* og tegnede den følgende vinter kortet over farvandet syd for Fyn. Desuden har han senere på forskellige togter udført opmålingsarbejder ved Søkortarkivet. Det var således en alsidig uddannelse, Barfod efterhånden havde fået.

Fra den 17. marts til den 13. juli 1911 gjorde Barfod tjeneste som næstkommanderende på kanonbåden *Guldborgsund*, hvor kaptajn R. L. Pedersen var godt tilfreds med ham og anså ham for at være selvstændig og pålidelig, hvilket jo egentlig passer meget godt med tidligere udsagn. Desuden mente kaptajnen, at han havde ret gode anlæg som sømand og manøvrerist. Skibet var på vagt i Nordsøen og besøgte bl.a. også i juni Bremen og Hamborg.

Herpå fulgte en tjeneste som næstkommanderende i mineskibet *Lossen* med kaptajn R. Rothe fra den 13. juli, da kommandoen for første gang blev hejst på det helt nye skib, hvorefter det deltog i øvelseseskadren til den 26. september 1911. Derefter blev Barfod flyttet til kystforsvarsskibet *Skjold*, hvor han var fra den 11. oktober 1911 til den 27. marts 1912, da dette skib overførtes til reserven.

I disse sidste år ses hans første litterære arbejder, der vel har gjort, at han er kommet på kant med andres meninger. Det koster altid at have sin egen mening, og det er måske ikke altid bedst for et avancement, hvis denne mening kolliderer med overordnede.

I 1902 var der blevet nedsat en forsvarskommission, der skulle udrede »den til opretholdelse af landets neutralitet bedst egnede mulige ordning af land- og søforsvar,« og efter mange års arbejde afgav kommissionen i sommeren 1908 sin betænkning. Flertallet hævdede her, at landets neutralitet måtte bygge på et stærkt forsvar, som kunne hævde neutraliteten, mens socialdemokraterne ønskede total afrustning og forsvaret erstattet af en grænsevagt og nogle inspektionsskibe, og de radikale ønskede værnepligtsstyrken stærkt formindsket og mandskabet blot garnisoneret i de landsdele, hvor de hørte hjemme, altså et både-og eller hverken-eller.

Naturligvis udviklede der sig en polemik i bladene, og daværende direktør i Marineministeriet, kommandør Kofoed-Hansen gav udtryk for sine synspunkter i en pjese »Udenrigspolitik og forsvar« i maj 1909. Her ironiserede han over de mange, der opfattede forsvarsagen som et spørgsmål om Københavns befæstning.

Kofoed-Hansen fastslår, at den forsvarspolitik, man ønsker at gennemføre ved Danmarks neutralitet, »kræver en aktiv udenrigspolitik, men den kræver tillige et kraftigt forsvar, thi betingelserne for, at Tyskland kan være tjent med at respektere Danmarks neutralitet, og hvis opfyldelse altså vil unødvendiggøre neutralitetsbrud fra Tysklands side, er for det første, at den er absolut pålidelig, og dernæst, at den danske stat råder over en krigsmagt, der sætter den i stand til på virksom måde at imødegå overgreb også fra Englands (vestmagternes) side.« I 1911 udnævntes Kofoed-Hansen til vice-admiral og dermed til flådens øverste chef.

At også Barfod var ved sine meningers mod viser hans deltagelse i en polemik i Nationaltidende i 1909, hvor der refereres fra et indlæg i et tidsskrift »Vor fremtid«, idet generalmajor Arendrup her har udtalt sig om »Danmarks strategi under en eventuel krig mellem Tyskland og England«. Barfod skriver herimod: »Da en samlet dansk strategi nødvendigvis må være en søstrategi, og da de to pågældende magter må optræde overfor hinanden på søen, kommer generalen ind på nogle overvejelser af, hvor neutralitetskrænkelser kan ventes. Disse er efter min mening fejlagtige.«

Barfod citerer herefter, at generalen skriver: »På den fynske Storbæltskyst er Nyborgfjorden et punkt, som byder en sikker ankerplads for krigsskibe.« Hertil svarer Barfod: »Generalen kan imidlertid umuligt mene Nyborgfjorden, da den er for indsnævret til en samlet ankerplads for en eskadre, men må mene farvandet mellem Knudshoved og Vresen. Jeg tror ikke at fristelsen er stor, da besejlingsforholdene for skibe er dårlige, og der er også her for lille plads på tilstrækkeligt dybt vand.«

Angående Lillebælt skrev generalen: »I en krig mellem Tyskland og England kunne sidstnævnte magt sætte sig fast på kysten ved snævringen og der anlægge batterier og spærre passagen.« Hertil svarer Barfod, at »en sådan mening kunne næppe være udtalt af en søofficer, da denne udprægede snævring i Lillebælt kun findes på et landkort. På et søkort findes der flere steder, f.eks. mellem 3-kosten syd for Assens og Årø, hvor Tyskland har anlagt en torpedobådstation.«

Man må iøvrigt her huske, at Danmarks sydgrænse i Jylland, dengang gik ved Kongeåen og mellem Kolding og Haderslev, således at den sydlige del af Lillebælt med Als på dette tidspunkt var tysk.

Barfod var ivrig for at udbrede kendskabet til dansk søstrategi, og et foredrag fra disse år taler herom. Et foredrag om Danmarks forsvar begynder han således: »Når jeg i aften skal tale til Dem om Danmarks forsvar, er det ikke min hensigt at drive agitation. Som officer er det min pligt at sætte mig ind i alle forhold, der angår krig.« Han siger videre, at »vil man undersøge en sag, må man ikke gerne møde med en forudfattet mening, men undersøge fra grunden, og se hvad resultat man kommer til.« Han gennemgår derefter landets geografiske beliggenhed overfor mulige angribere, og »hvilke pligter en stat militært set har for at kunne holde sig neutral under en krig.« og kommer efter Haagerkonferencens 5. og 13. konvention til, »at Danmarks forsvarsvæsen ordnes således, at det kan være bestemt til forsvar, og at det er stærkt nok til, så vidt statens evner og forhold tillader det, at yde et virksomt forsvar mod krænkelse af neutraliteten.«

Barfod opridsede forskellige muligheder for angreb og understregede videre, at »uden folkets absolutte vilje til at forblive frit, har

ethvert forsvar tabt sin eneste kraft. Der er 2 faktorer, som spiller en rolle: den personelle og den materielle. Materiellet kan købes for penge, men uden et viljestærkt og dygtigt personel har det intet værd. Personellet er udgået af folket, og selv den viljestærke fører vil ikke kunne holde stand, når han ikke har ryggen fri.«

»Da forsvarskommissionen i sin tid blev nedsat, var noget af det første, den foretog sig, at forlange en udtalelse af Udenrigsministeriet om, hvilke militære krav neutralitetens opretholdelse stiller til en stat. Jeg skal bemærke, at den radikale professor Deuntzer da var udenrigsminister. Af ministeriets embedsmænd skal jeg fremhæve den senere radikale udenrigsminister Scavenius samt de to radikale doktorer Friis og Arup.«

Den 4. juli 1902 svarede de bl.a.: »Enhver stat, der vil gøre krav på neutralitetens anerkendelse, må være rede til at hævde den med våbenmagt.« Og videre hedder det: »Finder man sig uden indvending i den fremmede stats overgreb, vil dette være et klart brud på Danmarks neutralitet. I lige linie hermed står det ikke blot, hvis Danmark indskrænker sig til en blot protest, men i almindelighed også hvis Danmark nøjes med en rent formel modstand, der alene går ud på at konstatere, at det stedfindende betragtes som en krænkelse af landets neutralitet.« Det er ord, som minder en om begivenhederne den 9. april 1940.

Iøvrigt betød forsvarsloven af 1909, at antallet af skibe i flåden reduceredes betydeligt, men den viste også på den anden side at være en fordel, da mange af skibene på grund af den tekniske udvikling var forældede, og loven gav mulighed for bygning af en monitor og flere torpedobåde og undervandsbåde, foruden at der var blevet afsat flere penge til udrustninger.

Da premierløjtnant Barfod fra den 17. marts til den 13. juli 1911 var næstkommanderende på *Guldborgsund*, var skibet på fiskeri-inspektion i de danske farvande og herunder også langs vestkysten, hvorved man af og til anløb Esbjerg. Den 25. marts, da man lå i Esbjerg, har der åbenbart været en lejlighed til at møde byens honoratiores, og der har vel også været en del selskabelighed, idet Barfod siden har noteret, at netop den 25. marts 1911 så han for første gang den kvinde, som siden skulle blive hans kone.

Helga Barfod var datter af grosserer, konsul Henrik Pagh. Han havde den 2. april 1889 sammen med Jens Quist Pedersen startet kolonialgrossistfirma, og i 1891 fik han sit første skib, der var opkaldt efter hans ældste datter Helga. Han var en særdeles driftig forretningsmand, der sammen med andre i 1892 stiftede Esbjerg-Fanø Banken, i 1894 blev han portugisisk vicekonsul og opførte året efter Salt- og Cindersværket på Østre havn. Fra 1894-98 var han medlem af Esbjerg sogneråd og fra 1899-1905 af Esbjerg byråd, ligesom han fra 1899-1905 og fra 1910-21 var medlem af havnerådet. 1899 blev Henrik Pagh dekoreret med Ridderkorset.

*Helga Pagh (1889-1976), gift med
Barfod i 1912. (Privateje).*

Allerede fra den 6. juni 1911 er bevaret det første brev fra Halfdan Barfod til hans kommende brud Helga Pagh.

Tilsyneladende har Barfod haft planer om at gå over i et privat firma, idet han den 12. juli skriver: »Jeg har haft en lang samtale med kaptajn Richel om Siamhistorien. Det kommer til at vare længe, inden en endelig afgørelse kan foreligge, da ministeriet vist ikke stiller sig videre villigt. Jeg selv forholder mig passiv, mens andre virker for at få tilladelsen udvirket.« Han tilføjer, at dette må slet ikke omtales til nogen. Og han tilføjer til sidst i brevet, at dagene i Esbjerg gik alt for hurtigt »som alt godt i denne verden, men hvad enten vi kommer til at bo i København eller Bangkok til vinter, tror jeg, at det vil blive en lys og dejlig vinter for os.«

Den 19. november måtte han imidlertid fortælle, hvad der for ham også var en stor skuffelse. »Kaptajn Borg er i torsdags blevet

kaldt op i ministeriet og anmodet om at søge Kiel-Korsør ruten. Da jeg var ældste ansøger, og ministeriet, da Mourier i fjor blev ansat, havde vrøvl, fordi han var for ung i forhold til de andre skibsførere i Statsbanerne. Han var da 4 år ældre end jeg, og de ville derfor nødig ansætte mig for ikke at få mere vrøvl. Tilbød der sig en god stilling uden for marinen, tror jeg, at jeg tog den straks.»

Det var tydeligt, at han var utålmodig efter at få et godt job, da der åbenbart ikke var nogen forfremmelse i sigte lige nu, da brylluppet tilmed stod for døren, og da han jo skulle stifte familie. Der var mange problemer og ikke mindst også med det rent private, som f.eks. at få en lejlighed.

Efter den 13. juli var han blevet næstkommanderende på mineskibet *Lossen* til den 26. september, og da han derefter gjorde tjeneste på kystforsvarsskibet *Skjold* fra oktober 1911, underviste han også reservekadetter. Den 20. marts fortalte han, at han skulle være censor ved deres eksamen. »Jeg førte dem i forgårs op i mit fag, søminelære, fra kl. 8 morgen til 4 eftermiddag. De er nemlig 25. Det var en drøj omgang, da vi kun holdt 1 times frokosthvil. Det er mere anstrengende, end jeg havde troet, at sidde og hjælpe 25 nervøse eksaminander i træk på gled.«

Den 27. marts skrev han ærgerligt til sin kommende brud: »Fem minutter før kommandoen i dag blev strøget, kom en kundgørelse, og den beordrede bl.a. mig til den 9. april at tiltræde tjeneste ved eksercerskolen på kasernen. I morgen går jeg op til direktøren og minder ham om sit løfte, så må jeg se, hvad han siger, thi når man efter 8½ års forløb for første gang beder om en måned fri, oven i købet med 4 måneders varsel, så må man dog med billighed kunne forlange det.«

Barfod fik åbenbart sit ønske opfyldt, for den 22. april rejste han til Esbjerg til sit eget bryllup. Brylluppet blev holdt på Hotel Royal den 25. april 1912, og en søster til bruden fortæller: »I kirken var vi 6 brudepiger i ens lyserøde silkekjoler med blonder og flæser, alle syet helt ens. Vi var Ingse, Grethe, Vidde, Estrid, Edith og Esta, 3 søskende, 2 kusiner og 1 halvkusine. Kirken var fyldt til sidste plads af folk, der var til globryllup. Vi 6 brudepiger havde af brudgommen hver fået en lille buket med bånd og anker, brudgommen var søofficer. Det var byens bedste familier, der var samlet i deres stadstøj, søofficerer i galla, oberster og kaptajner, der var noget at se på, og endelig bruden ført op af far.«

Det var et stort bryllup med 74 gæster, der blev holdt på Hotel Royal, som ejedes af Charles Lundgren, der netop kort før var blevet gift med den næstældste datter af Henrik Pagh, Astrid Pagh. Som en lille morsom episode kan nævnes fra denne lejlighed, at da den yngste af konsul Pagh's sønner blev spurgt om, hvad han ville være, når han blev stor, svarede den lille 5-årige knægt: »Jeg vil være som løjtemand Barfod, sørøver.«

Premierløjtnanten måtte ud at sejle igen, og den 15. maj tiltrådte han tjeneste på kongeskibet *Dannebrog* med kommandør H. T. Kjær som chef. Den 16. maj lå skibet ved Travemünde, da »kl. 7½ i morges kom chefen ombord og meddelte, at kongen var død. Vi fik da kort efter ordre til at gå til Nordre Toldbod, når vi kom ind, i stedet for til Frihavnen. Da vi kom ind ved 11½ tiden, holdt der allerede kongelige vogne med bagage, og skibet var straks oversvømmet med disse driverter til lakajer.« Skibet afgik straks til Travemünde eskorteret af *Olfert Fischer*, hvorfra det hjemførte liget af kong Frederik VIII. Den 17. maj kl. 12 kom *Dannebrog* ledsaget af *Olfert Fischer* og *Peder Skeram* med kisten til København. Siden, den 2. august, fik Barfod sammen med den øvrige besætning tildelt »Kong Frederik d. VIII.s Mindemedaille.«

Derefter fik Barfod endelig sin første chefkommando, da han den 1. juli blev chef på torpedobåden *Havørnen*. Den sejlede fra København med 12 knobs fart til Strandegård Red ved Præstø, hvor de holdt øvelser med torpedoskydninger, og videre gennem Grønsund »i hemmelige mærker« til Stege. Den 15. juli noterer han til sin kone, at »om mandagen var vi på klinten et par timer i bagende sol på den hvide klint. Det var morsomt at være der efter for 17 år siden at have boet der i 2 år.« Han mindedes sin tid som skoleelev på Magleby Realskole på Møen.

Derefter gik turen videre til Vejle, hvor han fik besøg af sin kone. *Havørnen* deltog i sommereskadren, hvor der foregik en hård træning med admiral Kofoed-Hansen som eskadrechef, men den 10. august er skibet atter i København, hvor han konstaterer i et brev, at »viceadmiralens flag er strøget på *Olfert Fischer*, og på tirsdag skal vi underlægges kontreadmiral Middelboe, og så går det løs igen.« Han fortæller iøvrigt glad, at »inden Århus var jeg i den taktiske øvelse i den tyske styrke. Denne gang var jeg igen fjende, men vi kom ude fra Vesterhavet, var altså nærmest englændere, og vi endte med at tilintetgøre det meste af dansk styrke, så at øvelsen måtte afbrydes. Jeg kom også denne gang direkte i berøring med begivenhederne, idet jeg blev sendt ud for at holde føling med et par danske skibe, der var opdaget under rekognoscering. Jeg fulgte dem som en skygge skjult af land hele eftermiddagen og fik foretaget et vellykket torpedobådsangreb på dem efter mørkets frembrud.«

Den 14. august får vi atter lidt at vide om interessen for at finde et andet job. Han skrev: »Kl. 3 skal jeg til chefsmøde, og kort efter skal vi afgå. For at du ikke skal blive alt for forskrækket for avisen, når den bringer vinterudkommandoerne, vil jeg meddele dig, at jeg atter har søgt ruten Kiel-Korsør og foreløbig er ældste ansøger. Ansøgningsfristen udløber i morgen. Jeg ventede længe med at søge, men så hørte jeg en lille fugl synge om *Ingolf* til Vestindien, og selvom det er en dejlig tur, så indsendte jeg straks min ansøgning.

Du må bestemt love mig ikke at tale med nogen om det, men du kan vistnok roligt gå ud fra, at jeg får Korsør-Kiel.»

Den 21. august må Barfod imidlertid meddele sin kone: »Kundgørelsen er kommet. Jeg står ikke nævnt, men i sidste øjeblik, den 15., er der kommet en ansøger til Korsør-ruten, som er ældre end jeg, en ældre kaptajn, der ved, at han ikke kan blive kommandør.« Som et plaster på såret fortæller han videre: »Her i flotillen går alt ellers godt. Harttung er, som du ved, en elskværdig mand at have som divisionschef, og flotillechefen, kaptajn Malthe-Bruun, har jeg ved flere lejligheder mærket, at han sætter pris på mig.« Flotillechefens bedømmelse lyder da også, at Barfod er en ganske flink officer med megen interesse for tjenesten, som han altid søger at udføre på bedste måde. Han har klaret sig ret godt som torpedobådschef og er skikket til forfremmelse.

Kontreadmiral C. G. Middelboe, som Barfod blev adjutant hos efter den 28. oktober, skrev videre, at »Barfod er flittig og interesseret i sin tjeneste og en pålidelig medhjælp. Jeg tror, at han bliver en dygtig officer, når han får mere at tumle med på eget ansvar.«

I 1913 var han næstkommanderende på inspektionsskibet *Islands Falk* under kaptajn R. Rothe. Efter afgang fra København gjorde man et kort ophold ved Skagen for at sætte en telegrafist i land, der havde foretaget prøver med skibets radio. På turen hertil havde man haft meget dårligt vejr, og den 5. marts fortæller Barfod til sin kone: »I nat blæste det op til storm. Du kan tro, at jeg nyder min pels. Den følger mig hele dagen. Kaptajn Rothe har en pels magen til min. Den har han haft i 16 år. Han bruger den også som regnkappe, da det ikke gør noget, at den bliver våd udvendig, og regnen aldrig går igennem skindet. Pelsen er rigelig lang. Den går ned over mine ligeledes lammeskindsførede træskostøvler. Min skindhue kender du, så du kan indse, at jeg er vel udrustet til denne tur.«

Den 10. marts lå *Islands Falk* ved Færøerne, hvor det var vanskeligt at få forbindelse til land for at aflevere post, da det blæste så voldsomt, at skønt man to gange havde haft den nede i et fartøj, havde de hver gang måttet tage den op igen, da man anså det for for risikabelt at sende fartøjet afsted.

Turen gik videre til Island, uden at vejret blev bedre. Barfod skriver: »Jeg skal helt tilbage til 1902 for at mindes, at jeg har været på søen i et lignende vejr. Liggende underdrejet og gående med omdrejninger svarende til 8 knobs fart kom vi ikke af stedet, men drev ca. 50 sømil tilbage. Vinden blæste toppen af søerne, så at luften var en dis, og man ikke så en skibslængde fra os. Nå, alt har en ende, og med 2 fartøjer, som stod helt oppe på broen, maste nåede vi da Island, og i går middags ankrede vi på Reykjavik red. Nu har vi fint klart vejr med 8-9 graders frost.«

Den 23. marts skriver han: »Vi har stadig streng frost, så det kniber at holde navnlig dækket rent. I dag for første gang har vi holdt

Hyggestund på inspektionsskibet Islands Falk den 27. april 1913. Øverst på lejderen sidder Barfod, derunder næstkommanderende Henning A. Ø. Bistrup, dr. Holm-Nielsen og løjtnant Vilhelm M. C. A. Nellesen samt skibsbunden Per. (Privateje).

parade, ved hvilken chefen inspicerer hele skibet. Chefen har lige selv været næstkommanderende i et panserskib, så han har endnu et øje på hver finger og ved, hvor det kniber at holde orden, ligesom det ligger ham i blodet at lade en finger løbe hen ad lister og hylder, og hvis der er støv, ses det på en hvid handske. Det gik dog godt, chefen komplementerede mig i ethvert fald til det forholdsvis gode resultat til trods for de ualmindelig dårlige omstændigheder, vi har haft. Efter paraden havde vi gudstjeneste, og jeg fungerede som præst, idet jeg læste prædikenen op.»

Den 26. marts lavede man for at gå til Vestmanøerne for at inspicere og patruljere efter fremmede trawlere, der fiskede indenfor den islandske sømilegrænse. Man fik taget ialt 5 af dem. »I går da vi lå til ankers ved Portland, slingrede vi så meget, at vi måtte have

slingreribber på bordet til middag, og om aftenen, da vi sad ved spillebordet, måtte vi have et ben ude til hver side. Doktoren, der efterhånden er en hel sømand, kneb det dog for at sidde på en løs stol ved et løst bord, da det hele rovsede lidt. To gange væltede han med stolen, hvilket naturligvis frembragte glædeshyl fra os andre, der lige akkurat havde holdt os selv, bordet og vore stole oprejst, samtidig med at vi holdt på kortene.»

»Den 3. april var det chefens fødselsdag, og om aftenen var chefen inde til bridge hos os. Jeg havde da fået arrangeret en bakke med champagne, æbler og nødder, der kom ind, da vi var færdige, hvorefter jeg sagde et par bevingede ord, og chefens skål blev drukket. Jeg er glad ved at få en næstkommanderendetur overstået med kaptajn Rothe som chef. Han er en personlig elskværdighed. Jeg sætter meget pris på ham. Alt her går derfor så godt, som det er muligt.»

Den 15. april: »Vi ligger sammen med over 100 trawlere i læ på nordsiden af Vestmanøerne. Når jeg siger læ, er det nærmest en talemåde, thi vi slingrer, så at intet f.eks. kan stå fast på mit skrivebord, og jeg må stemme benene op under pladen for at holde mig selv fast. Du ved ikke, hvor man bliver træt og tung i hovedet af den evige slingren. Hvis det endda kun var dagevis, men sådan uge efter uge. Ja, i de 1½ måned, der er gået og hvor det har været næsten konstant storm, er det ikke mange timer, vi har ligget på en så beskyttet ankerplads, at vi har kunnet hvile rigtigt ud.»

Turen gik ofte tilbage til Reykjavik for at få forsyninger af kul og så atter til Vestmanøerne, hvor der stadig var stormvejr. »Da vi gik østover, blæste det en så stærk storm, at vi til trods for, at vinden var ud fra land, ikke kunne sætte fartøj over i en trawler, som vi traf på ulovligt fiskeri, men måtte nøjes med at beordre ham til at følge os. Inde under Portland satte vi så få en officer og 2 mand ombord, men ved Vestmanøerne kunne vi ikke ligge og måtte da stå op under land og ankre ved åben kyst for natten, mens vagten måtte blive i trawleren.»

»I morges lettede vi så og stod ned til Vestmanøerne, hvor vi nu ligger og har retten sat ombord. Både franskmændene og tyskerne er nu dømte. Det er forresten psykologisk interessant at se den forskellige måde, de forskellige nationer tager disse arrestationer på, da det jo gælder ret store summer, ofte over 10.000 kr.»

»De 4 tyskere, vi har taget, har alle grædt og bedt for sig, franskmændene svor på sin uskyldighed og truede med at sætte himmel og jord i bevægelse ved at klage til vort ministerium, sit eget ministerium og den franske krydser. Han ville straks ikke tage mod dommen, men ville appellere. Nu er han dog vist faldet til ro. Englænderen og danskeren tog det begge praktisk. De var indbyrdes assurede mod tilfældet, og deres standpunkt var nærmest: »Better luck next time.« Det var vores næringsvej at tage dem, ligesom det

var deres at skaffe så mange fisk som muligt, lige meget hvor de fik dem fra, men humøret tabte de ikke.»

I maj måned sejlede *Islands Falk* til Isafjord og nord om landet til Østlandet. Den 11. maj, da det var Pinse var der efter gudstjeneste en tur ind i landet. Det var officererne med chefen, der »red til skoven. Skoven ser man nede mellem hestens hove, da træerne har en højde, som en nogenlunde velvoksen lyngbusk ville skamme sig ved.»

Den 19. maj lå de ved Seydisfjord, da de fik posten. »Jeg fik meddelelse om, at der var et ledigt hus i Nyboder. Det er stuelejligheden i det eneste hus, hvor der bor 2 officerer sammen. Jeg har søgt den pr. telegram og sender en skriftlig ansøgning efter. Prisen er 150 kr. om året, så vi sparer 500 kr. om året i husleje. Det er St. Kongensgade 119, stuen. Der er efter sigende 4 to-fags værelser og et hummer, men ingen WC eller elektrisk lys. Der er lavt til loftet, så at man har stærk varme ved hovedet, samtidig med at man fryser om fødderne. Kan du og drengen tåle det?» Den 4. juni kunne han atter meddele, at han havde fået lejligheden i Krokodillegade 1.

Den 12. juni om morgenen ankrede *Islands Falk* atter ved Reykjavik. »Vi havde en lille episode, lige da vi ankrede, idet vi observerede et fartøj roende med det islandske separationsflag. Ifølge »Instruks for chefen« skal en dansk skibschef føre tilsyn med, at danske skibe ikke fører uberettigede flag, og jeg blev sendt efter ham og kaldte ham ombord i *Islands Falk*, hvor han måtte aflevere flaget. Episoden bliver måske ikke så lille. Der er demonstrationstog i gang inde i byen. De danske flag er overalt blevet halet ned af demonstranterne og det islandske hejst i stedet for under hurraråb, (det islandske er blå med hvidt kors, altså græsk). Vi er altså ikke meget elskede heroppe. At konfiskere det omtalte flag var måske uklogt, men det er i et hvert fald juridisk rigtigt og ifølge instruktionen påbudt chefen. Chefen er nu gået op i det islandske ministerium for at forlange, at båddemonstrationer mod skibet ophører, og at ministeriet lader bestemmelsen overholde, da han ellers måtte udbede sig forholdsordre hjemmefra. På selve ministeriebygningen, hvor det danske flag var hejst, har man haft frækhed nok til at hale det ned.»

Den 19. juli, på Barfods fødselsdag, var han sammen med doktoren og halvdelen af mandskabet på skovtur, efter at chefen havde været det dagen før med den anden halvdel af mandskabet. »Vejret var udmærket hele tiden, og folkene morede sig godt. Da vi kom tilbage til landingsstedet, mødte der os et mærkeligt syn. Foruden båden, der skulle hente os, kom også chefsfartøjet med et stort skibsflag agter og et flag i stævnen. Agter var af flag dannet en stor baldakin, under hvilken en lænestol var anbragt. Ved årerne sad 4 mand klædt i flagdug og med langt hvidt hår og skæg, og båden styredes af selve Neptun med krone på hovedet og trefork i hånden.

Neptun steg op og holdt en lille versificeret tale til mig. Da jeg kom ned i båden og satte mig i lænestolen, så jeg, at der på højre stolearm i en holder var anbragt et champagneglas, og ved siden af stod en champagneflaske, og på stoleryggen var ligeledes anbragt en holder med en cigar i højde med min mund. Neptun rakte mig en lunte til at tænde den med, og da jeg var så tør i halsen, at jeg tror, det støvede ud af den, skyllede jeg et glas ned, mens folkene, der var glade efter turen og hidtil ikke havde vidst, at det var min fødselsdag, råbte Hurra for mig inde på land.»

»Da jeg lagde til ved falderebet, kom chefen med hatten i hånden ud for at tage imod mig, hvorefter der med geværer blev afgivet salut. Jeg takkede rørt og ville ned i mit lukaf for at klæde mig om, da de andre var i messedragt, så at jeg kunne se, at der skulle være fin middag. Nede i mit lukaf stod fødselsdagbord dækket med en masse legetøj og gaver. Til hver gave hørte et lille Neurupinervers. De var meget morsomme. Desuden stod der en rose og et flag på stang på bordet. På min sofa lå mit andet jakkesæt udstoppet med støvler fornedet og et ansigt med kasket foroven. I munden holdt fyren en shagpipe. I hænderne, der var lavet af udstoppede handsker, holdt han en bajerflaske og en brændevinsflaske med sut på. På mit bord stod et batteri af tomme flasker, og alle billederne på væggen var hængt skævt. Da versene ikke alle var lige artige, vil jeg ikke sende dig dem, men jeg gemmer dem, så kan du se dem, når jeg kommer hjem. Under middagen blev det ved med at strømme ind med fingerede telegrammer fra dig og alle andre hjemme.»

Sejladserne gik både nord om og syd på til Vestmanøerne i juli og august. Den 14. august om aftenen traf man ved Akureyri *Beskytteren*, der medbragte post, og turen gik derefter rundt om landet, og den 1. september var man atter ved Reykjavik. »Jeg har meldt mig ind i den nystiftede Marineforening. Jeg sender et opråb om dens dannelse, som jeg vil bede dig give din far. Vil du sige til ham, at kan en sådan forening opnå at få alle søfartsinteresserede, og det er han dog som importør og skibsreder, så vil den kunne bruges til adskilligt mere end selskabelighed. Handel, søfart og fiskeri er de tre grene, der har interesse af søen. Kan de finde hinanden f.eks. i denne forening, så er de en magt. Samtidig opnår de i denne forening at støtte orlogsmarinen, derigennem forsvaret og dine og mine private interesser.»

Den 7. oktober blev Holck erstattet af løjtnant Albeck, og derefter gik turen fra Reykjavik for sidste gang til Vestmanøerne. »Ved Akureyri salutede vi til afsked, da vi gik derfra. Flagene (lutter danske) kippedes i land, og vi kippede som svar. På Seydisfjord havde man udsat en fest for det nye elektricitetsværk, til vi kunne komme med. Overalt modtages vi med venlighed af befolkningen, så at vist få chefer har været så afholdt som kaptajn Rothe, og det til trods for den storm vi vakte i sommer angående flagsagen.»

Islands Falk kom til København den 27. november 1913. Forinden havde Barfod blandet sig i en polemik om islandshandelen. Den islandske købmand Thor E. Tulinius havde den 21. juli skrevet en artikel om Danmarks samhandel med Island, hvori han gjorde opmærksom på dennes betydelige tilbagegang i de senere år. Barfod havde på dette grundlag en artikel i Berlingske Tidende den 11. oktober, hvor han kraftigt støttede Tulinius og tilføjede: »Kommercielle fællesinteresser er gode fællesinteresser, og de vil i det lange løb gavne på det politiske område mere end noget andet. Det skulle da være, om danske, der kommer herop, ville forsøge at tage forholdene her, som de er, og snarere søge at lære sproget end ved enhver lejlighed fortælle islænderne, at de finder deres sprog, land og klimaet heroppe grimt og uudholdeligt.« »Har vi indirekte fordel af forbindelsen, da vil det sikkert være klogere at erkende dette. Ved forhandlinger mellem Island og Danmark vil man lettere komme til rette, når man åbent vejer de gensidige fordele mod hinanden. Ved et kompagniskab må begge parter have fordel, ellers hviler det ikke på et sundt grundlag.«

Den 18. oktober gentog Tulinius sine meninger, og han påpegede, at mens ruteforbindelsen til Norge det følgende år bliver forøget, så er der ingen forbedring fra Danmark. Også formanden for de danske margarinefabrikker kom den 20. oktober med en bemærkning om, at det danske farveforbud for margarinen gjorde, at islænderne hellere ville have det norske og engelske, der havde bedre gul farve. Dette var en af grundene til tilbagegangen.

Der var på Island opstået et stærkt ønske om større selvstændighed. Kong Christian IX havde ved Islands tusindårsfest i 1874 givet Altinget lovgivende myndighed, men det var stadig forbindelsen til Danmark og landets afhængighed af den danske regering, der var en anstødssten. I 1907 var der nedsat en fælleskomite til at behandle sagen om en ny forfatningslov, men samme år blev der dannet et selvstændighedsparti, som krævede Island anerkendt som en selvstændig stat. Efter et par års forholdsvis ro begyndte islænderne på en ny aktion, idet de krævede deres eget flag anerkendt. Som ovenfor nævnt var det en sag, hvor marinen blev indblandet.

Selvstændighedspartiet kom til magten i 1913, og i 1915 fik Island en ny forfatning og anerkendelse af deres eget flag, men spørgsmålet om Islands stilling i riget stod tilbage, indtil man efter forhandlinger endelig i 1918 gennemførte en forbundslov, hvorved Danmark og Island blev to selvstændige stater blot forbundne ved en fælles konge og en forbundslov. Et dansk-islandsk nævn skulle fremtidig mødes skiftevis i de to lande, og efter 1940 kunne Altinget eller Rigsdagen kræve forhandling om lovens revision.

Torpedobåden Ormen blev søsat 1907. Besætningen var 23 mand og topfarten godt 26 knob. Båden udgik af flådens tal i 1932. (Orlogsmuseet).

2 · 1. verdenskrig 1914-1918

Fra den 9. marts 1914 var Halfdan Barfod adjutant hos kontreadmiral A. F. M. Evers ved den flydende defension. Her finder man atter det karakteristiske træk for Barfod, at han gerne vil sige, hvad han mener, idet Evers giver ham det skudsmål, at han gerne vil udtale sin egen mening om en ordres udførelse.

Her var han til den 8. september, da han fik tjeneste som chef på torpedobåden *Ormen*. I mellemtiden var krigen udbrudt. Den 1. august havde Tyskland erklæret krig mod Rusland, og den 3. august var sikringsstyrken formeret, således at hele flåden den 19. august var udrustet bortset fra *Valkyrien*, der var i oversøisk fart. Det vil sige, at flåden da bestod af 4 kystforsvarsskibe, 2 krydsere, 7 undervandsbåde, 38 torpedo- og patruljebåde, 2 mineskibe, 6 inspektionsskibe og kanonbåde foruden mindre fartøjer, depotskibe og 2 flyvebåde m.m.

Tysklands hovedflåde lå i dets nordsøhavne, og det frygtede derfor, at englænderne ved at støde frem gennen de danske stræder kunne afbryde landets forbindelseslinier i Østersøen. Tyskland rettede derfor via sin gesandt i København en forespørgsel til den danske regering, om man agtede at udlægge spærringer i Store Bælt. Efter et par hektiske døgn lykkedes det viceadmiral O. Kofoed-Hansen at overbevise regeringen om det nyttige i, at det var Danmark og ikke Tyskland alene, der foretog minespærringen.

Straks ved krigens udbrud havde den pacifistiske regering udstedt en erklæring, hvori det hed, at »ved eventuelle neutralitetskrænkelser skal i ethvert tilfælde regeringens forholdsordre uopholdelig indhentes, og i intet tilfælde må der skrides til angreb uden regeringens ordre, med mindre det sker som forsvar.« Det ville sige, at når en neutralitetskrænkelse fandt sted, skulle chefen vente på ordre ikke blot fra den kommanderende admiral, men også fra regeringen. Lykkeligvis havde Danmark i viceadmiral Kofoed-Hansen en kraftig chef for flådens overkommando, der udstedte sine ordrer alene i overensstemmelse med, hvad han anså for rigtigt.

Viceadmiralens ordrer, der gik ud på omgående reaktion ved krænkelser, blev naturligvis i kopi sendt til forsvarsminister P. Munch, der blot mundtligt lod meddele, at de ikke ville blive besvarede af ham.

Den 3. august blev der af den danske marine udlagt minespærringer i Sundet ved København, og den 4. august var der også krig mellem England og Tyskland.

En eskadre sendtes til Store Bælt, og ca. 2 døgn efter dens an-

De danske og tyske minespærringer, udlagt 1914 i Store Bælt og Lille Bælt. Tegning af Asger Barfod.

BÆLTSPÆRRINGER 1914

komst her den 8. august kl. 11 $\frac{1}{2}$ formiddag var Store Bælt effektivt minespærret med 187 kabelminer, og inden en uge derefter omkring midten af august var der overalt udlagt miner således:

Store Bælt	363 miner
Lille Bælt	6 miner
Sundet	190 miner
Køge Bugt	246 miner
I alt	805 miner.

Flåden blev organiseret i to lige store eskadrer. 1. eskadre blev i Sundet, og 2. eskadre sendtes til Store Bælt.

Den 9. september 1914 overtog premierløjtnant Barfod kommandoen i Flådens Leje over torpedobåd *Ormen* og afsejlede til Store Bælt. *Ormen* sejlede gennem Smålandsfarvandet syd om Sjæl-

land til Store Bælt, og ankom kl. 4,45 Em. til torpedobåden *Delfinen*, hvor chefen meldte sig.

Hans kone fik denne hilsen: »Jeg er inde i et kort ærinde i Korsør havn og vil blot sende en lille hilsen. Jeg får noget travlt i den første tid, til jeg kommer ind i sagerne, men det er vist en langt bedre tjeneste her for en sømand i stedet for kontorarbejdet på Lynetten. Almindeligt ligger vi inde 24 timer hvert tredje døgn.« Og den 20. september fortsatte han: »Du har et par gange spurgt om maritime ting. Det kan du lige så godt lade være med, da alt er fortroligt, også hvilke skibe og både m.m., der ligger herovre, hvorledes de inddeles, og hvordan personellet er fordelt.«

Ifølge journalerne gik arbejdet hovedsagelig med at afvise forskellige skibe, der søgte for nær til minefelterne, og der gik ikke en dag, uden den ene eller den anden skonnert eller galease måtte standses, og mange dage var det 5 eller 6 skibe, der var på gale veje. Det var nødvendigt at få stoppet skibe, som havde kurs mod de områder, hvor der var udlagt miner. Det kunne jo være livsfarligt for dem, og det var således for deres egen skyld at efterkomme de retningslinier, som var udstedt vedrørende sejlsadsen. I *Ormens* journal står der f.eks. den 30. april 1915: »Stoppede galease *Niels* af Vejle ved et løst skud, da den var på vej ind over spærringen.« Og Barfod har siden fortalt, at da han engang netop stoppede en sådan båd, var svaret fra fynboen: »Det er da itte alle love, man skal overholde.« At det her var en alvorligere sag, tænkte han åbenbart ikke på.

Den 28. september: »Her er i dag et forrygende vejr. Jeg går ikke ud i eftermiddag for at afløse. Den båd, jeg skulle afløse, skal blive der foreløbig. Færgefarten er forøvrigt indstillet. Vi havde et lille tilfælde med en færge, der forsøgte at løbe ud, men ikke kunne få drejet op mod vinden og havnede på tværs i havnen. Det kan nok være, at den nærmeste torpedobåd fik forhalet i en fart og sat dampen op. Jeg lå først som nr. 3, idet der lå en damper imellem.«

Den 30. oktober: »Her går alt i sin sædvanlige gænge uden anden afveksling end den, vejret bereder. I går og i dag blæser det en storm, og jeg skal i eftermiddag ud på en post, hvor jeg vanskeligt kan ligge i læ for natten, men det har jeg jo prøvet før. Efter aviserne i dag, hvor muhammedanerne lader til at være kommet med, ser det nærmest ud til at blive en trediveårskrig. Det er jo trist, men indbringende, så længe vi er udenfor, hvad vi forhåbentlig vedbliver at være.«

Den 1. november: »For nogle år siden, da det for 4. gang hændte mig, at det skib, jeg sejlede med, blev rapporteret i bladene som værende gået under, skrev jeg til mor og far, at nu måtte de vel snart være hærdede mod at tro på den slags ting. Det lader til, at den skæbne skal vedblive med at forfølge mig, thi i dag læser jeg i *Berlingske Tidende* et dementi af, at *Ormen* skulle være gået under, som rygtet havde fortalt. Jeg vil derfor benytte lejligheden til at gøre dig

opmærksom på, at »ukrudt forgår ikke så let.« Både *Ormen* og jeg lever i bedste velgående, og det gør vi sikkert også, når rygtet næste gang har travlt med mit skib.«

Efter at have været inde i København med *Ormen* fra 27. november til 14. december kom han atter til søs til den samme tjeneste på *Ormen*, og atter under kommandør T. V. Garde som eskadrechef indtil den 8. maj. En af de sidste dage, mens *Ormen* var i København, blev der naturligvis også holdt fest med gode venner, og han fik da overrakt følgende digt:

Til chefen for *Ormen* premierløjtnant Barfod:

Tiderne veksler og dagene svinder,
umistelig har man en skat kun af minder
og ud af mindernes brogede bog
hvert billede taler sit eget sprog,
fortæller om arbejde, fester og glæder,
om modgang vel også på sine steder.
Men til min lyseste billedskat
bli'r denne vinter i *Ormen* sat.
I min personlige billedbog
de danner en lille fredelig krog.

Jeg ser os, når det er havvejr derude,
når bølgerne piske, og vinteren tude,
og *Ormen* tumler som legetøj.
Månen står som en lysende kugle,
og skyerne jager som flygtende fugle.
Det rasler og skummer, det hvæser og syder,
– da tys – nu chefens kommando lyder:
»Parat til at give en salve – der stamper
ret forude en vældig damper.«
Et øjeblik – så høres et »Bang«
og damperens monotone sang
forstummer – snart den igen tager fat,
men en anden kurs har den rigtignok sat.
Ormen har svunget sit ris til tugt,
sig damperen redder ved ilsom flugt.
Vi ser den forsvinde op gennem Bæltet
forsigtig uden om minefeltet.

Dette var chefen som officer,
i messen vi ham som privatmand ser
bon camarade med enhver hernede
med råd og dåd for alle til rede.
Jeg læste engang om en ridder og sanger

som ejed en prægtig og hengiven ganger.
 Den bar ham daglig til hans hjertenskær
 og altid når han drog på krigerfærd.
 – Gangeren kendte og elsked sin herre
 og anden rytter den ej ville bære.
 – Gad vist om *Ormen* ej skyder ryg
 og føler sig mindre sikker og tryk,
 når andre råber kommandoord
 og chefen ikke er mere ombord.
 – I alle fald er det ganske bestemt
 af mig vort samvær blir aldrig glemt.
 – Tak for i vinter og mangefold:
 Jeg ønsker Dem lykke og held i *Skjold*.

I denne forbindelse kan vel også fortælles en lille episode, som Barfod siden har moret sig meget over. I et så lille skib som en torpedo-båd, hvor man dag ud og dag ind skal gå op og ned af hinanden, må forholdet mellem besætningsmedlemmerne blive mere familiært, uden at man derved behøver at slippe disciplinen. En dag, da Barfod skulle stille til en eller anden parade var han på vej op af skibet, da hans oppasser kom styrtende efter ham råbende: »Barfod, Barfod, du har glemt din medalje«.

Fra den 9. maj 1915 blev han kommanderet over i kystforsvarsskibet *Skjold* som første artilleriofficer og vagtchef under kommandør E. G. Andersen. Her var han indtil den 10. august.

Den 23. maj skriver han hjem. »Alt går vel her ombord. Det er en elskværdig messe, jeg er i, så at jeg ikke kunne vente at få det bedre i et stort skib, end jeg har det her ombord. Her er aldrig onde ord eller fornærmelse mellem os. Næstkommanderende og jeg, der jo begge kom nye her ombord, er faldet lige ind i et godt kammeratskab, og alle lader til at være tilfredse med bytningen.«

Den 28. maj: »Jeg havde i onsdags skydninger både om eftermiddagen og om aftenen. De skydninger om eftermiddagen er en slags, som jeg selv leder direkte. De var de heldigste, jeg endnu har ledet her ombord, så at jeg var meget glad ved dem, og kommandør Gotschalk har altså også kun grund til at være det. På tirsdag skal vi have skarpskydninger både eftermiddag og aften, så jeg lever nu i de første dage i håbet om, at jeg også der må have heldet med mig.«

»Jeg har fået en skrivelse om, at officershuset i Delfingade nr. 56 vil blive ledigt til oktober flyttedag. Årlig leje er 300 kr. Det omhandlede hus er det, hvori kaptajn Wessel bor, altså det, der har fælles vaskehus med vor nuværende lejlighed. Da det er en gammel kaptajn, der hidtil har boet der, er det sikkert bedre end vort, og man har den fordel at bo ene, navnlig da vi er så uheldige at bo sammen med Lagoni.«

*De gule længer i Nyboder, set fra
Store Kongensgade. Tegning af
Asger Barfod. (Privateje).*

Den 8. juni blev der givet meddelelse om, at familien fik huset i Delfingade, der ligger helt nede ved St. Kongensgade og er et hjørnehus. Man kan bemærke, at beboerne i Nyboder boede meget billigt, men til gengæld må man huske, at der var tillige en del ubehageligheder forbundet med opholdet her. Der var meget lavt til loftet, og stuerne var tilsvarende små. Desuden manglede de faciliteter, som man havde mange steder i byen på denne tid. Der var således ikke noget WC, men derimod et lokum i gården, og der var heller ikke elektrisk lys. Iøvrigt var husene meget fugtige, hvad de iøvrigt stadig er, hvilket fremgår af den hyppige maling af dem, der er nødvendig. For en ung søofficer, der kun havde en lille løn, var det imidlertid et fund at kunne få en lejlighed her.

Barfod skrev yderligere til sin kone, at »den 16. september falder admiral Zacharias for aldersgrænsen, kommandør Nyholm, chef for 1. eskadre, ventes da at blive chef for Orlogsværftet. Den 27. september falder kaptajn Wessel ligeledes for aldersgrænsen. Det må bringe personelforandringer, og derpå hviler mit håb om at komme væk fra *Skjold*. I ethvert fald skal *Skjold* vistnok skifte chef, og det bliver da antagelig kommandør Scheel, som jeg sætter stor pris på.«

Den 27. juli: »Når du læser dette, vil du sikkert allerede af bladene have erfaret den sørgelige ulykke, der skete for et par timer siden, at Holck og kaptajn Münter kl. 4 faldt ned med en af flyvebådene og dræbtes på stedet. Det har gjort et stærkt indtryk på mig, da jeg satte stor pris på Holck og både fra karakterens og evnernes side anså ham for en særlig fremragende mand. Hvordan det er sket, ved jeg ikke. Foruden at være bedste flyver, betyder tabet af en mand med en retlinet karakter og gode evner et tab for os i det korps, han tilhørte.«

Den 7. august: »Du har måske af bladene set, at forskellige chefer nu skiftes den 10.-12. ds. Kommandør Andersen afgår herfra

den 10., altså på tirsdag. Der er stor glæde i skibet, i land og blandt lodserne navnlig, fordi vi får en gentleman som Gotschalk til hans afløser. Kommandør Andersen og jeg kom ikke godt ud af det, navnlig fordi jeg ikke ville drikke. Han skal nu til Esbjerg, og efter først at være stødt over den hurtige forflyttelse og over at skulle i land er han nu på det rene med, at han nok skal få det morsomt i Esbjerg. Det er jo godt, at vi på den måde alle bliver tilfredse.»

Mens eskadrechefen kommandør T. V. Garde havde været godt tilfreds med Barfod og ment, at han havde varetaget sin tjeneste med samvittighedsfuldhed og dygtighed, så havde han åbenbart været uenig med kommandør Andersen på visse områder, idet denne fandt, at han var dygtigere i egen indbildning end i virkeligheden. Han kunne ikke affinde sig med at Barfod ville »ræsonnere«, og i det sidste ord ligger nok begravet forklaringen på de første, men som han selv skrev til sine kone, var der åbenbart også en anden grund.

Ind imellem blev der også plads til lidt gode råd med hensyn til den nye lejlighed i Delfingade, og Barfod skrev da den 13. august lidt, der viser noget om forholdene i de vel ret primitive boliger i Nyboder. »Jeg synes, at du skulle tænke på at få indrettet WC. Det bliver for koldt til vinter at gå i gården, og så kan klosettet der tages væk og skuret bruges til noget andet (barnevogn f.eks.), eller også kan et af skurene i gården stryges, så at gårdspladsen bliver større til drengene at lege i, hvad jeg nu synes var det bedste. Får du WC inde, så slipper du også for børnenes lugtende potter i sove- og børneværelset.«

Og senere viser han sin omsorg for de to små drenge: »Du har vel anskaffet gitre for vinduerne, som vi talte om, så at børnene ikke kan kravle og falde ud, ellers synes jeg, at du straks skal gøre det. Du husker også at holde børnene borte fra tændte lamper. En væltet lampe med brændende petroleum flydende ud er slem at slukke i et gammelt hus.«

Krigen kom til også at berøre tjenesten i Store Bælt, selvom det dramatiske skete i Øresund. »Vore orlovsgaster blev i går formiddags telegrafisk kaldt tilbage straks, og faren er vist endnu ikke overstået. Jeg kom ombord ved 2-tiden om natten og fik så nogen søvn til kl. 8. Kl. 10 gik vi ud og stod ned til vor post, men så kom begivenhederne ovre i Sundet, som jeg ikke kan udtale mig om, da jeg endnu ikke har set, hvad der står i aviserne. Min frokost fik jeg i form af smørrebrød og en sodavand oppe i mærset. Tiden gik forresten hurtigt, da vi var i nogen spænding, ligesom natten, hvor jeg var oppe på broen undtagen mellem kl. 12 og 4. Kl. 8 i morges fik jeg bad (det var dejligt) og skiftede klæder.«

I løbet af natten til den 19. august 1915 var den engelske U-båd *E 13* under et forsøg på at slippe gennem Øresund til Østersøen løbet på grund i Flinterenden tæt ved Svaneklapperne. Ved daggry

blev den observeret af en tysk torpedobåd, og ved halv ti-tiden kom 2 tyske torpedobåde til og åbnede ild mod *E 13*. En dansk torpedobåd løb da imellem de kæmpende for at få stoppet ilden. *E 13* var da blevet skudt i brand, og af besætningen druknede 15 mand, mens 14 mand, heriblandt kaptajnen, blev reddet i land.

Dagen efter kunne Barfod fortælle sin kone lidt mere om begivenhederne i Øresund, og om hvem der førte de torpedobåde, der var omtalt i aviserne. »*Narhvalen*, som førte den engelske næstkommanderende fra *E 13* over til *Falster*, førtes af løjtnant Thiele. *Soulven* og *Soloven*, der blev tilbage og løb imellem, da kampen begyndte, førtes af kaptajn Gad og løjtnant E. Garde. *Narhvalen* og *Soloven* er gamle både omtrent af størrelse som *Nordkaperen* og *Makerelen*. *Soulven* er en af de store nye både, søsterbåd til *Soridderen* og *Flyvefisken*. *Falster* føres af kaptajn Bay-Schmidt. Den lå ovre ved Dragør. *Gejser* føres af den ældre kaptajn Topsøe-Jensen, en bror til ham, der var i *Hvalrossen*, som du ofte har set i Korsør. *Peder Skram* føres af kommandør Carstensen, og kommandør T. W. Garde var der ombord som eskadrechef. Han er nemlig ikke mere i Store Bælt, men har overtaget 1. eskadre i Sundet. Han har stadig kaptajn Lorck som stabschef.«

Den 28. august: »Det glæder mig, at *E 13's* chefs rapport er kommet frem, så at man kan se, at de 2 danske både, der i det kritiske øjeblik var til stede, er optrådt, så at han føler sig taknemmelig. Det er Garde med *Soloven*, som han særligt omtaler, fordi han løb imellem og satte både ud. Eskadrechefen med *Peder Skram* og *Gejser* stod jo på det tidspunkt for fuld fart mod stedet i 5 sømils afstand.«

Den 5. november: »*Hejmdal* har til morgen afløst *Gejser* efter pludselig ordre. Vi har her gjort os vore egne tanker om det og sat det i forbindelse med de alarmerende efterretninger fra Vestindien, idet vi venter, at *Valkyrien* skal sendes derud. Den vil dog først kunne være der om en måneds tid, og da kan meget være foregået derude. Det bliver en skæbnens ironi, hvis det nuværende ministerium blev nødt til at anvende militærmagten også til dæmpelse af oprør på St. Croix.«

Den 17. november: »Du skriver, at I er noget foruroligede over minerne. Her er dog vist ikke mere minefare, end der har været før. Jeg skrev forleden til dig, at jeg havde tjent 60 kr. Det var ved at bjærge en mine. Det eneste ny er, tror jeg, at Statsbanerne tilfældigvis har set en mine, og at ledelsen i den anledning bliver forskrækket og ikke kan holde tæt, således som marinen nu har gjort i over 15 måneder. Vil de forbyde sovevognspassagerer at gå til køjs over Store Bælt, burde de have gjort det lige fra krigens begyndelse. At gøre det nu bringer blot angstelse. De 6-8 mineeftersøgningsfartøjer, vi hele tiden har haft i gang hver dag, har dog hidtil haft heldet med sig.«

Tjenesten ved Store Bælt var ensformig og kunne vel også være

trættende, og man modtog da med glæde meddelelsen om, at *Herluf Trolle* den 17. december ville afløse *Skjold* i Store Bælt. Barfod kom derfor til at holde Jul med familien hjemme, men allerede den 2. januar var han atter ombord, hvor han skrev hjem om, at »det er storm i dag, men da den blæser af vest, ligger vi dejligt i læ af land, uden at søen slår ind over dækket. *Skjold* egner sig overhovedet bedre til farvandet her i Sundet end til farvandet ved Store Bælt.« Den 16. februar gik det dog atter ud på tjenesten ved Store Bælt.

Her var han indtil midt i marts, hvor han flyttedes til krydseren *Hejmdal* som næstkommanderende under kaptajn C. A. Schou. Skibet lå da i Drogden til ankers, og han kunne fortælle hjem, at »i messen her ombord er 3 løjtnanter, 1 ingeniør, 1 læge og 1 intendant. De lader til at være flinke alle og kommer godt ud af det med hinanden.« Og den 23. april kunne han skrive hjem til sin kone i anledning af den sig nærmende bryllupsdag. Efter først at have fortalt, at de havde haft pastor Hornhæk ombord til gudstjeneste 1. Påskedags formiddag, skrev han: »Hjertelig tak for de 4 gode år, vi har været gift, og al mulig lykke i den fremtid, vi ikke kender. Vore små økonomiske sorger, der dog har tynget os begge i den senere tid, håber vi nu at være kommet over for i sommer. Foruden dyrtidshjælpen har jeg tjent nogle penge, som ikke er taget med i den beregning, jeg viste dig. For at bringe din garderobe lidt på fode, sender jeg dig derfor som en foræring 50 kr. i stedet for selv at købe en ting.«

I maj var *Hejmdal* kadetskib, og de fleste manøvrer foregik fra Århus og i farvandet der omkring, og den 16. maj overtog kommandør Kjær posten som chef for *Hejmdal*. Herfra sejlede man til Frederikshavn og holdt øvelser i Kattegat sammen med *Ingolf*. Den 16. juni stod man også ind i Limfjorden, og derefter atter ud i Kattegat med kurs mod København sidst i juni måned. Efter at have ligget ved Orlogsværftet nogle få dage gik togtet atter nord på til Skagen og Horsens.

Konsul Pagh havde købt en sommerbolig ved Snoghøj, og her samledes familien hver sommer for at nyde livet og hinandens selskab. Da Barfod nu med kadetskibet nærmede sig disse kanter, inviterede Pagh til selskab i sit hjem på Snoghøj. Barfod skrev derfor til sin kone den 1. juli: »Vil du ikke nok i dit næste brev gentage din fars indbydelse til officerer og kadetter og skrive, hvorledes I havde tænkt Jer, at officerskonerne kunne bo m.m. Jeg har nemlig talt med Hude om det, og vi blev enige om, at han talte med chefen om det, men sagde, at jeg ikke selv ville fremkomme med det, før jeg vidste, at det ville blive modtaget.«

Fra Horsens tog man en tur rundt om Læsø. »Tirsdag morgen den 12. juli fik vi med Århusdamperen 4 studenter med ombord som lærlinge, så her er en rædsom masse klasser ombord efterhånden. I morgen tidlig går vi til Ålbækbugten mellem Frederikshavn og Skagen. Den kommende uge står vi sydover.«

Den 20. juli: »Vi har haft godt vejr i de sidste dage, hvor vi har ligget ved Tunø og holdt præmieskydning med kadetterne. Vi har siden tirsdag formiddag haft prins Knud og siden onsdag eftermiddag haft stamhusbesidder Grandjean ombord som chefens gæster.«

Den 31. juli: »Vi har ligget lørdag og søndag ved Guldborg, og der har været meget fred, idet stamhuset Vennerslund ligger tæt derved. Dets besidder er en svoger til kommandør Kjær, og der var da bal for kadetterne og en eftermiddagsdans om søndagen ombord. Nu er vi på vej sønden om Sjælland til København, hvor vi venter at komme i aften kl. 7.«

I august gik togtet atter nord på til Århusbugten. Den 9. august: »Vi ligger siden middag i dag ud for Riis Skov ved Århus. Vi havde ventet, at kongen skulle komme ombord i morgen, men p.g.r.a. den politiske situation er han slet ikke kommet herover endnu. Jeg har imidlertid haft al travlheden med at gøre skibet i passende stand til besøget, og er nu ret godt tilfreds med, at det ser nogenlunde ud.«

Den politiske situation, der omtales, drejede sig om de vestindiske øer. USA havde i 1913 rejst spørgsmålet om køb af øerne, men man ville da ikke have splid under forhandlingerne i Danmark om en ny grundlov. I oktober 1915, efter at grundloven var blevet vedtaget den 5. juni, kom USA igen og begrundede det nu med Panamakanalens fuldførelse og den igangværende krig. Det forårsagede naturligvis langvarige forhandlinger, der endte med, at man den 4. august 1916 traf aftale med staterne om at sælge de tre små øer for 25 mill. dollars, idet USA samtidig erklærede, at man intet havde imod, at Danmark udstrakte sine interesser til hele Grønland. Dette vakte selvfølgelig voldsom politisk modstand, og man talte om et valg, indtil der endelig den 30. september blev sluttet et politisk forlig.

Samtidig var der også hjemlige økonomiske bekymringer, idet lønningen til en premierløjtnant ikke var stor. Den 16. august skrev Barfod: »Du er vel på det rene med, at vi ingen reserve har for vinteren ud over det dyrtidstillæg på 45 kr., som jeg får udbetalt 1. oktober. Hver uge, du bliver på Snoghøj ud over 1. september, tjener du imidlertid de 30 kr., som ellers ville være gået til husholdningen.«

Den 23. august: »Vi har ligget i Smålandsfarvandets nordlige del, hvor vi har holdt skydninger m.m. I øjeblikket holder vi fægtningsskydninger, og jeg stikker blot ned engang imellem og skriver et par linier ad gangen. Jeg har nemlig ikke selv noget at foretage under skydningen, efter at den er kommet i gang. Hude er artilleriofficer. Jeg synes, at sommeren er gået hurtigt. Der er jo nu ikke mere end 3 uger tilbage af kadettogtet.«

Den 1. september: »Jeg sender dig 75 kr., da jeg kender dig godt nok til at vide, at du har regnet det meget nøje ud til 60, og der kan jo let komme noget ekstra. Husk dog på, at vi på en eller anden måde skal skaffe penge til en vinterhat til dig.«

Halfdan Barfod. (Privateje).

Den 3. september: »Kadetterne holder eksamen i lange baner hver dag. Hammerich blev i går udnævnt til sekondløjtnant og afgik fra skibet. Han hørte nemlig ikke til den klasse, der skulle være løjtnanter i år. Hans kammerater blev det i fjor, mens han blev syg under eksamen og derfor måtte gå om.«

Den 7. september: »Jeg kan nu svare dig på vort fælles spørgsmål for den nærmeste fremtid. Kommandoen stryges i *Hejmdal* den 15. ds., og jeg tiltræder atter tjeneste her den 25. ds. Der er altså knap 10 dage, hvor jeg har i sinde at søge orlov og gerne vil bo på Snoghøj.«

Den 20. september 1916 udsendtes Barfod atter som næstkommanderende, og denne gang i krydseren *Gejser* under kaptajn C. A. Schou, der vurderede ham som en flink, påpasselig og pålidelig officer, samt at han havde en god evne til at lede og tale med sine underordnede.

Den 24. september skrev Barfod atter hjem til sin kone om forholdene i Vestindien. »Jeg tror, at kommandør Konow skal vedblive at være chef for *Valkyrien* og blot varetage forretningerne som guvernør. Derfor tror jeg ikke, at det får anden betydning, end at øerne får en bedre og mere erfaren og forhandlingsdygtig guvernør, end de har haft i de sidste ministerielle embedsmænd, de har haft til det derovre, og som for første gang er kommet ud mellem fremmede, når de er derovre. Hvis det kunne lykkes ham at vende stemningen, så at befolkningen blev imod salget, ville det efter min mening være glædeligt.«

Strejker og uroligheder på øerne var baggrunden for, at regeringen tog imod et tilbud fra USA om at købe de vestindiske øer. For amerikanerne var det, som nævnt, to ting, der fremskyndede sagen, nemlig dels at Panamakanalen var blevet indviet og dels frygten for en tysk besættelse af øerne og en forudelse om, at verdenskrigen også kom til omfatte USA. I Danmark blev nedsat en kommission til sagens nærmere undersøgelse, og de radikale, Socialdemokratiet og Venstre samt en enkelt konservativ gik ind for salget med 23 stemmer mod 7 andre konservative, der frarådede salget. Den 14. december 1916 fandt der en folkeafstemning sted i Danmark, og resultatet blev, at 284.000 vælgere gik ind for salget imod 158.000, der var mod afståelsen. Herefter blev afståelsen godtaget i både Folketing og Landsting.

Den 30. september 1916 inspicerede kong Christian eskadren sammen med viceadmiralen. »Vi lå alle, *Herluf Trolle*, *Peder Skram*, *Hejmdal* og *Gejser*, de 3 torpedobåde af Delfin-typen og 3 undervandsbåde til ankers ved Knudshoved. *Lossen*, *Hjælperen* og de tre andre T-både lå så på andre poster. Det var en helt imponerende eskadre at se på. Der hændte ikke noget særligt. Alt gik program-mæssigt.«

De private bekymringer var imidlertid stadig fremme. Den 2. ok-

tober skrev han hjem: »Jeg er ligesom sikkert du meget glad for din fars tilbud om at betale halvdelen af installationen af elektrisk lys i vor lejlighed. Jeg fik samtidig et brev fra din far om det. Det er nu meget smukt af din far, som han altid hjælper os, når der er et eller andet, vi gerne vil have gjort. I fjor var det klaveret, og i år er det lyset.« I det næste brev hedder det: »Hvis der ikke hænder noget uforudset, kan jeg ikke se rettere, end at Bonde bliver kaptajn til foråret og jeg i foråret 1918, så det har såmænd lange udsigter. Inden den tid er vi nok døde af sult, som jeg sagde til kommandør Jøhnke.«

»Vi har haft et tilfælde af meningitis ombord. Det er en sygdom, som for en halv snes år siden næppe blev betragtet som smittefarlig, men da den er så farlig og er en bakteriesygdom, så behandles den nu af sundhedsstyrelsen som meget smittefarlig. Vi har derfor fået 3 ugers karantæne. Inden vi i går ved en udsendt læge fik hele skibet grundigt desinficeret, måtte vi ikke engang afsende post. Nu må der een gang om dagen afsendes breve, som har været i formallindampe i 2 timer fra kl. 10-12 formiddag. Som sagt, det hele er formentlig ufarligt og karantænen kun overdreven forsigtighed.« Den 11. oktober: »Vor mand på epidemisygehuset er død i aftes. Her har ikke været andre tilfælde, så al fare må vist siges at være overstået, da sygdommens inkubationstid er fra 3 til 11 dage. Vor karantæne skal dog vare i 3 uger.«

»Det var rigtignok en jobspost, at vi ikke får indlagt WC. Jeg gad nok vide, om det ville hjælpe, hvis jeg kunne tilbyde at betale halvdelen selv.« Chancen var nok ikke så stor, for den 25. oktober måtte han skrive: »Jeg har fået ministeriets afslag på indlægning af elektrisk lys. Der stod i skrивelsen, at ministeriet ikke så sig i stand dertil, men at spørgsmålet for hele Nyboders vedkommende til sin tid ville blive taget op samlet.«

Den 30. oktober: »Du har ret i, at det er grov betaling for $\frac{1}{4}$ hektoliter kul 2,85 kr. Det vil antagelig sige, at det koster 5 kr. pr. hektoliter i større partier hos en kulhandler.« »Fra den 1. januar er det i hvert fald meningen, at vi skal have et tillæg på 400 kr. om året. Det bliver så antagelig 33,33 kr. om måneden. Tillægget i december skulle være på 45 kr. I fjor brugte vi ca. 10 hektoliter om måneden. Hvis du købte 8 til levering en af de første dage i december, så kunne du blande dem i de koks, du har tilbage, og fik vel så nok for resten af tiden indtil Jul og til det nødvendige et par dage, når du kom tilbage. Selvom det blev vanskeligt at få petroleum, ville jeg tage mig det lettere end så meget andet. Jeg ville hellere kunne give dig 50 kr. mere om måneden, thi jeg ved godt, at det kniber for dig. Jeg ville dog i dit tilfælde købe et par flasker og have dem stående i reserve for påkommende tilfælde.«

»Det er rædsomt, som krigen går. I går aftes opsnappede vi et radiotelegram om, at Bukarest (hovedstaden i Rumænien) var faldet. Ja, tyskerne er en hårdere nød at knække, end englænderne havde

tænkt sig. Efter 2½ års forløb er det stadig dem, der går frem i spring, når de angiber.»

»Desværre er der ingen sandsynlighed for, at vi kommer ind før Jul for at fylde kul. Når vi på mandag 8 dage går til Omø, skal vi sikkert blive liggende der til Nytår. Vi får chefen med familie ind i messen nytårsaften, så du skal antagelig have en hel kjole med hernel, når du kommer til den tid.»

»Så vidt jeg husker, opførte vi slet ikke julegaver på vores beregning, og der blev vi jo enige om, at du skulle købe de nødvendige smågaver til alle. Kun til mig må du ikke give nogen gave. Det har vi ikke råd til. Billedet kan du give en ramme som julegave til mig.»

Den 16. december: »Vi gik i morges til Korsør og ankrede ved siden af standeren. Sagen er, at vi efterhånden har måttet indlægge 12 mand af halssygdomme på sygehusene i Korsør og Nyborg og derfor nu skal have stor desinfektion af skibet og lægges i karantæne igen. Hvor længe det vil vare, ved man ikke endnu.» Den 17. december: »Nu har vi efterhånden 16 mand på hospitalet. Selvom de intet fejler, er der dog hele det samme vrøvl og telefoneren, skri-veri m.m.»

Den 19. december: »Vi er nu på vej til København, hvor skibet skal evakueres og besætningen interneres på Orlogsværftet. Det er en difteritisepidemi, vi har her ombord, og foreløbig er 25 mand lagt i land i Nyborg og Korsør. Jeg vil antage, at vi bliver internerede på kasernes skibet *Fyen* og derefter alle podede for at se, hvem der har baciller i halsen. Jeg kan dog ikke tro andet, end at vi, der ikke har det, må blive sluppet løs inden Juleaften, så vi kan tilbringe denne i vore hjem. Af hensyn til børnene kommer jeg i ethvert fald ikke hjem, før lægerne erklærer mig og mine omgivelser for ikke smittefarlige.»

Onsdag den 17. januar 1917 fratrådte Barfod tjenesten i *Gejser*, og den 19. januar overtog han i Korsør tjenesten som chef for torpedobåden *Søbjørnen*, og han skriver glad hjem: »Nu er lidt af det tryk, der hvilede over mig, netop borte, fordi jeg har fået en tilfredsstillende udkommando og lidt flere penge at give dig. Det al- lermorsomste ville være, om vi kunne blive sendt til Esbjerg for at afløse *Absalon*, når den skal hjem for eftersyn. *Søbjørnen* var der på den måde i maj måned i fjor i 3 uger.»

Med udkommandoen på *Søbjørnen* var Barfod divisionschef, og samtidig kom han den meste tid til at fungere som flotillechef i Store Bælt. Han skriver hjem: »Her ombord er 2 reserveløjtnanter, Andersen og H. Svarre, som nu skal ombord i *Absalon*, hvorefter jeg antagelig får en af de helt nye. Maskinmester Petersen skal ombyttes med maskinmester Rasmussen, der lige er hjemkommet med *Islands Fale*. Besætningen består iøvrigt ligesom i *Ormen* af 2 maski- nister, 1 underbådsmand, 1 radiotelegrafist, 6 fyrbødere, 1 kok, 1 artillerist, 1 matroskonstabel, 2 befarne og søminører, ialt 25 mand.

I Delfin-bådene er der 30-32 mand og i de 6 store i 1. flotille vistnok 33-35 mand.«

Den 4. februar: »Det jeg mente ikke var så godt for os, nemlig at Amerika indtrådte i krigen, er jo nu sket. Der foreligger jo så ingen tvingende grunde for nogen af de krigsførende til at tage hensyn til de neutrale, men hvor der er en vilje, der er også en vej, siger et gammelt ord, og man har jo lov til at håbe på, at en god vilje hos vor regering kan holde os udenfor, i hvert fald indtil resultatet af krigen er mere overskueligt end nu. Jeg tror ganske vist på Englands sejr, men jeg tror også, at Tyskland har en stålsat vilje til at holde ud.«

Den 6. februar: »Sidste nat frøs det 14 grader her i Korsør.« Den 15. februar: »I dag er der så megen is uden for havnen, at det kniber med at komme igennem. Derimod er isen med udgående vande gået næsten helt ud af havnen her. Hvis søndenvande blot vil tage meget med fra Smålandsfarvandet nord på, kan alt vel snart blive normalt igen.«

Den 12. februar gik kaptajn Lorck med Delfin-divisionen til København, og Barfod overtog posten som fungerende flotillechef indtil den 27. marts. Den 20. februar: »Det er tøvejr og næsten stille. Desuden er her næsten ingen sejlads. I nat har det sneet, så landet er helt hvidt. Der kommer stadig lidt is op fra de indre farvande syd på, men det er ikke meget. Mineeftersøgningen er igen i regelmæssig gang, så at færgefarten vel snart bliver normal igen.«

»Jeg har i dag haft brev fra kaptajn Ewald. Han meddelte mig, at han har fået tilladelse til at gå uden for nummer i et år fra den 10. april. Jeg bliver så antagelig kaptajn, en måned før jeg ellers ville være blevet det. Ewald er nu en mand med stor interesse for marinen, og han har altid været yderst opmærksom mod mig. Da vi blev forlovede, skrev han et 4 sider langt brev til mig, og nu bringer han mig straks meddelelsen med en forhåndsslykønskning, skønt han siger, at den 10. april vil blive en sorgens dag for ham. Det, der har haft hans interesse lige fra man var dreng, er det svært at forlade. Det forstår jeg godt.«

Den 4. april kom udnævnelsen om, at premierløjtnant Halfdan Barfred Barfod pr. 4. april 1917 allernådigst var beskikket til at være kaptajn i søofficerskorpset fra den 10. april samme år at regne.

Efter en hård marts måned med is og storme i Store Bælt lyste det endelig omkring den 1. april, og den 6. april kunne han glad skrive hjem: »Nu, da jeg har udnævnelsen, kan jeg godt forstå dem, der lo ad mig, når jeg diskede op med et par uheldige tilfælde, jeg har haft (flagaffæren på Island, lydighedsnægtelsen i *Ormen* og kommandør Kjær i sommer), og sagde, at man dog aldrig kunne være helt sikker, når det trak så længe ud med afgørelsen.«

Den 19. april skrev han: »Der er endnu ikke noget om, hvornår vi skal til København. Derfor kan det imidlertid godt ske i nær fremtid, thi vi regeres ret enevældigt af viceadmiralen.«

Tredie torpedobådsdivision liggende i Korsør havn i vinteren 1917-1918. (Privateje).

»Her spiser vi nu roer i stedet for kartofler. Hvordan går det dig med dine indkøb af the, kaffe, gryn og al den slags ting, som man løber fare for at slippe op? Sørg for at få købt ind så snart som muligt.«

»Jeg har fået livsforsikringen i orden og afsendt til Finansministeriet. Du ved, at jeg i forvejen var forsikret for 6300 kr., og den nye police lyder på den samme sum, så at det ialt bliver 12.600 kr. Det er tilstrækkeligt til højeste kaptajnsgage. Foruden denne sum får du af staten $\frac{1}{8}$ af min gage om året, hvis jeg dør = 375 kr. årligt. Det er ikke store summer, så at jeg tror, at du gør klogest i at holde liv i mig.«

Tjenesten ved Store Bælt var meget ensformig, selvom den ofte lavedes op af storme og andet dårligt vejr. I juni var divisionen en tur til København, men derefter gik det atter til Store Bælt på patruljetjeneste. Den 18. august skrev han: »Tiden er gået noget mere afvekslende denne gang end sædvanligt. Den 16. ds., da det var bygevejr, og vi lå heroppe på Lappegrunden, kuldsejlede en svensk galease ca. 200 meter fra os. Vi sad netop ved frokostbordet, men kom op med en vis fart, fik jollen ud og løjtnant Andersen med en mand over for at bjærge besætningen. Imens foer jeg på broen og løb derover med *Søbjørnen*. Besætningen blev bjærget, og vi forsøgte at bjærge galeasen ind på grund, men dækket sprængtes, så at forenden sank og kun en stump af agterenden stak op. Her gjorde vi en ende fast, men kunne ikke tage den og overlod det videre til en slæbedamper, der kom ud fra Helsingør.«

På Store Bælt var Barfod denne gang flotillechef, og den 9. oktober havde divisionen inspektion af eskadrechefen kommandør Konow. Den 18. oktober skrev han: »Da jeg telefonerede til dig og mente, at nu var trængslerne forbi, fik jeg, midt mens jeg sad ved frokosten, ordre til at gå på siden af standeren, hvorfra jeg blev sendt nord på for at finde en forulykket flyvebåd. Jeg kan dog straks berolige dig med, at flyveren er i god behold, hvorimod flyvebåden er vrag. Det blev en hel aftens og nats ekstratur, og først næste morgen kom vi ind til Korsør.«

Patruljerne fortsatte, og den 4. december hører vi atter lidt om økonomien i det lille hjem. »Jeg ville naturligvis blive glad ved at se dig stå nede på kajen, når jeg kom ind, men bagefter ville jeg ryste på hovedet og sige, at du var meget ufornuftig, thi vi har ikke råd til, at du rejser tiere, end jeg bestemmer. Husk, at der venter os store udgifter både straks til brændsel og gas og senere til foråret, når den lille pige kommer, så at vi må spare alle de penge sammen, vi kan.« Hans kone ventede sig atter et barn, og efter to drenge ønskede familien sig en lille pige, men det blev nu atter en dreng denne gang.

Den 26. december fortæller han om Julen: »Kl. 5 var vi alle til juletræ hos folkene. Vi sang et par julesalmer, og jeg læste Juleevangeliet op. Efter 2. salme talte jeg lidt til folkene, hvorefter vi alle trak gaver (til ca. 1,25 kr.) i en tombola. Klokkeren henad 6 var vi færdige dernede, og kl. 6 spistes middag over det hele, underofficererne var inviteret ned til os. Ministeriet havde givet 2 kr. pr. mand i skibet. En frk. Køje på Bornholm havde samlet ind og sendt bådene en kasse med alt muligt juleknaas. Enhver båd, der har været på Bornholm under krigen, får sådan en kasse til Jul. Det er smukt, ikke? Tre andre damer havde sendt smågaver, deriblandt prinsesse Thyra: et par muffedisser til hver mand af dæksbesætningen. Takket være den dejlige kasse med gode sager fra Esbjerg var vi vel forsynede nede agter. Den skal både du, din mor, Ingse og Gerda have tak

for. Ingses lysedug pryder nu bordet i messen med din julekrukke på.«

Krigen endte som bekendt i 1918 ved, at tyskerne på grund af den engelske blokade led under mangel på forsyninger og måtte opgive kampen.

3 · Efterkrigstid 1918-1923

Indtil den 2. april 1918 var Halfdan Barfod chef for *Søbjørnen* og fungerende flotillechef under kommandør H. Konow som eskadrefchef, hvorefter han blev chef for torpedobåden *Flyvefisken* fra 1. maj til 10. december samme år, mens kaptajn L. Dornonville de la Cour var flotillechef. Ingen af de to chefer kom han videre godt ud af det med. Det var derfor en lettelse for ham, da han i 1919 fra den 28. februar indtil den 16. april blev stationschef i Lille Bælt under vice-admiral Evers. Hans opgave var at forhindre landsættelse af russiske flygtninge fra Sønderjylland på den danske kyst.

Iøvrigt havde han den 31. januar af den svenske konge fået tildelt ordenen Riddare av Kungl. Svärdsorden, første klasse, og den 10. april behagede det Hans Majestæt den danske konge at tillade, at han måtte bære den tildelte svenske orden.

Den 29. september fik han endvidere husbrev for det ham tildelte hus nr. 56 i Delfingade fra den 1. oktober med en årlig leje på 360 kr. Fra samme dato, den 1. oktober, blev han skoleofficer ved Søværnets Officersskole, hvor han havde kaptajn V. L. Lorck som chef, og denne udtalte sig bl.a. om, at Barfod havde en særlig interesse for historiske og taktiske studier. Det ses da også i et foredrag, hvor Barfod om de aktuelle forhandlinger i Versailles udtalte:

»For 100 år siden skulle den hellige alliance forebygge krige. Det lykkedes ikke. Folkenes Forbund skulle nu stræbe mod samme mål. Muligvis opnås det for en tid, når verden atter er kommet til ro. Fremtidens slør er det vanskeligt at se igennem. Såfremt forbundet ikke nøjagtigt angiver de magtmidler, hvorover den enkelte stat i forbundet må råde, ville det sikkert være klogt med erfaringen fra verdenskrigen som baggrund at søge vore midler til minekrig udviklede. Som krigen har vist, egner vore farvande sig dertil. Fordi vi er kommet lykkeligt uden om denne krig, har vi desværre ingen sikkerhed for, at vi vil have samme lykke med os næste gang.« Han havde således ingen forhåbning om, at dette havde været den sidste store krig.

Han var endvidere i forbindelse med sit hverv som skoleofficer ude med skoledelingen med torpedobådene *Makrelen* og *Sælen* som divisionschef, mens hans »onde ånd« kommandør H. F. Kjær var chef for skoledelingen.

Den 29. marts 1920 afskedigede Christian X regeringen Zahle, der endnu havde et spinkelt flertal bag sig i Folketinget, og han udnævnte i stedet et ikke parlamentarisk forretningsministerium under ledelse af højesteretssagfører Otto Liebe. Dette vakte en vold-

Torpedobåden Flyvefisken i 1915. Den var søsat fra B&W i 1911, var 55,40 m lang, 5,51 m bred og havde et dybgående på 2,00 m. Maskinen på 5000 HK sikrede en topsart på 27,5 knob. (Orlogsmuseet).

som reaktion, hvor regeringspressen skarpt udtalte, at kongen begik statskup, og der opstod en næsten revolutionær stemning i København, hvor der også blev råbt om indførelse af republik. Påskekrisen, som den kaldtes, var i grove træk et opgør mellem den socialdemokratiske arbejderbevægelse, der truede med generalstrejke, og arbejdsgiverne, der varslede storlockout fra den 9. april. Der var mange spgede tråde i begivenhedsforløbet, der formelt drejede sig om udskrivelse af et valg.

I foråret og sommeren 1920 var Barfod chef for torpedobådsdivisionen, men da generalstrejken udbrød, opløstes divisionen for at udføre posttjeneste til forskellige øer. Som chef på *Springeren* besørgede Barfod selv forbindelsen med Rønne. »Jeg havde min første tur i går. Da færgerne siges også at være standsede, er der kun torpedobåde i stedet, og de tager ikke almindelige passagerer.« Til Rønne og retur havde han ofte politikere af alle partier med som passagerer, hvorved han gennem samtaler fik belyst situationen fra alle sider.

Den 3. april skrev han: »Det lader til, at regeringen vil trodse strejken, og marinens skibe bliver da byens forbindelse med omverdenen. *Krieger* og *Willemoes* klargøres.«

Endelig påskemorgen den 4. april blev der indgået et forlig, som gik ud på, at Liebe-regeringen skulle gå af og erstattes af et nyt forretningsministerium, hvis eneste opgave var at indkalde Rigsdagen, færdigbehandle et valglovsforslag og udskrive valg til sidst i april. Til gengæld afblæstes såvel generalstrejke som lockout.

Den 6. april: »Jeg kom i dag tilbage fra Rønne. Det er meget oplivende med de ture. Da søstrejken vedvarer, skal de fortsættes, men jeg får mellem hver tur en hviledag i København til kulfylldning.«

Den 21. maj er Barfod ombord på *Makrelen* og ligger ud for Lynæs i Isefjorden. Han noterer til sin kone: »Du kan i sommer kende min båd på, at den på den agterste mast lige under vimplen har en lille trekantet rød stander. Divisionschefens stander.«

Resten af måneden gik med øvelser, men den 16. juni skiftede han skib til *Sælen* i København. Det var åbenbart en meget varm dag, idet han skrev: »Ombord i den sorte båd sugedes så megen varme, at vi alle var en opløsning nær. Jeg kunne ikke skrive der og er derfor gået hjem og sidder ved mit skrivebord bag lukkede skodder, hvor der er svalt.«

Han var derefter atter på øvelser nord på i Kattegat, men fredag den 19. juni afgang han alene med *Sælen* til København for at gøre sig klar til sammen med *Hejmdal* til at eskortere kong Christian til Kolding og videre til Haderslev. »Det vides dog endnu ikke noget om genforeningsdagen. Den kan godt blive udsat igen. Der er evigt vrøvl dermed.«

Den 24. juni: »Ja, der siges, at genforeningen bliver i den kommende uge«. Den 1. juli: »Onsdag eller torsdag venter jeg for i 17. de gang at komme ind for at eskortere *Dannebrog* til Sønderjylland. Dog tror jeg ikke mere på det, før vi er på vej med kongen.«

Den 8. juli: »I morges gik vi så ind på værftet kl. 7 og fyldte kul. Jeg har nu talt med jagtkaptajnen, kommandør Carstensen, og har fået instruktioner for hele turen, der iøvrigt bliver meget kort. Vi afgår i morgen eftermiddag kl. 3 fra København til Kolding. Vi kommer til at gå således:

<i>Sælen</i>	<i>Nordkaperen</i>		
		<i>Dannebrog</i>	<i>Hejmdal</i>
	<i>Havkatten</i>		

Vi går lidt langsommere om natten, så at vi passerer Snoghøj lørdag morgen ved 6-tiden. Majestæterne går i land i Kolding ved 8-8½-tiden og kører i automobiler syd på. Noget nord for grænsen holder den hvide hest, vogn til dronningen m.m. på en mark. Der skiftes om og rides over grænsen, hvor der holdes taler m.m. Derpå går turen videre syd på til Kristiansfeld, hvor der bliver ophold, og Haderslev, hvor kongen går ombord på *Dannebrog* igen for at gå til Åbenrå, hvor vi ligger natten over. I Kolding og Haderslev bliver torpedobådene liggende uden for havnen. I Åbenrå skal vi derimod i havn. Søndag morgen går vi fra Åbenrå til Sønderborg, hvor vi kommer til kaj. Søndag middag bliver den store folkefest på Dybbøl. Om aftenen skal vi sætte en del kongelige personer til Fåborg og returnere til Sønderborg, hvorfra vi går tirsdag morgen med de store skibe til København, lægger ind på værftet og stryger kommando efter nærmere ordre.«

Mandag den 13. juli: »Som du har set af bladene, er alt gået strå-

*Kong Christian X under indtoget
i Sønderjylland den 10. juli 1920.
(Privateje).*

lende, alle er begejstrede. I går, da jeg var til taffel i *Dannebrog*, rejste statsminister Neergaard sig og meddelte, at kongen havde givet ham tilladelse tvært imod skik på dette sted at sige et par ord. Meningen af det, han sagde, var det, vi alle i disse dage havde følt og talt om, at Danmark ikke kunne have været bedre repræsenteret end af Hans Majestæt, thi ikke nok med at han havde fundet de rette ord, hvad andre måske også havde kunnet, men han havde vundet hjerterne ved hele sin fremtræden, og det havde ingen anden kunnet gøre ham efter.»

»Det var som sagt, hvad vi alle havde været stolte over, og jeg tror, at hvis der ingen tysk opposition rejses ved de forestående valg, kan vi alle takke kongen derfor. På vejen til Tønder blev vogn-toget standset af deputationer ved hver landsby. Som eksempel på hvilke vanskelige situationer kongen har været ude for, skal jeg nævne, at han uden for Tønder blev standset af en stor skare af alle dem, der var blevet fængslede ved krigens begyndelse. Deres ord-fører skildrede alt, hvad de havde lidt, og hvert af hans ord skal have lyst af dette: Må vi nu få hævn. Skønt alle var trænede overfor kongens evne til at sige netop, hvad der skal siges, skal dog alle have rystet for kongens svar. Det kom roligt og klart: Vi danske tænker anderledes. Vi gengælder ikke ondt med ondt, og aldrig skal det kunne siges, at vi har handlet således mod andre. Derefter fortsatte han sin tale smukt og godt til dem. Vi skal være i København lørdag, men hvad der så vil hende ved jeg ikke.»

Den 26. oktober 1920 blev han kommanderet til tjeneste på kystforsvarsskibet *Peder Skram* som tredjekommanderende under kommandør H. L. Wenck. Fra København gik togtet nord om Sjælland til Lillebælt og ned gennem dette farvand til Sønderborg.

Den 4. november: »Jeg planlægger og leder alle øvelser ombord. I denne uge har vi hængt meget i med en skydning, der er planlagt til i morgen formiddag, og vi må sige, at vi har været heldige med vejret.«

Den 7. november: »Det har hidtil været indledende skydninger, hvor kanonskytterne lærte at skyde. I denne uge skal vi fortsætte, men går over til at lade flere kanoner blive ledet på een gang. Vi skyder hver dag fra tirsdag til fredag, og de to første aftener skal vi endda have nat skydninger. De to sidste dage skal jeg have mine første fægtningsskydninger. Den første dag med 2 kanoner og den sidste med 4 kanoner på een gang. Skydningerne er hidtil gået rigtig godt.«

Den 11. november: »Denne uge har her ombord bragt skuffelser. Vi udførte en skydning om tirsdagen og onsdagen, men onsdag eftermiddag måtte vi imidlertid bjærge alle mål og stå syd på, da der var udbrudt en influenzaepidemi ombord. Assens og Fåborg sygehuse var overfyldte. Mens vi stod syd på, telegraferede vi til Sønderborg, men med samme resultat. Nu ligger vi imidlertid i Sønderborg og har indrettet os selv som en slags lazaretskib. Idet vi har 54 patienter liggende i forskellige afsondrede rum og har udtaget 12 sygepassere af besætningen til deres pleje. Epidemien er dog god-

Panserskibet Peder Skram fører i 1920 danske soldater til Sønderjylland. (Privateje).

artet, idet kun 4-6 har 39 grader eller derover. Det hele er blot taget i opløbet og alle med over normal temperatur lagt til køjs. Kaptajn Gyldenkrone og mester Rasmussen er de eneste officerer, der ligger. De har det begge godt. Jeg varetager da næstkommanderendes forretninger. Her er naturligvis ingen landlov for ikke at bringe smitten ud i byen.»

Den 15. november: »Gyldenkrone kom op i går og har i dag overtaget sine forretninger. Influenzaepidemien var en kedelig afbrydelse af skydningerne, men i overmorgen skulle vi fortsætte med dem, hvis vejret ellers vil arte sig nogenlunde. I dag blæser det en storm.»

Den 17. november: »Skydningerne står stadig stille. Vi skulle have begyndt i dag, men der er for mange rekonvalescenter, som ikke måtte komme på dækket. Lægen her ombord er en meget forsigtig mand.»

Den 20. november: »Vi har nu til morgen forladt farvandet ved Fåborg og står nord på i Lillebælt for at lægge 4 influenzapatienter på sygehus i Fredericia.»

Den 1. december: »Vi sejlede fra København mod Århusbugten og havde om natten torpedobådsangreb nord for Sjælland og i nærheden af Samsø. I går eftermiddags og i aftes samt i dag og i aften har vi heldigt fået gennemført skydningen. I nat skal vi igen have torpedobådsangreb, så at du kan se, at vi er flittige. På lørdag skal vi træffe undervandsbåde på Åbenrå Fjord, og i hele næste uge skal vi have øvelser med dem og torpedobådene. Den 18. ds. skal vi være i København.»

Barfod havde i nogle numre af Tidsskrift for Søvæsen ytret sig om maritimhistoriske emner. I 1916 havde han fra japanske kilder gengivet en oversættelse fra United Service Magazin om Tsing-Taos erobring i august-november 1914, og i 1921 udtalte han sig om torpedobådes anvendelse baseret på krigserfaringer fra historien, d.v.s. fra den russisk-japanske krig 1904-05 samt fra de nylig indvundne erfaringer under verdenskrigen. Desuden havde han i 1918 i tilslutning til et indlæg fra Schaffalitzky de Muckadell støttet denne i et forslag om at flytte Søofficersskolen uden for København, for at værne de unge mere til idræt end i deres fritid at »gå på Strøget».

Endvidere havde han i 1922 en længere polemik med kaptajn Augsburg vedr. dennes fremstilling af Nordsøslaget den 31. maj 1916. Barfod fandt, at Augsburg fældede »en ret hård dom over admiral Beattys handlemåde». Og begge havde tilmed et gensvar i løbet af samme år. Desuden havde han i tidsskriftet for 1922 en redegåelse for søslaget ved Dogger Banke den 24. januar 1915.

I 1921 var Halfdan Barfod adjutant hos viceadmiral H. F. M. Evers, hvor han fik et særdeles fint skudsmål. Han deltog da naturligvis i Søofficersforeningens møder og havde bl.a. et indlæg, hvor han imødegik kommandør Wencks foredrag ved det foregående

møde, idet han bl.a. mente, at Wenck undervurderede den tyske U-bådsflåde. Han udtalte videre: »Med disse bemærkninger forekommer det mig, at hele den af kommandøren anviste taktik falder til jorden. Spørgsmålet er, om opgaven kan løses ad anden vej.«

»Opgaven kan kun løses ved at snige sig frem, altså dækket af mørke eller tåge, men jeg kan heller ikke se, hvad nytte de skulle gøre, når de kom frem, thi de er jo stillet på samme måde, hvor de kom hen, når betingelserne er de samme. Man kan gøre de farvande, hvor artilleriskibe færdes, utilgængelige for fjendens svære artilleriskibe. Hvordan det gøres ses ved at læse om kampene i Kanalen, Adriaterhavet, Dardanellerne, Den finske Bugt o.s.v. under verdenskrigen. Det, der gav søkrigen der sit særpræg, var minerne. De fremtvang, at alle lette skibstyper måtte have et dybtgående af under 2 meter og anviste den lille motorbåd en afgørende plads, og de genoplivede monitortypen.«

»Som anledning til den stillede opgave angav kommandøren »et pludseligt landgangsforetagende.« Tænk blot på, hvor hjælpeløst vi ville være stillede, hvis vi som opgave pludselig fik at overføre en hær med alt materiel for en måneds kamp til fjendtligt territorium. Det var nok til, at den tyske marineledelse i 1914 erklærede sig ude af stand til at føre selv en demonstrationsstyrke rundt den russiske fløj ved Ostersøen.« Det kan ikke undre, hvis Barfod skaffede sig uvenner blandt de højere officerer, når han således direkte gik imod dem.

Den 29. januar 1922 blev kaptajn i søofficerskorpset, Halfdan Barfod, udnævnt til Ridder af Dannebrogordenen. Samme år blev han chef for inspektionsskibet *Diana*. I maj lå skibet ved Århus, og den 31. maj gik det fra Ålborg vest på i storm, »halede på halvvejen en svensk skonnert af grunden og indkom kl. 5 om aftenen til Nykøbing Mors, hvor jeg var så uheldig at beskadige et fartøj fra opmålingsskibet *Krieger*, der lå her i havnen. Jeg antager, at der endnu står svær sø i Nordsøen, men hvis lodserne vil tage mig over barren ved Thyborøn, er det min hensigt at passere den i morgen aften efter at have været i Lemvig og håber så at være i Esbjerg fredag morgen.«

Her i Esbjerg holdt jo Pagh-familien til. Med denne by som udgangspunkt skulle han bl.a. til Holland. Den 15. juni afsejlede han til Ymuiden, som han nåede fredag den 17. juni. »Her var ingen hollandsk orlogsmand, men en fæstningskommandant, som jeg besøgte. Efter frokost tog jeg på tjenesterejse til Amsterdam for at hilse på konsulen og forhandle nogle tjenestesager med ham. I dag tager jeg til Haag for at se fredspaladset m.m. Jeg er blevet skuffet m.h.t. mit udbytte af rejsen, idet her ikke er klipfisketilvirkning, og alt fiskeri ligger meget stille. Alle trawlerkompagnierne er insolvente, og deres redere styrer dem blot for bankerne og sender med disses tilladelse ganske få både ud for stadig at have føling med markedet.«

Inspektionsskibet Diana blev bygget 1916 i Holland og indgik i sikringsstyrken i 1917 med vagt-tjeneste ved Skagen. Efter verdenskrigen blev det inspektionsskib i indre danske farvande. (Privateje).

Efter turen til Holland stod *Diana* atter nordover og gik atter ind ved Thyborøn. Den 8. juli: »Det gik ikke, som jeg havde tænkt. Den næste morgen fik jeg en melding om et tyveri begået af vore folk på transportbådenes depot. Dagen gik da med visitation og afhøring. Den følgende dag gik vi så til Løgstør, Ålborg og videre til Frederikshavn, hvor auditøren kom samme aften. Jeg var glad ved, at sagen var behandlet korrekt til det øjeblik, og nu går den sin gang ved civile retter.«

Den 11. juli: »Mandag morgen var jeg ude at se på forholdene på Grenen, som vi skal måle op, og jeg kom drivvåd hjem til frokost. Her er meget stille. Hotellerne er ikke engang halvt optagne, da byrådet lægger alle mulige hindringer i vejen for dem med lukning kl. 11, kun et bal om ugen m.m. Fiskerne er hellige, men det siges, at de senest til næste år må vælge mellem kristendommen i deres opfattelse eller også at finde en måde at leve livet her på jorden, da hverken de handlende, hotellerne eller de selv kan stå en sæson som denne til igennem.«

Den 16. juli: »I morgen tidlig går vi herfra, da jeg tirsdag formiddag skal have de 3 matroser for retten i Ålborg. Siden jeg sidst skrev, har jeg været på en inspektionstur tirsdag og onsdag til Hirtshals og i Ålbækbugten. Vi har haft travlt med opmåling, med at tale med fiskere og med at passe vore sager ombord.«

Den følgende tid gik med inspektionsture rundt i farvandet ved Djursland, Ålbækbugten m.v. Den 25. juli skrev han, at »vi har nu

begyndt at have sommergejr her på Skagen. Vi har derfor nu, efter at vi er kommet tilbage, kunnet gøre opmålingen i land færdig. Jeg vil nu kontrollere den fra søen for at se, at alt stemmer.»

Samtidig måtte han også tage sig af det hjemlige husholdningsregnskab. Den 29. juli skrev han: »Det er jo på en måde glædeligt, at drengene slider støvlesåler og tøj, thi det viser, at der er liv i dem, men det er jo kedeligt, at det koster mange penge i forhold til vor lille pung. Ja, der er mange småudgifter i en stor husholdning som vor, og det bliver svært for dig at få de 500 kr. om måneden til at slå til. Godt er det da, at jeg har 110 kr. til i reserve, når jeg engang kommer så vidt på fode, at de ikke er brugt i forvejen. Sidste gang måtte jeg, som du husker, hæve min gage næsten en måned for tidligt. Denne gang var det dog kun nogle få dage. Det var dejligt, hvis vi næste gang ikke behøvede at hæve dem før den 1. september.»

Dagen efter gør han følgende regnskab:

Pigerne	100 kr.
Skolepenge	92 kr.
Skolebøger	ca. 10 kr.
Rejse	ca. 50 kr.
Din mor	ca. 25 kr.
Lidt mere støvlereparation	ca. 23 kr.
I alt	ca. 300 kr.

Og så står du den 17. i København med kun 200 kr. tilbage af de 500 kr., så at der nødigt må møde dig mange ekstraudgifter i månedens slutning, for at du skal til at få det til at slå til. Går det ikke, må du skrive i god tid, thi her går kun et posttog om dagen fra Frederikshavn. Det vil vist sige, at et brev er 3 dage undervejs fra København, og jeg kan først sende svar næste dag her fra.»

Den 1. august: »Jeg går nu på inspektion af søterritoriet. Jeg er meget spændt på at se den ny havn ved Hirtshals på NV-kysten. Vi arresterede for et par dage siden en svensk fisker, der blev idømt bøde, ellers har alt været meget roligt her.»

Den 9. august: »I morges kl. 4 gik vi så fra Hirtshals, hvor vi havde ligget fortojet ved den ny halvfærdige vestmole til havnen.»

I slutningen af august kom *Diana* til København, og i september måned var det farvandene syd for Århus, der blev inspicerede. Den 12. september var *Diana* ved Middelfart, den 14. ved Haderslev, den 17. ved Åbenrå og ankrede fredag eftermiddag i bunden af Augustenborg Fjord nær *Dannebrog*. »Om aftenen var jeg med officererne til taffel i *Dannebrog*. Der var ikke andre end os, så vi var kun 17 til bords. I dag kl. 11 formiddag skulle *Dannebrog* gå. Det blæste stadig storm af vest, så at den ikke kunne komme fra broen selv, og jeg blev da i morges anmodet om at assistere. Det var ikke noget let arbejde, da der foruden stormen løb en hård strøm, men det lykkedes

Kongeskibet Dannebrog afleveredes i 1880 fra B&W. Længden var da 61 m, men i 1907 forlængedes det til 76 m. Kongeskibet var sidste gang under kommando i 1931. På billedet ses det i Sønderborg havn ved Genforeningen i 1920. (Orlogsmuseet).

mig dog hæderligt at slæbe den fra og dreje den rundt, så at den lige på kurs kunne fortsætte sin vej. Jeg gik derefter ind og tog dens plads ved broen.«

Derefter gik togtet atter til København og den 11. oktober til Bornholm, hvortil man kom kl. ca. 7 eftermiddag. Her besøgte naturligvis Christiansø, og man var både ved Rønne og Nexø. »Indtil lørdag-søndag hjem søger jeg fiskepladserne rundt på Bornholm, og mandag morgen går jeg over Rødvig, Rødby havn, Nakskov, Svendborg med en nat hvert sted til Egersund i Flensborg Fjord.« Og efter nogle dage her skulle turen atter gå nord på til Skagen.

Det er igen de økonomiske problemer, der knuger den lille sø-officersfamilie. Den 14. oktober må han skrive hjem: »Det er trist, at du ikke kan klare dig måneden ud. Efter at staten har overtaget bespisningen af os, må vi kun regne med, at jeg har mit søtillæg ekstra om måneden, hvilket er 110 kr., og det var det, jeg havde i lommen i København. Jeg kan ikke skaffe mere end 500 kr. om måneden. De 110 kr. skulle vel gerne være til uforudsete udgifter.«

»Vi må imidlertid indrette vor levestof, så vi kan slå os igennem. Hvordan det ender, når man tager af kassen, kan du læse daglig i avisen. Kan det ikke gå som nu, må vi alvorligt overveje, hvor vi kan spare. Den dag, jeg gør noget ulovligt, står du med børnene på gaden. Så vidt må det ikke komme. Derfor, hvis vi ikke har råd til telefon og den ene pige, så må vi lige så godt afskedige begge dele frivilligt som at blive tvunget til begge dele og meget mere.«

»I næste måned bliver der kun 4 lørdage, og så må du straks

lægge de 4 gange 60 kr. til side til føden og så meddele mig, hvordan sagerne står, når du har betalt skat og telefon m.m. Vi må jo hjælpe hinanden i kærlighed og se at slå os igennem.»

Den 23. oktober: »Ligger i aften ved Kollund tæt ved grænsen. I lørdags aftes løb den tyske rutedamper mellem Flensborg og Gråsten på grund ved Egersund. Da vandet faldt 1½ meter i løbet af natten, stod den næste morgen på tørt land. Vi satte med vor lille jolle en del passagerer i land, først de, der skulle nå toget, og dernæst damer med børn og deres pårørende.»

Den 28. oktober: »I den forløbne uge har vi hjemsøgt alle fiskerlejer langs Flensborg Fjord og sydsiden af Als og Sundevad. Nu er det meste overstået. Vi har fået en masse oplysninger, og når jeg i morgen har haft en sidste konference, håber jeg med rolig samvittighed at kunne gå herfra op til Skagen og skal så atter til at virke i klipfiskesagen, som vist er gået i stå der oppe, mens jeg har været borte. Jeg håber dog ikke, at den grosserer Mørch, som jeg har talt med om det, helt har opgivet sagen.»

Den 2. november: »Vi har ellers haft svært travlt i den sidste uges tid, da vi var kommet bagud med månedsrapporterne, og da jeg rigtig kom i gang, blev alene fiskerirapporten på hele 7 foliosider. Det tager tid, thi det var farlige emner, jeg berørte, hvor der faldt nogle slemme hip af også til modtagerne af rapporten i Landbrugsministeriet. En rapport, jeg skrev straks efter min ankomst til Flensborg Fjord, satte ellers fart i dem derinde, kan du tro, så at der omgående kom svar på en forespørgsel, der var stillet fra Egersund for et halvt år siden. Nu er jeg naturligvis meget spændt på, hvorledes den sidste her virker.»

De økonomiske problemer betød åbenbart, at han også tænkte på at få et andet erhverv. Den 17. november skrev han: »Din opgørelse over vore udgifter for december måned ser ikke heldig ud med hensyn til målet: at bringe balance til veje på vort budget. Bare jeg dog var blevet orlogskaptajn til oktober. Det ville have rettet ca. 40 kr. om måneden på det hele.» »Kunne du tænke dig, at jeg tog mod en stilling, hvorved vi kom til at bo i London eller en anden engelsk by, f.eks. Hull? Det er blot et spørgsmål. Tilbuddet foreligger kun halvt, og du må ikke tale om det til nogen. Sagen er, at Danmarks fiskeriagent, kaptajn Sølling, i England snart går af. Han bor i London. Jeg ved dog intet om gageforhold, og om stillingen overhovedet er værd at have. Det er blot for at vide dit syn derpå, hvis tilbuddet skulle komme.»

Barfod havde tidligere spekuleret på et erhverv udenfor marinen, og hans svigerfar, grosserer Henrik Pagh i Esbjerg, havde også drøftet tanken om, at han skulle overtage forretningen. Men det var ikke blevet til noget, og den 28. august 1922 var Henrik Pagh død. Han havde slidt sig selv ihjel, og selvom hans ældste søn, Poul Pagh, overtog forretningen, var intet helt sikkert. Det var Henrik Pags

ven og partner, Andreas Quist Pedersen, der blev beskikket som lavværge for enken, Sophie Pagh. Henrik Pagh efterlod en stor formue på over 400.000 kr., der kunne betrygge enkens og børnenes fremtid. Enkefru Pagh flyttede den 1. november 1922 til København og kom til at bo i en lejlighed i St. Kongensgade nær ved det Nyboder, hvor datteren Helga boede sammen med Halfdan Barfod.

Det kom til at betyde, at familien meget ofte besøgte mormor Sophie Pagh, og den var også hver sommer som hidtil på det dejlige landsted ved Snoghøj nær Lillebælt. Mens Halfdan Barfod var ude på togt om sommeren, oplevede den øvrige familie her en dejlig tilværelse, indtil mormor, Sophie Pagh, døde i 1933.

Arbejdet for Halfdan Barfod gik videre i marinen med at inspicere farvandet i Kattegat, og i slutningen af november måtte han således til Læsø for at afvise 2 svenske fiskere, der lå på kanten af territorialgrænsen. Imidlertid var det også fiskerisagen, der optog ham. Den 12. december skrev han: »Har jeg fortalt dig, at klipfiske-sagen er til behandling i en kommission for med statens støtte at føres ud i livet. Der vrøvles naturligvis forfærdeligt meget af mennesker, der ikke har skygge af forstand på det hele. Jeg må skrive lange breve for at stive en landstingsmand Jensen, der er min mand, af i lange skrivelser. Til trods for at kommissionen ved, at det er mig, der har rejst sagen efter at have arbejdet med den, og som forsyner dem med oplysninger, er der næppe nogen, der ønsker at tilkalde mig. Jeg kunne jo let afsløre, hvad det er for vrøvl, de forfægter.«

Den 4. december 1922 blev kaptajn Halfdan Barfod udnævnt til orlogskaptajn fra den 1. januar 1923 at regne, men han fortsatte som chef for *Diana*.

Den 21. februar skrev han: »Isen har pludselig lagt sig over hele Kattegat. I går var jeg ude på inspektionstur, og da var der praktisk talt ingen is, men da jeg kom ind om aftenen til Skagen, fik jeg ordre til eventuel assistance med inddragning af fyrskibe. Såvel jeg som Sinding (fyrinspektør), der lå i Frederikshavn med *Lovenorn*, mente dog ikke, at det var nær forestående. I morges var ordrene der til at gå i gang, og da var det isbrydning næsten hele vejen fra Skagen til fyrskibet nordøst for Læsø og derpå med dette på slæb til Frederikshavn. Jeg skal også inddrage Skagens Rev fyrskib, men jeg må dog først fylde kul. Jeg kom herind kl. 8 eftermiddag og venter at være færdig i nat kl. 1, hvorefter jeg straks afgår. Vi har også benyttet tiden til at flytte vægte agter over for at tynge skruen så langt ned under isen som muligt.«

»Det ene anker, forreste kanon, ammunitionen m.m. er lagt agter, og forreste vandtank har vi tømt. Jeg er meget spændt på, om jeg kan slæbe fyrskibet ind til Skagen i morgen, ellers kan jeg ikke se anden udvej end at gå til en norsk havn med det.«

Den 23. februar: »Jeg gik fra Frederikshavn kl. 2 nat og var gen-nem en mængde drivis ved Skagens fyrskib kl. 7 formiddag. Klok-

ken 10 sad vi første gang fast i isen 3 sømil sydøst for Skagens havn. Efter meget besvær og mange sprængte trosser kom vi kl. 3/4 eftermiddag klar af isen igen og gik mod Gøteborg, hvorfra isforholdene meldtes gode. Jeg var ud for indløbet ved midnat, da slæberen for 5. gang sprang i isen. Fyrskibet ankrede da op, og vi gik på siden for at gøre klar igen. Det viste sig imidlertid, at vi ikke havde noget, hvormed vi havde håb om at kunne slæbe videre. Jeg rekvirerede da slæbebåd fra Gøteborg, og i dag kl. 1 1/4 eftermiddag kom vi så velbeholdne i havn. Siden i forgårs kl. 10 formiddag, da vi gik fra Skagen, har jeg ikke været af klæderne. Her måtte jeg straks klæde om i trekantet hat m.m. for at køre hen at hilse på konsulen, der indbød mig til middag sammen med officererne. Det bliver hårdt at konversere en aften igennem efter ikke at have været til køjs de sidste 2 nætter.»

»Svensksund er desuden lige kommet ind. Jeg ville ønske højst af alt, at jeg kunne lægge mig hen i 24 timer. I stedet for må jeg betale regninger, konferere om en masse ting angående fyrskibets sager, aflægge visitter, gå til selskab m.m. Så snart jeg kan forcere isen til Frederikshavn eller Skagen, afgår jeg efterladende fyrskibet her.»

Den 27. februar fortsatte Barfod: »Da jeg skrev i Gøteborg, var jeg så træt, at jeg nu ingen anelse har om, hvad jeg skrev. I de 6 ti-

Besætningen på inspektionsskibet Diana i vinteren 1922-1923. Barfod står som chef nogenlunde midt i billedet. (Privateje).

mer, jeg sad fast i isen her uden for i torsdags med fyrskibet, var jeg nærmere ved at komme galt af sted som chef, end jeg før har været. Strøm og vind førte isen, jeg sad i, op mod Skagen Rev, som jeg på enkelte tidspunkter kun var nogle få hundrede meter fra. Havde jeg ikke til slut haft held med mine anstrengelser, var det blevet totalt forlis. Spændingen i forbindelse med to døgn i klæderne gjorde det bagefter vanskeligt at få hvile nok, og så var vi, som jeg vel må have skrevet, til fest hver dag i Gøteborg. Fredag middag hos konsulen, lørdag visitter og bal hos private i land, søndag frokost hos os og bal på *Svenskesund*. Mandag morgen afgang og middag ankomst til Skagen.«

Den 4. marts: »Den 2. ds. havde jeg en norsk ingeniør til at holde foredrag i Frederikshavn over en ny frysemetode for fisk, og den 3. holdtes det samme foredrag i Skagen. I Frederikshavn var det godt besøgt. Her var ca. 100 mennesker og meget livlig diskussion og spørgen bagefter. I dag skal metoden demonstreres med et lille demonstrationsapparat. Blot det nu må falde heldigt ud, så at resultatet bliver opstilling af apparater.«

Den 6. marts: »I dag er den nye frysemetode forevist for fiskehandlere og fiskere heroppe. Demonstrationen gik godt, og den skal fortsætte i morgen formiddag. Jeg har et ganske svagt håb om, at resultatet vil blive, at en eller anden fiskehandler køber et apparat, så har jeg dog udrettet noget for fiskeriet, såfremt det da viser sig tilfredsstillende også i brug.« »Hvis det virkelig skulle lykkes for mig at vinde dette slag, kan du vel forstå, at jeg begynder at sætte næsen op efter også at kunne håbe på klipfiskesagen, der bliver noget vanskeligere, fordi der skal mere kapital til.«

Den 10. marts får vi iøvrigt et grundigt indblik i en søofficers lønforhold, da han skriver: »Den 1. april kommer vi til at gå ned i lønning med 2 kr. i husleje, 4,50 kr. i dyrtidstillæg og antagelig 14,58 kr. i konjunkturtillæg, d.v.s. ialt 21,08 kr.«

Han fortsætter med at forklare, at »dette kommer dog ikke til at berøre dig, da du stadig vil kunne hæve 500 kr. pr. måned. Det er kun mig, der får så meget mindre ombord. Jeg går dog kun dette ned i april måned, thi den 1. maj er jeg på næste løntrin og får da 50 kr. mere i lønning og $\frac{1}{4}$ heraf, altså 12½ kr. mere i søtillæg, så at vi fra maj måned, selv efter at de 21 kr. er trukket fra, dog er nået 40 kr. højere end nu. Det er ikke meget, men dog noget i den rigtige retning. Den faste gage, som ikke kan røres, er dermed, siden jeg blev orlogskaptajn, gået 1020 kr. op om året til 6300 kr. De foranderlige tillæg er da på 1473 kr. og søtillægget på 1575 kr. Nu kan du vist ikke tåle at høre mere om tal, thi der er meget mere, som skal trækkes fra og lægges til i det indviklede regnestykke, der må foretages for at finde ud af en embedsmands gageforhold nutildags.«

Den 18. marts: »Jeg ligger i aften i Frederikshavn, men går i morgen tidlig til Anholt og kommer efter bestemmelsen i overmorgen

til Hundested. Det bliver i den kommende måned rart at komme ned til mere beboede egne og stadig at skifte opholdsted.«

Den 22. marts: »Jeg gik i går middags fra Hundested til Sjællands Odde. Vi ankrede uden for Odden havn og efter at have forhørt om fiskeriet m.m. var vi oppe på Odden kirkegård for at se graven over de faldne i kampen ved Sjællands Odde. Willemoes var som bekendt en af dem.« Derefter gik *Diana* til Sejro, »hvor jeg var inde i havnen, hvor der skulle være vand nok, men hvor der manglede en hel meter i, at jeg kunne flyde, hvorfor jeg måtte bakke ud igen og ankre udenfor.« Efter et togt til sønderjyske havne kom skibet atter til København, hvor det forblev resten af april måned. I begyndelsen af maj gik togtet atter nord på til Ålborg m.v. og gennem Limfjorden til Thyborøn og derefter på inspektion af vestkysten.

Den 23. og 24. maj var *Diana* på Dogger Banke i Nordsøen for at tilse fiskerierne der, hvorefter den gik ind til Hull i England. »Konsul Pattington kom straks ombord. Det var konsulindens fødselsdag, og vi drak så både hendes og Bittens skål (Barfods yngste datter, der har fødselsdag den 25. maj). Helt tvillinger er de dog ikke, thi fru Pattington er nogle og tres år.«

»Jeg fik kun 2½ times søvn i klæderne sidste nat. Her er nemlig en del sandgrunde uden for Humbern, og der løber stærke tidevandsstrømme, så at man let bliver sat ud af kurs. Jeg måtte derfor stadig sikre mig, at vi fik fyrskibene i de rigtige retninger. Skal ski-

Kong Christian X forlader Diana i kongeskibets chalup den 16. juni 1923. (Privateje).

bet komme galt afsted, vil jeg nok selv besørge det, ved du nok. Vi kom ind i Queens dok kl. ca. 2.»

Den 28. maj: »I går, søndag, havde vi en udflugt med den danske koloni til en by, der hedder Beverly. Vi var 18 fra skibet og lige så mange fra land. Vi så en smuk domkirke og et smukt landskab. Da vi kom tilbage, var vi til gudstjeneste i den danske kirke og derefter til en fornøjelig aften i det danske sømandshjem. I dag har jeg været på visitter hos autoriteter, har haft konference om fiskerisager, været til middag i det engelske inspektionsskib *Garry*, og er nu endelig fri.«

Derefter gik turen atter til de danske farvande, og den 31. juli var *Diana* ved Skagen. Her fik Barfod besøg af sine kone, og han over-

*Helga og Halfdan Barfod med
sønnerne Egil til højre og Asger
til venstre. (Privateje).*

rakte hende en gave fra konsul Pattington. Fra England havde han skrevet til hende, at »på Skagen vil du få højtideligt overrakt dine »Original Harrogate Maynards Cream Toffees«. De er i en meget fin æske. Indholdet har jeg ikke kunnet se, da de er forseglede, men det ser ud til at være en slags bolsjer.«

Den 5. juni var han atter ude at sejle, og han kunne notere til sin kone: »I dag er det 12 år siden, vi blev forlovede.« Han fortsætter: »Jeg fik i går ordre til at være dommerskib ved Kgl. Dansk Yachtklubs Øresundsuge fra den 16. til den 24. ds. Jeg har derfor skrevet til kommandør Cold, at det er min hensigt at forlade Esbjerg først i næste uge for muligvis med anløbning af Skagen undervejs at gå til København.«

Han fortsætter med at omtale en familietragedie, idet hans ene datter var død, og fortæller, at i et brev fra kongens jagtkaptajn vedr. KDY's brug af *Diana* skrev denne, »at den sorg, der har ramt Dem gennem tabet af et barn, gør mig meget ondt«, og at jagtkaptajnen havde henledt ministeriets opmærksomhed på »det formentlig uudholdelige for Dem at have gæster ombord under de omstændigheder, hvorfor jeg håber, De må få tilladelse til at overlade skibet til Deres næstkommanderende i den periode.« »Jeg svarede ham, at som forholdene var, og da jeg kun havde en officer ombord, var jeg nødt til selv at føre skibet, samt at jeg heller ikke havde noget derimod, og at jeg gerne ville have dig med ud, for at vi kunne blande os mellem mennesker. Vi skulle ikke ødelægge den festlige stemning.«

Det, der var sket, var, at hans første datter, som var født den 26. juli 1920 på Snoghøj, allerede den 29. maj 1923 var død i København. Heldigvis havde de endnu en datter, Vibeke, der kaldtes Biten, som var født den 25. maj 1922, og Barfod kastede nu hele sin kærlighed på denne datter. De havde dengang endnu tre drenge. Egil, der var født den 23. januar 1913, Asger, der var født den 7. september 1914, samt Jørgen, der var født den 2. marts 1918.

Den 18. juli skrev han til sin kone, at »forhåbentlig om en uge har jeg et vellykket togt på 1½ års varighed bag mig, og da skal jeg bo hjemme i flere måneder (mindst 4), og at jeg i den tid skal se at klare en undervisning fra mig vellykket med en så kritisk chef som kommandør Bastrup. Du kan tro, at det vil sige meget for min fremtid, om det kommer til at gå godt.«

Der gik åbenbart mere end en uge, for den 23. august kan Barfod med glæde notere til sin kone, at han til næste år får kommandoen på inspektionsskibet *Fylla*, der skal til Island. »Det bedste er dog, at det blev *Fylla* og ikke *Islands Falk*. Den har jeg været med 2 gange, og den ville ikke have moret mig. *Fylla* er dobbelt så stor, ca. 1300 tons, og har en dejlig chefsbeboelse. Min officersbesætning er også god, Benzon, Foss, Lorck og Topsøe-Jensen, en læge og maskinmester og måske en intendant.« »Jeg fik kundgørelsen samtidig

med dit brev, men havde fået færten af det gennem et brev, jeg i går fik ved ankomsten her til Skagen fra kommandør Bastrup.»

Den 26. august: »Det bliver ikke let for os at komme gennem de 4 måneder, jeg skal være i land, og hvordan vi skal få penge til at holde Jul for, ser jeg ikke. Og pengene til flytningen? Hvad siger du til at afsige telefonen i vinter?»

Efter et mindre ophold i København gik togtet videre til Bornholm igen, og derefter lige som sidst til Masnedø og Langeland og videre til Sønderjylland. Den 16. september ankom han til Sønderborg. »I dag har jeg været en lang spadseretur til Dybbøl og Bøffelskoppelskov. Du ved, at der ligger to soldater begravet i en husmandshave, hvormed en digter skrev: De vog dem, vi grov dem en grav i vor have o.s.v. På stenen over dem står:

Fjendehånd korted deres livsens veje,
Vennehånd redte det sidste leje.

Der er nogle pragtfulde udsigter fra skanserne og fra højderne ved Dybbøl Banke.»

Den 22. september gik turen til Hundested, og derefter gik det endelig til København til afmønstring.

4 · Islandsfærden 1924

Endnu inden islandsfærden begyndte, havde Barfod i 1924 i Tidskrift for Søværnen fået optaget en artikel, der hed »Strategiske betragtninger«, hvor han naturligvis fremførte sine tanker om Danmarks forsvar. Han skrev her bl.a.: »Historien har lært os, at uden flåde er Danmarks kraft splittet, hvorefter hver landsdel kan erobres for sig. Med maritimt forsvar er Danmarks øer lige så mange naturlige fæstninger. Gennem historie kan vi derfor dokumentere, at vor nationale strategi må støtte sig særligt på marinen, idet den, der behersker vore farvande, behersker vort land.«

Det var ord, som han i de følgende år kom til at gentage mange gange, og som han søgte at lære fra sig. I de første par år var han imidlertid optaget af sit hverv, som han havde fået at røge på Island.

I 1918 var Island blevet en selvstændig nation, men således at der var kongefællesskab mellem Danmark og Island. Forholdet mellem de to lande var nedfældet i den dansk-islandske forbundslov, og heri stod der i § 4 stk. 6: »I henhold til forbundslovens § 8, er inspektionen af søterritoriet ikke mere end udenrigssagerne et fællesanliggende. Den sag er helt og holdent Islands, men Danmark har påtaget sig at udføre et arbejde for Island, som tankerigtigt kunne være blevet overdraget en hvilken som helst anden stat.« I § 8 står der mere detaljeret om, hvorledes vagtskibet skal opføre sig.

Der var is endnu i Sundet, da *Fylla* startede sin færd i februar 1924, idet den ved Tårnbæk Rev løb let hen over grunden, mens *Vædderen* arbejdede hårdt med at lodse et par større dampere gennem den sammenpakkede is i den dybere rende.

Første stop var Frederikshavn, hvor man måtte vente for at få de sidste sygemeldte officerer ombord, til man endelig afgik mandag den 26. februar. Vejret forholdt sig godt hele tirsdagen, og *Fylla* løb mere end den almindelige fart indtil onsdag, da den slingrede sig frem i en storm mod Færøerne, og nåede først torsdag morgen ind til Thorshavn.

»Lembcke lå på reden med *Beskytteren*, og min gamle ven Christian lods kom ombord og hjalp med at anviser en god ankerplads.«

Stormen kom imidlertid igen, så det var umuligt for *Fylla* at blive liggende. Da det var løjet lidt af den 1. marts, lettede den, men barometeret faldt, så man kunne vente sig lidt af hvert. »Vi var dog næppe kommet klar af Færøerne, før vi havde stormen så stærk, at vi måtte dreje under. Den 2. marts, Jørgens fødselsdag, stormede

Kort over Island med angivelse af de vigtigste lokaliteter. Tegning af Asger Barfod. (Privateje).

det lige galt, men der var lidt sol midt på dagen, så vi fik taget observationer, så at vi vidste, at storm og sø førte os i en vestligere retning end den nordlige kurs, vi var nødt til at styre for ikke at slingre alt i stykker. Der gik nok i stykker alligevel. På vej til Færøerne havde en sø således slået døren i styrbords gang helt i splinter.»

»Ud på natten løjede det lidt, og i en klaring kl. 7 formiddag den 3. marts så vi land. Det blev dog hurtigt borte i snebyger, men op på formiddagen klarede det op inde under land, så at bygerne gik agten om os, og det viste sig da, at vi ligesom ved Færøerne var heldige med vore beregninger og kom til land ved Vestre Horn på Islands østkyst, netop hvor vi havde ventet at ramme.«

»Kursen blev da sat mod Ingolfshöfði, hvor jeg overraskede en del tyske trawlere og arresterede en af dem, som jeg tog med til Vestmanøerne, der ligger syd for Island. Det blæste en storm, mens vi arresterede ham, så det var ikke rart at fire af og hejse fartøj op langs den høje skibsside i slingerage med så uøvet besætning. Det gik, så at vi kun fik beskadiget fartøjets lønning lidt.«

Det havde været en hård tur både for skib og besætning, og alle ombord fik vist, hvad godt sømandskab er. Alle havde bestået den hårde prøve i at få skibet frelst gennem det hårde vejr.

Den 5. marts: »Jeg fik i går min første trawler dømt. Det blev 10.000 kr. i bøde samt konfiskation af fangst og redskaber og 200 kr. i sagsomkostninger. Jeg var glad, da sagen var sluttet i går aftes, så at jeg kunne lette og forlade Vestmanøerne. Der ligger man nem-

lig på åben red ud mod Atlanterhavet, så at jeg ikke var glad ved at se en lang mørk nat i møde, hvis vinden skulle dreje fra nord til øst. Det gjorde den, og nu, da jeg efter en nats og en formiddags sejlads ligger på Reykjavik red, er det snestorm af øst, så at jeg i eftermiddag ikke har kunnet gå i land for at hilse på ministrene, som jeg skulle. Jeg håber at kunne indhente det forsømte i morgen.»

Den næste dag »var jeg inde at hilse på den islandske førsteminister, Eggers (der er fra Selvstændighedspartiet). Her er forresten ministerkrise, så at han måske ikke engang er minister, når jeg kommer tilbage til Reykjavik. Vi havde en 5 kvarters samtale om alt muligt. Derefter var jeg hos den danske gesandt, hvor jeg spiste frokost og talte om forholdene. Sammen var vi derefter på visit i førsteministerens hjem og hos Islands biskop samt lagde kort hos en anden minister, hvor ingen var hjemme.»

»Da jeg kom tilbage til havnen ved 4-tiden om eftermiddagen, var det pålandsstorm. Ombord ville jeg imidlertid, og jeg lejede da først en fiskemotorbåd til at sætte mig ud. Føreren var imidlertid en dårlig manøvrer, og efter forgæves 3 gange at have forsøgt at manøvrere den på siden af *Fylla*, hvor de stod klar med ender, lykkedes det ham den fjerde gang at slå hul i sin stævn, så at han måtte vende om igen og gå ind i havnen for ikke at synke. Våd og snavset gik jeg da ombord i Switzer-damperen *Gejr*, der lå i havnen, for at søge råd. Kaptajnen skaffede mig da fra havnevæsenet en god motorbåd med en god fører, og imens telefonerede jeg til den danske minister, at han ikke kunne komme ombord til middag, som jeg havde inviteret ham til.»

»Jeg kom endelig ombord, og Benzon indtog ministerens plads ved min middag. Vores motorbåd havde de ombord ikke fået nået at hejse, da stormen kom så hurtigt op, og de havde hejst 3 robåde, der var ude i roøvelser. Vi blev nu nødt til at sende den ind i havnen med en anmodning til *Gejr* om at tage sig af den, og folkene blev så her ombord i den samme motorbåd, jeg var kommet ombord med.»

»I morges kl. 4 lettede jeg og gik fra Reykjavik ned på Sydlandet, hvor jeg i eftermiddags ankrede i en god bugt. Her er godt læ, da vinden er nordlig. I morgen tidlig vil jeg søge at fange en trawler ved Portland, hvorfor vi letter i aften kl. 8.»

Den 9. marts: »Jeg blev kun liggende en times tid ved Vestmanøerne, mens posten blev bragt i land, da vinden, selvom der ikke var så meget af den, var østlig og derfor pålands. Efter at være lettet foretog jeg havundersøgelse mellem Vestmanøerne og land og stod derefter øst på mod Portland. Tæt vest herfor lykkedes det mig at arrestere en tysk trawler, der var over en sømil inden for grænsen. Han førtes med til Reykjavik, hvortil vi ankom i dag, søndag, kl. 1 eftermiddag og fortøjede i havnen.»

»I eftermiddag har jeg været på visitter hos forskellige myndig-

Ni skibbrudne særinger fra strandet knutter kommer ombord på Fylla ved Vik nær Portland i april 1924. Barfod nyder en cigaret imens. (Privateje).

heder. Du ved, at det er min rædsel, men i morgen skal jeg på den igen, da jeg endnu har mange tilbage. Ved Reykjavik er der ellers sket store forandringer i de 10 år, siden jeg sidst var her. Gaderne er reguleret og makadamiserede, og store huse er bygget op. Desuden var havnen her ikke, da jeg sidst var her.»

Den 12. marts: »Foreløbig har vi vist også haft en god presse, fordi vi har ligget meget ude og har haft held til at tage 2 trawlere. Den anden blev i går idømt 10.000 kr. i bøde og konfiskation af fangst og redskaber.»

Den 14. marts: »Det var min hensigt at gå til Vidø for at fylde kul, men om aftenen den 12. fik jeg imidlertid et brev med klage over trawlere på Sydlandet. Jeg opsatte da kulfyldningen 24 timer og gik om natten derned for den næste dag at gå tilbage hertil.»

Den følgende dag gik kulfyldningen hurtigt, og efter at være fyldt op lagde *Fylla* sig ud i frit farvand. »Her kan vi ligge roligt i nat, og

i morgen kl. 7 $\frac{1}{2}$ formiddag er det så meningen at gå til Havnefjord, lige syd for Reykjavik, for at holde søndag i fred og ro. Det er dejligt atter at være fyldt med kul, så at man er fri i sine bevægelser.»

»Du kan vanskeligt forestille dig, hvis du ikke har set det, hvor snedækte fjælde med sol på, tager sig pragtfuldt ud. I toppen er de som regel helt hvide som den blødeste pude. Nedad siderne træder klippepartier og skarpe affald frem som sort, så at man får alle former fremhævet på baggrund af det reneste hvide.«

Den 18. marts: »Det er virkelig lykkedes mig at anholde min tredje trawler. Vi inspicerede tidligt mandag morgen ved Reykjanes uden resultat og fortsatte så til Vestmanøerne, hvor vi ankrede kl. 8 eftermiddag. Ved midnat lettede vi og afpassede tiden, så at vi fra søen stod tværs ind mod Portland, da det netop var blevet lyst, så at vi kunne bestemme pladser. Jeg fik dog en lang næse. Vi gik så ind i en vig for at inspicere et par trawlere, der lå til ankers, men de viste sig at være i orden. Da vi kl. 8 formiddag atter lettede og stod SO over, fik vi imidlertid bid, idet det lykkedes os at overraske en tysk trawler, der kappede trawlen fra sig og forsøgte at undløbe. Et skud stoppede ham, og vi er nu på vej til Reykjavik med ham, da det blæser en del af øst med sø, så at vi ikke kan ligge ved Vestmanøerne for at få ham dømt der.«

Den 19. marts: »Jeg blev kaldt op i går aftes for snetykning, og da denne holdt sig, måtte jeg gå rundt Reykjanes uden at se fyrene, hvilket i tykning er mindre behageligt, da der ligger nogle klipper 6 sømil uden for, og det var storm med megen dønning. Jeg var oppe til kl. 1, og var igen oppe kl. 3, da vi passerede Skagi fyr, som vi så, og kom så op igen kl. 5 $\frac{1}{2}$ for at gå ind til Reykjavik. Heldigvis var det da blevet lyst, så at vi så noget mere.«

Den 24. marts: »Heroppe har vi haft ministerskifte, og jeg skal om en halv times tid op at hilse på de nye ministre. Førsteminister er Jon Magnusson. De to andre hedder Jon Thorlaksson og Gudmundsson.«

Efter at Island var blevet selvstændigt med et eget parlament, Altinget, blev der dannet nogle nye partier. Der var tidligere blot to partier, nemlig Hjemmestyrepartiet, der var de moderate, og Selvstændighedspartiet, der førte en mere yderligtgående politik. Nu opstod der et andet yderligtgående parti, Fremskridtspartiet, ved siden af Det konservative Parti, der dog først optrådte som et egentligt parti ved valget i 1923.

Valget 1923 bragte de konservative til magten, idet den tidligere førsteminister S. Eggers fra Selvstændighedspartiet måtte afgive magten til Jon Magnusson med en finansminister, der hed Jon Thorlaksson.

»Den trawler, jeg denne gang kom ind med, var en hård benægter, men vi havde indsamlet så meget materiale mod ham, at han

endte med at give op og tilstod. Hans dom er dog endnu ikke faldet, da vi mangler oplysning om hans identitet, så at der har måttet telegraferes til den danske minister i Berlin om oplysninger.»

Natten mellem den 25. og 26. afsejlede *Fylla* igen, og »vi ankrede lidt øst for Portland. Jeg telegraferede i land og anmodede om at få 9 skibbrudne færingers sat ombord for at bringe dem til postdampere i morgen på Vestmanøerne. De pågældende var natten mellem den 13. og 14., den nat, da jeg i snestorm gik til Reykjavik rundt Reykjanes med en arresteret trawler, gået i land i Medellandbugten mellem Portland og Ingolfshöfði. Ved at blusse på stranden havde de på nogle dage fået tilkaldt folk, der boede inden for synsvidde, og var blevet ført til beboede steder, hvorfra der så var blevet telefoneret til den danske minister i Reykjavik, hvorfra jeg vidste, at de var der.»

»Da jeg nu var her, og da de kunne komme ud gennem den brændning, der næsten altid står på denne kyst, så benyttede jeg lejligheden til at skaffe dem denne gode skibslejlighed hjem. Vi er for øjeblikket under gang til Vestmanøerne i pænt stille vejr. Færingerne sidder bænkedede nede på banjerne ved et solidt måltid mad, og jeg har lige sendt min hovmester ned for at byde dem cigarer. De har de ejendele med, som de har bjærget. Det er ikke meget og ikke kostbarheder.»

Den 2. april: »Postvæsenet har vel nok meddelt dig den rædsomme ting, der er sket, nemlig at *Fyllas* post er brændt ombord i *Gullfoss*. Den 28. marts anholdt vi to tyske trawlere ved Portland. Vi bragte dem først til Vestmanøerne, men i løbet af søndagen blæste det, så at vi natten til mandag afgik mod Reykjavik med dem. Her indkom vi kl. 6 eftermiddag, og i går, tirsdag, fik de deres dom på 10.000 kr. hver i bøde, konfiskation af fangst og redskaber samt sagsomkostninger. Da de begge to havde en god fangst inde, bliver det en god bid. Jeg antager ca. 50.000 kr. for hver.»

»Vi er nu oppe på at have taget 5 trawlere i marts måned. Det bliver imidlertid snart lysere hele døgnet, så at antallet så forventes at gå ned i de følgende måneder. De to ting, der bevirker inspektionsskibets popularitet her oppe, er, at man tager trawlere og plejer en selskabelig omgang. Begge dele har vi været heldige med. Vi står på den bedste fod med alle. Det eneste sted, hvor det har knebet, er med havnevæsenet.

Det har inspektionsskibet haft vrøvl med hvert år, selvom jeg viste en englelig elskværdighed. Da det i forgårs aftes igen blev for groft, henvendte jeg mig i går morges til vor minister og anmodede ham om at tage affære med at meddele de islandske myndigheder, at jeg ikke vil finde mig i en eneste uhøflighed til. Næste gang noget sådant indtraf, ville jeg forlange den pågældende straffet, idet jeg bad ham gøre opmærksom på, at straffen, såfremt man regnede os for udlændinge, og vi derfor som orlogsskib havde eksteritorial-

tetsret, var forbedringshus, og at intet andet end mandens øjeblikkelige afsked ville få mig til at afstå fra fordringen om straf efter loven.«

»Det har virket. I går og i dag har vi set meget lidt til dem, og når der har været noget af det sædvanlige med forhalinger, er der kommet høflige forespørgsler. Det var bare det, jeg ville opnå, thi jeg er altid rede til at lempe mig efter forholdene. Det er mærkeligt, at der er nogle mennesker, der skal se kniven for at lystre.«

»Vor minister kommer jeg udmærket ud af det med. Det vil sikkert interessere alle søofficerer at høre, da alle tidligere chefer har ligget i krig med den forrige gesandt heroppe. Da tilstrækkelig mange chefer havde klaget både over ham og navnlig hans kones optræden, blev han forflyttet og degraderet til generalkonsul i Canada. Den nuværende minister (gesandt) er vi alle daglig sammen med, når vi er i Reykjavik. Han er chefen til stor nytte. Vi er alle spændte på, hvordan hans kone er. Hun kommer først herop i maj, men det vil gøre mig ondt for manden, hvis hun skulle ødelægge det gode forhold, hvori han i det par måneder, han har været her, er kommet til at stå både til islænderne og os.«

»Kaptajnen på *Gullfoss* kom straks, efter at vi var fortøjet, ombord for at gøre undskyldning. Mens vi sad og talte sammen, kom intendanten, der straks havde været på posthuset, ind og holdt i hånden et stort brev, hvorpå jeg straks kendte din skrift. Du kan forstå, at kaptajnen og jeg straks tømte et glas sammen og skiltes som de bedste venner. De andre havde også fået deres private breve. Der faldt hurtigt ro over skibet. Hver sad inde hos sig selv og læste breve.«

Den 7. april: »I går aftes blev det uventet pludselig pænt vejr. Jeg lettede da kl. ca. 10 om eftermiddagen og gik til Vestmanøerne. Siden i eftermiddags har der blæst en brandstorm af NNV, men vi har dog lidt læ her, selvom jeg ikke tør lade være med at have maskinen klar og begge ankre ude med megen kæde.«

Et par dage efter var det løjet af, og den 9. april var *Fylla* ved Vik tæt øst for Portland for at hente 15 skibbrudne færingar fra en anden kutter, der også var strandet i Medellandbugten. »Jeg er lige nu atter ankret ved Vestmanøerne, hvor de skal i land for at hjemsendes med en norsk damper, der i morgen går til Bergen via Færøerne.«

Det var stadig jagten på trawlere, der optog arbejdet. Fredag den 11. april, da *Fylla* var kommet ind med en trawler, der var anholdt ved Ingolfshøfði, sad man om aftenen og slappede af ved en bridge, da der pludselig kom telefonmelding om trawlere ved Vik. »Vi lettede straks kl. 9, og ved midnat kl. 12,17 og 12,43 anholdt vi to trawlere vest for Portland.«

Den 14. april: »Der har været retsmøder i dag. Den første dom er faldet i aften, og den anden skal afsiges i morgen formiddag. Så er

*Inspektionsskibet Fylla ved
køipladsen i Reykjavík havn.
(Privateje).*

vi oppe på 8 trawlere i det hele.« Dommen på den ottende trawler faldt den 15. april.

Togtet gik derefter atter til Reykjavík og derfra videre »til Havnefjord, hvor vi ankrede langt ude, fiskede rødspætter og benyttede natten til at få ordentligt udsovet. Rødspættene fik vi til middag som første ret, og anden ret var skinke med grøntsager og så ananas til dessert.« Det var en middag for skibets officerer, holdt i anledning af chefens bryllupsdag den 25. april.

Man måtte atter til Reykjavík dels for at få forsyninger af kul og dels for fra postdamperen at få sommerproviant til skibet. Så gik det atter til Havnefjord, »hvor jeg ankrede kl. 2 om natten. Det var stiv nordlig kuling, og om lørdagen trak vi snurrevod efter rødspætter og fik ca. 400 dejlige rødspætter i 4 træk. I morges var næstkommanderende i gang igen og fik da i et træk ca. 250 stk. Dem har vi nu liggende i hyttefad agten for os, mens vi spiser løs på de første.«

»Ja, de to unge løjtnanter morer sig, men vi andre er enige om, at det er dejligt at komme væk fra Reykjavík. Jeg må jo med til alle festerne, være forceret livlig og ofte holde tale. Og så deres fortvivlede vane med at blive ved til hen på morgenstunden, og »last but not least« den lyst til at drikke meget, som findes i alle forbudslande. Jeg må altid snyde mig til at drikke mindre end alle andre.«

»Tirsdag middag fik jeg telegram fra den franske krydser *Ville d'Ys*, om at han ville ankomme til Reykjavík kl. 3 eftermiddag. Jeg fik travlt med at telegraferer til førsteministeren, lattede selv og stod til Reykjavík, hvor vi ankom kl. et kvart i otte om aftenen. og

ankrede ved siden af *Ville d'Ys*. Vi nåede så akkurat komplimentering, inden solen gik ned kl. 9, og chefen har så besvaret besøget i dag til formiddag.»

»Jeg har lovet den islandske førsteminister at befordre nogle altingsmænd hjem til Øst- og Nordlandet. Det viste sig at være 10 altingsmænd foruden 10 andre passagerer samt 50 fiskere. Det er dog en post at få ombord, men jeg lovede at tage alle, når de ville tage til takke med, som vi kunne skaffe det. Da de skulle være nogle nætter ombord, og da de dog skal bespises, er det jo ikke helt let at arrangere.« »Jeg kommer til at bespise 11 passagerer ved mit bord, og messen skal samtidig bespise 10. Resten kommer på skibskost. Naturligvis får vi betaling for de mange gæster, nemlig en kostration for hver pr. dag.»

»Mine trawlere er det vist desværre slut med foreløbigt, da det er blevet for lyst til at overraske dem. Solen går først ned kl. 9 og skråt, og det er meget lysere nu om natten, end det var på Skagen sidste sommer.»

Den 18. maj: »Jeg har været en tur rundt om landet med altingsmænd. Jeg havde 62 passagerer, så at du kan forstå, at sølovens bestemmelser med hensyn til redningsmateriel måtte jeg lade sove. Risiko må man jo løbe som mandfolk. Jeg satte så fart på syd om landet og satte dem af på alle tider af døgnet i de forskellige fjorde på Ostlandet. Rundt NØ-spidsen af Island havde jeg tage, så at jeg var hele natten på broen. Jeg løb fart hele tiden for ikke at blive forsat for meget af strømmen, Jeg nåede da også ind til den sidste plads Akureyri på fjerdedagen.»

»Den følgende morgen gik jeg igen efter at have sovet en hel nat øst på rundt NØ-spidsen til Seydisfjord. Det var atter 20 timer i tage. Det værste var, at jeg måtte dreje ind til Seydisfjord i tage. Heldigvis kom der lige i det samme en kortvarig klaring, så at jeg så fjeldene på begge sider og så, at jeg var rigtig i bestikket. Først da jeg var halvvejs inde ad fjorden, lettede tagen, så at jeg mellem kl. 3 og 4 om morgenen kunne gå til bro for at fylde kul.»

»Om lørdagen kom den franske krydser *Ville d'Ys* ind, og hele dagen måtte jeg så være sammen med chefen og være tolk for ham, da konsulen ikke kunne tale fransk. Det var besværligt, men da vi om aftenen efter at have spist middag alene sammen hos ham kom til at tale om emner, der interesserede os begge, opdagede jeg bag efter, at jeg havde lært at tale fransk i løbet af de dage, vi har været sammen. Det har altså været en god, men ret besværlig øvelse.»

Den 19. maj gik *Fylla* atter fra Seydisfjord, og uden for var det klart vejr. »Vi har lige nu ligget stoppet for at bjærge et havundersøgelsesredskab. Vi foretager nemlig havundersøgelser rundt om landet for dr. Smidt, der i år kommer herop med *Dana*. Det var ham, der for et par år siden var ude med det samme skib for at finde ålens ynglepladser.»

Fylla opankret i Patricksfjord
i det nordvestlige Island.
(Privateje).

Togtet gik videre rundt via Vestmanøerne til Reykjavik, og den 21. maj skriver han: »Kærlighed mærker jeg ikke heroppe. Det er en kamp mod naturen og kamp mod menneskene for at få alt til at glide på bedste måde. Lige inden vi i dag gik ind til Reykjavik, måtte jeg have hele besætningen samlet på agterdækket for at holde en tordentale. Benzons sagde, at den var god, og den har vist i ethvert fald virket, håber jeg da.«

Den 26. maj om morgenen »gik vi fra Reykjavik og ned til Havnafjord, hvor vi fiskede rødspætter. I tre snurrevådstræk har vi fået

475 dejligt store stykker. Inden vi gik ind til Reykjavik sidste gang, var vi her inde et par timer for at tage et par træk, hvorefter vi kunne forære bundter på 12-20 stykker til vore bekendte. Rødspætter fiskes nemlig ikke heroppe. Alt fiskeri er baseret på torsk til klipfiskeproduktion, eller om sommeren på Nordlandet sildefiskeri til spege- og kryddersild eller hermetik.»

»Det er helt gået i stå med at tage trawlere. De er nu på Øst- og Vestlandet og fisker længere fra land, og det er nu også lyst hele døgnet, så at de er svære at overraske.»

»I dag, den 31. maj, lettede vi kl. 4 formiddag fra Patrickfjord og stod syd på mod Reykjavik. Snefellsjöklen, som vi lige har stået forbi, er hvid og pragtfuld som alle fjeldene på det næs, hvorpå den ligger. Vi skulle forhåbentlig være i Reykjavik mellem kl. 6 og 7, thi jeg ville i aften op hos biskop Helgasson for at bede ham, som han har lovet mig, om at holde dansk gudstjeneste ombord i morgen, søndag. Han er islænder, men meget dansksindet. Jeg skal have ham med kone og nogle andre med det samme til middag. Benzon og ingeniør Vogt er mig også udmærkede hjælpere ved middagen. Jeg supplerer gerne op med skibets officerer, så at vi bliver 8 til bords til mine middage.»

»Det er gode, men meget billige middage, jeg holder. Den består gerne af suppe, fisk, som vi selv har fanget, skinke med rystede grøntsager, hvilken ret jeg helt kan købe af skibets beholdninger, og dessert. Det er Benzon, der har opfundet den, erklæret den for god og givet kokken de sidste instruktioner.»

»Den 1. juni holdt biskop Helgasson dansk gudstjeneste ombord. Det var en smuk, men ejendommelig karakteristik af Kristus, han gav. Den var helt forskellig fra det sødladne og vege, som vi er vant til at høre nede i Danmark. Han virkede ikke som provst Fenger med retorik og voldsomme stemmemidler. Det var selve de tanker, han fremførte på en stilfærdig måde, der virkede kraftigt.» »Vi var alle forbavsedede og havde lyttet anspændt. Løjtnant Lorck spiste frokost hos mig sammen med ham bagefter. Jeg talte iøvrigt med biskoppen om hans Kristusfremstilling, som jeg havde syntes bedre om end den, jeg hidtil havde hørt. Han var frisindet både i sin opfattelse af Bibelen og de hedenske religioners berettigelse. Bibelkritik kaldte han bibelundersøgelse. Det blev derfor også en lang samtale efter frokosten.»

Den 2. juni: »Jeg har i dag haft en stor forskrækkelse. En af mine gæster i går drillede mig nemlig med, at mine rødspætter stammede fra ulovligt fiskeri, da det var forbudt at fiske med snurrevod på Islands søterritorium. Jeg henvendte mig så i dag i Islands ministerium, og der var virkelig noget om det, idet der var forbud på en vis strækning, men ganske vist ikke der, hvor jeg havde fisket. Jeg foer ombord og dundrede, men vi havde ikke loven desangående, og nu går der et kraftigt brev til Marineministeriet for det sløseri ikke at

give mig en komplet lovsamling med. Det ville jo være en køn historie, hvis jeg blev anmeldt for ulovligt fiskeri.»

Den 4. juni lå *Fylla* på Patricksfjord, hvor folkene skulle i land for at have geværskydninger. »Her på Patricksfjord bor en konsul Johannesson, som vi alle synes godt om. Familien består af mand, kone og 4 sønner. De er gæstfrie og elskværdige alle og synes lige så glade for at komme sammen med os, som vi er for at komme sammen med dem. De er ligefremme og velopdragne, fri for alt påtaget, så at vi ikke befinder os som mellem fremmede, når vi er sammen.«

I juni lå *Fylla* ved Havnefjord og havde nogle ture til Vestmanøerne og til Reykjavik, men den sidste tid var det en stærk storm. Barfod har senere fortalt, at »under stormen havde en af matroserne fået taget for hårdt fat i ståltrossen for ankeret og havde fået stærke afskrabninger på højre hånd. Han havde hånden flænset op. Jeg blev tilkaldt – vor læge var ikke ombord – og jeg hidkaldte to dæksofficerer. Den ene holdt ham bagfra mens den anden holdt

hans hånd. Jeg havde fået sæbe og en metalbørste og så skrubbede jeg løs på den stakkels mand, der skreg som en besat. Derefter forbindelse og så sejlede vi afsted til Reykjavik. På hospitalet fik han en ny behandling, og lægerne erklærede, at uden min første behandling havde de måttet sætte hånden af. Nu kom han sig helt.»

Den 18. juni skriver Barfod: »Jeg har i dag haft kaptajn Jonsson fra *Thor*, et islandsk inspektionsskib, ombord til frokost. Han skal have en kanon installeret, som *Geyser* tager med op. Derefter skal vi samarbejde ved sildefiskerierne på Nordlandet. Han var reserveløjtnant i Benzons båd i Assens og regnes nu af islænderne for søofficer. Han er en flink mand, og vi aftalte alt, som jeg ønskede det. Jeg har her hjemmefra ordre til at skaffe samarbejde, og jeg nærer ikke tvivl om, at det vil lykkes.»

Den 19. juni: »Vi har i dag det mest strålende solskin. De danske i Reykjavik har inviteret vore folk på biltur til Thingvalla. Formanden har lige været ombord for at aftale de nærmere enkeltheder. Halvdelen skal så afsted i morgen og den anden halvdel i overmorgen. De starter om formiddagen og har mad med.»

Den 23. juni: »Jeg havde i går videnskabsmændene fra *Dana* med dr. Smidt i spidsen ombord til middag. Dr. Smidt er en mand efter mit hovede. Åben og ikke opblæst af al den virak, han har været udsat for her i verden. Han har et elskværdigt smil i øjenkrogene og er fornøjelig at tale med.»

»De steder, hvor jeg kommer mest, er hos generalkonsul Kaabers, borgmester Zimsens, konsul Zimsens og købmand Laxdals. Den første er dansk, de andre er islændere. Det er en lige så vigtig opgave for os at omgås folk her som at fange trawlere, og begge dele er jo lykkedes. Det gælder om at knytte bånd mellem de to lande.»

Den 3. juli: »Vi har efterhånden slagtet 3 af vore 6 grise, så at vi også har haft en del kød til billig pris, men vi savner frugt og grøntsager, men det må man finde sig i heroppe. Indførsel af disse varer er vist oven i købet forbudt, hvad folk her i landet naturligvis beklager sig meget over. Frihed kan åbenbart benyttes til meget. Her benyttes den til mere forbud, skatter o.l. end vist i noget andet land.»

Den 9. juli: »I går og i forgårs fik jeg en lang næse, men i dag til morgen har jeg taget min 9. trawler med trawl i bund inden for grænsen. Det var oven i købet en af dem, der var anmeldelse på, så at han vel må få højere bøde. Det var ganske rart at få et resultat, da jeg havde dårlig tid til jagten nu, hvor jeg skulle have konference med førsteministeren om forskellige ting, der er på tapetet. Han blev hurtigt dømt. Han fik 20.000 kr. i bøde samt konfiskation af fangst og redskaber.»

Den 12. juli: »De sidste dage har ikke været gode for mig. Jeg har måttet skifte hovmester. Den gamle var et svin, og opgørelsen over

manglende sølvtøj og porcelæn viser, at han har ødelagt for flere hundrede kroner for mig. Det er ikke nogen hyggelig opdagelse, men man er jo i kløerne på sådan en mand, og jeg må se at indvinde det tabte. Nå, den økonomiske side er jo kun en af mange, hvor jeg skulle se at klare mig godt, og den er jo desværre meget væsentlig for os, men den anden er jo, hvorledes mine sidste resultater af forhandlinger er spændt af efter opfattelsen hjemme. Det står for mig som et farligt punkt, og hvis jeg er heldig, vil det dog være vigtigere for os.»

»Bortset fra, at jeg følte mig urolig, fordi jeg var klar over det opgør, jeg måtte få den næste dag med hovmesteren, da jeg allerede var på sporet, gik ministermiddagen godt. En af de 5 ministre sendte afbud, men jeg kunne da få dr. Smidt fra *Dana* med i stedet for.»

»Jeg vil hellere meddele dig med det samme, så at du ikke skal ærgre dig, når jeg kommer hjem, at jeg mangler alle mine servietter og bakkeservietter. Det er hovmesteren, det asen, der har smidt væk og slået i stykker for mig, så at det bliver en dyr historie for mig. Han er nu afskediget og straffet, og jeg har fået en anden, men det kan jo ikke skaffe noget nyt til veje.»

Den 15. juli gik *Fylla* fra Reykjavik til nordsiden af Snefellsnæs og så videre op langs Vestlandet i nærheden af Kap Nord, indtil man ankrede i Siglufjord, efter at have fisket rødspætter forskellige steder. *Fylla* sejlede videre til Flatøy, hvor man forberedte sig på at være i fred lørdag-søndag. »Ingen har som bekendt fred længere, end ens nabo vil. Kort efter, at jeg havde spist middag, begyndte det at regne ind med telegrammer. Et bevogtningsfartøj havde forsøgt at anholde en engelsk trawler i Adelvig med det resultat, at trawleren var stået til søs med styrmanden og 2 matroser fra bevogtningsfartøjet.»

»Jeg lettede kl. 8½, tolv timer efter at det var foregået, og begav mig afsted mod positionen, der lå ca. 16 timers sejlads fra min plads. Den følgende morgen var det min fødselsdag, og jeg blev vækket med musik. Det var lægen, ingeniøren og 3 værnepligtige. Musikken fik en morgenbajer og kager. Vi ledte så hele dagen og så efter navne på trawlere, vi traf, men fandt ikke den rette. De tre mand får sig nok en gratis englandstur. Så begyndte det at blive diset, og jeg gik da kl. 7 om aftenen ind og ankrede i Patricksfjord. Nu i dag er vi lettet for at gå til Reykjavik. For 2 dage siden opdagede ingeniøren nemlig, at et hoveddamprør var revnet. I går da vi løb efter trawlere, var det irriterende ikke at kunne løbe mere end 11 knob. Da trawlere gerne løber 9 knob, varer det så mange timer, inden man kan indhente en, som man opdager langt borte.»

Hoveddamprøret blev repareret, og den 22. juli var man atter på vej væk fra Reykjavik. »I dag er alle fjeldtoppene borte i skyer, men det er lunt og godt vejr. Her på Sydlandet har sneen længe været

borte, naturligvis med undtagelse af de højeste fjeldtoppe. På Nordlandet derimod lå sneen i alle fuger og kløfter helt ned mod vandet. Det var dog varmt og fint vejr i de dage, vi var der, så at det smeltede, og elvene havde en masse vand.»

»Det bliver en rolig tilværelse, vi kommer til at føre på Nordlandet, thi på grund af en stærk børnelammelsesepidemi vil jeg holde mig så vidt muligt uden forbindelse med land. Sygdommen angriber fortrinsvis mennesker i 20-års alderen, altså den værnepligtige.«

Den 27. juli: »I går anholdt jeg 2 norske sildefiskedampere og førte dem ind til Blönduos. Det gør jeg aldrig mere. Sysselmanen var rar, men idiot. Han kom ombord, skønt jeg forklarede, at jeg ikke ville have ham, da jeg havde beordret karantæne for skibet. Han rystede begejstret alle hænder og forklarede, hvor henrykt han var over at træffe folk fra København, hvor han havde boet i 10 år, mens han studerede. Jeg skulle have officererne til middag kl. 6, og han kom 10 minutter før.«

»Jeg holdt ham på agterdækket, da jeg ikke kunne blive af med ham, overlod jeg ham til officererne, der efterhånden samledes der, og gik ind for at klæde mig om. Skønt jeg dernæst forklarede ham, at jeg ikke ville have forhør ombord, endte det dog med, at han fik mig til at kalde skipperen ombord, og så tingede han med dem om en bøde. Først kl. 8 fik jeg puttet ham i en norsk båd sammen med skipperen, for at de kunne komme ind for at telegrafere. For at få det hele til at glide, havde han inviteret dem på laks hjemme hos sig. Os havde han villet invitere på biltur.«

»Da vi havde spist middag og var ude på dækket, mens der blev ryddet ud, kom skipperne roende tilbage til deres skibe. De var blevet snydt for laks, men havde måttet forære sysselmanen 4 flasker

To anholdte norske sildedampere ved Blönduos i 1924. (Privateje).

cognac. Foruden det ejendommelige, at de anklagede giver dommeren gaver, må du huske på, at dette er et forbudsland, og at sysselmanen foruden dommer også er tolder.»

»Skipperne fortalte, at damen på telegrafstationen havde trukket sysselmanen ind i et andet værelse og der havde bebrejdet ham, at han ikke ville idømme dem højere bøder. Da han kom ud, havde han været mere uvenlig og havde sagt, at nu måtte de hellere gå ombord. Her ombord havde de jo hørt, hvordan han hele tiden havde villet lokke mig til at nævne bøder, men at jeg havde vist det fra mig. Forhør var der slet ikke tale om, skønt den ene ikke havde indrømmet at have drevet ulovligt fiskeri. Sysselmanen ville så blot have ham til at vedtage en mindre bøde. Sikke retsforhold. Det er min sandten værre end birkedommer Krands i »Eventyr på Fodrejsen« af Hostrup, og det skulle dog være en parodi på forhold for 100 år siden i Danmark.»

»Puh ha, du kan tro, at det ikke altid er lige let at have med sådanne myndigheder at gøre og så vise et smilende ansigt. Det hele er som i en negerrepublik, men det må du ikke fortælle, at jeg har sagt. Officielt synes jeg, at alt og alle er yndige heroppe.»

»Mandag morgen gik vi atter fra Blonduos, men fik tåge, da vi var kommet et par timer nord for Skagu.« Herfra gik *Fylla* til Akureyri. »Øfjord er også en væmmelig lang fjord i tåge. Det tager 4 timer fra munden ind, men da vi var et par timer inde, begyndte tågen at lette af og til, og en halv time senere så man kysterne på begge sider konstant. Inde ved Akureyri lå Grønlands Handels skib *Godthåb* med Riis Carstensen ombord. Den kom fra Scorebysund, hvor den havde taget Østgrønlands Handelskompagnis jægere tilbage, så at deres stationer nu er ophævede. *Island* kom ind til morgen efter først et par gange at have spurgt mig pr. radio om tågen. Den meddelte, at Bistrup med *Teddys* besætning var kommet til Reykjavik. Der ligger også det engelske inspektionsskib *Harebell* ført af kommandør Evans.« (Orlogskaptajn Henning Bistrup havde i 1923-24 orlov for at føre motorskonnerten *Teddy* tilh. Det Østgrønlandske Kompagni. *Teddy* var blevet skruet ned af isen).

Den 3. august: »Jeg erfarede straks ved min ankomst til Reykjavik, at jeg skulle have *Fylla* igen til næste år. Jeg var forberedt på det, da Rechnitzer sagde til mig, at man fra *Island* havde bedt om at få cheferne i 2 år. Han kunne jo dengang ikke sige mere, da han først måtte se, hvordan jeg klarede mig her oppe. Det må altså betragtes som en kompliment, at jeg får den igen.»

Den 4. august: »Jeg er lige kommet ombord fra et bal hos minister Fontenay, hvor jeg blandt andre talte med fru Bjørnsson. Hun er dansk og gift med den tidligere islandske minister i København. Hun er elskværdig og sagde straks, da hun hørte, at jeg skulle herop næste sommer, om du så ikke kunne bo her oppe. De havde plads nok og ville være glade for det. Jeg sagde straks Tak, og vi må nu

overveje spørgsmålet. Hvis vi kan undgå at få regninger, som jeg skal betale med mit udgående, må vi vel kunne spare sammen til billetten, og det kunne vel være en oplevelse for dig, både rejsen med ophold i Leith (forstad til Edinburgh i Skotland) og på Færøerne og så opholdet her, så at du så alle de steder, hvor jeg har færdedes så ofte. Tidspunktet skulle være fra omtrent midten af juni til midten af juli, da jeg går til Nordlandet. »

Den 7. august afsejlede *Fylla* fra Reykjavik mod Vestmanøerne og videre til Seydisfjord, hvortil man ankom den 10. august. »Her var arrangeret ridetur for folkene søndag og mandag, og tirsdag og onsdag var de til dans om aftenen. Jeg var med to af officererne og en del af byens borgere på ridetur om søndagen. Folkene betragter Seydisfjord som den bedste plads.«

Den 17. august: »Efter et døgn på broen for i tåge at finde rundt landet fik jeg en vanskelig sag, så hjernen knager for at tænke klart og slippe helskindet fra den. Det var nævnet, der pludselig dukkede op og anmodede om at blive befordret til Reykjavik til trods for karantæne. Formanden er forh. minister Kragh (den sikkert vordende statsminister i det næste venstreministerium). Sagen var ikke så lidt vanskelig, men jeg håber nu at have klaret skærene, men sikker kan jeg ikke være, før jeg har set hele forløbet. Vi går i går morgen tidlig med dem på inspektion for at ende i Reykjavik om et par dage. De kommer ombord i aften.«

Den 24. august: »Jeg holdt jo karantæne på Nordlandet. Jeg svarede derfor: Nej. Minister Fontenay, der jo havde brændt den af ved ikke at tænke derpå, bad om en samtale og søgte at overtale mig, men jeg stod fast. Fhv. minister Kragh, der er formand for nævnet, talte derpå med mig og spillede fornærmet. Jeg bortforklarede de udtryk, han var stødt over i mit brev, og da han så forstod mit standpunkt og viste sig som en elskværdig mand, fandt jeg en måde, hvorpå jeg, inden for ordlyden af de karantæneforanstaltninger, jeg havde tilskrevet Marineministeriet, kunne tage dem med. Vi havde derpå fire fornøjelige dage med dem som gæster.«

»Både minister Kragh og folketingsmand H. Nielsen (socialdemokrat) faldt godt til ombord. Erik Arup var blevet i Reykjavik. Vi satte i den anledning en anklage op imod ham for rømning. Da vi kom til Reykjavik (jeg havde telegrafisk inviteret ham til gule ærter), kom han ombord, og anklagen, der var vittigt formuleret, blev læst op for ham. Han protesterede vildt, men jeg blev som jurisdiktionschef anmodet om at udpege en dommer. Jeg valgte forh. minister Sv. Björnsson, da han er en vittig mand.« »Domshandlingen blev henlagt til middagen næste dag i gesandtskabet. Sv. Björnsson valgte mig og en anden til meddommere, men kom med nogle hårrejsende præmisser, der væsentligt gik ud over anklagerne og kom til at lyde på noget livsvarigt vrøvl, men omkostninger pålignedes den anklagede og anklagerne in solidum, og omkostningerne

Prominente gæster i skikkelse af Dansk-Islandske Nævn ombord på Fylla i 1924. Fra venstre ses Hans Nielsen, Oluf Krag, Fontenay og Barfod. (Privateje).

var de værste, thi de lød på lige så meget spiritus den pågældende aften, som selskabet kunne drikke.«

Efter nogle skydninger og øvelser til søs ved Isafjord satte man atter næsen mod Reykjavik. »Vi skal have et par havundersøgelser undervejs foruden skydningen, og så håber jeg så småt at tage en trawler i morgen tidlig ved Skagu.« Det blev dog ikke til noget, og mens man ventede på afløseren *Islands Falk*, blæste det op til storm, da man lå ved Havnefjord.

»Der har lige været ildebrand i en spritsmuglers hus, hvorved der nedbrændte to huse. Jeg sendte brandkorps afsted og med landlovsfolk, der kom til og hjalp med, kom der ialt ca. 40 mand under Benzons kommando til afspærring og anden assistance. Benzonen er lige kommet våd og tilfreds ombord. Sådan noget er lige noget for ham.«

»I går aftes den 17. september blev jeg kaldt til telefonen, da borgmesteren ville tale med mig. Han bad om han måtte komme ombord med det samme for at tale med mig, da han havde hørt, at vi gik næste morgen tidlig. Han kom og takkede mig for assistance ved branden og spurgte, om han måtte have lov til som tak at invitere besætningen i biografen og til kaffe bagefter. Det aftaltes så, at jeg skulle meddele, når vi kom ind næste gang, og så skulle indbydelsen modtages i to halvdele.« Den 22. september var man atter tilbage i Havnefjord.

»Vi skal hjem« er nu snart en jævnlige forekommende sætning i »Fylla-Avisen«, der redigeres af lægen og udkommer næsten hver dag, ofte i både morgen- og aftenudgave. Den opslås i bagbords gang og indeholder pressenyheder gennem radiotelegrafen, lokalt

nyt fra ombord og fra land m.m. Han er en ung mand med godt humør og mange små talenter. Skønt han er farveblind, tegner og maler han godt, skriver godt (også småviser) og er navnlig musikalsk. Han er derfor sjælen i både officerernes musikalske underholdninger og i mandskabets orkester. Desuden er han en elskværdig mand. Derfor spørger alle efter doktoren, når noget skal sættes i scene af en eller anden art.« Togtet var slut og *Fylla* kunne lægge op den 13. oktober 1924.

Den 24. september udstedtes imidlertid et brev som følger: »Vier Christian hinn Tiundi af Guds nåd konungur Islands og Danmarkur o.s.v. gjörum kunnigt 24. sept. 1924 höfum Vjer sæmt harra orlogskaptajn Halfdan Barfred Barfod riddarkrossi hinnar islensu falkaordu.« Brevet bar foruden kong Christians signatur også: Asgeir Sigurdsson, Bjørn Kristjansson og Sveinbjørnssons.

5 · Atter på Island 1925

Halfdan Barfod skulle atter være chef for *Fylla* i 1925, men allerede den 5. januar dette år fik han tilsendt et brev fra Marineministeriet, der lød:

»Fra chefen for kongens adjutantstab af søværnet har ministeriet modtaget en ekstra afskrift af et brev fra Islands førsteminister Jon Magnusson til Hans Majestæt Kongen dateret Reykjavik den 16. december 1924, hvoriblandt udtales: »I år er der blevet etableret et nøje samarbejde mellem den danske fiskeriinspektion og *Thor* med udmærket resultat, takket være orlogskaptajn West samt orlogskaptajn Barfod, som ydede os en meget værdifuld vejledning og hjælp, hvorfor jeg er ham meget taknemmelig. Jeg betragter det af stor betydning, at samarbejdet er begyndt så godt, og anser det for at være meget heldigt, at netop en så udmærket mand som orlogskaptajn Barfod var chef for inspektionen i år, da samarbejdet begyndte.«

Den 28. januar gik det løs igen med *Fylla*, og allerede den 9. februar sender han det første brev til sin kone: »Vi gik fra København i storm, og den har på enkelte dage nær holdt sig hele rejsen. Min køje redte du så pænt inden afgang om lørdag, men du havde vist egentlig ikke tænkt dig, at jeg først skulle til køjs den følgende torsdag formiddag kl. 10. Jeg tog da først bad, havde orlogskaptajn Evers fra *Beskytteren* til frokost og sov derefter fra kl. 2 til 5.«

»Telegrafisk havde prins Knud og jeg fået indbydelse til amtmanden inden ankomsten.« Prins Knud gjorde tjeneste som søløjtnant på *Fylla*.

Søndag aften inden solen gik ned kl. 4 havde man fået landkending af Island. Den 10. februar nåede skibet ind i Faxebugt, men da »blæste det en storm af NO, så at vi ikke kunne bruge vore både til landforbindelse efter at være ankret. Jeg telegraferede efter en motorbåd fra land og fik den danske minister, der var med som passager, sat ind. Det lettede at blive af med ministeren. Han er påtrængende og var anmassende overfor officererne, så at de var rasende på ham. Først i dag, den 11. februar, var jeg inde på besøg hos førsteminister Jon Magnusson. Samtidig hilste jeg på Islands andre ministre, generalkonsul Kaaber og politimester Hermansson.«

Den 14. februar: »Den storm, vi søndag den 8. havde sønden for Island, havde overrasket hele trawlerflåden til søs. De nåede i de følgende dage ind i mere eller mindre havareret tilstand, alle uden radiostænger, men to samt en englænder savnes stadig.« »Førsteministeren bad mig telefonisk eftersøge de savnede trawlere, og jeg afbrød da vandfyldningen kl. 2 eftermiddag og stod ud med en is-

landsk trawlerskipper til at råde mig ombord. Siden da har jeg ligget og ledt indtil 150 sømil vest for Skagi uden resultat. Afsøgningen venter jeg at kunne afslutte i nat og så søndag morgen være i Reykjavik.»

Den 17. februar: »Det var en kold stråle, jeg fik i går aftes efter at være kommet til køjs, i form af et telegram fra Marineministeriet, om jeg ville påtage mig at være lærer i søtaktik ved udvidet kursus for søofficerer til efteråret. Eleverne er orlogskaptajner og kaptajnløjtnanter samt ældre officerer til at følge undervisningen. Jeg skal have ca. 1 time om dagen hele vinteren. Jeg har ganske vist arbejdet med taktisk stof i en del år, men så meget stof er det et vældigt arbejde at samle, og her ligger jeg uden adgang til bibliotek. Det ligner Rechnitzers styre pludselig at bestemme noget sådant i stedet for at spørge mig, mens jeg er i København, og der give mig en passende betænkningstid.»

»Hvis jeg siger Ja, hvad jeg jo næsten er nødt til af hensyn til min fremtid, må du være klar over, at jeg også af hensyn til denne må levere gode foredrag og derfor den kommende vinter næsten må arbejde nat og dag. Forespørgslen er jo en art oprejsning for mit nederlag for 4 år siden.« Han må hentyde sin diskussion med daværende kommandør Wenck i 1921.

»Jeg har foreløbig det sædvanlige vrøvl med officererne, der er fornærmede på islænderne, fordi de mener, at disse optræder uhøfligt. Det gør de nu ikke. Det er blot kluntethed. I virkeligheden ved de såmænd knap, hvordan de bedst kan vise os, at vi er velkomne. Nå, nu skal vi nogle dage ud at vælte os på patrulje, og når jeg så har haft dem til middag hos mig, og vi kommer til land, så glider alt vel ligesom sidste år.»

Den 20. februar: »Af hensyn til de mange enker og faderløse, der blev ved de to trawleres forlis, måtte jeg sætte alt til side og fortsætte eftersøgningen, da man bad mig herom. Jeg gik så fra Reykjavik med de 4 trawlere, og den følgende dag var vi nået ud, hvor vi skulle begynde eftersøgningen ca. 200 sømil vest for Reykjanes. Vi gik så i frontlinie nord over, men fik i løbet af dagen storm, så at vi kun kom langsomt frem. Det kneb også i løbet af natten at holde trawlerne på plads, ukendte som de var med sådan eskadresejlads. Den næstfølgende dag blæste det værre endnu, og jeg gik da med dem alle 4 ind på Patricksfjord, hvor vi ankrede.»

»I går ca. halv to om eftermiddagen kom vi til ankers herinde. Jeg gik straks i gang med at tage et 2 dage gammelt skæg af, komme i bad, blive klippet og få noget ordentligt tøj på. I dag har jeg haft de 4 trawlerskipperne ovre til frokost, hvor vi rådslog om, hvad vi skulle gøre. Vejret har bedaget sig, og i aften kl. 8 går vi til Adelvig og derfra nord på, så at vi ved solopgang kan begynde eftersøgningen ved Kap Nord. Så er det meningen, at vi går SV over uden om den gamle eftersøgning og så syd over.»

Den samlede besætning på Fylla i 1925. Chefen Barfod sidder midt på forreste række. På hans højre hånd sidder skibslægen, dernæst soløjtnant Bahnsen og soløjtnant prins Knud. (Privateje).

Den 23. februar: »De to trawlere, der gik ned med fulde besætninger (over 60 mand) i den storm den 8. ds., føles her som en national ulykke. Jeg har siden i går konfereret med Rederiforeningen, og vi er alle klar over, at der er meget ringe sandsynlighed, men af hensyn til de sørgende, vil de atter stille 4 trawlere til disposition, så at vi bliver 5 til at udstrække en sidste eftersøgning helt over til iskanten mod Grønland.«

Den 2. marts: »Siden jeg kom herop har jeg ligget på denne eftersøgning efter savnede trawlere. Det er tirsdag i dag og først søndag eller mandag antager jeg at være tilbage i Reykjavik. Den engelske kaptajn Evans er kommet herop med 2 skibe i dag for at deltage i eftersøgningen. Han fylder i dag kul i Seydisfjord på Østlandet og kan antagelig være herovre torsdag eller fredag.«

Den 6. marts: »Det er helt mærkeligt at have været her en måned uden egentlig at have været på trawlerjagt, men jeg tror, at alle virkelig er taknemmelige for mit eftersøgningsarbejde.«

Den 9. marts: »I morges, da vi skulle ud af Reykjavik havn, var der uklart ved ankeret. Et fartøj var henne ved stævnen for at hjælpe med at klare det. Fartøjet fik her knust et bord, væltede, og 6 mand faldt i vandet, der jo er koldt. Fra broen kunne jeg ikke se, hvad der foregik, men en mængde redningsmidler blev straks kastet til dem, og en redningsbåd sendt derhen. Det var nogle lange mi-

nutter for mig, indtil de var oppe i denne. Jeg stod roligt ved maskintelegrafene og holdt skibet oppe, thi der var en del vind, men indvendigt var jeg som en spændt fjeder af spænding. Nu ligger de i tæpper, og kun 2 af dem, matroskonstabelen og en mand til, som han havde holdt oppe, var så forkomne, at vi endnu ikke er helt sikre på dem med hensyn til lungerne.» »Kan du ikke godt forstå, at når man føler sig ansvarlig for alle menneskeliv ombord, at jeg da hele tiden frygtede at høre, at de gik ned en efter en, og at jeg syntes, redningsbåden var uendelig længe om at komme i vandet og derhen, skønt alle sprang og var lige ivrige.«

Den 10. marts: »Kl. 1.59-2.00 fløjtede alle skibe i havnen i sirener og fløjter, og der forholdtes i overensstemmelse med reglementet. Det så smukt ud med de 5 minutters standsning. Mange foldede hænderne. De kendte jo alle de druknede. Ved mindegudstjenesten var vi en deputation fra skibet på 6 mand af alle grader. Prins Knud havde desuden ordre til at repræsentere kongen, så han kom med førsteministeren.«

Vagterne skiftede naturligvis som altid, og som vagtchefer på togtet ses det af journalen, at foruden søløjtnant prins Knud fungerede også kaptajn Rolsted og søløjtnanterne Bahnsen, Lind og Ramlau-Hansen.

Barfod skriver videre om togtet: »Hvordan tror du, at jeg kan beskrive rejsen. Vi rullede meget, og ministeren fik 2 buler og en kind flækket, som doktoren reparerede. Så slog han en karaffel og noget porcelæn i stykker, havarerede rammen på det billede, jeg fik deroppe i fjor, og trykkede et askebæger, som maskinen har rettet igen. Alt sammen skete ved, at han tumlede rundt, hver gang han mente at have luret os andre kunsten af med, hvordan vi bar os ad med at gå i slingerage. Søsyg var han ikke.«

»Vor læge, der heller ikke var søsyg, fortalte mig forleden dag, at da vi var kommet gennem hullet ved Shetlandsøerne ud i Atlanterhavet i storm, så var han ganske klar over, at hvis vi ikke gik ned med det samme, så gjorde vi det i løbet af ganske kort tid. Så så han min oppasser, Jes, stå ganske roligt med en cigaret i munden tørre porcelæn af og passe på, at intet gik itu på en så rolig og selvfølgelig måde, som om livet slet ikke kunne forme sig anderledes. Så tænkte han, at det hele vel kunne holde lidt endnu.«

Den 11. marts: »I anledning af kronprinsens fødselsdag havde jeg officererne til middag, og vi drak hans skål i en flaske champagne.«

Den 17. marts: »Vi ligger sammen med ca. 60 andre skibe i læ af Vestmanøerne på grund af storm, men øerne er nok for små til at give rigtig læ for Atlanterhavsdønningerne, der svøber sig rundt om pynterne, så at vi ligger og dingler meget. Vi er dog nu alle så vant til det, at det generer os mindre.«

»Jeg har lige gået en spadseretur på dækket med lægen. Det er

første gang, han er til søs. Han mindedes, hvordan han den første aften ud for Kullen var oppe på broen og så det stænke over bakken, mens vi slingrede en del. Han huskede, at jeg på en bemærkning af ham svarede: »Jeg er bange for, doktor, at De om en måned eller to vil kalde dette for fin sejlads. Så har De vist desværre lært at kende forskel på søstænk og sø og på slingerage og på, at skibet arbejder i søen.« Han erkendte nu, at jeg havde haft ret, men at han dengang som alle, der ikke har prøvet Nordatlanten om vinteren, troede, at det var lidt overlegenhed fra min side.«

Den næste dag beretter Barfod: »En fransk trawler, der lå ved siden af, svingede modsat vej, så at vi nær var tørnet sammen. Her er så megen bevægelse, at hvis to skibe bare rører hinanden, så mases en eller måske begge skibssider, og du ved, at jeg hader at svømme i koldt vand. Jeg måtte så beordre ham til at flytte med maskinen. Da det var vel overstået, kom først en englænder og derefter en tysker i vejen, så at de også måtte væk. Da vinden stod meget uroligt, sov jeg med tøjet på.«

Den 20. marts: »Nu ligger jeg her kl. 10 formiddag med to anholdte trawlere. Det var fint vejr nu til morgen. Jeg lettede og stod øst på mod Portland, men kom ikke så langt. Der var først en mistænkelig, men for ikke at spille tiden lod jeg ham gå og løb fuld speed ind mod 2 sikre, som jeg så tog med trawl i bund inden for grænsen. Det har været længe i år, men nu må jeg se se at genoprette det forsømte. Disse to bliver dømt ved Vestmanøerne, men den eller de næste bliver ført til Reykjavik, da jeg snart må der ind for at få proviant og vand.«

Den 24. marts: »Jeg har ikke hørt noget om, at ministeren ikke skulle fortsætte heroppe. Det er der vist ikke noget om foreløbigt, men at han ikke er pladsen voksen, er givet. Ved modtagelsesmiddagen hos førsteministeren, optrådte prins Knud som prins, og de forskellige rejste sig, når han drak med dem, kun Fontenay gjorde det ikke. Derfor glemte prins Knud på en meget fiks måde at sige farvel, da vi gik. Efter middagen hos mig gjorde Fontenay ham en undskyldning derfor. En eller anden må vel så have gjort ham begribeligt, at hans opførsel havde været uheldig, eller også har han forstået det, da prinsen ikke sagde farvel til ham.«

»Endelig i går havde jeg held med mig, idet jeg tog hele tre trawlere, men den ene stak af i mørket, da jeg på grund af vejret ikke havde sat vagt i ham. Jeg har imidlertid dens skipper, som jeg havde taget ombord i *Fylla*, så at han kan dømmes. Hvordan man så vil få inddrevet båden bliver så en anden sag.«

»Nu ligger her en læk færøsk kutter, som jeg skal se at hjælpe til Reykjavik uden at miste besætningen. Den får ialt 3 pumper ombord, som skal bruges konstant. Jeg må dog afvente en periode med roligt vejr, ellers går det galt.«

Den 29. marts: »Nu er det søndag, og vi ligger her stadig. De to

trawlere blev dømt i går, men den tredje er endnu ikke færdig. Vi skal have retsmøde i morgen igen. Byfogden herinde er et fæ, som, skønt beviserne er fældende, er bange for at dømme mod deres benægtelse på et eller andet ligegyldigt punkt.»

Den 1. april: »I nat sprang vinden østlig, altså pålands, og da vi alligevel i en nær fremtid skulle til Reykjavik, lettede jeg kl. 1 og stod mod Reykjanes, og i dag skulle vi så nå ind til byen og efter 3 ugers forløb atter have jord under fødderne.«

Den 6. april: »I går havde officererne reception ombord fra kl. 4 eftermiddag. Det var the og spiritus med dans. Der var en masse mennesker, og de sidste gik først kl. halv otte.«

»I morges kl. 8 gik vi ud for at lave havundersøgelse ved Akranes og derfra til Havnefjord, hvor vi nyligt er ankrede.«

Den 7. april: »Jeg har modtaget meget anerkendende skrivelser om eftersøgningen af de savnede trawlere fra førsteministeren, borgmesteren i Reykjavik og byfogden i Havnefjord samt fra trawlejernes forening i England. Det sidste er kaptajn Evans værk.«

»Jeg blev naturligvis også vel modtaget i Reykjavik efter det fine resultat på Sydlandet med 5 trawlere anholdt. Så har jeg haft lidt vrøvl med folkene i land forleden dag. De har været oppe at slås med folk og politiet, men forhåbentlig kan det hele ordnes uden

Prins Knud ved åbningen af den danske frie udstilling i Reykjavik i 1925. Som fjerde fra venstre ses Barfod. (Privateje).

krigsret, så at jeg blot tildeler dem arbitrære straffe og tordner lidt for dem. Den slags skulle nødigt gentage sig.»

Den 9. april: »I dag er jeg gået ind til Reykjavik, hvor jeg for-tøjede kl. 11 formiddag. Jeg gik straks op til politimesteren for at få lidt rede på, hvad det var, folkene havde lavet i land lørdag og søn-dag. Han er en rolig mand og ville vinde tid. Jeg gav ham så min af-høring og lovede ikke at give landlov i dag og i morgen, så kommer han lørdag, og så klarer vi sagen, så at jeg kan straffe dem selv og ikke behøver krigsret, forhåbentlig.»

Den 13. april: »1. Påskedag var jeg i domkirken til dansk gudstje-neste kl. 2 eftermiddag. Prædikenen var en slumreprædiken, som jeg aldeles ikke kunne finde mening i. Uden for kirken hilste jeg på biskop Helgasson og gik hjem til the med dem. De politiske forhold er ikke rolige her. Ministeriet sidder som i de fleste lande på et mindretal med betinget støtte fra et andet parti.»

Den 17. april: »Der har nok stået i de danske blade, at minister Fontenay var til stede ved mindegudstjenesten. Det var han imid-lertid ikke. Han lå i sengen af forkølelse. Jeg var oppe at se til ham bagefter. Da havde han det meget godt, men lå naturligvis i sengen. Ved en lejlighed som den, hvor hele nationen var i sorg, skulle jeg da have været halvdød for ikke at give møde. Den mand har aldrig lært takt og tone, men det må han og hans ministerium jo hjemme om. Jeg hjælper ham så godt jeg kan, men ved den lejlighed kom jeg først til Reykjavik fra kulfyldning kort forinden, og jeg kunne dog ikke tænke mig, at han ville forsømme af så ringe en grund.»

Den 18. april: »Jeg ligger nu på Heymaney red efter de sidste to nætter at have været på jagt. Endelig i morges lykkedes det at tage en tysker, som i dag er blevet dømt her.»

Den 21. april skriver Barfod fra Reykjavik: »Jeg havde lovet førsteministeren at være her i dag, da man ved premieren i dag ville have prinsen med. Vi er alle inviteret i festpåkledning, halvdelen af besætningen i dag og halvdelen i morgen.»

Fra fordækket og agterud ses, hvordan Fylla arbejder i søen i 1925. (Privateje).

Den følgende dag skriver han: »Vi var i går aftes til premiere i teatret. Dette var primitivt, men skuespillerne spillede godt. Der blev holdt velkomsttale til prinsen og kgl. skuespiller Adam Poulsen. I mellemakten trakterede førsteministeren med the og cigaretter. Stykket var: »Der var engang«, oversat på islandsk og med Adam Poulsen på dansk. A. P. havde iscenesat det, og det gik flinkt. Blot sang skuespillerne ikke rigtigt igennem på de herlige sange, der forekommer i stykket, f.eks. serenaden og midsommervisen. De kan jo synges, så at det risler en koldt ned ad ryggen.«

»Her er altid en mængde mennesker, der kommer ombord og vil tale med mig, når vi ligger i Reykjavik. Før frokost havde jeg førsteministeren og derefter generalkonsul Bløndal. Efter frokost kom først den franske konsul og så den danske minister. Derefter var jeg på visit hos den norske generalkonsul Bay, kom lige ombord til middag og skal kl. 7 i frimurerlogen.«

»I morgen er fridag i Island, da fejres den første sommerdag. Det er første gang, jeg ligger i Reykjavik og overværer den højtidelighed.«

Den 26. april: »Kl. 12 lettede vi og stod sydover, rettede og undersøgte kompasserne, hvorpå vi ankrede under land kl. halv seks i det fine solskinsvejr. Kl. 12 midnat fortsatte vi mod Portland.«

»Når jeg ikke har omtalt tagne trawlere, er det, fordi jeg ikke har haft held med mig i den henseende. Nå, tallet 6 er meget hæderligt. Får jeg blot en eller to til og så lige som sidste år et par norske sildeampere på Nordlandet til sommer, så at jeg ialt kommer på et tocifret tal, så vil jeg være tilfreds med resultatet. Mit renommé er, hvis jeg blot ikke senere kommer galt afsted, fastslået for i år, idet jeg, som førsteministeren siger, er en meget populær mand på Island.«

Den 28. april: »Jeg endte i morges kl. halv tre inde ved Vik i Portland, hvor jeg tog 13 skibbrudne færingar ombord og førte dem til Vestmanøerne, hvor de kom ombord i postdamperen.«

Den 30. april: »De to sidste nætter har jeg været ude på jagt. I går tog jeg en englænder helt ovre ved Ingolfshøfði, og i nat tog jeg en tysker ved Portland. Nu ligger vi ved Vestmanøerne med dem, men englænderen gør en masse bryderier i retten, og dommeren er ængstelig, så der har været forhør siden i morges kl. 9, og nu er klokken over 3.«

Den 1. maj kunne Barfod imidlertid meddele, at »vi fik trawleren dømt i går aftes og afgik kl. 8 til Havnefjord, hvor vi fiskede vor fiskeret til middagen. Så går turen afsted med altingsmænd til forskellige pladser. Der bliver indkvartering over hele skibet. Som du ser, er det højst forskellige opgaver, jeg har her oppe, og det er ikke altid lige let at finde den rette vej igennem.«

»Med posten var min ansættelse som lærer i taktik og løfte om de mange bøger, jeg skal bruge, men derimod ikke bøgerne selv.«

Den 6. maj: »Dette er det sidste brev, jeg skal skrive til dig i lange tider. Jeg har i eftermiddag været oppe til the hos minister Bjørnssons. Først sad jeg et par timer og passiarede med fruén, inden ministeren kom, og så fortsatte vi alle tre en time til. Deres lille pige, der bliver 3 år den 21. juni, er meget forventningsfuld. De har 6 børn ialt: en dreng i konfirmationsalderen, en stor pige på 13 år og så tre drenge i forskellige aldre mellem 3 og 13 år. De to, der var inde i dag, anslår jeg til 5 og 7 eller 8 år.«

»Du nævner, at kun prins Knud og Fontenays navne omtales i danske blade. Det er på grund af danske journalisters syn på militære. Her oppe, hvor dog alle er fredsvener, ser man alligevel ganske anderledes på søofficerer. Du vil vist blive forbavset, når du heroppe hører tale om mig og inspektionschefer i det hele taget. Jeg tror, at du vil erfare, at i den almindelige bevidsthed står »chefen« og søofficererne i adskillig mere anseelse end en gesandt. Husk dog på, at det er hos en tidligere og også fremtidig gesandt, at du skal bo.«

Hvad der skete i tiden, hvor Barfods kone var på Island, forlyder der intet om, men da Sveinn Björnsson nogle år senere atter som gesandt kom til at bo i Danmark, kom besøget på Island til at få stor betydning for familien. Da boede nemlig familien i Uppsalagade, og Bjørnssons boede i Stockholmegade ikke så langt borte. Desuden viste det sig, at de tre drenge, Henrik, Sveinn og Ole, var omtrent på alder med Barfods tre drenge Egil, Asger og Jørgen, mens datteren Elsebeth var på alder med Vibeke. Derfor kom de to familiers børn meget sammen, og de små piger gik desuden i samme klasse på skolen.

Midt i juli afrejste fru Barfod med sin lille datter Vibeke igen fra Island, og brevene kan atter fortælle om arbejdet ved fiskeriinspektionen. Den 15. juli var *Fylla* sejlet til Nordlandet, og den næste eftermiddag stod den ind til Akureyri. Den følgende dag beretter han atter til sin kone: »Konsul Nicklasen har i eftermiddag kørt doktoren og mig en dejlig tur 17 km op i dalen. Der var smilende enge. Det er en helt ny side af Islands natur. Reykjavíks omegn er jo ikke køn. Her er de høje fjelde med sne på toppen tæt ved, og jorden langs dalen er frugtbar. Rønnetræer af dobbelt eller tredobbelt mandshøjde ser man ved mange huse, og græsset er højere og her er mere varmt.«

Den 23. juli: »I går aftes var vi inde ved Siglufjord, hvor jeg skulle tale med byfogden. Der var en svensk sildegrosserer, baron Stjernstedt, som jeg talte med om fiskefabrikker på Skagen. Han blev meget interesseret, fik min adresse i København, og da han har fabrikker både i Norge og Sverige og har været 17 år i Amerika og derfor ikke ser snævert nationalt derpå, ender jeg måske med at få held med ham. Jeg tror, at den kan få så stor betydning for Danmark, og jeg mener dog at have udrettet noget for mit land, hvis jeg kan få den i gang.«

»Med *Godafoss* fik jeg en kort skrivelse fra kommandør Bastrup, der meddelte, at på grund af manglende tilslutning blev der intet kursus til vinter.« Det var sikkert kun tilfredsstillende for Barfod, at han derved fik noget længere tid til sin forberedelse af foredragene i taktik.

Den 28. juli: »Prins Knud kom i forgårs til at knække et lille mellemfodsbæn, og jeg afgik da ved middagstid fra Akureyri til Reykjavik for at få det røntgenfotograferet. Vi holdt så hans fødselsdag på søen i herligt vejr. Jeg var til frokost i messen, og messen var til middag hos mig. Efter min tale til ham råbte vi Hurra, og så fik han salut. I morges kom vi så ind i Reykjavik havn, og han har i dag været på sanatoriet for at blive fotograferet.«

Den 29. juli: »Jeg fandt lige, hvad jeg havde noteret ned til talen på prinsens fødselsdag. Det skal du dog ikke vise frem, men vel hellere rive i stykker. Notaterne: Løjtnant prins Knud. – Jeg vil gerne føje et par ord til min lykønskning til Dem tidligere på dagen. – Fra det øjeblik, De kom ombord, og til i dag har det glædet mig at se Deres interesse for tjenesten og den pligtfølelse, De har vist ved helt at udfylde Deres plads her ombord som løjtnant. – Man vinder sine medmenneskers agtelse ved at handle efter pligt og samvittighed. Det har De gjort.«

»Vor opgave her oppe er dog ikke alene at sejle rundt på fiskeriinspektion. Så var opgaven let nok. Sejlordre og instruks for tjenesten her og for en skibschef indeholder ligesom de mig givne mundtlige ordrer mere angående vort forhold til Island. Vi, der færdes ude, må jo altid erindre, at vort folk bedømmes af fremmede efter de danske, de tilfældigt træffer. Når vi danske ud af folket færdes ude, har vor optræden betydning for andre end os selv. Når et medlem af vort kongehus færdes mellem fremmede, så har hans optræden endnu større betydning. Derfor har jeg og alle danske i Island – det ved jeg af mange samtaler – været glade for Deres optræden. Jeg har imidlertid ikke bemyndigelse til at tale på andres vegne. Derfor vil jeg kun som Deres chef takke Dem for den hjælp, De har ydet mig til at udføre de mig pålagte opgaver.«

»Dernæst vil jeg gerne som Deres ældre officerskammerat have lov til at udtale min glæde over Dem som menneske. Vi, der på nærmere hold har haft lejlighed til at lære Dem at kende, har mærket, at der i Dem banker et varmt hjerte både for Deres nærmeste og for de omgivelser, hvor De har haft en lykkelig barndom, Deres hjem og vort fædreland. Lad os andre så kalde det lille og fladt. Vi svarer:

Hvert land på jord er godt for sig,
men Danmark er dog bedst for mig.

Under de lyse bøger i den danske sommer mellem Deres kære tilbragte De helst denne dag. Jeg tror dog, at bevidstheden om den samme længsel hos os andre, får Dem til at føle Dem mere hjemme mellem os her.« »Lad os alle, idet vi takker for den tid, der er gået, tømme vort glas for prins Knuds fremtidslykke.«

*Halfdan Barfod fotograferet på
Fylla omkring 1925. (Privateje).*

Den 5. august: »Vi nåede at blive færdige med kulfyldningen på Vidø, så at vi kunne afgang derfra den 30. juli. Ved at gå norden om Engø, nåede jeg lige at møde *Island*. De to følgende dage inspirerede jeg om natten ved Vestmanøerne og Portland, hvorfra der var klaget. Den anden nat tog jeg en trawler, som førtes til Heymaney. Her har jeg ligget siden i læ for storm, mens han blev dømt.«

Den 8. august: »Den 6. gik jeg fra Vestmanøerne for østen om at gå tilbage til Nordlandet. Den første dag fik vi imidlertid storm og i går eftermiddags kl. halv tre gik jeg på broen for tåge, og den varede hele natten til kl. 1 i dag. Det var omtrent 24 timer på broen i et vanskeligt farvand med mange skær og klippegrunde. Vi så kun land een gang, og det var i går aftes kl. 8, da nogle klippetoppe no-

get syd for Seydisfjord pludselig slog igennem, da vi var ved at komme landet for nær, så at vi drejede tværs ud. Vi var halvvejs til Øfjord på nordsiden, da tågen endelig lettede.»

Den 24. august: »Vi er i aften på vej mod Portland fra Østlandet. Vi anholdt i morges en engelsk linefiskerdamper øst for Ingolfs-høfði og fører ham nu til Reykjavik. Det er nr. 11 i år. Så mangler jeg blot en for at nå tallet fra i fjor.» Og dagen efter kan han notere, at »der var bid ved Portland, da vi passerede der kl. 12 i nat, men den pågældende var lige på grænsen og vor plads for usikker på grund af mørket, til at jeg turde anholde.»

Den 26. august: »Du har måske set af aviserne, at der klages meget fra Færøerne over manglende inspektion. Jeg vil derfor blot forberede dig på, at det ikke er udelukket, at vi, hvis orlogskaptajn West på *Islands Falk* afløser os tidligt, får ordre til at tage station der, indtil *Beskytteren* kommer op.»

Den 9. september: »Jeg forlod Siglufjord i nat. Jeg har general-konsul Bay med fra Siglufjord til Reykjavik. Han er en flink mand. Da vi lå inde i Akureyri sidste gang, var vi inviteret på en ridetur over fjeldet til skoven. Det var ikke en skov, som den du så ved Soksbroen, men en birkeskov med ca. 8-10 meter høje træer og af meget stor udstrækning. Det var fint solskin og i det hele en herlig dag. Vi havde gode heste, spiste frokost derude og kom tilbage til Akureyri om aftenen, hvor vi fik kaffe hos byfogden.»

Den følgende dag fortalte han, at »vi har haft pænt vejr på rejsen fra Nordlandet og ligger nu ved Akranes, hvor vi laver hydrografiske undersøgelser. Om en times tid kan vi være i Reykjavik.»

Den 19. september: »Så farer vi endelig rundt på afskedsbesøg. West venter at være her i Reykjavik med *Islands Falk* i morgen aften,

På udflugt fra Øfjord til skoven ved Akureyri ses til hest fra venstre: kaptajn Sophus Hjalmar Rolsted, prins Knud, Barfod og byfogeden i Øfjord. (Privateje).

søndag den 20., og jeg antager da at gå i løbet af mandagen og et par dage efter at være på Færøerne. Jeg antager, at *Beskytteren* kommer dertil i midten af oktober, og jeg vil da kunne være i København om ca. en måned.»

Den 26. september: »Om lørdagen var vi til afskedsmiddag hos førsteministeren, hvor han holdt en nydelig og hjertelig tale både til prins Knud og mig. Fontenay var ikke bedt med til den middag. Han var meget ilde berørt deraf, men det kunne man egentlig sige sig selv, at han ikke ville blive, thi Jon Magnusson kunne vist ikke holde en hjertelig tale med Fontenay til stede, og det ønskede han åbenbart.»

»Vi fik en rullende overrejse til Færøerne og kom dertil den 24. om formiddagen. Vi inspicerede og gik så ind til Thorshavn. I dag på kongens fødselsdag har der været gallamodtagelse hos amtmændene. Vort landgangskompani var i land, og vi begav os til Skansen, hvor der kl. 12 middag var salut ligesom fra skibet, og musikken spillede »Kong Christian«.

Den 16. oktober var *Fylla* atter ved Holmen for at stryge kommando. Det havde været en heldig tur, men som sædvanligt havde pengene, der var tildelt fra ministeriet, været for små til messen. Derfor rettede næstkommenderende den 20. oktober en skrivelse til chefen som følger:

»Som følge af skibets popularitet i almindelighed samt på grund af, at søløjtnant prins Knud var medlem af messen, er der overalt på Island vist messen en til tider ganske overvældende gæstfrihed.

Foruden de gæster, messen indbød, havde messen ofte besøg af uindbudte, der aflagde ofte meget lange besøg for at få lejlighed til at blive forestillet for Hans Kongelige Højhed Prins Knud. Til disse besøg benyttedes traktementet vin og tobak.

I overensstemmelse med chefen var min opfattelse, at selskabeligheden med prins Knud som midtpunkt var et meget vigtigt bånd til at knytte islændere og danskere yderligere sammen, som nævnt i chefens sejlordre. For en langt overvejende del af messens medlemmer var den ikke altid betragtet som en glæde eller morskab, men ofte som en tjenstlig pligt, der i mange henseender virkede ubehageligt, når man kom i havn og trængte til søvn og hvile. Indtil slutningen af april, da Marineministeriets skrivelse af 2. april modtoges, var det mit håb, at det af hr. orlogskaptajnen bebudede særlige repræsentationstillæg for Island ville være i stand til at dække udgifterne. Det var mig bekendt, at dette beløb i fjor var 2000 kr., hvilke i fjor ikke helt dækkede ekstraudgifterne. I år med en dansk prins i messen håbede jeg, at man kunne forvente tillægget noget forhøjet.

Efter modtagelsen af Marineministeriets skrivelse søgtes det at bringe økonomien bedre på fode, men det var ikke muligt at bringe status ned i henhold til det i Marineministeriets skrivelse nævnte til-

læg, uden at man skulle undlade at tage hensyn til det ovennævnte forhold mellem Danmark og Island.

At omkostningerne blev så store skyldes imidlertid den omstændighed, at fødemidlerne til selskaberne måtte anskaffes fra de på Island gående rutebåde og derfor var dyre, og dels at forbruget af vin og tobak ved festlighederne var udover det almindelige. Messen havde ingen muligheder til at begrænse dette forbrug, såfremt man ikke ville gribe til det radikale middel at indføre en slags rationering, hvilket man under de forhåndenværende omstændigheder fandt meget uheldigt, da dette ikke kunne gøres uden at støde islænderne. Det er således betegnende, at den almindelige selskabelighed på Island begynder ret tidligt om aftenen og varer ved til morgentimerne.

Messens medlemmer var klar over messens status og over, at man ikke var sikker på at få fuld dækning for underskuddet, men da man indvilligede i messeføringens fortsættelse i samme retning, bestemte jeg, at man af hensyn til de ovennævnte forhold skulle fortsætte messeføringen, som den var.

Til slut skal jeg tillade mig at anføre, at repræsentationen også omfatter internationale forpligtelser over for fremmede orlogsskibe.»

Som svar på dette brev modtog chefen den 3. november følgende skrivelse fra Marineministeriet: »I anledning af chefens skrivelse af 26. oktober og messens af 20. oktober vedrørende repræsentationstillæg for det afsluttede togt og i betragtning af de særlige forhold, som i år har været til stede, tilstår ministeriet undtagelsesvis et tilskud til repræsentation på 3500 kr.« Signeret Rechnitzer / Axel Juel.

Togtet forårsagede også andre tilkendegivelser, idet The British Legation of Copenhagen den 14. december 1925 sendte et brev til udenrigsminister C. Moltke, hvori der stod, at i »The Quarterly Fishery Report« sendt til gesandtskabet fra »The Lord Commissioners of the Admiralty vedr. captain Barfods tjeneste på *Fylla*, anførtes:

»Sir Austen Chamberlain is informed, that this officer, during his command of the *Fylla*, not only showed unvarying fairness to British fishermen and friendliness to all British officers with whom he became in contact, but that he also displayed marked courage in putting to sea in February 1925 in a severe gale in order to assist in the search for two missing British trawlers.

I am accordingly instructed to invite Your Excellency to be so good as to have conveyed to captain Barfod an expression of the appreciation of the Lord Commissioners of the Admiralty of the services rendered by him to the British Navy and to British shipping.« Signed Granville.

Desuden kom yderligere et brev fra chefen for Kongens ad-

judantstab af Søværnet dateret den 23. december 1925 med et ud-
drag af et brev af 11. december fra Islands førsteminister:

»Cheferne for inspektionsskibene *Islands Falk* som *Fylla* vil blive
savnede her. Begge har de vundet megen anerkendelse her. Jeg
hører dem aldrig anderledes end rosende omtalt. Deres Majestæt
kender min mening om orlogskaptajn Barfod. Ikke mindre i år end
i fjor har han gjort sig fortjent af Island. Også orlogskaptajn West
har udvist en meget stor dygtighed og raskhed. Jeg tror, at der tak-
ket være disse udmærkede mænd, ikke at forglemme direktøren for
Marineministeriet, som altid beredvillig på alle mulige måder yder
os bistand, for fremtiden er etableret et særdeles godt samarbejde
mellem de danske orlogsskibe og de islandske inspektionsbåde.«

6 · Motorbådssagen og togtet med kadetskibet 1926-1929

Halfdan Barfods far, pastor Nikolaj Frederik Barfod, havde fra 1900 til 1916 været præst til Gelsted og Rørup, og da han tog sin afsked i 1916 bosatte han sig først i Køge, indtil han i 1920 flyttede til Urup ved Horsens og den 1. maj 1922 til Farum på Sjælland, hvor han fejrede sit guldbryllop i 1924 i villa Rosendal.

Han havde arvet sin historiske interesse fra faderen, Frederik Barfod, der var historiker og havde været meget politisk aktiv sammen med vennen Grundtvig. Pastor Barfod havde været med til at stifte en slægtsforening ved en sammenkomst den 18. september 1920.

Han var derfor et samlingspunkt for slægten, og da han var flyttet til Farum, var vejen derud fra København ikke så lang, selvom det i 1920'erne nok kunne tage sin tid at nå dertil. Denne afstand gjorde, at børnene i Nyboder oftere så deres mormor end bedste-forældrene i Farum. Desuden døde farmoderen Anna Marie Barfod den 20. marts 1926, og blot to år senere døde også farfaderen den 14. januar 1928.

Halfdan Barfods søskende var dog mange, og nogle af dem, der boede i København, havde man kontakt med. Det var Helga Barfod, der var lærerinde og ugift, og det var Eli Barfod, der var blevet gift i 1912 med Algreen-Ussing, men atter skilt fra ham, således at hun i 20'erne sad med to børn, Tage og Anne Marie, der begge var på alder med Halfdans børn, og de to familier kom derfor en del sammen.

En ældre søster, Ragnhild, var i 1908 blevet gift med Ernst Kann, som var skovrider og godsforvalter på Gl. Køgegård, og desuden var der den yngste søster, Ruth, der i 1912 blev gift med godsejer Niels Anton Høgdall, som fra 1924 til 1931 ejede gården Engesholm ved Vejle. Desuden var der en bror, Kay, som var grosserer og blev gift med Karen Pedersen, samt en bror, Thorkil, som var digter og forfatter og i 1914 var blevet gift med sin kusine, Edith Barfod.

Det var dog sådan, at da Halfdan Barfod som søofficer meget ofte var ude at sejle, så var det mest familien Pagh, som børnene havde kontakt med. Tilmed var Helga Barfods søster Astrid Lundgren, der var gift med hotelejer Lundgren, som ejede restaurant »Kilden« i Ålborg, flyttet til København, da hendes mand var blevet mentalt syg. Hun boede derefter med sine to børn også i St. Kongensgade. Derfor var de to familier ofte sammen, og de holdt da også sommerferie sammen på Snoghøj.

Halvdan Barfods forældre, pastor Nikolaj Frederik Barfod og Anna Marie, født Barfred, som ældre omkring 1925. (Privateje).

Da der ikke blev noget af undervisningen i taktik i 1926, fik Barfod først en udkommando med *Havornen*. Den 15. maj 1926 stod den syd på gennem Bøgestrømmen og kom til Nyborg ved syvtiden om aftenen. Dagen efter fik han et brev fra captain Dickens på *Harebell*, om at han kom til København mellem den 2. og 5. juni. Barfod var ikke alt for glad for meddelelsen, da han jo nu blot var chef på et mindre fartøj.

Havornen havde torpedoskydninger ved øerne og i Kattegat, og den 29. maj kunne han meddele, at »vi er her ombord færdige med de artilleri- og torpedoskydninger, som vi skal have her ude i farvandene, og mangler kun det, vi skal foretage i Sundet og Køge Bugt.«

Den 1. juni skriver han: »Jeg er blot ked af *Harebells* besøg, thi jeg bliver jo desværre nødt til at gøre noget, og det koster penge. Kan vi tage sådan en velhavende forvænt englænder hjem til os? Synes du ikke, at det er mere praktisk, at vi går i Tivoli med ham?«

Det var kun et kort togt dette år, og der ventede nu blot en tjenesterejse til Stockholm, hvor han havde fået plads på et kursus på Den kgl. Svenska Sjökrigsskolan.

Den 20. oktober er han ankommet til den svenske hovedstad og skriver sit første brev hjem. »Jeg bor på Hotel Continental, men jeg søger et værelse med centralvarme hos en privat familie. Jeg giver nemlig her 15 kr. om dagen alene for værelset, og det er naturligvis dyrt i længden.«

Den 22. oktober: »I morgen eftermiddag kl. 5 flytter jeg hen til »Belfrage Pensionat«, Blasieholmstorg 9, Stockholm. I dag har jeg været til min anden forelæsning. De er meget gode, men indeholder dog flere ting, som er forkerte, men jeg holder bare min mund. Jeg er ikke her oppe for at lære fra mig, men for iagttagelser. I dag har jeg også været på min sidste officielle visit hos flådeautoriteter,

nemlig hos admiral Lybeck, der var bortrejst, da jeg kom. Det var ham, der var i København i sommer med en svensk eskadre.»

Den 27. oktober: »Det er et lille dårligt værelse, som jeg har her. Derfor flytter jeg på søndag den 30. oktober til Sturegatan 9, 3. sal. Værelset der er godt, men hvordan det jo iøvrigt bliver, kan jo først tiden vise.«

Den 3. november: »Jeg var i formiddags nede for at tage imod de kongelige på banen. Der var opløb af konger – ialt fire – for ikke at tale om prinser og prinsesser. Det var såkaldt uofficiel modtagelse, så jeg var i samme påklædning som på Skagen.«

Den 5. november: »Brylluppet (prinsesse Astrids bryllup med kronprins Leopold af Belgien) var nydeligt sat i scene. Pragtfulde uniformer og diamanter og toiletter. De kongelige og derefter brudeparrets procession op ad midtergangen tog sig flot ud. Dronninger og prinsesser havde slæb så lange, at der var 4 pager til at bære hvert af dem. De smukkeste slæb var vor dronnings og prinsesse Helenes, men de skal også gennem arv stamme fra Napoleon den Førstes hof. Et udmærket orkester sad oppe på balkonen over hovedindgangen og spillede marcher under processionen. Brudemarchen for brudeparret. Da de gik, var det gennem »Västra Valvet«, og efterhånden som de passerede midtergangen, bukkede de 4 konger for forsamlingen. Kong Haakons buk var flottest. Man kunne se, at han havde gennemgået vor kadetskole og haft Price som lærer i dans. Bagefter spiste legationssekretær Wichfeldt og jeg middag sammen på kafe, og kl. 9 var vi på banen for at tage afsked med de kongelige. Derfra blev vi inviteret hjem til bridge hos minister Scavenius sammen med vor minister i Berlin, kammerherre Zahle, der var inviteret herop til brylluppet. Det var et øres bridge. Jeg var uheldig og tabte 9 kr., men det kan jo gå lige op med de 8½ kr., jeg vandt sidste gang. Wichfeldt vandt det hele: 17 kr.«

Den 7. november: »Tilfældigvis købte jeg i går Berlingske Tidende for fredag aften den 5. november og så på bagsiden mit eget billede i bladet. Det er på det øverste billede på bagsiden over brylluppet her i byen. Når jeg siger, at jeg står øverst til venstre på billedet, vil du straks kunne kende den danske søofficersuniform og min hovedform.«

Efter et kort opholdt ved juletid i København ankom han atter til Stockholm den 7. januar 1927. »Her er koldt, men ellers er alt som sidst. En enkelt lille historie har udviklet sig, mens jeg var væk. En officersfrue var indtaget i en diplomat og skjulte dette så dårligt, at hendes mand, der holdt meget af hende, til sidst ikke kunne undgå at se det og jagede hende hjemmefra. Diplomaten erklærede, at når hun havde været sin mand utro med ham, havde hun sikkert også været det med andre, og ville ikke have med hende at gøre. Det er fru Briands og fru Ackermanns historier om igen. Den pågældende officersfrue skal for resten være mere uheldigt stillet, da mo-

*Den svenske prinsesse Astrids
bryllup med kronprins Leopold af
Belgien den 5. november 1926 i
Stockholm. (Privateje).*

deren af hensyn til en ugift datter ikke kan have hende boende hjemme, da hun skal være så skandaliseret, at folk undgår at hilse på hende på gaden. Dette skal endog være tilfældet med den pågældende diplomat.«

Det er dog ellers stadig økonomien, som spiller den største rolle i det lille søofficershjem. Den 9. januar skriver han: »Jeg troede ikke, at der var så få penge igen. Du mangler altså ca. 50 kr. til skat samt 60 kr. hver af de 2 lørdage den 15. og 22. Det er 170 kr. Lørdag den 29. behøver du ikke så meget, thi så får du penge om mandagen den 31. Jeg skal så en af de første dage sende 200 kr. Dem må du endelig få til at slå til, ligesom jeg håber, at du takket være mærkepengene (det er rabatpenge fra Forbrugsforeningen for Tjenestemænd) kan klare dig gennem februar måned, for ellers kan jeg ikke se, hvordan jeg skal kunne gøre regnskab, når jeg kommer tilbage. Jeg har endnu næsten 900 kr.s underskud, som jeg skal indhente på disse tre måneder. Jeg kan ikke leve mere sparsommeligt, end jeg gør.«

Den 11. januar: »Jeg var til middag hos minister Scavenius. Det var for Nationalmuseets direktør, dr. Mackeprang, der er her oppe for at holde foredrag i aften. Der var derfor en del interessante mænd indbudte.«

Trods arbejdet her i Stockholm holdt han stadig kontakt med København. Under sit ophold hjemme havde Barfod bl.a. holdt et foredrag i Københavns Motorbådsklub, og sidst i sit foredrag havde han foreslået dannet et dansk motorbådskorps af frivillige motor-

bådsejere. Forslaget var straks blevet modtaget med begejstring af sagfører Arnold Andersen, der omgående gik i gang med at forhøre sig rundt omkring, og da Barfod var ankommet til Stockholm, korresponderede de ivrigt sammen. Han skrev bl.a. hjem, at Arnold Andersen »er meget energisk for at få dannet »Frivilligt dansk Motorbådskorps«. Knud Degn assisterer ham. Det er meningen, at det skal søges stiftet, straks efter at jeg kommer til København i april, og da jeg ved stiftelsen skal holde foredrag, må du være indstillet på, at jeg er borte en aften i begyndelsen.«

Den 30. januar: »Jeg fik til min forbavselse i går et stort brev med en æske i. Det viste sig at være »Holmens Hæderstegn«, som sidste år har fået forandret statutter, så at man nu får det efter at have gjort tjeneste i 25 år efter det fyldte 20. år. Jeg havde først ventet at få det om to år. Briand får det først senere, da han ikke er 45 år endnu.«

Atter er det økonomien, der spiller en rolle. Den 8. marts skriver han til sin kone: »Det undrer mig slet ikke, at de ikke ville vente en måned med betaling af din symaskine. Alle handlende sidder hårdt i det, og kun de, der nyder absolut tillid, undgår at lide tømmerehandler Jensens skæbne. Krisen er værre nu, end dengang din far levede, og han fortalte os, at han satte 150.000 kr. til på forretningen det sidste år. Du ved, at selv Magasin du Nord ikke vil give kredit. Alle er nødt til at skrabte penge sammen for at afbetale de mest nærliggende kreditorer. Staten er ikke bedre. Dengang månedsvis betaling indførtes, bekendtgjordes det med det samme, at udpantning begyndte straks efter fristens udløb den 20. i måneden. Hvis jeg husker rigtigt, må man betale 20 kr. for byfogdens møde til tak-sation. Hvis han går i alfabetisk orden, kommer han en af de første dage til os, hvis navn begynder med B. Skatten må du derfor betale inden den 20. Du mener, at kun få har så lidt regninger med så små indtægter, som vi har. Hvis man har regninger med så små indtægter, som vi har, så ender man som West. Jo, der er mange, der betaler alt kontant, men dem hører man intet til, nemlig dem, som sætter tæring efter næring og derfor spænder bukseremmen ind. Jeg er så glad ved at turde håbe på, at vi atter står uden gæld, når jeg kommer hjem midt i april. I morgen skal jeg så sende dig 160 kr., håbende, at de så vil strække måneden ud, og at dine pengesorger er forbi i den tid. Jeg skal nok se at klare mig. Ved at jeg har været inviteret ud til middag en del gange, har jeg jo sparet middags-maden i de dage.«

Den 11. marts: »Desværre kommer mit brev i dag igen for sent i postkassen på grund af kommandørkaptajn Godfred Hansens besøg. Han var indbudt til at holde foredrag i den svenske søofficersforening. To admiraler og to kommandører havde inviteret os til frokost i Operakælderen kl. 1. Det er en fornøjelse, når en dansk søofficer kommer herop, at det da er en mand, som, både hvad indhold og form angår, er taler. Indholdet var glimrende. Du forstår

altså, at det var som talt ud af mit hjerte, han har et klart organ og taler tydeligt, og så er han vittig, så at han kan isprænge sin tale med ord, der fænger, giver godt humør og tvinger tilhørerne til med velvilje at følge hans tankerække. Jeg var stolt af hans foredrag på landsmandsskabets vegne, og jeg blev det endnu mere, da han som svar på de forskellige stive taler fra svensk side, stadig kunne svare med ægte dansk lune, så at latteren rungede, og svenskerne var ganske indtagne i ham. Det er blot synd, at den flotte mand, som han tidligere var og stadig er af skikkelse, nu er så vansiret i ansigtet fra Geyser-ulykken.»

Den 25. maj 1923 var en øvelsesdeling bestående af 1 krydser, 9 torpedobåde, 3 minefartøjer, 7 undervandsbåde foruden nogle flyvebåde på togt i Smålandsfarvandet, da delingens officerer samledes i krydseren *Geyser*, hvor Godfred Hansen var chef. Under demonstrationen af et tågeudviklingsapparat indtrådte en eksplosion, hvorved 21 søofficerer, 14 dæksofficerer og -assistenter, 2 midlertidige befalingsmænd, 12 faste menige og 6 værnepligtige såredes. Blandt disse var *Geyser*s chef, orlogskaptajn Godfred Hansen, orlogskaptajn P. Ipsen og kaptajnløjtnanterne P. E. Rützau og J. L. Nørgaard. Efter foreløbig lægehjælp i *Geyser*, hvor de menige før officererne fik behandling og – såvidt muligt – lindring for de smertefulde sår, bragte torpedobåde samtlige sårede til garnisonssygehuset i Vordingborg. Kun 2 kunne atter samme dag overtage deres tjeneste, 26 overførtes til Marinehospitalet i København, mens de 32 hårdest sårede forblev i Vordingborg. Den 11. juni afgik kaptajnløjtnant Rützau ved døden. Orlogskaptajn Godfred Hansen fik venstre side af ansigtet læderet, men fortsatte sin tjeneste det følgende år i krydseren *Hejmdal*.

Barfod fortsætter i sit brev den 29. marts med at fortælle, at »det er meget morsomt, at ministeriet spørger dig om, når du venter mig hjem, men det er praktisk. Siden de spørger dig om datoen, må de have en bestilling til mig, men jeg aner ikke, hvad det er. Det er ret spændende.«

Den 10. april: »Jeg var til fest i Søofficers-Selskabet i går aftes. Svenske søofficerers fester er ikke noget for mig: Whisky, 2 snapse, øl, rødvin, cognac, svensk punch og derpå mere whisky er ganske ødelæggende for en mave, så min mave har det ikke godt i dag. Jeg skal i dag til middag hos professor Trädgårds (hans kone er dansk). Det er da godt, at jeg ved, at der får man ikke mere sprit, end man bryder sig om.«

Under sit ophold i Stockholm henvendte han sig en dag til sin tobakshandler og bad om en pakke cigaretter. Tobakshandleren lød uforstående og foreslog at han skulle tale engelsk, hvorefter Barfod udbrød: »Er det nu kommet så vidt, at man ikke kan forstå en skåning i Stockholm.« Så fik han sine cigaretter.

Efter hjemkomsten den 14. april aflagde Barfod en rapport for

sin tjenesterejse med 14 bilag. Heri står blandt andet: »I praksis regnes med at svenske søofficerer er i land hver vinter, og som det fremgår af den svenske flådes rulle, tjenstgør ca. 150 søofficerer på marinekontorer i land, så at det kun er de øvrige ca. 150 søofficerer, der er udkommanderede om sommeren. Hvis søkommanderingerne fordeltes jævnt, kunne en svensk søofficer altså kun regne med at være på søen en fjerdedel af sin tjenestetid. Søjtenesten fordeles imidlertid ikke jævnt på grund af mange springavancementer, så at der regnes med springere af 2. og 3. klasse. Derfor er der en almindelig tilbøjelighed til at stræbe efter ansættelse på stabskontorer, hvor der kan vindes navn ad teoretisk vej.«

»Under en samtale med den engelske commander Noble angående noget sømandskab, hvor vi æskede den svenske kommandør Lybecks mening, udtalte denne, at »vi (svenske søofficerer) er ikke sådan sømænd, vi sejler kun lidt om sommeren.« Det er vist derfor ikke for meget at sige, at den svenske søofficer i praktisk sømandskab ikke står på højde med den tilsvarende danske.«

Som før nævnt havde Barfod fremsat forslag om at få dannet et dansk motorbådskorps af frivillige motorbådsejere. Sagfører Arnold Andersen, der omgående gik i gang med at forhøre sig rundt omkring, korresponderede ivrigt med Barfod i vintermånederne, og Barfod var meget taknemmelig for, at Arnold Andersen »så varmt har taget sig af sagen.«

Han skrev derfor bl.a. også til Rechnitzer og stillede ham som direktør i Marineministeriet »følgende spørgsmål: 1. Om hr. kontreadmiralen mener, at marinen har brug for et frivilligt motorbådskorps? 2. Om De ønsker det dannet og under hvilken form? 3. Om marinen eller staten vil kunne yde en godtgørelse under egentlige øvelser?«

Den 13. februar: »Jeg har i dag fået brev fra admiral Rechnitzer. Han skriver, hvad admiral Jøhncke også havde sagt til Knud Degn, at han har talt med ministeren, og da der ikke findes hjemmel i søværnsloven for dannelse af frivilligt korps under marinen, bliver vi nødt til at vente med motorbådskorpsen, til en revision af militærlovene skal foretages.«

Arnold Andersen og ingeniør Knud Degn søgte herefter en samtale med kontreadmiral Rechnitzer, og Arnold Andersen refererede til Barfod, hvad de den 27. marts havde fået ud af det. Der var den hage ved sagen, at der ikke var nogen lovhjemmel for et samarbejde mellem marinen og et frivilligt korps, men Rechnitzer ville søge at få den fornødne lovhjemmel til dette, »så snart marineloven skulle revideres, hvilket antagelig sker senest til efteråret. Vi var enige om, at Rechnitzer havde personlig sympati for planen, men at den både politisk og praktisk var vanskelig, når der skal skabes noget virkelig brugbart til støtte for marinen.«

Barfod udarbejdede da en redegørelse for sagen, der den 27. maj

Den elegante motorbåd Seal for fuld fart på Øresund. (Privateje).

1927 formuleredes sådan, at han først fastslog, hvor motorbåde kunne bruges:

»Verdenskrigen har vist, at i småfarvande som de danske, hvor slagskibes bevægelses- og manøvreevne er begrænset, er helt små motorbåde de virksomste våben under forudsætning af, at de haves i stort antal ligesom i sin tid kanonbådene.

Da den eneste anke, der har været rettet imod dem af brugerne, har været deres ringe sødygtighed, må danske farvande være særligt egnede for dem, idet her er mere læ end i de farvande, hvor de hovedsageligt blev brugt under verdenskrigen, Kanalen og Adriaterhavet.«

Motorbåde kan bruges til: »Patrullietjeneste, befordring af depecher og lettere tilførsler, tågedannelse, offensiv mineudlægning, angreb af alle arter af overfladeskibe på søen og i havn samt bekæmpelse af U-både m.m.

Det må for os dreje sig om at tilvejebringe f.eks. 100 motorbåde. Deres angrebsmuligheder er hovedsagelig betinget af deres ringe synlighed, derimod mindre af farten, men deres forsvarsevne består i fart og manøvreevne, som praktisk talt borteliminerer træfsandsynlighed overfor dem, og i deres ringe dybgående, der gør miner og torpedoer ufarlige for dem.«

I England holder man et mindre antal motorbåde i marinen for at udvikle typerne og indøve brugen af dem. Barfod foreslår derfor, at marinen straks indkøber nogle af de eksisterende standardtyper, prøver dem, lader enkelte private se på deres egnethed til privat brug og derefter søger standardtyper indført. For at landet i krigstilfælde straks skal kunne præstere masseproduktion, er det

*Barfod på agterdækket af sit
skib Heimdal i 1928. (Privateje).*

formentlig nødvendigt at interessere alle landets bådebyggere og motorbådsklubber i standardtyperne.

Derefter gennemgår han mulighederne for at have beholdninger af våben og reservedele klar, og da »flådens officerskorps ikke er talrigt nok til at afse ganske enkelte til motorbåde, må der skaffes udvej for særlige reserveofficerer til denne tjeneste.« »I Kanalen førtes praktisk talt alle motorbåde af reserveofficerer.«

Det vil formentlig være nødvendigt at oprette et særligt motorbådskorps. Der findes i Danmark ca. 36 klubber med motorbåde. Ialt ca. 200 stk. med hel eller halvdæk og over 12 HK., foruden ca. 1000 stk. halvdækkede med under 12 HK., og derefter fulgte et forslag til dannelse af et sådant korps.

Efter hjemkomsten midt i april 1927 var Barfod en kort overgang chef for *Olfert Fischer*. Den 27. juli skrev han således hjem til sin kone: »I dag kl. 10 skiftede så kommandoen her ombord, og jeg sidder nu i min ny kahyt.« Men allerede et par dage efter den 29 juli kan han fortælle: »*Niels Juel* og torpedobådene har nu strøget kommando, og vi har fået alt ind under skibsddivisionen, hvor jeg som chef for stamskibet er stabschef.«

Fra efteråret 1927 var Barfod lærer ved Søofficersskolen og påbegyndte sine blandt søofficerer bekendte foredrag i Taktik. Det specielle ved foredragene var vel den historiske ramme, al taktik blev sat i. Efter en indledning med definitioner bl.a. af søtaktikkens område i forhold til strategien og definitioner af de forskellige fagudtryk m.v. gik han over til søtaktikkens historie. Han medtog fra starten rokrigsskibstiden og sejlkrigsskibstiden, hvor han bl.a. uddrog den taktiske lære af f.eks. Niels Juels kampe, men så også på personellet og førernes karakteregenskaber. I det andet bind af ialt 8 begyndte han på krigsførelsen under verdenskrigen og gennemgik nøje de enkelte slag, hvorefter han i de senere foredrag indgående gennemgik materiellet og i det hele behandlede flådens opgaver.

Den 4. januar 1928 fik han udnævnelsen til chef for krydseren *Hejmdal* som øvelsesskib for kadetskolen samt i øvelseseskadre og østersøeskadre. Kongen aflagde dette år et besøg i Finland. Ombord på *Niels Juel* og med krydseren *Hejmdal* som eskorte besøgte Helsingfors i anledning af Finlands 10-årige frihed. Barfod blev da den 15. maj 1928 udnævnt til kommandør af Finlands Vita Roses Orden af 2. klasse.

I søofficerernes fagblad, Tidsskrift for Søvæsen, skrev han i 1928 en artikel om kommandoforhold i forbindelse med en diskussion om ledelsen, hvori han skrev: »Med hensyn til den kommanderende på søen forekommer erfaringerne fra verdenskrigen mig at indeholde samme lære som alle tidligere søkrige, nemlig at den mand, man vil betro ledelsen af søoperationer, skal man sætte ombord.« »Man kan supplere en mands viden ved at stille specialister ved hans side, men hans karakter og viljestyrke kan man ikke supplere eller stive af.« »I dag som i oldtiden er førerens vilje til sejr den første betingelse for, at denne kan vindes. Han alene kan dog vide, når tid og omstændigheder er bedst. Vi synger selv i vor nationalsang: »Niels Juel gav agt på stormens brag, nu er det tid ...« Er det bedre at have den afgørende myndighed hos en ukyndig politiker med den næstbedste fører som rådgiver?«

»Verdenskrigens lære såvel som hele historiens dom i sagen: Centralledelse contra lokal ledelse, går ganske afgjort centralledelsen imod og kan vist kortest udtrykkes i det engelske ordsprog: Trust the man on the spot or take him away.«

Den 22. maj afgik *Hejmdal* fra København i kedeligt regnvejr, og

ud for Tisvilde »så vi P. 8, der ført af en kadet var afgået fra Holmen ca. et kvarter før os, ligge opankret under land. Vi stod ind til den, og det viste sig, at den havde maskinhavari, hvorfor jeg tog den på slæb. Kl. godt 4 ankrede vi halvanden sømil fra land ud for Jægerspris, og vor maskinbesætning gik i land for at se på P. 8 og reparere den, så at den i morgen er i orden.« Dagen efter blev det ideelt skydevejr.

Den 30. maj lå skibet ved Nyborg Fjord. »Vi kommer alle godt ud af det sammen. Øvelserne går deres gang og skrider jævnt frem i det gode vejr. Kadetterne og mandskabet er flinke, og alle holdes i ånde dagen igennem.«

Derefter gik det via Smålandsfarvandet tilbage til København og så på togt til Belgien. Togtet gik rundt Skagen til Esbjerg. »Vi har haft klart vejr med solskin og byger, men det blæste hele tiden, så at vi blev vippede en del. Det har været meget sundt for kadetterne med lidt sø for at vænne dem til, at alt ikke er så glat på søen, og så må vi andre jo tage det med. Provsten har trods sine 80 år klaret sig pænt i slingeragen. Han holdt gudstjeneste for os om søndagen og prædikede holdende sig til en trappe.«

Den 18. juni »stod vi op ad Schelden uden lods til Vlissingen, hvor vi tog belgisk lods kl. 8. Vi kom tæt forbi Zeebrügge-molen, som jeg studerede ivrigt i kikkert.«

Derefter fulgte en række af fester og møder fra morgen til aften, indtil *Hejmdal* atter den 22. juni kl. halv fem om morgenen af hensyn til doktiden er på vej fra Gent ned ad Schelde. »Det vil være meget vanskeligt at beskrive alt, hvad jeg har oplevet. Alle her ombord har moret sig godt. For mig har det været fornøjeligt hver gang, efter at jeg havde fået afleveret min franske tale, hvilket ikke faldt mig let, da jeg ikke havde fået tid til at læse franske bøger for at genopfriske sproget på vejen. Vi begyndte om morgenen at lægge kranse både i Bruxelles og Gent ved grave, og så gik det slag i slag med kun få timers søvn om natten. Major Jacques var attacheret mig under opholdet.«

Togtet gik derefter ud i Kanalen rundt Landsend og op mellem Irland og England med kurs mellem Hebriderne mod Oban. »Vi har været ualmindeligt heldige med vejret. Vi venter allerede i eftermiddag at komme ind til Oban. Det er den stærke strøm, der har hjulpet os så hurtigt afsted.«

Den 26. juni: »Vi kom ind til Oban i går aftes. Her var ingen lods, så jeg måtte selv finde min plads, blev jaget væk fra bolværket og måtte ankre midt i den snævre bugt, hvor der kun lige akkurat var svajeplass til siderne, og hvor holdebunden er dårlig. I dag kl. 14 gik vi ind til bolværket for at fylde kul. Vi ligger her endnu og bliver først færdige ved midnat og venter så til i morgen tidlig kl. 6 med at gå ud og ankre. En halv time inden frokost kom borgmesteren og byrådet ombord på visit. Efter at være kommet til kaj, gik vi så fem

*Barfod ved kransenedlægning i
Gent under Hejmdals ophold
der i juni 1928. (Privateje).*

mand høj op for at besvare besøget. Vi blev bænked i byrådssalen og beværtede med Abdulla cigaretter og champagne, ganske som de havde fået hos os. Der var ikke noget med trekantet hat og sabel.»

»Byen ligger ganske kønt, og omegnen skal være smuk. Den får vi at se i morgen på en køretur, som vi skal have for kadetterne rundt søen Loch Awe.«

»Du skrev, at din mor havde tænkt sig, at de kadetter, der ikke kom med til dansen om aftenen, skulle have frokost næste dag hos hende. Det synes jeg er for meget. De er vant til, at i den ene havn kommer den ene halvdel med og i den anden den anden halvdel. Har de først fået unge damer til Middelfart, skal den anden halvdel nok få en søndag ud af det. Eventuelt kunne de få lov til at danse på *Hejmdals* agterdæk, som du så i Odense, og som de også havde i Svendborg. Bliver det godt vejr, og får de lov til en dans hos svigermor med kulørte lygter i haven og med smørrebrød, eller hvad svigermor vil give, så er de glade. Det vil fryde jer alle at se, hvor nydelige unge mennesker det er.«

Barfods svigermor, fru Sophie Pagh, ejede som før nævnt en stor villa med park ved Snoghøj ved Lillebælt, og hun havde inviteret kadetterne, når *Hejmdal* kom til Middelfart senere på togtet.

»Vi fik så den køretur rundt Loch Awe. Det var et meget smukt landskab med bjerge, søer og skov, men der var ingen sol og jæv-

ligt regnbyger. Vi startede kl. 9 og var tilbage kl. 5 om eftermiddagen. Frokost medførte vi, men måtte låne en billardstue på et hotel for at indtage den i tørvejr. Om aftenen var nogle af officererne og kadetterne til jakkebal i land.»

»Den følgende morgen afgik vi i regn og blæst. Da det tilmed truede med tåge, gik jeg helt vest uden om Hebriderne og så nord på mod Færøerne. I går inspicerede vi på Færø Banke og i nat ved Færøerne og kom så ind til Thorshavn kl. 8 i morges. Her er også regn og blæst.»

Den 4. juli: »Den første dag, vi var kommet til Færøerne, gik vi om natten en rundtur om Nordøerne og kom ind til Thorshavn igen kl. 8 om morgenen. Om aftenen gik vi atter en tur rundt Sandø på inspektion og kom ind til Thorshavn kl. 4 om morgenen. Kl. 14 gik vi til Transvåg på Suderø for at fylde kul. Derefter gik Hammerich, Hauptmann-Andersen (begge skoleofficerer ved kadetskolen) og jeg en spadseretur fra et kvart i ni til tolv over til vestsiden af øen, så at vi kom hjem med en herlig appetit.»

»Kl. 7 om aftenen den 3. juli gik vi først ned langs Suderø, for at kunstmaler Benjamin Olsen kunne få sydspidsen at se, og derefter mod hullet syd for Shetlandsøerne, hvor vi passerede i middags. Benjamin Olsen har malet en masse dejlige billeder. Havde jeg råd til det, var der flere, som jeg meget gerne ville have. Han har foræret mig et stort søstykke, hvor *Hejmdal* oppe nord for Irland møder den engelske panserkrydser *Hood* og saluterer dens admiralsflag. Det er et både smukt og morsomt billede fra togtet.»

»Vi ligger i dag her i Nordsøen på vej mod Lindesnæs. Vejret har hidtil været fint, men et minimum trækker op agter fra og vinder foreløbigt ind på os. Vi mærker også, at vi er på forkant af det, ved at barometeret falder lidt, og der er begyndt at komme lidt sydøstlig vind.»

Den 5. juli: »Vi er ikke i nat løbet fra det dårlige vejr, tværtimod. Det blæser og regner, men vi holder dog jævn fart fremover, så at vi skulle være i Marstrand ved middagstid i morgen. Jeg blev kaldt op til stærk dis kl. 3 i eftermiddag. Heldigvis havde jeg set et glimt sol kl. 2 og beordret stedlinie taget. Den viste sig at give en del nordligere end kursen, og jeg troede ikke meget på den, men drejede dog noget ud fra land, nu da det blev diset. Det var heldigt, thi da vi kl. 5 begyndte at skimte land, viste det sig, at vi var meget nær og let kunne være kommet galt afsted, hvis vi ikke et par timer før var drejet af. Nu har vi sikker plads ved Lindesnæs og holder over mod Skagen. Kl. 11 ankrede vi i Marstrand.»

»Det var næstkommanderendes fødselsdag, og officererne havde derfor inviteret gæster til middag, deriblandt Hammerich og mig. Kl. 9 var vi inviteret til bal i Societetshuset. Det var anden aften, hvor jeg først kom til køjs kl. 12, og i betragtning af at jeg overalt må holde taler, og den sidste nat, inden vi kom ind, havde været

oppe og kun sovet med tøjet på fra kl. 6 til 10 om morgenen, så vil du forstå, at jeg nu er godt træt.»

Herefter gik togtet ned til Lillebælt, hvor kadetterne var på besøg på Snoghøj hos fru Pagh. Barfod skriver ikke noget om det, men mon ikke skibet har ligget her i Lillebælt omkring den 19. juli, da chefen, nemlig Barfod selv, havde sin fødselsdag.

Den 24. juli: »Tak for sidst. Da vi skulle afgå fra Middelfart, fik *P. 8* maskinskade, så det ville være en times tid at få udbedret skaden, så derfor gav vi den en slæber i den tid. Det var en smuk sejlads gennem Lillebælt, forbi Assens, gennem Svendborgsund og Omø-sund ind i Smålandsfarvandet. Vi var først ude i Østersøen ved midnat, så jeg sov med det halve tøj på til ud for Køge, hvor vi ankom i morges.»

»Skiven, der lå i havnen, er nu rigget og bragt ud, vi er lettet og venter blot på, at *P. 8* med skiven skal være ude på plads, for at vi kan begynde skydningen.»

Den 27. juli: »Vi fik vore skydninger heldigt afsluttede, men de når næppe at give sølvskjold, skønt de er lige oppe ved det. Kommandør Harttung kom ombord onsdag aften. Vi havde den sidste skydning torsdag morgen og brugte så resten af dagen til øvelser med kadetter for ham. Jeg gik ind i Flådens Leje lige inden kl. 6 eftermiddag, og i formiddags havde vi eksamen i sømandskab for de to ældste kadetklasser.»

Hejmdal skulle herefter deltage i eskadreøvelser med andre skibe i Kattegat og Store Bælt. Den 1. august var Barfod ombord i *Niels Juel*, hvortil admiral Topsøe-Jensen med stab også kom samt kommandør Wenck, der skulle følge øvelserne. »Kl. et kvart i ti stod vi ud af Sundet og evolverede om formiddagen og havde U-bådsøvelser om eftermiddagen nord for Sjælland, så 2 natøvelser efter hinanden o.s.v.»

Den 8. august: »Min ledelse af øvelsen fredag gik godt, og mandag gik med øvelser ligesom den følgende nat. Tirsdag morgen ankrede vi alle 19 skibe og fartøjer på 2 lange rækker mellem Marselisborg og Århus havn. Kongen kom kl. 9,30. Vi var flagsmykkede, salutter fra alle skibe, Hurra m.m. Flot syn. Han blev hentet af 3 torpedobåde. Vi stod så ud og afholdt flere øvelser og var tilbage på ankerpladsen kl. 13,00. Så kom dronningen, kronprinsen m.fl., og skibscheferne og de 4 flotille-chefer var til frokost hos admiral Topsøe-Jensen, der holdt en meget smuk tale til kongen og dronningen. Kongen svarede som altid godt. Det er nu en dejlig fordel altid, når man er i nærheden af kongen, at vide, at han kan finde de rette ord til enhver situation.»

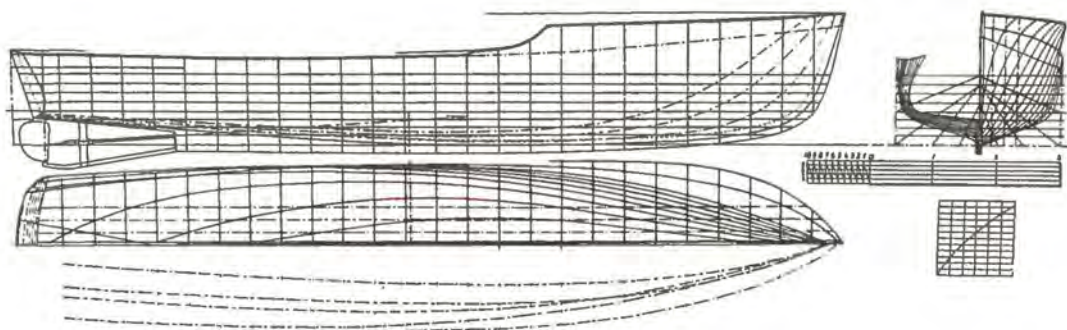
Fredag den 10. august »efter den fjerde øvelse, som jeg skal lede, skulle skibsgruppen, hvortil *Hejmdal* hører, stå samlet ned gennem Lillebælt syd på. Den 25. august går vi ind på Holmen og stryger kommando tirsdag den 28. august.»

I disse øvelser deltog motorbåde fra Motorbådsforeningen for første gang. Den 16. august aflagde sagfører Arnold Andersen beretning for Barfod, og samme dag aflagde han tillige en rapport til chefen for øvelseseskadren, kontreadmiral Topsøe-Jensen. Han skriver bl.a., at 6 både afgik fra Gilleleje den 31. juli under søløjtnant Mørcks kommando i båden *Elm*, hvori også Arnold Andersen selv opholdt sig. I det hårde vejr måtte en af bådene straks opgive og vende tilbage til Gilleleje. Efter et skibsråd i *Elm* besluttedes det, at man ikke ville udsætte tre andre både for havari i den efterhånden tiltagende kuling og sø. Den 1. august lå da flotillen for vejret i Gilleleje havn indtil næste formiddag kl. 10 og nåede eskadren kl. halv et, hvorefter flotillen deltog i øvelsen. Efter øvelsen gik en af bådene direkte til København, mens de andre 4 både gik ind i Gilleleje havn.

I den anden del af øvelsen i Lille Bælt skulle en halv snes både have deltaget, men forskellige uheld gjorde, at der blot kom til at deltage tre både den 13. og 14. august. Arnold Andersen føjede nogle personlige bemærkninger til forsøget. Med hensyn til personel mente han, at der burde dannes et korps bestående af raske, yngre mænd, som gennem øvelser uddannedes til den tjeneste, hvortil motorbåde kunne anvendes. Desuden burde de private motorbådsejere, som ville stille både til rådighed, pålægges en sådan forpligtelse, at man havde sikkerhed for at bådene mødte frem. Materiellet var for uensartet, personellet uøvet, og vejret og de relativt lange afstande til øvelsespladserne lagde yderligere hindringer i vejen.

Til Barfod skrev han endvidere, at det ville være en fordel, hvis man havde et korps til henholdsvis en Kattegat- og en Lillebælt-flotille. »De fleste lystsejler-motorbåde er også for små eller lette og svage i maskinkraft til at tage en forceret tur på ca. 150 sømil i temmelig hårdt vejr, som tilfældet var denne gang. Resultatet var jo – navnlig i Lille Bælt – ikke svarende til mine anstrengelser og det ret betydelige opbud af tid, kræfter og penge, som sattes ind fra min og anden side.«

Nu var både Arnold Andersen og Barfod spændte på, hvorledes de høje chefer vurderede dette første forsøg med motorbådene. Først i december fik Arnold Andersen en tilkendegivelse fra Marineministeriet, hvor admiral Rechnitzer henviste til, at efter at man nu havde bearbejdet materialet, og efter eskadrens generalrapport forelå, ville man for det første takke både Arnold Andersen og motorbådsejerne, og dernæst stod der i brevet: »Ministeriet imødeser gerne forslag til deltagelse i næste års eskadreøvelser af private motorbåde, der ikke er svagere eller mindre sødygtige end f.eks. *Elm* og *Chérie*, der i år deltog, og man vil sætte pris på, at dispositionerne for de pågældende motorbådes deltagelse træffes under så faste former som muligt.« Det var jo en god anerkendelse, som kun kunne virke fremmende på arbejdet med Motorbådsforeningen.

Tegninger til den hurtiggående motorbåd Seal, bygget 1935.
(Motorbaaden 5. årg. nr. 6).

Derfor udsendtes til klubberne en opfordring til dannelse af Motorbådsforeningen, hvis love var godkendte af Marineministeriet, og lovenes § 1 lød således: »Motorbådsforeningens formål er med sine medlemmer med disses motorbåde at stille sig til marinen disposition i sådanne tilfælde, hvor Marineministeriet måtte anse det for formålstjenligt at kunne disponere over privat motorbådsmateriel, samt at foretage hvad der tjener til fremme af dette formål.«

Foreningens kontor var hos sagfører Arnold Andersen, og foruden ham selv var følgende medlemmer af bestyrelsen: kommandørkaptajn Godfred Hansen, orlogskaptajn H. B. Barfod, ingeniør Knud Degn, grosserer Holger Rodkjær, direktør Percy Ipsen, fiskehandler engros V. Larsen-Staalhagen.

Det følgende år havde Barfod travlt med at agitere for Motorbådsforeningen, og samtidig var han den 5. juli 1929 hos viceadmiralen og i ministeriet for at overtage stillingen som fungerende chef for Marinestaben. En uge senere fortæller han om, at han selv sammen med Arnold Andersen og Staalhagen havde været rundt i bil for at hjemsoge forskellige motorbådsejere. »Vi var hos 12, men fire af dem var ikke hjemme, fire sagde Nej, men fire ville med. Det var et hæderligt resultat på en eftermiddag.«

Den 7. august tog han toget fra København til Nyborg for derfra med motorbåden *Fennis* at sejle ud til eskadren og melde sig til kommandør Wenck. Med en ubåd blev han sat ud til stabschefen, kommandørkaptajn Godfred Hansen, »for at konferere om øvelserne i Køge Bugt den 12., 14., og 15. ds. Kl. 6 om eftermiddagen skulle jeg være i Omø Sund, og der satte en ubåd mig atter ned. Om bord i standeren havde de fået telegram om, at den chris-craft-båd, der skulle have været med, om morgenen var brændt i Kalkbrænderihavnen i København. Der var derfor kun to motorbåde tilbage, og de deltog programmæssigt.«

Den 12. august, da motorbådene havde øvelser i Køge Bugt, gik disse blandt andet ud på at rekognoscere og at bringe båden så ubemærket frem til et angreb på ankerliggende skibe som muligt. Den

14. august skulle bådene blokere en ankerplads med miner, idet man supponerede, at man rådede over både, der kunne medbringe to selvvirkende miner, og den 15. august blev motorbådernes besætninger indøvede i at bruge flådens tågemateriel. Man havde iøvrigt ved disse øvelser opdelt bådene efter deres mulighed for at løbe hurtigt. Der var 6 både i kategorien mindst 9 knob. Det var *Elm*, *Stor*, *Bodil*, *Ellen*, *Oda* og *Esther II*, mens de både, der kunne holde 8 knob, var *To* og *Astrid*, hvorimod der var tre både, som blot kunne løbe 7 knob, nemlig *Anker*, *Forward* og *Kim II*.

Efter øvelsernes afslutning henvendte Godfred Hansen og Barfod sig til viceadmiral Georg C. Amdrup med en forespørgsel om, hvorvidt viceadmiralen kunne støtte arbejdet for gennem frivillige bidrag at udvikle det allerede bestående korps af motorbådsejere, der under urolige forhold skulle stå til marinens disposition. Hans svar var: »Jeg ser med megen sympati og kan støtte bestræbelser, når det frivillige korps af motorbådsejere opretholdes uden udgifter for marinen, og når propagandaen for korpset drives på en sådan måde, at marinen ikke bibringer offentligheden den opfattelse, at motorbåde kan erstatte eller formindske det antal af torpedobåde og undervandsbåde, som er nævnt i de fortrolige oplysninger.«

Samme år, i 1928, havde Barfod tillige en artikel i Tidsskrift for Søværnen: »Taktiske betragtninger over marinemateriel«. Heri skrev han bl.a., at »det, der gør det vanskeligt at trænge ind i et af en fjende behersket indre farvand, er de 3 midler, der har styrket forsvaret så væsentligt i forhold til angrebet, nemlig 1) minen, 2) motorbåden og 3) ubåden.«

Videre skrev han: »Den hurtige motorbåds farlighed beror derpå, at den på grund af det ringe mål, den frembyder, og dens manøvreedygtighed praktisk talt borteliminerer enhver træffesandsynlighed. Foruden til torpedoangreb og minelægning anvendtes motorbåde af enhver art til tågeudvikling, til uset bortrydning af passive hindringer, opmåling og lign. samt til i grupper at jage og tilintetgøre ubåde ved hjælp af hydrofoner og dybdebomber.«

Disse år var iøvrigt politisk urolige. Allerede straks efter krigen havde ministeriet Neergaard i 1922 indskrænket militærudgifterne, således at flåden nok beholdt sine skibe, men der blev ikke anvist midler til at holde flåden på den højde som angivet. Under ministeriet Stauning fra 1924 til 1926 nåede man dog ikke at få omdannet flåden til et søpoliti som planlagt, og under ministeriet Madsen-Mygdal 1926 til 1929 var der atter uro om forsvaret, og det blev netop uenigheden om forsvaret, der fældede regeringen. Det var bl.a. uenigheden mellem hær og flåde, der spillede ind.

I december 1928 fremførte General E. With sine forsvarsbetragtninger, hvori bl.a. stod: »Tilstedeværelsen af utilstrækkelige hærkræfter på Sjælland vil gøre erobringen af Sjælland let for fjen-

Krydseren Hejmdal forlader flådens leje. Det 71 m lange skib var bygget på Orlogsværftet i 1894 og havde et displacement på 1342 tons. Det udgik af flådens tal i 1930. (Orlogsmuseet).

den, da ingen tør hævde, at flåden alene kan afværge eller forhindre et virkeligt landgangsforsøg.« »Som naturligt er bærer hæren, når fredsbrud er indtrådt, hovedbyrden i forsvaret, og dette er lige til, da forsvaret af Danmark er forsvaret af Danmarks jord. Man skulle ikke behøve at nævne dette, hvis man ikke fra forskellig maritim side har søgt at forplumre dette enkle begreb ved opstilling af kunstige betragtninger, hvis konklusioner fører hen til, at man reducerer hæren til et bevogtningskorps, mens hele tyngden i vort forsvar henlægges til søværnet.«

»Det af admiral Rechnitzer udarbejdede og så meget omtalte lovudkast til rigets forsvar fører til det naturlige spørgsmål: Kan landet forsvares af en flåde og af en hær, der kun er et bevogtningskorps og bedækning af nogle motoriserede batterier? Dette må besvares med et Nej.«

Imens gik også diskussionerne i Søofficersforeningen, hvor Barfod bl.a. udtalte: »Jeg har ikke været til stede de to første foredragsaftener, så jeg kender kun de der holdte foredrags indhold efter omtale. Efter denne synes alle at have været enige om, at betingelsen for overhovedet at kunne føre et forsvar af vort land er, at vi har et herredømme på søen i vore farvande. Dette kan jeg fuldt ud tiltræde.«

»Jeg tror ligesom admiral Nyholm, at hvis man opstiller en forsvarsordning, der ikke er bygget på hypoteser, men som er bygget på historiens dom, så vil man kunne få folk til at forstå den.« »Jeg tror at vide, at den plan, der for ca. ¼ år siden var udarbejdet af generalstabten, gik ud på at lægge hele vægten på et forsvar af Jylland og at stille flåden den opgave særligt at forsvare Lille Bælt. Denne

plan vender sagen på hovedet. Hæren skal ikke stille opgaver. Vor opgave er givet af naturens hånd gennem relativt herredømme i vore farvande at være det bånd, der binder landsdelene sammen og derved muliggør et forsvar.«

Ved forsvarforhandlingerne i forbindelse med finanslovsforslaget i marts 1929 fremsatte regeringen et forslag nogenlunde som det daværende, mens de konservative overbød med 6,5 mill. kr., og derved fik regeringen et nederlag, da der var flest stemmer i Folketinget imod, og regeringen måtte gå af. Regeringen Stauning-Munch blev herefter resultatet af et valg i foråret 1929.

7 · Uden flåde intet forsvar 1930-1933

Den 8. januar 1930 blev Halfdan Barfod udnævnt til chef for kongeskibet *Dannebrog*. Mandag den 15. juli kom kongen ombord i København med en siamesisk prins, hvorefter der var en kort sejl-tur til Helsingør, hvor Kronborg blev vist frem. Derefter afsejlede *Dannebrog* til Århus, men herfra skrev Barfod hjem, at han sandsynligvis ville komme til København i nær fremtid, idet Holmens provst Fenger var død. Og da hele kongefamilien ville overvære begravelsen, skulle *Dannebrog* atter afsejle fredag aften, således at skibet kunne være i København lørdag den 20. juli.

»Da kongen skal have audiens om mandagen, bliver vi sikkert liggende her til mandag eftermiddag. Kongefamilien forbliver da sikkert ombord i de dage, og så vil der ske det,« som han skrev, »hvor jeg ikke kan gå i land, og hvor jeg ikke kan få gæster ombord, således at min fødselsdag (19. juli) kan komme til at foregå så ubemærket, som jeg ønsker det.« Lidt bittert fortsætter han: »Der er jo heller intet at feste for. Jeg er blot blevet så gammel (50 år) uden at have udrettet noget nævneværdigt og uden engang at være nået til at kunne ernære mig selv og min familie.«

Dannebrog lå mest ved Århus, hvor kongen sejlede med sin kutter *Rita*, »og kronprinsen kommer jævnligt på besøg for at få en drink,« men sidst i juli skulle skibet atter til København, da Øresundsugen for sejlskibe begyndte. »Det siges at være den ubehageligste tid af togtet, fordi der hele tiden går og kommer nogen, så at man må stå på pinde.«

Den 1. august kunne han atter meddele til sin kone, der var på ferie på Snoghøj: »De to første kapsejlsdage er nu gået. Kongens båd er en 10-meter, og de er fem i løbet. I går kom der tordenbyge og derefter stille under løbet, og da der var stærk strøm, var det ren chancesejlads. Kongen var uheldig og blev nr. 4. I dag var det stiv vind til et eller to reb, så at det var regulær sejlad, og da blev han nr. 2 og fik en anden præmie. Humøret var derfor godt i dag. Her er taffel for forskellige yachtsmænd hver dag og et farligt renderi med fartøjer med majestæterne, så at jeg endnu ikke har været i land.«

»De havde glemt at invitere os med til ballet på Amalienborg i aften, så at vi kun fik det at vide, at vi skulle med, ved at kongen i går aftes bestilte dampbarkasse og sagde, at vi så alle kunne gå med i den. Vi er ikke blevet inviteret med damer. Det går både på dansk,

svensk, norsk, engelsk og fransk, så man må passe på, hvilket sprog man skal tale. Det er trættende at stå på pinde hele dagen til ud på natten, så jeg sover godt om natten, og jeg glæder mig til vor afgang til Århus antagelig på tirsdag.»

Tirsdag den 6. juli om formiddagen afsejlede *Dannebrog* atter fra København, var ved to-tiden ved Helsingborg og afgik derefter kl. 6 til Isefjorden, hvor man ankrede kl. 10 om aftenen ud for Hundested. Næste morgen stod skibet til Rørvig, »hvor vi var på bil- og spadseretur med kongen. Kl. 12 afgik vi igen og ankrede et kvarter i seks om aftenen i Kalundborg Fjord syd for Ulstrup, hvor vi gik i land. Det blev meget vellykket, idet kongen blev hyldet af egnens befolkning som sjældent. Han var derfor i strålende humør og har været det siden. Kl. halv syv i morges lettede vi og fortøjede kl. halv tolv i Århus, hvor kongen gik fra borde.»

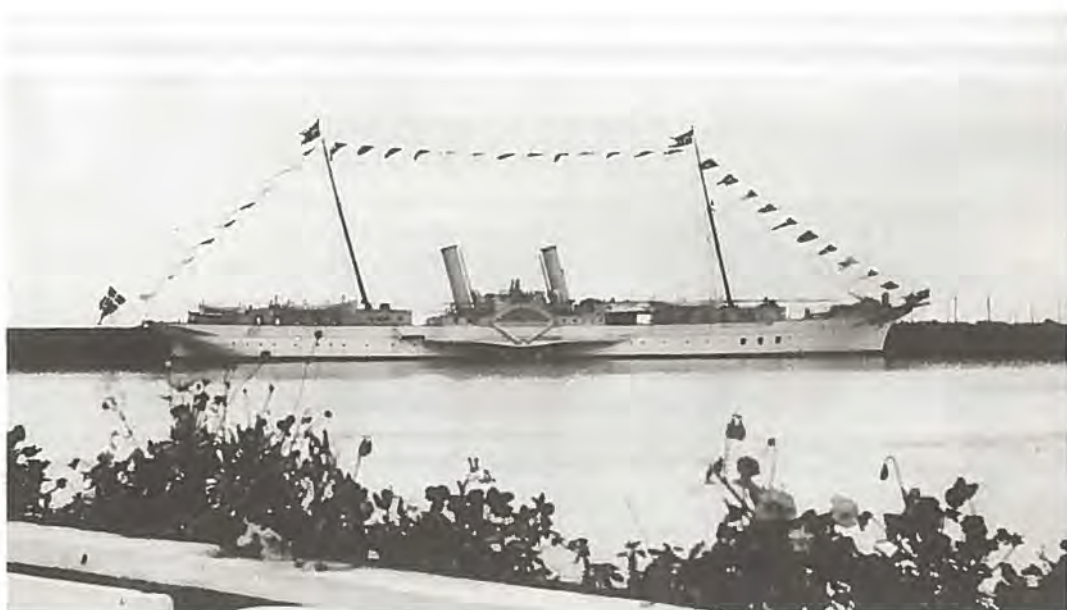
Den 15. august skrev Barfod fra Århus, at »jeg var i aftes til taffel, og inden jeg gik, sagde kongen til mig, at jeg skulle være klar til at afgå lørdag aften kl. halv ni. Det vil sige, at vi kan vente at være i København mellem kl. 7 og 8 søndag morgen. Messen havde en lille middag i onsdags. Jeg vedlægger menuen, da jeg synes, at det var en frisk let sommermiddag. Den store menu er fra taffet i aftes. Dronningen havde forresten fået min tale for damerne, som du kender, refereret af kronprinsen og morede sig over den i nogle bemærkninger til mig.»

Tirsdag den 20. august om morgenen afsejlede *Dannebrog* atter fra København og var i Århus kl. 5 eftermiddag. »Det var herligt sommervejr uden byger over os, da vi var så heldige at gå mellem dem, der kom på den sidste del af rejsen. Lige til Sjællands Odde havde vi bagende sol.» Fredag den 23. august inspicerede kongen eskadren ud for Århus. Dagen før »havde dronningen os på en meget smuk biltur. Den gik over Silkeborg og Funder til Dollerup Bakker ved Hald, hvor vi spiste frokost i lyngen. Derfra kørte vi over Viborg hjem og var i Århus ved halv femtiden.»

Onsdag den 28. august skrev Barfod: »Tirsdag havde jeg frokost for de myndigheder, som jeg eller skibet har haft at gøre med under opholdet her. Det er en rædsom forestilling, hvor der holdes taler, idet jeg takker, og de svarer.» Fredag aften den 30. august afsejlede *Dannebrog* og var atter i København lørdag morgen, hvorefter sommertogtet var slut.

Den 4. februar 1931 forelå udnævnelse til, at Barfod atter i det følgende år skulle være chef for *Dannebrog*, og endnu inden togtet var startet, kom tillige udnævnelsen til kommandørkaptajn fra den 6. april.

Togtet startede i maj, og den 21. skrev Barfod hjem, at »alt er hidtil gået vel her ombord. Kongen og dronningen har været i godt humør og elskværdige som altid.» Et par dage efter skrev han: »Fra Sønderborg, hvor vi ankom kl. 11, var jeg om eftermiddagen med

Kongeskibet Dannebrog, set fra tværmolen i Århus havn 1930, flager over toppene. (Privateje).

på en køretur til Flensborg Fjords nordside, hvor vi spadserede en halv times tid. Om aftenen var der taffel, og næste morgen afgik vi til Åbenrå. Her var der køretur om formiddagen gennem pragtfulde skove og besøg i et nellikegartneri, hvorfra et billede af mig har været i Berlingske Tidende. Om eftermiddagen køretur til Tønder. Derefter taffel og afgang næste morgen til Haderslev kl. 10. Herfra var jeg med på to korte køreture, taffel kl. 6 og afgang kl. halv otte.»

»Da jeg på alle køreturene har siddet på klapsæde foran kongen og dronningen, som jeg jævnligt har ført samtale med under kørselen, vil du forstå, at jeg ikke har mange ledige øjeblikke, og at jeg var dødtræt, da vi derefter kom til Frederikshavn.« Dannebrog var afsejlet samme aften og var ankommet til Frederikshavn fredag ved middagstid, hvorfra kongeparret rejste til deres bolig Klitgården ved Skagen.

Den 27. maj: »I dag tog vi med toget kl. halv ti til Skagen og var kl. 12 til frokost på Klitgården. »Vi« var Mester, løjtnant Legind og mig. Der var ikke andre, og det gik meget enkelt til. Da vi havde passieret lidt efter frokosten, gik vi med dronningen og frk. Sche-sted en tur op forbi den gamle kirke og i plantagen deromkring. Det varede en times tid til kl. ca. 3. Så sad vi i havesalen og passierede (damerne strikkede), indtil politimesteren kl. 4 holdt uden for med sin bil. Han havde lovet at køre os hjem. Det var også en dejlig tur, hvor han gjorde en lille omvej, så at jeg så flere herlige steder, som han beundrer så meget. Han synes jeg godt om. Han er et friluftsmenneske og en stor beundrer af naturen, der her oppe er så forskellig fra såvel vestkysten som øernes natur eller den øvrige østkyst.«

Den 1. juni kom kongen og dronningen atter ombord, og derefter gik toget ind i Limfjorden og tilbage til Århus. I slutningen af juni kom en engelsk krydser og to jagere til Århus, og det medførte naturligvis yderligere selskabelighed, men sidst på måneden afsejlede *Dannebrog* med majestæterne til Vejle, hvor de skulle overvære en kapsejlsads.

Den 2. juli fortæller Barfod, at han »spiste frokost i mandags hos grev Rantzow på Rosenvold. Han fortalte, at han havde kunnet købe Engelsholm Slot med parken for 20.000 kr. Han sagde, at der var mange dejlige dørgreb o.lign., men at det hele var så umoderne, at det ville koste meget at sætte det i, hvad han kaldte, beboelig stand.« Barfod skriver, at han fortæller dette for at vise, hvad huse er værd for tiden, men man kan erindre om, at hans søster Ruth var gift med godsejer Høgdahl, der havde ejet Engelsholm, indtil de dårlige tider for landbruget gjorde, at han måtte sælge.

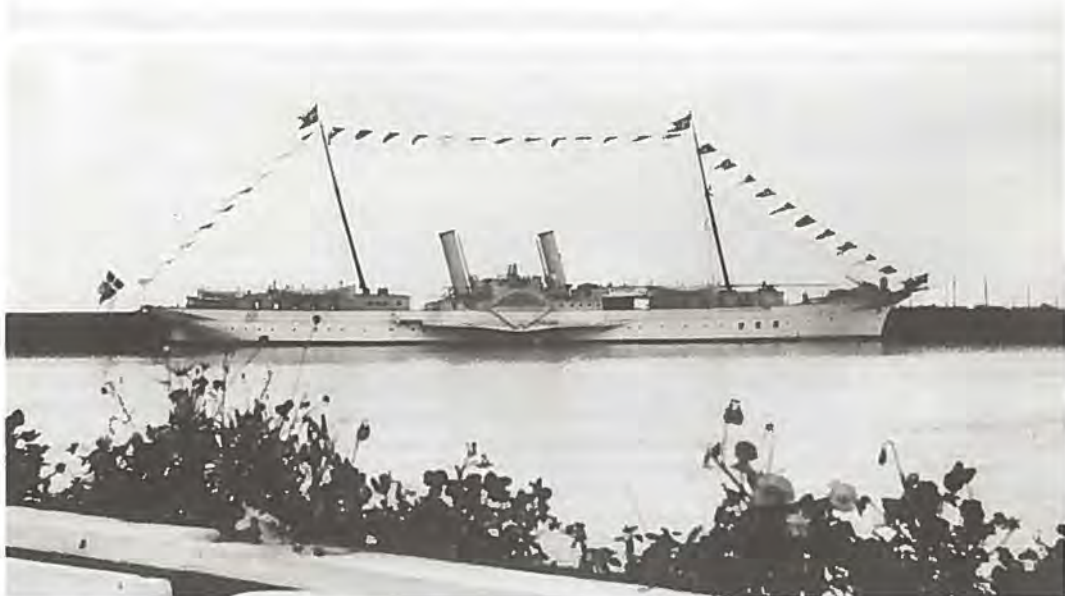
Det gik iøvrigt ofte frem og tilbage mellem Århus og København, bl.a. for i København at deltage i kapsejlsadserne i Øresundslugen ligesom det foregående år, og ikke før sidst i august gik den sidste tur til København, og dermed var det slut med sommerens togt.

Forinden kunne Barfod glad meddele sine kone, at nu var bind VII af foredragene om taktik blevet skrevet færdig. »Der er nu kun eet bind tilbage, og det tager man fat på at skrive den 20. august, når skriveren kommer fra ferie. De to bind, der er de afgørende med hensyn til mine nye ideer, udsendes først samtidig til efteråret, så at de ikke kan stoppes. Det er efter aftale med admiral Trap.«

Folkeforbundet havde siden dets oprettelse behersket den internationale politik på den måde, at mange troede, at alle mellemfolkelige stridigheder nu ville kunne løses uden krig. Samtidig var der også sket en økonomisk udvikling, der dog fik en brat ende den 23. oktober 1929, den sorte dag i New York, hvor der udbrød børs-panik og adskillige firmaer krakkede. Alverdens børser fik derefter også sorte dage, og finanskrisen satte sig ligeledes spor i Danmark.

Der havde været økonomisk krise i Danmark i 1922, da Danmark fik sin første forsvarslov efter verdenskrigen. Den betød, under indtryk af at man havde oplevet den sidste verdenskrig, en nedgang i bevillingerne til forsvaret, og nu var der igen en økonomisk krise, der denne gang først og fremmest betød, at Danmark i april 1929 havde fået en socialdemokratisk-radikal regering, hvor begge partier havde afrustning på dagsordenen.

Der var nu opræk til en ny forsvarsordning, og derfor gik bølgerne naturligvis højt. Den 21. september 1929 skrev Barfod bl.a. til kommandør la Cour: »Mig forekommer det, at vi ikke må lade de gamle søofficerer, der ikke kan følge med mere, sejle marinen i sænk, ved at lade som om den højeste sagkundskab vedbliver at holde på noget forældet, som ingen kan opstille ræsonnementer for

Kongeskibet Dannebrog, set fra tværmolen i Århus havn 1930, flager over toppene. (Privateje).

på en køretur til Flensborg Fjords nordside, hvor vi spadserede en halv times tid. Om aftenen var der taffel, og næste morgen afgik vi til Åbenrå. Her var der køretur om formiddagen gennem pragtfulde skove og besøg i et nellikegartneri, hvorfra et billede af mig har været i Berlingske Tidende. Om eftermiddagen køretur til Tønder. Derefter taffel og afgang næste morgen til Haderslev kl. 10. Herfra var jeg med på to korte køreture, taffel kl. 6 og afgang kl. halv otte.»

»Da jeg på alle køreturene har siddet på klapsæde foran kongen og dronningen, som jeg jævnligt har ført samtale med under kørselen, vil du forstå, at jeg ikke har mange ledige øjeblikke, og at jeg var dødtræt, da vi derefter kom til Frederikshavn.« *Dannebrog* var afsejlet samme aften og var ankommet til Frederikshavn fredag ved middagstid, hvorfra kongeparret rejste til deres bolig Klitgården ved Skagen.

Den 27. maj: »I dag tog vi med toget kl. halv ti til Skagen og var kl. 12 til frokost på Klitgården. »Vi« var Mester, løjtnant Legind og mig. Der var ikke andre, og det gik meget enkelt til. Da vi havde passiareet lidt efter frokosten, gik vi med dronningen og frk. Sehested en tur op forbi den gamle kirke og i plantagen deromkring. Det varede en times tid til kl. ca. 3. Så sad vi i havesalen og passiarede (damerne strikkede), indtil politimesteren kl. 4 holdt uden for med sin bil. Han havde lovet at køre os hjem. Det var også en dejlig tur, hvor han gjorde en lille omvej, så at jeg så flere herlige steder, som han beundrer så meget. Han synes jeg godt om. Han er et friluftsmenneske og en stor beundrer af naturen, der her oppe er så forskellig fra såvel vestkysten som øernes natur eller den øvrige østkyst.«

Den 1. juni kom kongen og dronningen atter ombord, og derefter gik togtet ind i Limfjorden og tilbage til Århus. I slutningen af juni kom en engelsk krydser og to jagere til Århus, og det medførte naturligvis yderligere selskabelighed, men sidst på måneden afsejlede *Dannebrog* med majestæterne til Vejle, hvor de skulle overvære en kapsejlad.

Den 2. juli fortæller Barfod, at han »spiste frokost i mandags hos grev Rantzow på Rosenvold. Han fortalte, at han havde kunnet købe Engelsholm Slot med parken for 20.000 kr. Han sagde, at der var mange dejlige dørgreb o.lign., men at det hele var så umoderne, at det ville koste meget at sætte det i, hvad han kaldte, beboelig stand.« Barfod skriver, at han fortæller dette for at vise, hvad huse er værd for tiden, men man kan erindre om, at hans søster Ruth var gift med godsejer Høgdahl, der havde ejet Engelsholm, indtil de dårlige tider for landbruget gjorde, at han måtte sælge.

Det gik iøvrigt ofte frem og tilbage mellem Århus og København, bl.a. for i København at deltage i kapsejladserne i Øresundsugen ligesom det foregående år, og ikke før sidst i august gik den sidste tur til København, og dermed var det slut med sommerens togt.

Forinden kunne Barfod glad meddele sine kone, at nu var bind VII af foredragene om taktik blevet skrevet færdig. »Der er nu kun eet bind tilbage, og det tager man fat på at skrive den 20. august, når skriveren kommer fra ferie. De to bind, der er de afgørende med hensyn til mine nye ideer, udsendes først samtidig til efteråret, så at de ikke kan stoppes. Det er efter aftale med admiral Trap.«

Folkeforbundet havde siden dets oprettelse behersket den internationale politik på den måde, at mange troede, at alle mellemfolkelige stridigheder nu ville kunne løses uden krig. Samtidig var der også sket en økonomisk udvikling, der dog fik en brat ende den 23. oktober 1929, den sorte dag i New York, hvor der udbrød børs-panik og adskillige firmaer krakkede. Alverdens børser fik derefter også sorte dage, og finanskrisen satte sig ligeledes spor i Danmark.

Der havde været økonomisk krise i Danmark i 1922, da Danmark fik sin første forsvarslov efter verdenskrigen. Den betød, under indtryk af at man havde oplevet den sidste verdenskrig, en nedgang i bevillingerne til forsvaret, og nu var der igen en økonomisk krise, der denne gang først og fremmest betød, at Danmark i april 1929 havde fået en socialdemokratisk-radikal regering, hvor begge partier havde afrustning på dagsordenen.

Der var nu optræk til en ny forsvarsordning, og derfor gik bølgerne naturligvis højt. Den 21. september 1929 skrev Barfod bl.a. til kommandør la Cour: »Mig forekommer det, at vi ikke må lade de gamle søofficerer, der ikke kan følge med mere, sejle marinen i sænk, ved at lade som om den højeste sagkundskab vedbliver at holde på noget forældet, som ingen kan opstille ræsonnementer for

*Barfod ved skovlhjulkassen på
Dannebrog i 1930. (Privateje).*

berettigelsen af, thi vi ved jo slet ikke, om vi har god tid. Uro i Europa eller krig kan komme i løbet af få år, (1932 nævnes altid i Tyskland), og så må vi dog forinden have klaret vore tanker.»

I Tidsskrift for Søværnen skrev Barfod bl.a. en artikel om »Landgangsforetagender«, og heri fastslår han bl.a., at den tanke, »at et landgangsforetagende kan udføres pludseligt, eller som det ofte udtrykkes: komme som et lyn fra en klar himmel, er forkert. Selvom planlægningen af et sådant foretagende kan foretages i fredstid, så vil udførelsens forskellige afsnit kræve så lang tid, at den, der vil forsvare sig derimod, kan træffe sine forberedelser, såfremt han har uddannede mænd og egnet materiel dertil. Men disse ting lader sig ikke improvisere på uger eller måneder.«

I 1930 havde han endvidere i tidsskriftet en artikel, der hed »Nogle betragtninger over vore skibstyper«, og i 1931 en artikel om »Krydserkampen i Adriaterhavet den 29. december 1915«.

I Berlingske Tidende var der åbenbart en diskussion om Jyllandsslaget under verdenskrigen, og et indlæg, som Barfod havde skrevet, var blevet returneret til ham med nogle bemærkninger fra Henning Kehler. Barfod henvendte sig derfor til redaktør Svenn Poulsen, som han kendte fra Motorbadsforeningen, og denne svarede ham den 23. december, hvor han meddelte, at man havde sendt Barfods artikel retur, »da man for læsernes skyld ikke kunne fortsætte den langvarige diskussion. Den art diskussioner kan, som De ved, trække ud i det uendelige, hvis de ikke redaktionelt standses – og nu traf loddet desværre Dem. Henning Kehlens brev må De opfatte som hans rent personlige, private udtalelser.«

I »Morgenbladet« blev admiral Rechnitzers forsvarsplan offentliggjort i dagene fra den 22. til den 26. februar 1931. Den var delt i 6 afsnit. De 2 første omhandlede vor militære stilling før og efter verdenskrigen, dernæst Store Bælt som gennemsejlingsfarvand og neutralitetskrænkelser her. De to sidste afsnit var om vanskelighederne ved at landsætte tropper i Danmark og til sidst Sovjetunionens og Tysklands situation.

Han skrev bl.a.: »Er neutralitetsværnets på søen fejlet bort, er hermed så at sige foranstaltninger fra vor side håbløse, selvom der på land kunne opstilles nok så store styrker.«

»Et land som Danmark er, bortset fra de næringsmidler det rader over, så at sige blottet for alle midler til fortsat trivsel uden tilførsel udefra og ville, såfremt disse udeblev, i løbet af ganske kort tid være tvunget til at give op.«

Desuden ønskede han hovedstadens frigørelse fra militære etablissementer. Men hertil bemærker Barfod i sine bevarede noter til forslaget, at det er en umulighed, for regeringen og ministerierne er her, og de tjener alle forsvaret.

Til sidst opgjorde admiral Rechnitzer værnernes organisation, og for søværnets vedkommende omfattede det da: befalingsmænd af linien: 152 søofficerer (d.v.s. 1 viceadmiral, 2 kontreadmiraler, 6 kommandører, 6 kommandørkaptajner, 20 orlogskaptajner, osv.), 12 læger, 11 ingeniører, 86 maskinmestre, 15 intendanten, 4 radio-

officerer og 158 kvartermestre samt 1 musikdirigent, 1 bygningsinspektør og 1 auditor.

Det samlede budget for forsvaret var da efter admiral Rechnitzers plan:

Centralledelsen	ca. 0,5 mill. kr.
Søværnet	ca. 10,3 mill. kr.
Luftværnet	ca. 3,4 mill. kr.
Landværnet	ca. 10,0 mill. kr.

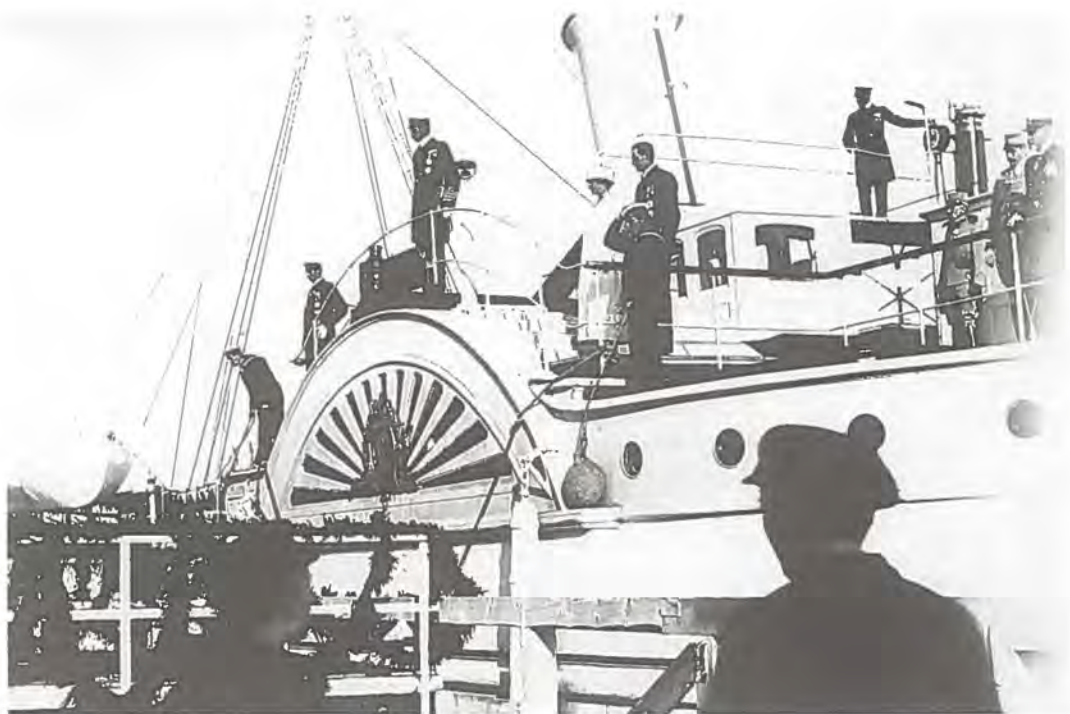
Det samlede forsvars udgifter ville da være ca. 24,2 mill. kr.

Den 25. februar udtalte forsvarsminister Laust Rasmussen i en officiel meddelelse om Rechnitzers betragtninger, at »ministeriet hverken kan bifalde forslagene eller de dertil knyttede militærpolitiske betragtninger.« Rechnitzer var på den tid direktør for Marineministeriet. Også viceadmiral Amdrup udsendte en erklæring om, »at jeg må tage afstand fra denne forsvarsplan, idet den på meget vigtige og afgørende punkter både i henseende til formål og midler afviger fra viceadmiralens og marinestabens opfattelse.« Man må sige, at det kan virke ret ejendommeligt, at både viceadmiral og marinestab således tog afstand fra Marineministeriets direktør.

I marts vedtog Folketinget et af regeringen fremsat afrustningsforslag, der dog blev nedstemt i Landstinget.

I maj 1931 udkom Militært Tidsskrift med en artikel af kaptajn E. A. Hoffmann, hvor denne grundigt nedsabler Rechnitzers forslag og slutter med bl.a. at sige, at forslaget »på afgørende punkter er i strid med samtlige foreliggende kendsgerninger. Hertil skal føjes, at admiralen ikke ofrer ret mange ord på den kendsgerning, at Danmark har en landegrænse.« »Tyngdepunktet i Danmarks forsvar ligger hos hæren, og dette faktum kan ikke ændres ved at tale om bevogtningsmæssige opgaver, thi når bevogtningsstyrkerne sættes ind, er vi i krig. Men når begrundelsen i sin helhed er forkert som her, bliver konklusionen – organisationsforslaget – det også.«

I det følgende nr. af tidsskriftet svarer kommandørkaptajn H. B. Barfod med en artikel, der hedder: »Historiens lære«. Han gennemgår her Danmarkshistoriens eksempler på, at flådens spillede en rolle ved landgangsforsøg, og han fortsætter: »Da søofficerer også er opvoksede på landjorden og jævnlige færdes på denne, føler man sig hjemme i dens terræn. Alligevel er de tilfælde, hvor søofficerer vil foreskrive landofficerer taktiske regler, vist sjældne. Det er kun rimeligt, at kaptajn Hoffmann er så optaget af sin gerning i land, at han ikke kan være hjemmevant på søen. Alligevel søger kaptajnen gennem nogle af ham misforståede udtalelser af fremmede søofficerer at ville belære offentligheden og danske søofficerer om principperne for vor færden på søen.« Og han sluttede: »Tilbage vil da kun være en pinlig erindring om en landofficers angreb på marinen. Denne erindring vil næppe virke til gavn for den styrkelse af vore værn, som vi begge ønsker.«

I samme nr. gav kaptajn Hoffmann et længere svar, der bl.a. sluttede med følgende: »Kommandørkaptajnens glæde over vor smukke søkrigshistorie kan næppe berettigge ham til at bebrejde hæren dens ved flere lejligheder svigtende evne til at imødegå fjendtlige landgangsforetagender. Denne svigtende evne skyldtes vel oftest, at hæren var mere eller mindre forsømt, måske endog til fordel for søværnet, eller at den stod med en gal front. Sidstnævnte fejl skyldtes mangelfuld eller fejlagtig udenrigspolitiske efterretninger og vurdering af situationen, i forbindelse med overdrevne forestillinger om flådens evne til at hindre landgangsforetagender.«

I Berlingske Tidende stod en artikel med overskriften: »General-løjtnant With udveksler ikke meninger med admiral Rechnitzer.« Deri stod: »I Ålborg Stiftstidende har oberstløjtnant Holten-Nielsen i en artikel udtalt håbet om, at den nye overgeneral, generalløjtnant With, og admiral Rechnitzer må kunne finde hinanden i militærspørgsmålet på bevogningsprincippet grund. Dette har givet anledning til, at admiral Rechnitzer til »Østsjællands Folkeblad« har udtalt sig udførligt om sit syn på vor militærpolitik.«

»Bladet har derefter spurgt generalløjtnant With om, hvad han mener om problemet. Generalen svarer hertil bl.a.: De behøver slet ikke at forelægge mig, hvad admiral Rechnitzer har sagt. Hans standpunkter og planer kender jeg. De er lige til at køre på lossepladsen. Skal jeg udveksle meninger om disse ting med nogen, bli-

Kongeskibet Dannebrog lægger til kaj 1931. På hoveddækket ses kronprins Frederik (IX), kong Christian X, dronning Alexandrine og prins Knud. (Privateje).

ver det i alt fald ikke med admiral Rechnitzer.« »Admiral Rechnitzer er ikke ansvarlig sagkyndig, hverken for flåden endsige for hæren. Den ansvarlige sagkundskab er her udelukkende repræsenteret ved viceadmiralen og chefen for marinestaben, kommanderende general og chefen for generalstaben.«

I Politiken stod der den 26. august 1931 et referat fra Roskilde Avis, hvor chefen for den sjællandske division, generalmajor Ram-sing efter en øvelse mellem 1. regiment fra Høvelte og 7. Batallion fra Vordingborg, begge støttet af svært artilleri, udtalte: »Ingen anden kanon (15 cm haubitser og 10,5 cm) arbejder så godt. 15 centimeteren rækker ca. 15 km. Den anden, som har et længere rør, har også større skudvidde. Disse kanoner kan altså fuldstændig beherske vore gennemsejlingsfarvande, det vil sige, at de kan erstatte vore panserskibe, og de kan ikke skydes i sænk med en torpedo. Af flådeforsvaret behøver vi i realiteten ikke andet end patruljeskibe og meldebåde.«

Det kan næppe undre, at Barfod den 30. august fik en artikel i Berlingske Tidende under overskriften »En general vil afskaffe flåden«. Her stod bl.a. om »tyskernes erfaringer fra Flandern, der var bevæbnet med 37 faste forter med artilleri på op til 38 cm kaliber og rakte 40 km.« »Enten må generalen anse sig som uendeligt meget dygtigere end de pågældende tyskere, der dog vist regnes blandt verdens bedste krigere, eller også må generalen erkende overhovedet ikke at have studeret spørgsmålet om, ved hvilke midler man kan beherske et farvand.« »Mon ikke generalen ville gøre sit land en større tjeneste ved at lade være med at udtale sig offentligt om ting, han ikke har betingelser for at forstå.«

Officererne på Dannebrog i 1930. Fra venstre er det maskinmester Rasmussen, Mogens V. L. Lorck, Ove Petersen, chefen Halfdan Barfod, næstkommanderende Johannes H. Mægaard og overlage Johannsen. (Privateje).

Det var en ordentlig salut, der da også forårsagede et svar den 2. september fra generalløjtnant With, der sagde, at Barfod helt havde misforstået meningen. »Idet jeg understreger, at hærens ansvarlige myndigheder ingenlunde ønsker flådens afskaffelse, ønsker jeg, uden iøvrigt at ville indlade mig på en diskussion i dagspressen med kontreadmiral Wenck og kommandørkaptajn Barfod angående værdien af vore forsvarsmidler, dog på det skarpeste at tilbagevise kommandørkaptajnens insinuation om, at man i hæren ikke anender tilstrækkelig tid til at studere betingelserne for afværgelsen af landgangsforetagender, som uberettiget og utilbørligt overfor hærens højere myndigheder.«

Imidlertid gik nogle Venstre-politikere i gang med at undersøge mulighederne for en ny forsvarslov. Madsen-Mygdal og landstingsmand Stensballe fik et møde i stand med viceadmiral Amdrup og kontreadmiral H. Wenck den 9. september, hvor politikerne ønskede, at viceadmiralen skulle udarbejde et forslag til en flådeordning for et beløb af 9 mill. kr., mens hæren skulle have 21 mill. kr. De 9 millioner ville imidlertid være en så vital nedskæring, at de mente, at der ikke kunne skabes et ærligt forsvar for de penge. D.v.s. ialt på ca. 30 mill. til forsvaret mod de daværende godt 42 mill. kr. Derimod havde general With ingen indvendinger.

Den 1. december skulle kontreadmiral Wenck afløse viceadmiral Amdrup som chef for marinestaben og som viceadmiral, og derfor var det magtpåliggende for politikerne at få ham til at godkende deres plan, hvorfor de havde flere møder med Wenck. Resultater var dog hver gang, at han måtte svare, »at opgaven for hærens vedkommende åbenbart var mulig, siden man var villig, men hvad flåden angik, var opgaven decideret umulig – d.v.s. at ifølge viceadmiralens og marinestabens skøn kunne man ikke for et beløb, der var ringere, end hvad regeringens afrustningsforslag ansatte til flåden, få et virkeligt søforsvar.«

Det var især landstingsmand Stensballe, der var ivrig med støtte af generalløjtnant With, men også den konservative professor Ellinger henvendte sig privat til Wenck. Men, skrev Wenck i sin dagbog, »efter hvad jeg havde hørt, bestræbte han sig for at redde, hvad reddes kunne for hæren, mens hans interesse for flåden var særdeles platonisk.«

Også Barfod forsøgte med en artikel i Berlingske Tidende at vække politikerne. Artiklen hed »Kan flåden afskaffes som led i vort forsvar?«, og heri stod der bl.a.: »Krigens erfaringer viste, at ingen stormagt med sin hovedflåde turde trænge ind i småfarvande, der var befængt med miner og ubåde.« »Hvis en østersømagt spærre vestmagters indtrængen i Kattegat, ophører vor fri selvbestemmelse, idet vi da ligger helt under østersømagts magtområde. Forbindelsen mellem landsdelene bliver afbrudt, og hver landsdel vil kunne tages for sig.« »At gøre flåden mindre end den er nu, vil i

hvert fald være farligt, når den skal have mulighed for at løse sine opgaver.»

Der var naturligvis stort røre blandt søofficererne, der holdt et ekstraordinært møde i Søløjtnant-Selskabet den 17. marts, og man udgav omgående en lille pjeces »Flåde eller Søpoliti«, der var forfattet af kaptajnløjtnant A. H. Vedel. Den tilsendtes samtlige landstings- og folketingsmedlemmer, men hele loven blev hastet igennem med alle 3 behandlinger i Landstinget den 18. marts 1932 og vedtoges her med 50 stemmer mod 10, hvorefter Folketinget behandlede loven den 21. og 23. marts, og her fik den 109 stemmer for og 17 imod. Samme dag blev den underskrevet af kongen. Loven skulle nemlig være færdig inden finansårets udløb den 1. april.

Her skal ikke gennemgås hele den spegede affære omkring søværnsloven af 1932, men det kan blot bemærkes, at kontreadmiral Rechnitzer, der var direktør i Marineministeriet, i februar var til affrustrationskonference i Geneve, men den 12. marts blev kaldt hjem, idet man bad ham om at udarbejde et forslag for flåden. Da viceadmiral H. Wenck havde erklæret det umuligt med de midler, man ville tildele flåden, at lave et budget for et ærligt forsvar, ville man overlade udarbejdelsen til Rechnitzer. I denne forbindelse er det rimeligt at forklare Rechnitzers stilling.

Rechnitzer forlod aktiv tjeneste som søofficer i 1919 og blev kaptajn udenfor nr. I 1921 blev han kommandør udenfor nr., og i 1922 ændredes det til overtalligt nr., hvorefter han i 1923 blev direktør for Marineministeriet. Efter de almindeligt anvendte principper kunne han ikke anses som kvalificeret til forfremmelse, men under den socialdemokratiske forsvarsminister Laust Rasmussen fik han ved springavancement i 1925 ændret stillingen til at være kommandør udenfor nr., og således ved et nyt springavancement samme dag udnævnt til kontreadmiral udenfor nr. Da han ikke havde sejet siden 1919, og da han aldrig havde gjort tjeneste som skibschef eller eskadrechef på søen, ville viceadmiralen anse ham for ukvalificeret til advancement, således at forfremmelsen alene hvilede på forsvarsministeren. Han var derfor anvendelig til at udarbejde det ønskede flådeforslag med de store reduktioner, og i 1932 blev han da under den samme forsvarsminister Laust Rasmussen den 23. marts udnævnt til kontreadmiral i overtalligt nr. og nogle dage senere udnævnt til viceadmiral i linien pr. 1. april 1932.

Han havde således ikke været udkommanderet til søs, siden han var kaptajn i nr., og indtil 1932, da han blev øverste chef, havde han således i 12½ år været udenfor nr. eller i overtalligt nr., altså i disse år udelukkende virket på en kontorstol. Man kan ikke lade være med at tænke på »Pinafore«s vise om admiralen. Desværre skete der samtidig det, at søofficerskorpset ved denne manøvre splittedes i to lejre, hvor Rechnitzer i høj grad isoleredes fra de sejlene søofficerer.

Ifølge loven skulle flåden bestå af de daværende skibe, og efter at et artilleriskib blev kasseret i 1933 og et andet i 1935, var der blot *Peder Skram* tilbage. Da de øvrige skibe, hvoraf flåden skulle bestå, var bivåben og hjælpeskibe, havde vor flåde ved loven praktisk talt ophørt med at eksistere. I de følgende fem år byggedes blot tre torpedobåde. Desuden ændredes dæksofficersstillingerne og erstattedes af kvartermestre og underkvartermestre, og denne ændring havde til følge, at en stor del af dæksofficererne afgik, så flåden kom til at mangle et tilstrækkeligt antal dygtige befalingsmænd. Udrustningerne, der under 1922-loven havde været utilstrækkelige, blev efter 1932-loven helt minimale.

Barfod skrev i sin bog »Vor Flåde«: »Uden skibe, uden nok befalingsmænd, uden tilstrækkelige udrustninger til at uddanne nye underofficerer og faste menige, uden den nødvendige sejlads til at give søofficererne praktisk rutine og med kun een sikker vej til advancement for dem, nemlig ministeriets kontorer, måtte al god gammel marinetradition sygne hen.«

Det var dog ikke alle landofficerer, der fandt den ny forsvarslov god. Under overskriften »Funkis og forsvar« stod der i Berlingske Tidende den 14. maj en artikel af premierløjtnant T. Wagn bl.a. følgende, idet han henviste til en anden artikel fra Dagens Nyheder af oberstløjtnant af reserven H. P. Langkilde. »I princippet er jeg enig med oberstløjtnanten, men jeg må dog som linieofficer opholde mig ved en enkelt udtalelse, som af den mindre opmærksomme læser kan misforstås, nemlig udtalelsen: »At der blandt hærens linieofficerer er stor glæde over et sådant resultat.« Vi ser med stor bekymring på ordningen som forsvarsordning betragtet; Flådens opløsning, d.v.s. fuldkommen afhængighed på søen af en »allieret« magt, indskrænkning af regimenternes antal, d.v.s. Jylland solgt (for måske en snes millioner om året), København uden luftforsvar, d.v.s. trusel om forsvarets kvælning i fødslen. – Nej, der er sandelig ikke noget at råbe Hurra for.«

Da der i tidsskriftet »Tilskueren« for maj måned stod en artikel af redaktør Garde om forsvarets nyordning, hvor denne opfordrede enhver til at slutte op om den nye forsvarsordning, kan det næppe undre, at Barfod reagerede. Han skrev en svarartikel, som han dog først forelagde viceadmiral Rechnitzer. Denne svarede meget positivt tilbage, at han fuldt ud tiltrådte den. »Kun har jeg på et enkelt sted foreslået, at »general With« udgår for herved at undgå det mere personlige.« Artiklen blev da trykt, efter at Barfod den 1. juli var blevet udnævnt til kommandør. Svarartiklen stod også i Tidsskrift for Søværnen i 1932.

I begyndelsen af Barfods artikel står: »Enhver, der har studeret strategi eller har forståelse herfor, vil have vanskeligt ved at følge redaktørens opfordring.« Og senere, efter at have forklaret, hvad strategi er, skriver han: »Når redaktør Garde skriver, at »den strategi, vi

Viceadmiral Hjalmar Rechnittzer (1872-1953) med frue (til højre) og kommandør Em. Briand de Crevecoeur (1882-1968) med frue. (Orlogsmuseet).

har brug for, kan kun blive en hjemmestrategi i snævreste forstand», må man derfor studse ved udtrykket. Vi vælger dog ikke vor strategi frit. Grundlaget for den ligger fast. Forbindelser og tillid kan vi kun skaffe os ved at vælge vore midler i overensstemmelse hermed, men ordningen af 1932 synder mod alle de principper, strateger verden over tror på.»

Han gennemgår derefter Gardes påstande ved at modbevise dem med historiske eksempler, og bl.a fortsætter han: »Hvis der i 1929 var fremkommet den hærordning, der nu vækker tilfredshed, og hvis budget er 4 mill. kr. billigere end det daværende, i stedet for at man krævede hærens budget forhøjet med nogle millioner kr., så ville der dengang med lethed kunne være sluttet forlig endogså under den af Venstre satte maksimumsgrænse. Danmark ville da i dag foruden den nuværende hær have haft en tilfredsstillende flåde under bygning. Det hidtidige forholdstal mellem hær- og flådebudgetter kan dog vel ikke være vigtigere end, at forsvarsordningen bliver tilfredsstillende.« »Angående en hærs evne til at afslå landgang, skriver redaktøren, at »den nyere tid har derimod mange vidnesbyrd om, hvad landmagt og artilleri i denne sammenhæng kan betyde«. Hvorfor ikke her skrive, at krigshistorien intet eksempel kender på, at en hær har kunnet hindre en fjende i at gå i land.«

»Den nye søværnslov indeholder som bekendt ingen formålsparagraf. Redaktør Garde anviser flåden dens opgave som forpost for hæren.« »De 9 torpedobåde ville, uden rygstød som de er, og kystskys kan ikke hjælpe dem, hurtigt blive slået ud. Skibets natur er bevægelse. De må føre søkrig efter deres natur. De få torpedobåde kan lejlighedsvis udføre torpedoangreb, og de kan lejlighedsvis kaste nogle miner, men vore minebeholdninger er ikke store, og hverken de eller kystskys kan beskytte udlagte miner fra et blive strøget. Hertil kræves fartøjer, der mindst er jagere jævnbyrdige i artilleri. Redaktørens forsøg på at erstatte den manglende formålsparagraf i søværnsloven tilfredsstiller derfor ikke.«

Imidlertid var Barfod blevet udnævnt til chef for kadetskoledelingen og dermed chef for *Beskytteren*, hvorfra han den 3. maj kunne skrive hjem: »Jeg har i dag modtaget min udnævnelse til kommandør fra den 1. juli dette år.« Det var hovedsagelig sejlads i de indre danske farvande og samtidig øvelser med motorbåde fra Motorbådsforeningen, samtidig med at kadetterne havde øvelser med artilleriskudninger m.v. sammen med nogle torpedobåde og ubåde. Den 15. juni var viceadmiralen på inspektion på ubådsflotillen ved Hundested. Den 19. juni skrev han videre: »Vi kiggede på vejen ind i Kalundborg Fjord, hvor det engelske slagskib *Rodney* lå. Det er kedeligt, at man hele tiden må gå uden om dem, fordi man vanskeligt kan være sine mange snore bekendt i et så lille skib.«

Togtet gik også gennem Kielerkanalen til Vesterhavet, og den 27. juni skrev han: »Her er dejligt varmt og rolige vejrudsigter, så vi skulle formentlig få en god sejlads til Thyborøn. Det er behageligt, men af hensyn til kadetterne, skulle man måske ønske noget bevægelse.« Togtet gik videre gennem Limfjorden til Frederikshavn, hvorfra man »turede rundt« i Kattegat. Tirsdag den 12. juli kom admiral Topsøe-Jensen og kommandør Godtfred Hansen ombord på inspektion, hvorefter man sejlede videre til øvelser i Køge Bugt og i Sundet, videre til Bornholm og op i Østersøen. Her besøgte man Godland med Visby og sejlede siden til Kalmar, hvorefter togtet gik tilbage til de danske farvande, til Store Bælt, hvor der var øvelser med ubåde og nattorpedobådsangreb.

Togtet sluttede med eksaminer for kadetterne, og den 23. august inspicerede viceadmiral Rechnitzer kadetdelingen ved Køge, hvorefter alle gik til flådestationen i København. Kommandoen blev strøget den 27. august, og den 28. august overtog Barfod posten som chef for Søværnets kaserne på Holmen.

Barfod havde travlt i denne tid, selvom han samtidig var på togt med kadetdelingen. I Berlingske Tidendes Aftenavis for den 13. juni skrev han: »I anledning af kaptajn Rockstrohs bedømmelse af Tordenskjold kan det muligvis have interesse at se på den engelske admiral Nelsons løbebane. De fleste af Nelsons første foretagender forløb uheldigt: en ekspedition mod Nicaragua, et forsøg på at

Beskytteren blev søsat på Orlogsværftet i 1900 og udgik af flådens tal i 1950. Skønt bygget som dampminebåd blev den hovedsagelig benyttet som fiskeri-inspektionsskib. Foto fra 1932. (Privateje).

erobre Turkøen og senere det dumdristige angreb på St. Cruz på Tenerife.« Og efter en videre redegørelse skriver han: »Til alt held for ham, hvis han skulle måles med samme målestok, som kaptajn Rockstroh anvender på Tordenskjold, endte han med slagene ved København og Trafalgar.«

»Ved al krigsførelse, der strækker sig ud over søen, er kendskab til denne og søkrigens midler nødvendig. Det gælder også for kystkrigen. Dette kendskab har kaptajn Rockstroh ikke, og hans bedømmelse af Tordenskjold bliver derfor uden værdi. Hvordan Tordenskjolds forskellige vovestykker mod den svenske kyst end tager sig ud fra et landmilitært synspunkt, så kan nationen roligt sammen med alle sømænd, der har bedømt ham, stadig anse ham for den dygtige, initiativrige søofficer, han var, og som ethvert land til enhver tid gerne ville tælle mellem sine.«

Samtidig henvendte han sig til redaktør Sverre Poulsen om et afslag, han har fået fra bladet. Fortvivlet skrev han: »Jeg forstår meget vel, at et blad er en forretning, og at det må skrive for det publikum, der holder det, men De må ikke tage det ilde op, når jeg retter et par måske naive spørgsmål til Dem: 1. Skal et blad ikke samtidig redegøre for dette publikum? 2. Er det imod konservative, specielt Berlingske Tidendes, interesser at sige sandheden om vor strategi og vor flådes betydning? eller 3. Er mine artikler så dårligt skrevne, at de af den grund ikke kan optages?«

»De vil forstå, at det er fortvivlende for os søofficerer at se vor

flåde dømt nu også efter loven til at ruste op. Spot og skade følges ad, siger man, og nu må vi oven i købet opleve, at der i Berlingske Tidende jævnligt står artikler, der roser den nye forsvarsordning, f.eks. den 14. maj af en premierløjtnant T. Wagn, som jeg indsendte et svar på, der dog aldrig kom i bladet. Nu har der i »Tilskueren« stået en artikel af redaktør Garde, som jeg både af kammerater og civile blev opfordret til at svare på, men redaktør Garde ville ikke optage mit svar. Ved at lukke for os overalt i den konservative presse, så at vi intetsteds kan fremsætte vore anskuelser, tvinger man jo dog søofficerer over i modstandernes arme og til at forlange ren afrustning. Fra drenge har vi tilhørt marinen. Dens liv er vort liv, og man hører nu jævnligt søofficerer tale om at stemme på Socialdemokratiet, for at de kan ordne sagen, som de vil, og således at vi ikke risikerer at blive kommanderet til i kamp at bruge de snart ubrugelige rester af flåden, vi har tilbage, og som vi snart heller ikke mere forstår at bruge, fordi vi ikke kommer ud at sejle med den.»

Redaktør Svenn Poulsen takkede for brevet og lykønskede samtidig med udnævnelsen til kommandør og spurgte om Motorbådsforeningen, hvortil Barfod svarede og fortalte, at der skulle være øvelser den 13. og 14. juli i Køge Bugt, hvorefter han efter ønske udtrykte sin mening om søværnsloven. »Til efteråret er afrustningsforslaget bebudet fremsat, og hvem ved, hvad der kan hænde også inden den tid.«

Den 20. oktober kom der da i Berlingske Tidende en artikel: »Uden flåde intet forsvar« af kommandør Halfdan Barfod: »Nyordningen af vort forsvar sidste forår blev til under trykket af den økonomiske verdenskrise, som også hærger Danmark.« »De i forvejen knappe bevillinger til forsvaret nedsattes yderligere.« »For de beløb, der bevilgedes til flåden, vil der ikke mere kunne opretholdes et søværn, som blot tilnærmelsesvis kan løse sine opgaver.«

»Fra Absalons tid, da en genskabt dansk flåde befriede landet for vndernes herredømme, indtil verdenskrigens danske neutralitetsværn har det altid været flåden, som dannede kernen i det danske forsvar. Svigtede flåden enten p.g.a. mangelfuld udrustning, dårlig ledelse eller ved naturkræfters spil, var landets eksistens øjeblikkelig i fare.«

»Nutidens berømteste strateger, amerikaneren Mahan og englænderen Corbett, har støttet på historiens vidnesbyrd fra de ældste dage og ned til verdenskrigen påvist, at det altid er sømagten, der har været afgørende faktor i nationernes kamp.« »Admiral Mahan skriver: »Hvis havet ikke alene beskytter eller omgiver, men også adskiller et land i to eller flere dele, er kontrollen over dette hav ikke alene ønskelig, men absolut nødvendig. Det må føre til enten skabelsen af et stærkt søforsvar, eller landet gøres magtesløst.«

»Vor nye forsvarsordning henviser os til det sidste alternativ. Med det flademateriel, vi nu har til rådighed, kan en neutralitetsbevogtning ikke udføres i vore farvande.« »Som vi nu har indrettet os,

lægger vi selv – trods den forbedrede hærordning – hovedet på blokken. Alle strategiske overvejelser viser, at nu som altid i historien er et dansk forsvar, som ikke støtter sig til en passende flåde, en umulighed. Dette forhold bør enhver dansk mand gøre sig klart.»

Barfod var stadig på vagt overfor ringeagtsytringer om den danske flåde, og i et forsøg på at få befolkningen til at forstå, hvad et forsvar krævede, svarede han angribere, når lejlighed gav sig. Den 28. december 1932 havde kaptajn E. A. Hoffmann en artikel i Berlingske Aftenavis, der hed: »Forsvaret – hær og flåde.« Han skrev her bl.a.: »Dersom man nu ville søge at gennemføre en – selv ønskelig – forbedring af flådens budget, ville det sandsynligvis kun kunne ske på bekostning af hæren, d.v.s. hæren måtte ofre yderligere af sine fåtallige regimenter for at styrke en flåde, hvis forsvarsværdi – i forhold til hæren – kun er af sekundær art.«

Det var jo hårde ord, som Barfod naturligvis ikke kunne lade være med at svare på, og den 30. december ses hans svar, hvori der bl.a. stod: »Mon dette postulats rigtighed står læserne klart? Mon ikke flertallet af disse husker, at gang på gang i historien skylder Danmark sin flåde, at det ikke ophørte med at være et selvstændigt rige. Mon de ikke husker, at under verdenskrigen formåede selv underlegne flåder som den østrigske og den tyske at holde fjenden borte fra deres kyster. Man kan næppe tale om et dansk forsvar, før den er genopbygget, og uden flåde intet forsvar.«

På dette indlæg fik han et svar fra apoteker Oest i Havdrup, og han svarede den 2. januar med en tak for det venlige brev: »I almindelighed føler de fleste kun trang til at udtale sig, når de er misfornøjede, og derfor glæder en tilslutning dobbelt.« Han fortsætter med at give historiske eksempler på flådens betydning, og skriver bl.a.: »De fleste søslag er ikke som landslag endt med sejr eller nederlag, men er endt uafgjort, fordi den defensive taktik altid har haft midler til at forholde eller afbryde kampen, til der indtrådte forandring i situationen. Det sidste eksempel herpå er Nordsøslaget. På søen har den dygtigste sømand altid endt med at sejre. Derfor har vi overhovedet en søkrigshistorie. Ja, så afgjort er historiens lære, at praktisk talt alle afgørende sejre på søen blev vundet imod materiel overlegenhed.«

I marts 1933 blev general With interviewet af Berlingske Tidende, og samtalen kom til at stå under overskriften »Vort grænseforsvar svæver i realiteten i luften.« Han udtalte bl.a. at, »den hærstyrke, vi har nu, er jo iøvrigt for ringe til samtidig at kunne værne vor grænse og yde et virkeligt forsvar på Sjælland. Den kan samles om een af opgaverne og løse denne, men heller ikke mere.«

Dette var naturligvis en opfordring til Barfod til atter at komme med et indlæg, som han da også skrev, men det blev nægtet optagelse i Berlingske Tidende.

Den 8. april 1933 flyttede familien fra Uppsalagade 6 til Gernersgade 15, et stort gråt hjørnehus, der lå overfor den daværende ka-

detskole og hørte til Nyboders kommandantskab. Det var en statelig bolig i tre etager, der lå nær ved Holmen, hvor han som chef på Søværnets Kaserne havde sin gang.

Barfod havde som tidligere omtalt været lærer i taktik ved søværnets officerssskole, hvor han udarbejdede 8 maskinskrevne bind »Foredrag i taktik«, der blev udgivet ved Marineministeriets foranstaltning. Derefter havde han fortsat sin virksomhed ved et efterkursus for søofficerer, og den 26. maj 1934 skrev han i den anledning til chefen for søværnskommandoen et brev på ialt 15 maskinskrevne sider. Han indledte med at sige:

»Efter at have afsluttet min virksomhed som lærer i taktik ved Søofficerssskolen og Efterkursus for søofficerer tillader jeg mig her ved at fremsætte den opfattelse, som mine studier har ført mig til angående muligheden for søstridskræfters taktiske optræden først alment og dernæst overført på danske farvande.«

Han skrev bl.a.: »Det erkendes overalt, at en ny tid er brudt frem, som har gjort det af med mange hævdvundne ideer på taktikkens område, og at man må tage de enkelte problemer op til fornyet overvejelse fra grunden.«

Et kort resume af hans tænkning fremgår af følgende citat fra hans »Taktik«. »Krigen er politikens fortsættelse blot med andre midler for at påtvinge fjenden ens vilje. Strategiens opgave er at fordele styrkerne, så at de nødvendige midler er til stede i rette tid og på rette sted. Taktikkens opgave er selve kampens ledelse, og målet er her: Uskadeliggørelse af den modstander man har foran sig for bestandigt, for resten af krigen eller i ethvert tilfælde for en tid. Taktikken bliver derfor, som admiral Bacon siger, våbnenes barne-pige. Den skal skabe de bedste betingelser for deres anvendelse.« Han afsluttede endvidere med et resume af, hvad vort flådemateriel bør bestå af, samt med et budget for flådens nyopbygning.

Mens disse begivenheder udfoldede sig i det fredelige Danmark, var det anderledes dystre forhold, der viste sig syd for vor grænse. Den økonomiske uro havde her resulteret i en tilslutning til yderligtgående partier, og ved valgene i 1932 og 1933 blev nazisterne Tysklands største parti overfor de andre to store partier socialdemokraterne og kommunisterne. I januar 1933 overlod præsident Hindenburg dannelsen af et ministerium til Hitler som leder af det nazistiske parti i koalition med de tysk-nationale.

Resultatet var, at Hitler omgående udskrev et nyt valg, hvor kommunisterne blev forbudt deltagelse, og den 24. marts 1933 lod han Rigsdagen vedtage en lov, der gav ham diktatorisk magt. De andre partier blev ophævet, og det efterfulgtes af massearrestationer og oprettelse af koncentrationslejre.

Det store spørgsmål for Danmark var nu, om de danske politikere forstod, at nazismens magtovertagelse var en fare for freden og dermed en fare for Danmark.

8 · Sømagt 1934-1937

Det, der var sket i Tyskland, foregik imidlertid, mens de vestlige lande var optaget af den økonomiske krise, og man var derfor mest beskæftiget med de indre anliggender, hvilket også skabte en vis forståelse for de tyske vanskeligheder. Desuden forstod Hitler med psykologisk instinkt at sløre de tyske aggressive hensigter, hvilket passede godt med den ønsketænkning, der var udbredt om, at man kunne klare problemerne ved forhandlinger og ikke behøvede at tage et så forældet middel som krig i brug. Ganske vist var Hitlers propaganda voldsom, men han kom jo samtidig med beroligende erklæringer, som man gerne ville tro på.

I 1932 havde Danmark nu fået et misfoster af en forsvarsordning, og samtidig var der under Folkeforbundets vinger åbnet en verdensomspændende nedrustningskonference. Derefter skete det, at Tyskland trak sig ud af Folkeforbundet, og at Hitler efter Hindenburgs død i 1934 udnævnte sig selv til Fører og Rigskansler, hvilket naturligvis blev godkendt ved en folkeafstemning med over 90 % flertal.

Hverken Frankrig eller England var rede til et væbnet opgør, og i 1935 afsluttede England tilmed en flådetraktat med Tyskland, der tillod opbygningen af en tysk flåde på 35 % af den engelske, og samme år tillod man, at Tyskland indførte almindelig værnepligt.

De militære forhold i Europa var alt andet end beroligende, og med et ødelagt dansk forsvar var det en fortvivlende situation for en dansk søofficer.

I 1933 skrev Barfod en artikel i Tidsskrift for Søværnen om Dardanellerne 1914-15 og fastslog heri ved en sammeligning til de danske farvande: »Skal spærringer eller minefelter i disse farvande have betydning, må vi ud på søen for at forsvare dem, men gør vi det, så vil vi også kunne beherske dem med de samme midler, som andre lande kunne det. Det er disse midler til bevogtning, observationsfartøjer, vagtskibe, monitorer m.m., som vor flåde må have, for at vi overhovedet skal kunne vente at hævde betydningsfulde gennemsejlingsfarvande.«

I en fortsat artikel om »Kystforsvaret af i dag« sluttede han med at fastslå: »Resumeet af ovenstående må være, at kystforsvaret kan stille flåden friere i sine dispositioner, og at det lejlighedsvis kan danne et defensivt supplement til den. Det kan derimod ikke erstatte nogen skibstype, og det kan ikke beherske vore farvande. Da hele vor historie viser, at den, der behersker vore farvande, behersker Danmark, må det ord gælde: Uden flåde intet dansk forsvar.«

Videre i 1934 skrev han i Tidsskrift for Søværnen et par artikler: »Hvor mange år kan et krigsskib forblive tjenstdygtigt?« og »Nye veje«, hvori han søgte at analysere udviklingen siden forsvarsloven af 1908. Han kom her til den konklusion, at hvis man omsatte, hvad de sagkyndige i 1908 havde foreslået, til nutiden, ville forslaget til en dansk flåde »i moderniseret form komme til at få følgende sammensætning: 4 monitorer, 24 vagtskibe, 12 U-både, 24 motortorpedobåde, flyvebåde og miner. Nybygningskontoen hertil ville være ca. 6 mill. kr. og det samlede søværnsbudget 18-20 mill. kr. årligt.«

En ting er at skrive artikler til blade og tidsskrifter, men det ville måske være bedre, at få udgivet en bog, som indeholdt alle de oplysninger, som ellers blot kunne gengives stykvis i artikler. Ligesom admiral Mahan i USA skrev sin berømte bog, som Barfod altid henviser til, nemlig »The Influence of Seapower upon History«, således satte Barfod sig nu for at skrive en bog med titlen »Sømagt, og dens indflydelse på Danmarks historie.«

Det tog naturligvis sin tid, men i januar 1935 kunne han dog sende sit manuskript til redaktør Sverre Poulsen. Samtidig tilføjede han, at Berlingske Tidende »kan ikke være Henning Kehlert artikler om verdenskrigen bekendt. Jeg sigter her til hans artikel i Aftenavisen for den 7. januar. I denne artikel bruger han oven i købet injurier som »næsten utrolig træghed«, »fantastisk uvidenhed«, »stædig ulyst til at lade sig belære«, »arrogance«, »hovmod«, »enestående meningsløshed«, »dumhed« osv. Selvom bladet »kan gå ud fra, at de pågældende aldrig vil erfare noget om artiklen.«

Om artiklen, der drejede sig om Dardaneller-felttoget i 1915, mente Barfod, at »Henning Kehlert uanstændigt stærke ord kan ikke erstatte beviser for hans påstandes rigtighed. Til trods for Henning Kehlert hyppige anvendelse af ordet strategi, indeholder artiklen intet strategisk.« »Artiklen er blot en forvirret diskussion om de taktiske muligheder for at gennemføre to planer, som han blander sammen uden at forstå, at han taler om to ting.«

Manuskriptet til bogen havde han også sendt til historikeren dr.phil. Vilh. la Cour, der var lidt i familie med Barfod, og den 5. februar fik han et svar, hvori bl.a. stod: »Jeg har læst Deres afhandling med megen interesse – ikke mindst de sidste afsnit: Krigen 1864, verdenskrigen og slutningen. Jeg tilstår, at jeg har lært meget, som jeg ikke vidste, og det har overhovedet erhvervet mig ny viden at se vor krigshistorie og militærpolitik belyst så skarpt ud fra Deres specielt faglige synspunkt.«

Den 21. juni fik han i Dagens Nyheder trykt en artikel: »Vore gennemsejlingsfarvande.« Heri stod bl.a.: »To forudsætninger kan man vist gå ud fra som givne, nemlig 1) at der stadig er muligheder for krige i Europa, og 2) at enhver dansk regering vil se det som sin opgave så vidt muligt at holde os uden for disse.«

»Når man ser hen til de mægtige flåder, der stod overfor hinan-

Tidsskrift for Søværnen logo var og er Solientenant-Selskabets bømærke fra 1784. På en søjle ligger et korneg og ved dens fod et rør, et kompas, et søkort og en kanon, og orlogsværplens flige omslutter søjlen og attributterne. Omskriften lyder »I det den binder Krikerne, omfavner den Videnskabernes«.

den i Verdenskrigen, må det selvfølgelig forbavse en ikke-søkyndig, at den lille danske sømagt af de krigsførende lande kunne betragtes som en magtfaktor, hvortil, der måtte tages hensyn.« »På grund af miner, ubåde og små torpedobåde holdtes de store skibe efter dyrekøbte erfaringer i krigens første måneder borte fra småfarvande.«

Og han erindrede om endnu en ting. »Vore gennemsejlingsfarvande er ikke bælteerne alene. Også dele af Østersøen, der ligger syd for Danmark, er småfarvande egnede til minekrig og torpedoangreb, og Kattegat består af render mellem øer og grunde, der ligeledes er velegnede for den lille krig.«

»Hele vor historie viser, at ethvert dansk forsvar uden flåde var umuligt. I nutiden kan en os venligtsindet magt ikke komme os til undsætning, når vi selv ingen flåde har, efter at modparten er kommet først til stede i danske farvande og har sat sig fast i disse.« »Uden flåde intet dansk forsvar.«

Den 8. juli skrev Barfod til redaktør Schoch på Dagens Nyheder og sendte en artikel, »Vore orlogsskibe«, som slutter: »Vore nuværende orlogsskibe var gode orlogsskibe for deres tid. Selvom den type, de repræsenterer, nemlig monitoren, stadig er den ønskelige type for os, så har de snart 40 år, der er gået, siden den første af dem blev tegnet, været så rige på udvikling, at de, for at opfylde de krav, nutiden må stille, praktisk talt måtte bygges helt om. Dette ville næppe kunne betale sig. Alle vore lette krydsere har på grund af alder måttet ophugges i løbet af den sidste halve snes år. Da midler til nybygning af skibe af disse to kategorier ikke har været bevilget, står Danmark i dag praktisk talt uden flåde. Til spørgsmålet om, hvilke muligheder vi har for at genopbygge vor flåde, må svares: Miner, ubåde m.m. samt en lille stamme af uddannet personel findes endnu, så at flåden i en kort årrække frem efter vil kunne genrejses ved bevilling af de fornødne pengemidler til nybygning og udrustning. Derefter vil det tage længere tid, fordi man da også for personellet vedkommende vil stå på bar bund, og uddannelse af personel gennem alle grader tager en menneskealder. Skal flåden genopbygges til at kunne bevogte vore farvande, vil det derfor være af betydning, at det sker snart.«

Den 20. august sendte Barfod atter en artikel til redaktør Schoch om søminer, men denne returneres den 24. august, »da den gerne skulle have tilknytning til aktuelle begivenheder,« derimod ville han gerne have, som foreslået af Barfod, »en artikel om de engelske og italienske og andre flåders betydning i den nuværende situation«, nemlig krigen i Abessinien.

Den 3. september var det en artikel til Berlingske Tidende: »Postulater, der må bukke under for fakta,« der drejede sig om panserskibe contra flyvere. Han skriver bl.a.: »Praktisk erfaring viser, at de enkelte træffere, som kan komme på skibe, har meget ringe virk-

ning mod disse, idet de ikke som et projektil har gennembrydende evne. Fra stor faldhøjde holder selv en let krydsers panserdæk dem ude, og fra lav højde præsterer et almindeligt skibsdæk det samme. Dette er kendsgerningerne: Den sidste praktiske erfaring haves fra den græske revolution 1935, hvor en ældre krydser *Averoff* med 50 mm panserdæk og kun to forældede 75 mm antiluftkanoner stod til søs. En moderne uddannet luftstyrke startede forfølgelse. Krydserne blev stærkt bekastet med luftbomber og led noget let havari på overbygningen, men den fortsatte uhindret og ubeskadiget sit togt indtil revolutionens ophør.»

Det var vanskeligt for ham at trænge igennem i dagspressen med sine synspunkter, og derfor skrev han følgende brev i september 1935 til redaktør Schoch på Dagens Nyheder: »Jeg har holdt Dagens Nyheder på prøve ved siden af Berlingske Tidende, fordi jeg var utilfreds med den sidstes vaklende politik. Et halvt års abonnement på Dagens Nyheder viste mig dog, at den ikke gav søens mand, eller blot en mand, der har interesse for søen, hvad han ønskede, fordi søen praktisk talt ikke omtales i den. Det samme gælder Danmarks ældste og største industrigren, skibsbygningen, der er knyttet til den. Sport på søen omtales næsten heller ikke. Motorbådsforeningen, der havde tre stabelafløbninger og ca. 50 bade med til marinens øvelser i sommerens løb, er trods gentagne henvendelser næppe omtalt.»

Den 6. januar 1936 skrev Barfod til Jyllandsposten med følgende artikel: »Vort forsvar ringere end i 1864«.

»Jyllandsposten havde den 22. december 1935 en artikel med denne overskrift underskrevet Veritas.« »Når sammenligning mellem 1864 og nu skal drages, er der en afgørende forskel, nemlig at vi den gang var herre på søen i vore farvande, mens vi nu ikke er det. På grund af herredømmet på søen kunne vi i 1864 blotte vore øer for tropper, så at hele hæren kunne anvendes i Jylland.«

»Veritas omtaler nærmest flåden som et ikke særlig væsentligt appendiks til hæren.« »I overensstemmelse med sin mangel på forståelse af sømagts betydning foreslår Veritas, at den nuværende kommanderende general skulle være overgeneral for det samlede forsvar, hær, flåde og luftstyrker.« »Alle disse overvejelser får dog først betydning, hvis regeringen bestemmer sig til at genopbygge vort forsvar, thi uden flåde intet dansk forsvar.«

Den 7. januar 1936 svarede Veritas kommandør Barfod: »Til lands kan man så godt som altid overse, hvad man kommer overfor af fjender og træffe sine dispositioner derefter. Og til lands afgøres altid slagets endelige udfald med bajonetten, men til søs kan en artilleristisk overlegen flåde puste modpartens panserskibe m.m. til bunds på afstande, der ligger uden for sidstnævnte skibes rækkevidde (se blot søslaget ved Falklandsøerne og episoder under Jyllandsslaget m.m. 1914-18).«

ENGLAND—ITALIEN OG SØMAGTS BETYDNING

AJ
Kommandør
Halfdan Barfod

FOR den, der ikke er klar over Sømagts Betydning, maa det nævnes udenrigspolitiske Spil mellem England og Italien virke højt ejendommeligt.

Italien har demonstreret, at det paa et Øjeblik kan mobilisere en fuldt moderniseret Flåde paa 10 Millioener Mand og en meget stor Luftværn. Alligevel frygter det England, der har den mindste Flåde og det mindste Luftværn blandt Europas Stormagter, skønt disse Englands Værn tilmed er spredt over vor Kilde og næppe kan undværes dér, hvor de er posteret.

I Genveje lægger England sin Hæls paa Frankrig, som det end som den eneste af de Halvøens Nationer har et så stort og stærkt Forsvar. Men Frankrig er i det optagende Italien-angrænske Modstandsforhold stillet over for Valget mellem et af de to

Landterritorium ret uretligt for en Modstander, idet Nutidens Søkrigsmidler: Miner og Torpeder, har gjort et Landgangsforetagende endnu

sværligere end i Fortiden. Selv om en Landgang udføres i England, vilde den engelske Flåde hurtigt kunne afskære den fjendtlige Hærs Forbindelseslinje over Sænen, saa at den maatte overgive sig, naar den havde uddrøbt sin sidste Patron. Englands Sømagt kan derfor roligt forlade sine Kyster og anvende sin Grænsen mod enhver Modstander i Europa.

Al Størhandels Lister gaar over Sænen. Et Land Forsyning kommer forløbende over Sænen. Afskærrer man et Lands Forbindelser, rammer man det føleligt. I det indre Polit og ingen Forsvarsmagter kan fortsætte Kampen uden stædigt nye Forsyninger. De fleste, Italien skal indføre, er nemlig Kul, Olie, Bismut, Metaller m. m., der ikke alene er nødvendige for forsvaret, men ogsaa for at holde Hærsregimentet og Befolkningen i Gang for den ene's Befordring.

En effektiv Flaades Middelet er ikke

ikke færdig, har Sømagt derfor i sine Tilfælde i Historien kunnet frembringe en Regerings politiske Maa.

I den Italien-angrænske Strid har den engelske Sømagt gruppet og klar til at foretage en Afkærring af Italiens overordnede Forbindelseslinjer. Dette kan gøres ved at brikke Italien inde i Middelhavet, saa at de fleste Tilførsler fra Landet udføres direkte afskærrer. Til dette Forsvar er den engelske Flaade blevet forberedt mellem Middelhavets vestlige og østlige Udgange. Hvert af disse to Steder er den stærk nok til selvstændigt med Magt at lukke af for Import og Eksport, der i langt overvejende Grad beror paa overordnede Forbindelser Gennem Gibraltar.

Selv om en Fjern-Blockade i det lange Løb vil have stor Virkning, vil den dog virke som langsomt at nye Situationen kan opstå. For at virke hurtigere maa England bevæge de andre Middelhavsmagter til at afbryde al Handel med Italien. Hertil er det, at England benytter Nationernes Forbund i Genveje, idet

man, hvis det Skæbneforløb kan fortælle England fra Middelhavet og sømager Englands Berøvelse af Indgange til dette Hav. De Møllinger beror maa aarses for nært (vitalitet), som man stadig Italien vilde overføre Englands Politik.

Sømagt er nu som maa ofte for i Historien afgørende for, om et Land kan gennemføre sin Politik.

Halfdan Barfod.

Danskbeholdningen i Abisfæret.

De halvtreds Skæbner paa Skyggesiden.

BERLINGSKE TIDENDES Læser har Aar efter Aar gennem en Række kendte Historikere Institutioner givet deres Bidrag til at skaffe Jul for Mennesker, hvem dette Fredens og Glædes Begreb normalt vilde være fremmed — Folk, som Politikkens og Lidelsens mange Tilfælde har berøvet Habet om nogen Binde mere at opnaa en glad Jul, saaledes som den opleves i Hjem, der ligger i Jernnære fra Livets Skyggeside.

I Fjor lagde Berlingske Tidende sin Juleindsamling ind i en ny Ramme. Vi mente at tiltrække opmærksomhed af

Engelske Orlogsskib og Flyvere i Middelhavet.

Landet som Forbudsstille, vælger det nødvendige Kamp. Uden at berøre, og Stræket kommer sine Færdigheder af

Artikel i Berlingske Tidende den 4. december 1935 om sømagts betydning for England og Italien.

Først den 25. januar svarede Barfod Veritas under titlen »Uden flåde intet dansk forsvar«. »Tilfældigvis har de søslag, der har sat skel i verdenshistorien, oftest været vundet imod en betydelig materiel overlegenhed, f.eks. Salamis, Trafalgar, Tsushima og for vort eget vedkommende: Køge Bugt. Nej, historien lærer, at på søen, hvor slagets udfald ikke afgøres »med bajonetten«, spiller det materielle styrkeforhold en langt ringere rolle end på landjorden. På søen spiller personellet og navnlig førerens egenskaber den afgørende rolle, og grundlaget for disse egenskaber er sømandskabet. Hvis forholdet ikke var det, ville vor søkrigshistorie have set anderledes ud.«

»Veritas sigter mig for i desperation at mene: »Bliver flåden ikke gjort så stor, som han (jeg) ønsker, så skal »de andre« heller ikke have nogen landhær.« Det forekommer mig uværdigt for en mand, der dækker sig under et pseudonym, at udslynge en sådan beskyld-

HALFDAN BARFOD

S Ø M A G T

En Bog, der bør læses af alle,
hvem vort Lands Fremtid ligger paa Sinde

Uden
Flaade
intet
dansk
Forsvar

Kr. 3,00

FAAS HER

Salgsplakat for Barfods bog
»Somagt og dens indflydelse på
Danmarks historie« fra 1936. Bo-
gens pris var 3 kroner. (Privateje).

ning.« »De smukke ord om samarbejde, som Veritas slutter sin artikel med, befordres ikke ved mistænkeliggørelse af det andet værns meninger og hensigter, således som hele hans artikel gør.«

Det var hårde ord på rette sted, men den 9. januar var det B.T., der havde et indlæg fra Barfod: »Moderne sømænd«, da en indsender havde udtalt, at »søofficeren ikke er meget sømand, fordi han ikke har sejlskibuddannelse.« Men her var Barfod på hjemmebane, da han selv var blevet uddannet i sejlskib og derfor kunne svare: »Selv har jeg ikke i dag nogen følelse af, at det jeg særligt lærte i sejl-skibe for over 30 år siden, har øget mine kvalifikationer til at føre moderne skibe, og jeg har ikke kunnet spore nogen mangel på

sømandskab hos de yngre, fordi de ikke har gennemgået den uddannelse.» »Hvem af de to grene søofficerer, der i de enkelte tilfælde vil vise sig som de bedste sømænd, vil sikkert være mere afhængigt af den tid, de har tilbragt på søen under vanskelige forhold, og den lære, de enkelte har draget deraf, end den ene eller den anden uddannelse.«

Det var dog mere hærens officerer, der var ude efter flåden, men mon ikke også at »Veritas« var en højtstående dansk hærofficer. Den 23. januar havde Barfod et svar til kaptajn Hoffmann under titlen »Uden flåde intet dansk forsvar«. Først tilbageviste han forskellige historiske begivenheder, og derefter skrev han: »Hvis kaptajnen havde ret i sine efterfølgende søtaktiske betragtninger, nemlig at udviklingen havde medført, at det var umuligt for vor flåde at hævde søherredømmet i vore farvande, så måtte man derfor give forsvarsmodstanderne ret i deres: »Hvad kan det nytte.««

I januar 1936 blev den endelige kontrakt om udgivelse af bogen »Sømagt, og dens indflydelse på Danmarks historie« underskrevet med Berlingske Forlag. Den blev trykt i 5000 eksemplarer og udsendt til alle folke- og landstingsmænd samt en række indflydelsesrige personer, ialt 3.319, hvilket i 1938 blev opgjort til for porto og budpenge 860,80 kr., kuverter m.v. 191 kr., adressering, ekspedition m.m. 330 kr. Pengene til udgivelsen hjalp sagfører Arnold Andersen med at fremskaffe blandt andet gennem Motorbådsforeningens medlemmer, og fra A. P. Møller fik Barfod 1500 kr. Den samlede trykpris var 2525 kr. hvortil kom udgifter af anden art for forlaget, dog højst 500 kr., og bogladeprisen blev sat til 3,50 kr.

Der indgik naturligvis mange takkebreve for bogen til Barfod, men anmeldelserne var meget forskellige, selvom de fleste roste bogen.

Viceadmiral Rechnitzer var blandt de personer, der takkede direkte. Han skrev: »Det har været mig en stor glæde at læse Deres bog, klar, kortfattet, overskuelig og virkelighedstro, som jeg finder den. Formentlig vil den fra visse sider herhjemme fremkalde modstand, men det forringer jo på ingen måde dens værdi. Den har været et ord i rette tid, og jeg ønsker Dem tillykke med forfatter-skabet.«

Bogen anmeldtes også i Tidsskrift for Søværnen af orlogskaptajn Vedel, der slutter med at notere: »Om faglige synspunkter vil der altid kunne diskuteres, således bl.a. om forfatterens syn på luftvåbnets betydning og på vort grænseforsvar, ligesom forfatterens betragtninger over mulighederne for fjendtlig besættelse af vort landterritorium ganske må stå for hans egen regning. Men grundtanken i bogen – Uden flåde intet dansk forsvar – er rigtig.«

Barfod blev meget vred over denne anmeldelse og skrev i et senere nr. af tidsskriftet bl.a.: »Orlogskaptajn Vedel udtaler videre om forskellige faglige synspunkter i »Sømagt«, at de ganske må stå for

hans (min) egen regning. Hertil må jeg svare, at hele bogen står for min egen regning, og at jeg her lige så lidt som nogensinde før føler trang til at dele ansvar med eller dække mig bag andre.« »Hvis orlogskaptajnen derimod med sin udtalelse vil antyde, at jeg står alene med mine faglige synspunkter, så må jeg henvise ham til talrige udtalelser i fremmede sømilitære tidsskrifter, som ganske svarer til disse synspunkter, som sikkert også deles af den overvejende del af danske søofficerer. Dette gælder specielt med hensyn til luftvåbnets betydning i søkrigen.«

Desuden var der takkeskrivelser til Barfod personlig fra historikerne Vilh. la Cour og Vilh. Lorenzen foruden en række søofficerer, men det kan måske have interesse at se på nogle af anmeldelserne. Den mest anvendte anmeldelse, der er udarbejdet til de mere konservative blade, gengiver kort forfatterens hensigt med bogen, nemlig »at finde de historisk fastslåede linier for Danmarks strategi og de taktiske muligheder, der ligger indenfor denne strategis rammer.« Efter en omtale af, at forfatteren lægger særlig vægt på personellet og de heldige søkrige, slutter anmeldelsen med at anbefale bogen »til læsning, studium og overvejelser. Det er et alvorligt ord i en alvorlig tid, og man vil fra alle sider give forfatteren ret i dette: Uden flåde intet dansk forsvar«. Disse anmeldelser er signeret A. M.

Derimod er Dagens Nyheder anderledes kritisk den 1. marts. Under overskriften »Sømagt?« skriver signaturen Cne, bl.a.: »I et forord angives hovedformålet »at finde de historisk fastslåede linier for Danmarks strategi«, men af bogens indhold synes det snarere at fremgå, at formålet særligt er at slå til lyd for søværnets dominerende stilling i Danmarks forsvar. For at opnå dette er der anvendt midler, der næppe synes heldige og som gør, at den i sin helhed ikke er særlig anbefalelsesværdig læsning for de mange, der ikke mindst i disse tider søger objektive oplysninger om dansk forsvar og dets muligheder.« Senere skriver han, at forfatteren flere steder »bl.a. har løst sin opgave, ved at en del af det, der ikke taler til direkte gunst for formålet, ikke er omtalt, andet er næppe helt objektivt fremstillet, og de historiske eksempler giver derfor i mange tilfælde et noget fortegnet billede af helheden, og vi tvivler stærkt, om krigshistorikere og andre historikere vil tage denne nye fortolkning af Danmarks historie for gode varer.« Det synes tydeligt, at det er en landofficer, som har udformet anmeldelsen.

Heroverfor kan da stilles en anmeldelse af historikeren dr.phil. Vilh. Lorenzen i Berlingske Aftenavis den 17. marts, idet han fuldt ud anerkender Barfods udlægning af krigshistorien. Han skriver bl.a.: »Under de ustabile politiske forhold i Europa lever de små stater i angst for, hvad fremtiden vil bringe dem. De søger at orientere sig for at kunne træffe de rette og rigtige foranstaltninger. Det er da naturligt, at også vi danske tager vor stilling i verden under alvorlig

Torpedobådsbroerne på Holmen. I baggrunden ses ubådsstationen og skibskajen med mere. Bagerst ligger logiskibet Fyen. (Privateje).

overvejelse.« »Nu har en af vor flådes mænd, kommandør Barfod, taget sig på at gøre rede for vore muligheder for at kunne hævde os militært, om det skulle blive nødvendigt.«

»Forfatteren tror fuldt og fast på dansk sømagts betydning og indflydelse på Danmarks fremtid. »Uden flåde intet dansk forsvar«, er de ord, hvormed han slutter sin bog. Han går grundigt til værks og bygger sin slutargumentation op på en skildring af sømagts indflydelse på Danmarks historie – i al sin ensidighed et interessant forsøg på at se Danmarks krigshistorie fra havet.« »Men selv en lægmand har svært ved at fatte, at et havomflydt land som Danmark, når det overhovedet skal have et militært værn, kan undvære en effektivt virkende og veluddannet marine med de tekniske midler, den i vor tid og med vore farvandes særlige beskaffenhed bør kunne råde over. Det er for at oplyse befolkningen om denne side af vort mangesidede militære problem, forfatteren har skrevet sin bog.«

Det behøver vel næppe fremhæves, at det radikale Ekstrabladet den 3. marts anmelder bogen under overskriften »Besynderlig bog af en dansk søofficer« med underoverskriften »Kommandør Barfods misforståelser«. De indeholdte anklager svarede Barfod naturligvis ikke på, men den 9. marts var der en søløjtnant J. Westrup, der fandt anledning til at gå i rette med Ekstrabladet.

I tidsskrifter af forskellig art havde bogen gode anmeldelser. Blandt andet skrev redaktør Svenn Poulsen en flere sider stor anmeldelse og anbefaling af bogen i tidsskriftet »Det Nye Danmark.«

Bl.a. skriver han: »De enkelte udtalelser, der findes i hans bog om den danske hær, er fuldt ud loyale. Han erkender ganske nødvendigheden af, at Danmark foruden en flåde behøver en velorganiseret, slagkraftig hær, og vurderer med fuld forståelse både hærens sejrige bedrifter og det udholdende tapre forsvar, den ved så mange lejligheder har gennemført trods de blodige tab.«

»Det er bidrag til en helt ny fædrelandshistorie, kommandør Barfod giver os. Når der skrives en lignende bog om den danske hærs betydning (og lad dette ikke vente for længe), vil der være skabt en ny klar militær danmarkshistorie af største betydning for anlæg af den militærpolitik, den danske stat også i vore dage bør følge.«

Det var ikke alle aviser, der modtog bogen med glæde. Således ses det af et brev af 12. marts fra Barfod til redaktør Egebjerg ved Jyllandsposten, at »det var ikke alene med beklagelse, men også med forbavselse, at jeg fra kaptajnløjtnant K. Dahl erfarede, at De ikke ville anvende hans anmeldelse af min bog »Sømagt«. De udtalte til mig i telefonen, at K. Dahl, som De kendte og derfor måtte vide var søofficer, ville være velkommen til at anmelde den i Jyllandsposten.«

Den 14. marts svarede redaktør Egebjerg, at man var betænkelig ved at tage en søofficers anmeldelse af bogen. »Jyllandspostens standpunkt er, kort udtrykt, at forsvaret må forbedres, men at det må overlades til værnenes sagkyndige – helst i nogenlunde stilhed – at foreslå, hvad der skal gøres og hvordan.« Det må vel kaldes en højst ejendommelig indstilling.

Imidlertid skriver Barfod den 23. april 1936 til redaktøren af Jyllandsposten: »Som hyppig læser af Deres ærede blad har jeg ofte glædet mig over dets mange gode og saglige artikler. Så meget mere forbavsede det mig, at De ikke ønskede en sagkyndig, nemlig en søofficer, til at anmelde min bog »Sømagt«. For at vise Dem hvor lidt forstående og hvor lidt kyndig en landofficer er overfor søens forhold, skal jeg tillade mig at påvise enkelte af alle de fejl, som ritmester H. C. A. Jessen har begået i sin artikel: »Hvad der skete for 20 år siden – Krigen til søs mellem England og Tyskland 1914-1916« i Jyllandsposten for den 17. ds.

Derefter påviser Barfod 11 væsentlige fejl vedr. søen og slutter: »Da jeg ikke ønsker polemik med en landofficer, fordi det kun kan skade forsvarssagen, er ovenstående ment til orientering for Dem selv og ikke til offentliggørelse i bladet.« Til dette brev svarede redaktøren med tak for brevet, idet han udtalte, at landofficeren nok ikke har været helt heldig, og han tilføjede: »Deres bog om Sømagt er ikke glemt, men kun blevet lagt til side til en passende lejlighed.« Haren stak halen mellem benene, og der kom vist aldrig nogen anmeldelse.

I april-nummeret af »Officiantbladet« havde kaptajn E. A. Hoffmann en flere sider lang anmeldelse af bogen »Sømagt«, og han skrev bl.a.: »Såvel kommandørens historiske udredning som de af ham heraf dragne følgeslutninger er i høj grad angribelige.« Og han

slutter sin meget lange udredning med at fastslå, at »det gode forhold og det nødvendige samarbejde mellem værnene er såvist ikke tjent med publikationer af denne art, der ikke synes en søofficer værdig.« I majnummeret af samme blad svarede Barfod kort med bl.a. at sige: »At kaptajn Hoffmann underkender flådens betydning for Danmarks forsvarsberedskab er ikke noget nyt. Man må håbe for det gode samarbejde mellem hær og flådes personel, at han ikke har mange meningsfæller indenfor hærens rækker.«

Den 7. maj blev Halfdan Barfod udnævnt til kommandør af Dannebrogssordenen af 2. grad.

I juli havde Fredericia Avis nogle artikler skrevet af »Den gamle overlærer« og signeret E. H. Artiklerne beskæftigede sig med forholdet mellem hær og flåde, og var skrevet som en hyggelig overlærers snak med en elev. Som følge deraf skrev Barfod til redaktør Erik Hansen, at »Deres artikel blev sendt mig af en bekendt, og den forekom at vise en forståelse af sømagts betydning, som ikke er almindelig.« Han fik svar fra Erik Hansen og svarede tilbage: »Også jeg erkender det sørgelige i, at solidaritetsfølelsen mellem hær og flåde er tyndslidt for tiden. Det er resultatet af loven 1932, der blev lavet af Venstre og general With. Han hader marinen, fordi han som ung i to år i træk forgæves søgte at komme ind på kadetskolen. Begge år blev han nr. 13, mens der kun blev taget 6.«

Barfod var imidlertid allerede i gang med at forberede en fortsættelse af sin bog. Den skulle hedde »Danmark og Søen«, og den skulle udelukkende give et nutidigt billede af forholdene for landet. Til dette arbejde modtog han da også den 9. juni på forespørgsel til Statistisk Departement oplysning om den danske udenrigshandel fordelt med godsomsætning på bane og skib samt om hvilke varer og andre oplysninger vedr. olie og fiskeri.

I 1936 kom også vestmagternes vilje til at stå imod Hitler på deres første prøve, da han i marts gav ordre til at tyske tropper skulle besætte den demilitariserede zone mellem Frankrig og Tyskland. Det var et direkte traktatbrud på Versaillestraktaten, og de tyske generaler havde da også advaret Hitler, men denne stolede på sin »intuition« om, at vestmagterne blot ville komme med nogle tomme protester. Og han fik ret, da både Frankrig og England jo havde været i gang med en afrustning, og en ændring af en sådan procedure er noget, der tager tid i et demokrati.

Om efteråret 1936 deltog Barfod i Søløjtnant-Selskabets diskussioner med foredrag om strategiske og taktiske betragtninger, og i december havde han kontakt med A. P. Møller, som han takkede for den økonomiske hjælp til »Sømagt« og sendte ham samtidig et manuskript til sin nye bog. Til gengæld ønskede A. P. Møller oplysninger om vore handelsskibes passive dækning på den mest hensigtsmæssige måde mod flyvemaskiner, hvilket Barfod beredvilligt svarede på.

Samtidig havde Barfod en timelang samtale med viceadmiral Rechnitzer, som han viste sit nye manuskript og bad om hans udtalelse. Rechnitzer ønskede imidlertid, at alle skulle tie stille for at få det bedste resultat i den politiske situation, hvor man var ved at forberede en ændring af forsvarlovene. Han lånte Barfods manuskript, og efter gennemlæsningen sendte han det tilbage med et brev, hvori han udtalte, at »som forholdene er for tiden såvel udenrigspolitisk som i indenrigspolitisk henseende, anser jeg det imidlertid for mindre opportunt, at et værk af det foreliggende indhold, forfattet af en af de ældste søofficerer af høj charge, ser dagens lys, idet værket utvivlsomt ville give anledning til kommentarer af forskellig art i den udenlandske maritime faglitteratur. – Endvidere er jeg af den formening, at der, indtil der formentlig i indeværende rigsdagssamling er vedtaget en nyordning af vort militærvæsen, helst fra tjenstgørende personels side ikke fremkommer publikationer, der kan give anledning til meningsyttringer og tilkendegivelser såvel i udlandet som herhjemme.«

Til dette var Barfods udtalelse til en god ven: »Jeg nærer ikke den tro, at den vil vække opsigt, men når jeg har følt mig foranlediget til at indhente viceadmiralens dom, kan jeg selvsagt ikke bagefter ignorere den.« Det var Barfods loyalitet overfor sine overordnede, der her spændte ben for udgivelse af endnu en epokegørende bog. Manuskriptet ligger i dag på Rigsarkivet.

Bogen »Danmark og Søen« havde både et forord og et slutord, og sidst i slutordet skriver han: »Danmarks næringsliv, flåde, hær og luftværn er i ufredstider gensidigt afhængig af hinanden. Når almindelig forståelse heraf er opnået, vil politikerne kunne fordele de for hånden værende midler til ligelig styrkelse af alle disse led, så at kæden får maksimum af styrke til at bevare vor neutralitet. Det foranstående er derfor ikke skrevet for at fremhæve sømagts betydning på bekostning af noget af de andre led, men udelukkende for at vise, at kæden er brudt, hvis det led i den, som flåden udgør, mangler. Uden flåde ingen dansk neutralitet.«

Det manuskript, som Barfod overlod A. P. Møller, læste denne med interesse, og den 4. december 1936 svarede han, at »Deres koncept har jeg i dag overgivet til statsministeren, som spurgte, om han kunne beholde det til Jul for et få det læst, hvilket jeg ikke så nogen betænkelighed i. Viceadmiralens bemærkning synes mig at kunne passe på visse dele af Deres fortale, ellers ikke.«

Barfod takkede naturligvis for brevet og bekræftede, at det blot glædede ham, at statsministeren ville læse det. »Når man har sat sig Danmarks forsvar som livsopgave og ser det hele smuldre hen, så har i hvert fald jeg en følelse af, at jeg har været et unyttigt medlem af samfundet. Det er årsagen til at jeg har grebet pennen, selvom jeg føler, at jeg desværre ikke er en mester i dens brug.«

»Danmark er det eneste land i Europa, der ikke har papir på

Indholdsfortegnelsen til Barfods manuskript »Danmark og søen« 1936. Bogen var beregnet til at blive på 80 tryksider og at blive sendt til bl.a. sogneråd, amtsråd, visse lærere og andre meningsdannere. (Rigsarkivet).

Danmark og Søen.
(Strategisk Studie)

skrevet 1936.
af.
Hjalmar Barfoed.

Indholdsfortegnelse.

	Side
Danmarks geografiske Beliggenhed	3
Nogle Bemærkninger om Danmarks Næringsliv	5
Strategiske Betragtninger	8
Neutralitets-Bevogning	15
Fremmed Sparring af vore Færvande	16
Beskydning og Kæmning af Luftbomber	18
Landgangs-Forretninger	19
Angreb paa Landgrænsen	22
Flyvevaabenets Betydning	25
Bevognings-Styrkerne Sammensætning	29
Er en Flaade dyr at holde	36
Slutord	38

ejendomsretten til sit territorium. Vor statsforfatningsret må derfor begynde med ordene Danmark har fra Arilds tid tilhørt de danske. Det skyldes ikke at vi var taprere end andre, »men Danmark er lettere at forsvare end noget andet land, da det ikke kan erobres ved en simpel militær operation, men erobringen kræver, at angriberens flåde og hær konstant samarbejder. Betingelsen er dog, at vi forstår sømagts betydning og handler derefter.«

A. P. Møller lånte Barfod en bog »Handbook no. 7«, som Barfod viste Marinestaben, der imidlertid abonnerede på disse håndbøger. »Jeg foreslog, at Marinestaben oversatte håndbøgerne og udsendte dem til rederierne, eller blot udsendte dem på engelsk, hvis den ikke ville tage ansvaret for hele indholdet.« »Har jeg ikke ret i,« spurgte han A. P. Møller den 16. februar 1937, »at hvis forsvaret vil ud af sin

upopularitet, må det benytte ethvert middel til at vise folk, at det arbejder i alles interesse. Dette må ikke gøres ved markskrigerisk propaganda, der på grund af forsvarssagens fortvivlede fortid her i landet kan irritere, men netop ved sådanne midler som ovennævnte udsendelse.»

Den 25. januar 1937 skrev Barfod til folketingsmand Christmas Møller: »Da forsvarslovene i en nær fremtid ventes at skulle forelægges, tillader jeg mig at sende Dem vedlagte arbejde i det håb, at De vil og kan få tid til at læse det. Det er ikke mine private meninger, der fremsættes i det, men fremmede strategers enstemmige opfattelse af vor stilling belyst med nogle tal, som Statistisk Departement venligt har givet mig. Når jeg foreløbig ikke har udgivet arbejdet, er det for ikke på dette kritiske tidspunkt at skabe uønskede meningsudvekslinger med hæren og andre, og jeg beder Dem derfor om at betragte dette som privat.«

»Deres udtalelser om, at Det konservative Folkeparti vil lade partiernes indstilling i fortiden til forsvarssagen ligge, har sikkert glædet mange forsvarsvenner med mig, thi navnlig folketingsmand Pürschels angreb på Socialdemokratiets forandrede indstilling for et par år siden forhalede sikkert et praktisk udslag deraf et par år og gør det måske ringere, end det var blevet dengang, ligesom hans taler sikkert kostede det konservative parti mange stemmer ved de følgende valg, bl.a. blandt officerer.«

»Hvis et dansk forsvar skal genskabes, kan det dog ikke gøres mod Socialdemokratiet. Skal der ikke p.g.r.a. forsvarssagens fortid gås stille med dørene, hvis det skal lykkes at få den løftet op over partierne?« På dette brev fik Barfod et venligt svar fra Christmas Møller, der gerne ville tale med Barfod en dag.

Partipolitik i et demokrati er det vanskeligt for en udenforstående at blande sig i, og Barfod havde ikke held med sig overfor Christmas Møller. Derimod var han ikke bange for selv at opsøge socialdemokrater for at fortælle om forsvarets forhold, og han havde bl.a. kontakt med nogle fagforeninger, hvor han holdt foredrag og hvor hans tanker blev modtaget med interesse. Efter Hitlers magtovertagelse var der i Socialdemokratiet kræfter, som ønskede en ændring. Allerede i november 1933 udtalte H. C. Hansen: »Pacifismen forstået som magtesløshedens princip er et ubrugeligt princip for et demokrati, der vil leve,« og også Stauning søgte kontakt med general With, men det blev forholdene for flåden jo ikke bedre af. Derfor var det et lille plaster på såret, at nogle fagforeninger også kunne bruge kommandør Barfod.

Barfod havde i disse år også i stor udstrækning anvendt sin store arbejdskraft på hjertebarnet Motorbadsforeningen. På en generalforsamling i 1929 vedtoges det at danne et fond til bygning af ensartede søgaende motorbåde, der tillige var egnede for private lystsejlere. I 1931 og 1932 omfattede marinens øvelser ikke motorbåde,

Motorbåden Simba deltager i flådeøvelse i Arhusbugten den 31. august 1936. (Privateje).

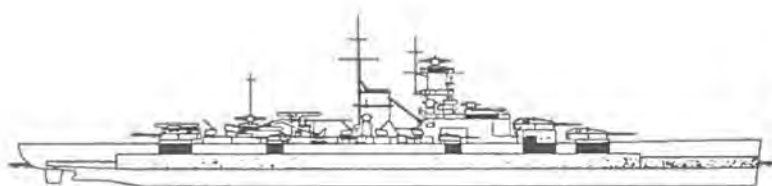
og foreningen afholdt da sine egne øvelser, men i de følgende år var der atter motorbåde med i søværnets øvelser. To nybyggede standardbåde deltog således i øvelserne i 1934. I vinteren 1934-35 kom yderligere tre nybygninger i arbejde, og i sommeren 1935 havde man seks standardbåde. Samme år deltog man da også i marinens øvelser med 48 både ialt.

I 1936 fik Motorbådsforeningen sin egen båd *Ferina*, der i foråret søsattes fra bådebygger Jans værft i Dragør, og denne samt en række andre både deltog sommeren igennem i øvelser med marinen. Både foreningen og kommandør Barfod havde i foråret 1937 det smertelige tab at miste kontreadmiral Godfred Hansen og redaktør Sverre Poulsen, der begge afgik ved døden. Begge mænd havde været støtter for Barfod i hans stadige kamp for at skaffe marinen bedre kår.

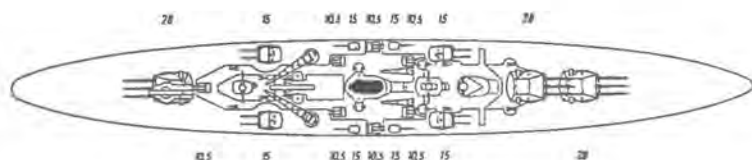
I 1938 blev der ikke benyttet motorbåde i eskadrens øvelser, og de kritiske septemberdage medførte også, at kystdefensionen måtte aflyse luftmeldeøvelserne.

Vestmagterne blev forbavsede over den hurtige tyske oprustning. Man havde ikke forståelse for, at et diktatur med et moderne produktionsapparat kunne omsætte planer til virkelighed langt hurtigere end demokratier. Desuden nærrede man samtidig en frygt for kommunismen, som den udfoldede sig i Sovjetunionen.

Denne defensive fredspolitik fik sit talerør i den britiske premierminister Neville Chamberlain, der i 1937 var kommet til magten. Han ønskede gennem direkte forhandlinger at opnå fred i Europa.

Det tyske slagskib Scharnhorst var søsat i 1936 og var 226 meter langt. Deplacementet var 26.000 tons og panseret op til 330 mm tykt. Hovedarmeringen var 9 stk 28 cm kanoner. (Efter R. Steen Steensen, »Alverdens krigsskibe«, 1942).

Indenfor det konservative parti var det Winston Churchill, som var leder af oppositionen, men han havde ikke tilstrækkeligt følgeskab.

Udsendelsen af bogen »Sømagt« til mange indflydelsesrige mennesker betød både mange takkebreve, men også at Barfod med mange fik en interessant diskussion. Blandt andet fik han også brev fra socialdemokraten Hans Nielsen, som han svarede med bl.a. at skrive: »De har haft stadig fremgang for den sag, De har viet Deres liv, og kan måske derfor vanskeligt forestille Dem, hvordan en mand som jeg føler det, når det, jeg har arbejdet for hele mit liv, nemlig vor flåde, praktisk talt forsvinder. Jeg har et indtryk af, at mit liv er spildt, fordi mit arbejde findes unyttigt.« »Et gammelt ord siger imidlertid, at så længe der er liv, er der håb. Derfor fortsætter jeg mit arbejde. Hvis De for gammelt bekendtskabs skyld vil læse vedlagte, vil De gøre mig en stor tjeneste.«

Den 1. august 1937 blev Barfod udnævnt til HM Kongens jagt-kaptajn og chef for Kongens adjutantstab af søværnet, og det ville betyde for ham, at han ikke mere så frit kunne udtale sig.

Barfod havde ligeledes en korrespondance med Socialdemokraternes redaktør Carl A. Andersen, som han lånte et manuskript til sin nye bog, hvorefter denne svarede den 15. juli 1937: »Så meget kan jeg sige, at det hele ser så selvfølgelig og naturligt ud, at man, selvom man ikke er militarist, ikke kan komme uden om, at »der synes at være noget om det.« – Så mange ting har jo forandret sig, og vi, der før var afstrøvningsvenner, må jo erkende, at »faren fra syd« ikke længere blot og bar eksisterer for nationalister, måske mindre for dem, end for os med den »røde« fortid. Og skal vi have et forsvaret, så lyder altså Deres redegørelse så velsignet klar, ligevægtig og velbegrunder. – Gid De måtte få held til at gennemføre Deres planer.«

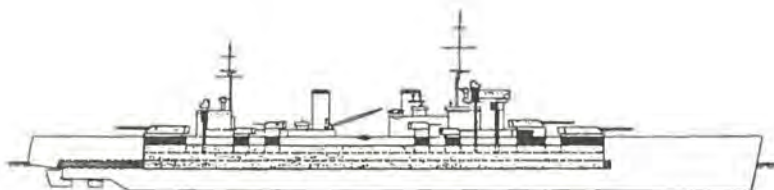
Hertil svarede Barfod den 24. juli meget klart. »Begge mine bøger omhandler strategi, hvorved forstås krigens førelse, altså krigspolitikken, og ikke hærs og flådes førelse. En krig skal ledes af ministe-

riet, altså af politikere, der blot benytter militæret i stedet for de sædvanlige noter som argumenter. Ud fra den betragtning er det mig (og ikke Dem som politiker), der er lægmanden. Politikerne i dette land har blot ikke forstået dette forhold, men har ment, at vort forsvar også for dem var et spørgsmål om fastsættelse af militære detailler. Det er netop ulykken, thi derved bliver de nødt til at tage militæret med på råd, og så begynder værnene at skændes.»

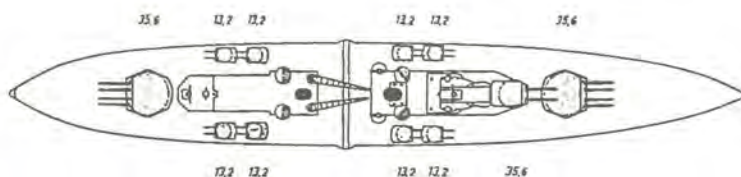
»Hvis man lod forsvarsministeren om at skaffe sig et overblik gennem samtaler med sagkyndige, at blive klar over, hvad der skal til for at løse de opgaver, som politikerne vil have, at de skal løse, så kunne debatten i tinget dreje sig derom og ikke om de militære detailler.« »De skriver venligt: »Gid De måtte få held med at gennemføre Deres planer.« De kan kun gennemføres af politikerne, altså bl.a. af Dem.« »I min ny stilling som jagtkaptajn, som jeg er kommanderet til, er min mund lukket. Jeg kan af loyalitetshensyn ikke udgive min nye bog eller skrive om emnet i bladene. Kunne De ikke tænke Dem lejlighedsvis i omtale af forsvarsagen at benytte stof-fet?« »Hvis De går ind på tanken, kunne vi måske tale herom, og De vil gøre mig en stor tjeneste.«

Også ingeniør Knud Højgaard korresponderede Barfod med, også efter at denne havde holdt et længere foredrag den 6. oktober i Handels- og Kontoristforeningen, hvor denne bl.a. henviste til A. P. Møllers pjece, »Vore to hæere«, om de arbejdsløse og om de værnepligtige. Barfod fastslog i sit svar bl.a., at »der er to kendsgerninger, vi må se i øjnene: 1. Der er fare for krig, og Danmark er i en udsat stilling, og 2. Danmark kan ikke gøre sig håb om støtte fra Folkeforbundet.«

Iøvrigt fastslog han: »I min bog om »Sømagt« benytter jeg side 109 udtrykket: »hvis vor flåde får hensigtsmæssigt materiel af en rimelig størrelse og et dertil svarende personel med god lejlighed til uddannelse, så ...« »Jeg tillader mig her at præcisere, hvad jeg for-

Det engelske slagskib Prince of Wales var søsat i 1939 og var 226 meter langt. Deplacementet var 35.000 tons og panseret op til 356 mm tykt. Hovedartilleringen var 10 stk. 35,6 cm kanoner. (Efter R. Steen Steensen, »Alverdens krigsskibe«, 1942).

står ved en rimelig størrelse af 1. materiel, 2. personel og 3. udrustninger til uddannelse. For ikke at trætte med lange taktiske udviklinger skal jeg nøjes med at henvise til, hvad vi benyttede under sikringsstyrken. Da måtte vi drage opmålingsskibe, fyrinspektions-skibe o.l. ind i styrken samt leje private skibe og bygge alt, hvad orlogsværftet kunne overkomme. Det vil derfor let ses, at sikringsstyrkens materielstørrelse i al almindelighed kan anses som minimum for en dansk flåde.

1. Materiellet

Under sikringsstyrken:	Flådens passende størrelse:
2 eskadrer à 2 monitorer, 1 krydser	2 eskadrer à 3 monitorer
39 torpedo- og patruljebåde	36 vagtskibe
14 U-både	16 U-både
flyvebåde	flyvebåde
2 mineskibe	mineudlægning besørget af vagtskibene
ca. 2000 miner	5000 miner
observationsfartøjer m.m. af alle arter	24 motortorpedobåde samt private motorbåde.

Bekostningen vil være 8,25 mill. årligt, merudgift i forhold til nu: 6,5 mill. årligt.

2. Personellet

Under sikringsstyrken:	Svarende til ny flåde:
130 søofficerer i linien	244 søofficerer i linien
ca. 100 reserveløjtnanter	ca. 120 reserveløjtnanter
ca. 30 indkaldte tidl. søofficerer	ca. 360 søofficerer til flåde og kystdefension.

Øvrige officerskategorier, kvartermestre, underkvartermestre og faste menige stiller sig ikke helt så grelt, men de må dog udvides en del. Den samlede merudgift til personeludvidelser vil andrage ca. 1,5 mill. kr.

3. Udrustninger

Den nuværende udrustningskonto tillader kun at holde 1 monitor og 6 torpedobåde ude i ca. 2 måneder af året, samt U-både og inspektionsskibe m.m. i en passende tid. Til at holde 2 monitorer og 6 til 12 vagtskibe m.m. udrustet i yderligere ca. 10 måneder af året vil kræves en forøgelse af udredningskontoen på ca. 2 mill. kr.

Det samlede årlige flådebudget må derfor sættes op fra ca. 12 mill. kr., der giver tomgang for marinen til mindst 22 mill. kr.

For ikke at skulle vente 30 år, inden flåden er på fode, må der desuden gives en sum en gang for alle. Denne må mindst omfatte

midler til bygning af 1 monitor og 6 vagtskibe (ca. 25 mill. kr.) samt til at forsyne vore nu eksisterende monitorer med bulges og moderne ildlederapparater. Med det nuværende materiel som reserve vil da til den tid en lignende bevogtning af vore farvande kunne etableres som under verdenskrigen.»

Efter at Hitler i juli 1936 havde indgået en pagt med Østrig, hvor han fuldtud anerkendte Østrigs uafhængighed, fandt han anledning til i marts 1938 at marchere ind i Østrig med sin hær. Derved var Tjekkosllovakiet blev omklamret, og da der i grænseegnene her levede en del tyskere, begyndte Hitler en ny aggressiv politik om disse områder. I september 1938 blev presset så stærkt, at den britiske Neville Chamberlain fandt grund til at rejse ned til Hitler for at undgå krigshandlinger. Den 15. september fløj han til Berchtesgaden, men han mødte en uforsonlig Hitler, der ønskede intet mindre end afståelse af det tjekkiske grænseland, Sudeterlandet, og Chamberlain måtte flyve tilbage. Og da hverken Frankrig eller England var rede til krig, måtte han atter begive sig Tyskland, hvorefter der i München blev indgået det kendte forlig mellem franskmanden Daladier, Chamberlain, Mussolini og Hitler. Chamberlain kunne efter at have tilladt Tysklands indmarch i Sudeterlandet flyve tilbage til London, hvor han erklærede, at man nu havde opnået »fred i vor tid.«

Chamberlain blev modtaget både i lufthavne og i underhuset med stormende ovationer, men da jublen havde lagt sig, gik Churchill på talerstolen og sagde: Vi har lidt et forsmædeligt, totalt og afgørende nederlag. Vi er havnet i en katastrofe af uhyre dimensioner, men hans ord blev hilst med hujen og protester.

Panserskibet Peder Skram var søsat i 1908 og havde et displacement på 3.800 tons. Panseret var op til 190 mm tykt. Hovedarmeringen var 2 stk. 24 cm kanoner. Skibet var 87 meter langt og havde en besætning på 257 mand. (Orlogsmuseet).

9 · Krigen lurder forude 1937-1940

I 1936 fik regeringen nedsat et udvalg, der skulle undersøge mulighederne for det danske forsvar, men selvom nogle socialdemokrater måske håbede på en lille drejning af bevillingerne, så viste det sig vanskeligt at få det radikale parti med. Det første forslag gik bl.a. ud på, at man ville afskaffe artilleriskibe og i stedet bygge nogle torpedobåde. Herimod måtte søværnskommandoen meddele udvalget, at »det er allerede nævnt som en betingelse, for at et dansk søværn skal kunne løse de angivne opgaver, at der i det indgår beskyttende artilleriskibe.« Og man fortsatte: »Søværnskommandoen må derfor indtrængende henstille, at der snarest foretages skridt til bygning af en til danske formål egnet artilleriskibstype, idet man ikke uden sådanne kan anse det for sagligt forsvarligt at pålægge søværnet de angivne opgaver.«

Diskussionerne gik frem og tilbage i tinget, da forslagene blev fremlagt, og der blev ikke givet penge til bygning af et nyt artilleriskib, når det gamle *Peder Skram* var udgået, men til gengæld lykkedes det, at dette skibs levetid blev forlænget. Resultatet af den nye forsvarslov af 1937 blev, at hæren fik et driftsbudget på 26,38 mill. kr. samt 10 mill. kr. til anskaffelse af krigsmateriel, og søværnet fik et budget på 14,5 mill. og herudover 9 mill. til anskaffelse af skibsmateriel.

I marts 1937 var statsministere Stauning i Lund for at tale i Akademiska Föreningen om forholdet mellem Danmark og Sverige. Han udtalte sig her meget bramfrit om svenskernes omtale af de danske forsvarforhandlinger, og udtalte bl.a. de kendte ord: »Har Danmark fået overdraget opgaven som lænkehund eller anden vagtopgave på Nordens vegne?« »Der er andet end hensynet til Norden, som også vejer ved bedømmelsen af Danmarks militærpolitiske holdning, og derom må der først og fremmest tales i Danmark.«

De millioner, som marinens budget forøgedes med, tjente derfor intet fornuftigt formål. De benyttedes til at sætte nogle flere hjælpefartøjer under bygning, nemlig 4 undervandsbåde, 3 minestrygere, 3 minefartøjer, der først blev færdige i 1940, samt et opmålingsskib.

Barfod skriver i sin bog »Vor Flåde«, der udkom i 1942, om 30'ernes ledelse af marinen: »Da krydseren *Gejser* i 1928 blev kasseret, havde orlogsværftet lige bekostet et eftersyn på den. Omtrent sam-

tidig med at monitorerne *Herluf Trolle* og *Olfert Fischer* kasseredes, under foregivende af at der ikke var penge til deres vedligeholdelse, anvendtes penge til at bygge en lystkutter samt flere millioner til ombygning af *Niels Juel*, uden at den dog derved blev væsentlig bedre som krigsskib, selvom den ved samme lejlighed blev gjort mindre brandfarlig ved at fjerne en masse træ, som var anvendt i dette »krigsskib«s aptering.»

»Marineledelsen var også skyld i, at vi ikke indførte motortorpedobåde, således som alle andre lande havde gjort, og at de nye torpedobåde, vi byggede, var af ganske forældet type. Den var ligeledes skyld i, at inspektionsskibene *Hvidbjørnen* (1928) og *Ingolf* (1933) samt andre hjælpeskibe byggedes af typer, så at de ikke egnede sig til krigsbrug som lette artilleriskibe, og i at også luftmarinen udvikledes i forkert retning.»

»Ser vi med historiens øjne på vor flådeledelse i årene efter verdenskrigen, må det fastslås, at samtlige marineministre i den omhandlede periode var usøkyndige, og at disse ministre ved spring-avancementer, ved advancementer imod loven eller ved omgæelse af den, ved ophævelse af forfremmelsesråd og ved ophævelse af søfart som betingelse for advancement m.m. lod ukyndige mænd forfremme til marinens ledende stillinger. I overensstemmelse med historiens erfaringer måtte ukyndige mænd, særlig under vor tids stærke udvikling, hvor nye veje skulle betrædes, nødvendigvis føre vor flåde til ruin, således som det skete.»

En forbedring ved søværnsloven i 1937 var det, at den udvidede antallet af personel i erkendelse af, at det hidtidige antal var ganske utilstrækkeligt, og man påbegyndte derfor antagelse af et større antal kadetter, hvorfor kadetskolen i Nyboder i løbet af få år ville blive for lille. Man byggede derfor en ny skole på Holmen, der blev taget i brug i efteråret 1939.

Halfdan Barfod var utrolig energisk i sit forehavende at få vækket politikerne. En af de mange artikler han skrev skal gengives her:

Mene, mene, tekel, ufarsin.

Hvem husker ikke fra sin barndom fortællingen om kong Balthazar af Babylons gæstebud, hvor en usynlig hånd skrev på væggen ordene: »Mene, Mene, Tekel, Ufarsin«, der af profeten Daniel udlagdes: »Gud har talt dit riges dage, du er vejet og fundet for let, dit rige er delt og givet til Medien og Persien.« Og dommens fuldbyrdelse: Samme nat blev Babylon erobret, kong Balthazar og hans gæster dræbt, og folket kom i trældom.

Hvem husker ikke beskrivelsen af Babylon med paladser, hængende haver, Babelstårn osv. Sociallovgivningen stod på et højt stade. Babylon var sæde for sin tids højeste kultur.

Reversen af medaillen skildredes dog også for os. »Den store skøge« kaldte jøderne Babylon som et udtryk for det vellevned, der

*Hovedindgangen til Søofficers-
skolen på Holmen, taget i brug
1939. I forgrunden ligger panser-
skibet Peder Skrams anker.
(Orlogsmuseet).*

herskede. Skatterne, der pålagdes folket, benyttedes af magthaverne til festmåltider for dem selv og til rigelig uddeling af understøttelse til de arbejdsløse. Bund og top i samfundet undergravedes derved moralsk, og borgerskabet i midten kunne kun med møje fylde begge parter brug ved deres arbejde. Kulturen blev blot en tom skal om festerne og almisseuddelingen. Fester og føde trods lediggang medførte blødsødenhed. Med blødagtigheden fulgte sløvhed over farer fra omverdenen og undergravning af fast vilje til at kæmpe for alt det, man havde kært.

Det over 2000 år gamle rige, som fædrene havde opbygget, sank i grus på en eneste nat for aldrig mere at opstå. Et halvt århundrede

senere jævnedes hovedstaden Babylon efter en opstand med jorden, og i dag, efter ca. 2500 års forløb, graver arkæologer på stedet og opdager fulde af beundring den svundne kultur.

Mellem dengang og nu har den samme historie gentaget sig atter og atter indtil trivialitet. Fremtidens slør kan vi mennesker ikke løfte, og det er derfor et åbent spørgsmål, om menneskene endelig er blevet klogere, eller om historien fortsat vil gentage sig.

Fjernt fra Babylons mure ligger i dag et lille land. Dets fædre opdyrkede det gennem århundreder, byggede paladser og domkirker og bevarede trods alle storme dets frihed. Dets sociale lovgivning står højt. Det står på vor tids høje kulturstade.

En bitter forfatningsstrid var opstået i landet for over et halvt århundrede siden. Den da siddende konservative regering undså sig ikke for at benytte selve landets forsvar som emne i striden ved at forlange bevillinger til et fæstningsbyggeri, som både fortid og nutid tilmed har vist var forkert. Venstre-oppositionen tilbød tilsvarende bevillinger til flåden. Regeringen afslog det, og forfatningsstriden fortsattes med forsvarssagen som emne, idet de konservative agitatorisk frakendte oppositionen forsvarsvilje og nationalfølelse. Oppositionen optog ulykkeligvis handsken og opfandt slagordet »Hvad kan det nytte?« med det resultat, at da oppositionen havde sejret, var troen på forswarets nytteløshed banket således ind i menigmands bevidsthed, at den er vanskelig at udrydde. Det konservative parti fortsætter hensynløst med at drive agitation som det eneste nationale og forsvarsvenlige parti.

På spørgsmålet, om partiet har ret heri, kan gives samme svar, som Georg Brandes i 1908 gav på spørgsmålet, om »kultur er tilstrækkeligt værn på vort lands selvstændighed, når hensyn tages til den nuværende retstilstand mellem staterne«: »Kun en afsindig kunne svare Ja.«

Resultatet af, at forsvarssagen er ført ind i politik, er imidlertid, at landet i dag ligger forsvarsløst hen. Derved slappes menigmands pligtfølelse for landet og en laden-stå-til breder sig. Landet har ikke een men mange ledere, der alle vil »repræsentere«, så at mange spiser, drikker, rejser og morer sig på de offentlige kassers bekostning. Der uddeles rigeligt med understøttelser til arbejdsløse. Alt dette kræver store skatter, som borgerne kun med møje kan udrede. Med fester og føde trods lediggang er fulgt blødsødenhed og sløvhed overfor farer fra omverdenen. Landets stilling er derfor den samme som Babylons for 2500 år siden.

Den blødagtige og sløve siger stadigt: »Hvad kan det nytte. Vore naboer er os talmæssigt overlegne på alle områder. Vi må dog ende med at bukke under, fordi de kan føre så mange våben frem imod os.«

Når menneskene og forholdet mellem staterne ikke har forandret sig nævneværdigt siden kong Balthazars tid, hvorfor så ikke

Fest hos familien Barfod. Centralt siddende er Halfdan Barfod med Helga Barfod på sin højre side og datteren Vibeke Barfod med armen hvilende på hans ben. Yderst til venstre i samme række som forældrene er Egil Barfod (med sin hustru Gunvor siddende på gulvet foran sig) og Jørgen Barfod. Næstyderst til højre i bageste række står den tredje søn Asger Barfod (med sin hustru Jytte ved sin venstre side), og herren med cigar fem pladser mod venstre er sagfører Arnold Andersen. (Privateje).

springe en eventuel blodig erobring over ved frivilligt at gå ind under nabostatens åg og straks øve os i at række hænderne op. Er det de mange gode måltider og den tilladte sløvhed inden erobringen, man er rede til at betale med blod?

Den sløve har ret i, at det ikke kan nytte, at han vil forsvare sig. Han må bøje ryggen, når landet får ny herre. Helt anderledes stiller det sig for den, der hellere vil dø end miste sin frihed. Frygtløsheden giver ham mangedoblet styrke. Det samme er tilfældet med et folk af frihedselskende mænd. Det er ikke våben men mennesker, der kæmper. Våben i hånden på en mand, der er rede til at dø, er blot et middel til at sælge livet dyrt. Skaber landets styre bedst mulige betingelser for sådanne frygtløse mænds kamp, kan det mest overlegne angreb forbløde sig, længe inden den sidste forsvarer er faldet. Historien lærer, at intet folk med vilje og evne til liv er blevet udslettet.

En verden venter mere eller mindre interesserede på dommen over det pågældende land.

Man må nok sige, at det var en fortvivlet, men kampivrig mand, der havde skrevet disse ord i håbet på, at noget ville ske.

Iøvrigt havde Barfod ikke spildt tiden, idet han samtidig havde

gennemført det store arbejde at oversætte den amerikanske captain A. T. Mahans bog »The Influence of Seapower upon History« til dansk. Den var søofficerers udgangspunkt for al strategi og taktik, og den havde være Barfods baggrund for alt, hvad han havde lavet, siden han havde læst den. Den havde ikke tidligere været oversat til dansk, men da den også kunne have interesse for andre end søofficerer, gennemførte Barfod oversættelsen. Samtidig lod han sagfører Arnold Andersen i juni 1938 forespørge i USA om bogens rettigheder, og det viste sig da, at der var en copyright på bogen indtil den 24. februar 1946, så oversættelsen måtte derfor vente med at blive publiceret. Hans oversættelse nåede dog aldrig at blive trykt. Også den ligger i Rigsarkivet.

Der skete meget ude i Europa i de følgende år. I foråret 1939, i weekenden den 12. marts bragte the Times en artikel om, at Chamberlain forberedte en verdensfredskonference, og om søndagen kunne avisen tilmed konstatere, at Tyskland nu ikke havde flere krav til sine naboer. 48 timer efter havde tyske tropper okkuperet resten af Tjekkoslaviet. Bøhmen og Mähren var blevet protektorer og Slovakiet en lydstat.

Samtidig var Hitler begyndt en propagandakrig mod Polen, og man begyndte at tale om Danzig og en korridor mellem Tyskland og Østpreussen. Endelig havde Chamberlain fået øjnene op for, hvad Hitler ønskede, og den 31. marts lovede han Polen hjælp, hvis det var nødvendigt.

I april fejrede Hitler sin 50-års fødselsdag, og mange militærpersoner fra mange lande var indbudt. Fra Danmark deltog general With og viceadmiral Rechnitzer. Rechnitzer havde samtaler med storadmiral Raeder og var tillige i audiens hos Hitler. En uges tid forinden havde præsident Roosevelt opfordret både Mussolini og Hitler til at erklære, at de ikke de første 10-15 år ville angribe en række nærmere angivne stater, deriblandt Danmark. Først efter sin fødselsdag holdt Hitler atter en af sine taler, og samtidig med at han latterliggjorde Roosevelt, tilbød han de 4 nordiske lande at afslutte en ikke-angrebspagt. Norge, Sverige og Finland afviste tilbuddet, men Danmark sagde Ja, og den 31. maj underskrev den danske gesandt i Berlin pagten.

Tidsskriftet »Vort Værn« under ledelse af ingeniør Johs. Hansen afholdt i dette år studiekredse, hvor bl.a. Halfdan Barfod deltog med et foredrag om »Danmarks strategi«. Kredsen, der stod bag, udgav bl.a. et skrift »Videant consules«, som Barfod fik tilsendt, men som han straks kritiserede, da det klart havde været udgivet uden søkyndig hjælp. Det hjalp kun lidt, at der knyttedes to søofficer til, idet kompromisforslaget stadig ikke forstod, hvad det drejede sig om. Barfod kommenterede det således: »Folket ville få et falsk billede af en effektiv flåde, mens sandheden var, at den Munchske ubrugelige flåde var udvidet med nogle flere eksempler

Mange danske i fremtrædende positioner lagde ikke afstand til nazisterne i 1930'erne. Således modtog Helsingørs borgmester Peder Christensen, kaldet kong Peder, generalfeltmarskal Hermann Göring i 1938 og arrangerede bl.a. en mægtig nattefest for ham. (Chr. Hoff i Svikmøllen 1938).

af Niels Juel og store torpedobåde.« »Det var grunden til, at mange søofficerer tabte interessen for »Vort Værn«. Jeg har kun talt med een søofficer, der var glad for »Vort Værn«s flåde, og det var den nuværende viceadmiral.« Barfod afbrød derfor snart atter forbindelsen.

Samtidig var han optaget af Motorbådsforeningen. Den 27. januar 1939 udtalte næstformanden, sagfører Arnold Andersen: »Siden Motorbådsforeningens stiftelse, hvori De så virksomt tog del, har De både som medlem af bestyrelsen og som bestyrelsens formand udført et overordentligt stort arbejde såvel ved foreningens virksomhed i land som til søs, således at foreningens virke og beståen ikke kan nævnes, uden at Deres andel deri kommer i allerførste række.« Derfor overrakte han Barfod foreningens ærestegn i guld.

I løbet af sommeren skærpede Hitler tonen overfor Polen, og den 23. august overraskede han verden ved, at hans udenrigsminister Ribbentrop i Moskva underskrev en pagt med Sovjetunionen. For øjnene af de forbløffede vestmagter, der havde været for langsomme, kunne de to diktatorer aftale en deling af Polen og interesserne i det østlige Europa. Om morgenen den 1. september lod Hitler sine tropper rykke ind i Polen, og efter nogen tid rykkede sovjetstyrker ind fra øst, hvorefter landet blev delt mellem dem. Den 3. september erklærede England og Frankrig krig imod Tyskland.

I efteråret 1939 krævede Sovjet militærbaser i de tre baltiske stater, der måtte bøje sig og efterhånden blev indlemmet i Sovjet. Da man også stillede krav til Finland, blev de afvist, og den 30. november gik Sovjet til angreb. Det var umuligt for vestmagterne at

hjælpe Polen, og det var meget vanskeligt at komme til at hjælpe Finland. Alligevel holdt Finland ud indtil midt i marts 1940, da finnerne ved en fred måtte afstå bl.a. Karelen med byen Viborg.

I efteråret 1939 var Barfod foredragsholder flere gange i en socialdemokratisk studiekreds. På et spørgsmål, om England ville kunne komme Danmark til hjælp, svarede han, at med det kvæler-tag, som Tyskland havde, måtte spørgsmålet besvares benægtende. Derfor kunne England heller ikke være kunnet komme Polen til hjælp. »Uden en efter vore forhold stærk dansk sømagt er vi ikke selv medbestemmende om, hvorvidt vor neutralitet bliver bevaret. Dette er årsagen til, at Danmark efter forsvarslovene af 1932 overalt omtales som praktisk talt afvæbnet, fordi disse love næsten gjorde Danmark fladeløst. At disse love, hvis far var partiet Venstre i forbindelse med generaløjtnant With, samtidig gjorde vor hær stærkere, er da uden betydning. Vi havde en flåde i 1914, som selv dr. Munch erkendte dannede grundlaget for vor neutralitet. Der har vi ikke i dag.«

I det samme efterår holdt Barfod også foredrag i partiet Dansk Samlings ungdomsafdeling, der hed Dansk Ungdom.

I begyndelsen af september udlagde Tyskland straks minespærringer sønden for Sundet og Bælterne. Spærringen ved den sydlige opgang til Sundet blev udlagt udenfor svensk og dansk søterritorium mellem Falsterbo Rev og Gyldenløves Flak i Faxe Bugt. Ved opgangen til bælterne blev spærringerne udlagt sønden for dansk søterritorium.

Barfod fortæller herom: »Den danske minespærring, der senere på opfordring blev udlagt i Store Bælt, blev ikke som i 1914 udlagt som en selvstændig dansk spærring til hindring af krigsskibes passage, men den blev lagt i Langelands Bælt udfør Albuen og umiddelbart nord for den tyske spærring samt forsynet med en gennemsejlingsåbning, der afmærkedes med lystønder. Vi bevogtede spærringen med inspektionsskibe og torpedobåde og påbød lodstvang for passerende skibe undtagen for tyske orlogsskibe, der frit kunne passere uden lods. Da vi ingen spærring havde nord på i farvandene, var forbindelsen mellem landsdelene ikke sikret som under den sidste krig, og da tyske krigsskibe kunne passere vor spærring, sikrede den heller ikke mod søkampe i vore farvande, således som vore spærringer i 1914-1918 havde gjort.« »Vor spærring tjente derfor ikke noget specielt dansk formål, men var udelukkende en forstærkning af den tyske spærring.«

»Vore minespærringer omkring København var ligeledes forsynede med afmærkede gennemsejlinger, men her påbød vi lodstvang for alle skibe, så at ukontrolleret passage ind til København kun kunne ske ved den lokale ledelses forsømmelse. Bevogtningen var underlagt chefen for kystdefensionen og udførtes af søforterne ved København med tre bevogtningsfartøjer, toldvæsenets motorbåde og nogle

hjelpekibe som observationsfartøjer. Søforterne var ikke fuldt besat, men havde små besætninger til materiellets vedligeholdelse.»

Den 13. september modtog Barfod som kongens jagtkaptajn et brev fra Rechnitzer, hvori han bad Barfod forelægge for kongen, om denne ville modtage kommandør Augsborg som jagtkaptajn til afløsning for Barfod pr. medio oktober 1939, idet det var viceadmiralens tanke, at Barfod skulle være chef for den nye Søofficersskole, der da skulle indvies på Holmen. Forespørgslen var foranlediget af en række personelændringer, som viceadmiralen agtede at foretage, idet kontreadmiral Trap ville afgå ved udgangen af marts 1940, og hans efterfølger som chef for kystflåden, derfor skulle afløse Augsborg som stabschef, for at denne kunne sætte sig ind i tjenesten. Til stabschef for kystflåden havde viceadmiralen udset kommandørkaptajn Nørgaard, der som chef for *Niels Juel* skulle afløses af kommandør Evers, der nu var chef for Søofficersskolen. Viceadmiralen tilføjede, at Barfod som chef for Søofficersskolen evt. indtil videre kunne varetage denne stilling også efter opnået aldersgrænse. Til slut bad viceadmiralen om, at kongen ville give sin tilslutning.

Det var et sidste træk for at fastslå, at Barfod ikke som den ældste kommandør kunne afløse kontreadmiral Trap, når denne faldt for aldersgrænsen ved udgangen af marts 1940, men i stedet kunne udnævnes en mand, der støttede Rechnitzer. Imidlertid fortsatte Barfod med at være kongens jagtkaptajn, så man må gå ud fra, at kongen ikke har billiget, at han skulle afløses.

I sin nytårstale 1940 udtalte statsminister Stauning: »Vi kunne på grund af landets karakter ikke skabe et forsvarsværn som andre lande, selvom viljen havde været til stede, og disse forhold i forbindelse med den uvilje til krig, som efterhånden er udviklet i befolkningen, har ført Danmark ind i en stilling, der umuliggør alle forestillinger om et effektivt krigsberedskab.«

Denne udtalelse om, at viljen til forsvar ikke var til stede, sammen med det manglende beredskab skabte i udlandet den samme usikkerhed, som man havde i 1807. Hver for sig måtte man frygte, at den anden part ville komme i forkøbet med at besætte landet.

I februar 1940 holdt Barfod atter et foredrag i en socialdemokratisk studiekreds, hvor man havde bedt ham tale over emnet »Hvad bestiller den danske flåde, og hvad bør man kræve af den?«

Han besvarede spørgsmålet og sagde herefter bl.a.: »Folketinget vedtog sidste fredag (den 19. januar 1940) enstemmigt, at »de midler, der rådes over, om fornødent skal anvendes for at hævde og værne rigets fred og uafhængighed«. Det lyder meget kønt, men når flåden ingen midler har, og når man undlader samtidig at bevilge penge til disse midler, er det så meningen, at der skal slagtes et vist antal unge mennesker blot for et syns skyld. Det er Deres og mine sønner udtalelsen angår.« Barfod fortsatte med at sige, at »det var

de konservative, der fremkaldte denne erklæring. Forlang flåden hurtigt genopbygget, og lad de konservative vælge vise, at de er rede til også at betale, hvad det koster.»

Selvom Barfod var klar over, at det var for sent at få vækket politikerne, så fortsatte han ufortrødent med sine foredrag, men tiden nærmede sig. Barfod har siden beskrevet situationen således: »Som det fremgår af Håndbog for Søværnets liste over flåden i 1939, havde den danske flåde ved krigens udbrud 1939 praktisk talt ophørt med at eksistere. For at fylde op i Håndbogen står i denne under »Linien« opført sådanne skibe til særlige formål som mine-spærringsmateriel, inspektionsskibe, opmålingsskibe og værksteds-skib samt *Dannebrog*, og under skibe til særlige formål er opført Fyr- og Vagervæsenets samt lodsvæsenets skibe og fartøjer, der ikke har militær besætning og ikke fører orlogsflag.»

»For personellets vedkommende havde nedgangen ligeledes fundet sted, og ved søværnsloven af 1932 var praktisk talt alle vore veluddannede underbefalingsmænd forsvundet. Forfremmelser skete ikke mere på basis af bedømmelse fra tjeneste ombord, men på basis af ry vundet på kontorstole. Det medførte et klikevæsen, der måtte frastøde enhver, som havde følelse, som måtte virke dræbende overfor initiativ, selvstændig tænkning og lyst til at tage et ansvar, der er de egenskaber, søens personel har mest brug for.»

Kontreadmiral Briand de Crévecoeur, der var udnævnt til kontreadmiral den 1. oktober 1937, var chef for Kystdefensionen indtil den 1. marts 1940, da han blev tilkommanderet som chef for 1. eskadre, der samme dato blev opløst, hvorved denne officer blev sat ud af spillet. Videre fortæller Barfod, at kommandør Ipsen overtog den 1. marts posten som chef for kystdefensionen, samtidig med at han var chef for Flådestationen. Derved beklædte han to stillinger, som før 1932 var optaget af to admiraler. Desuden fratrådte kommandør Evers den 30. marts som chef for Søværnets Kaserne, og kommandør Bildsøe var derefter chef i de 10 dage fra den 30. marts til den 8. april, da en orlogskaptajn blev udnævnt til interimschef.

En lignende omskiftelse fandt sted på Middelgrundsfortet, hvor orlogskaptajn Topsøe-Jensen var chef fra den 27. marts til den 8. april, da han fratrådte, og en kaptajnløjtnant udnævntes til interimschef. Det var således kommandør Ipsen, der havde ansvaret for beredskabet både ved Kystdefensionen og ved Flådestationen, og under hans kommando de lige tiltrådte interimschefer ved kaserens mandskab og ved Middelgrundsfortet.

Den 1. april 1940 blev kommandør Hammerich udnævnt til kontreadmiral og bl.a. Halfdan Barfod derved forbigået.

Der var ikke forhøjet beredskab i marinen, og der blev den 8. april om aftenen givet landlov.

I løbet af den 7. og 8. april meldtes slagskibet *Gneisenau*, panser-

skibet *Deutschland*, krydseren *Emden*, 3 jagere (*Mowe*-klassen), 4 hjælpekrydsere, 13 minestrygere, ca. 60 armerede trawlere og ca. 48 motortorpedobåde at stå nord på gennem Store Bælt til Kattegats nordlige del. Nogle forblev dog i Store Bælt. Ved passage af Langelands Bælt kolliderede to tyske trawlere. Den ene sank, og en dansk torpedobåd hjalp med at opsamle tyske soldater af vandet.

Alt dette fik jagtkaptajnen underretning om, og Barfod har nedskrevet følgende samtale, som undertegnede iøvrigt overværede sammen med en studiekammerat, idet vi da læste til eksamen til 1. del af historie på Kbh.s Universitet. Jeg kan derfor bevidne rigtigheden af den ordlyd, som vi hørte. Barfod beretter selv:

»Foruroliget af disse oplysninger anmodede jeg telefonisk søndag den 8. april kl. ca. 17 flådekommandoen om at blive sat ind i dens syn på situationen. Jeg kunne kun komme til at tale med kommandørkaptajn Vedel i Marinestaben.

Jeg: Ønsker oplysning, der eventuelt skal gå videre til Kongen om ministeriets syn på situationen.

Vedel: Marineministeriet er ikke foruroliget. Han nævnte derpå det gennem vore farvande passerede tyske materiel og udtalte, at det opfattedes som beregnet til tommelskruer for Norge.

Jeg: Mindede om tyske tropper ved vor grænse. Vi er begge søofficerer, og ingen kan derfor tro, at Tyskland vil lægge tommelskruer på Norge uden at sikre sine forbindelseslinier til hjemlandet.

Vedel: Marineministeriet er ikke foruroliget.

Jeg: Det materiel, der er passeret, er sådant som efter mine »Foredrag i Taktik« skal anvendes til spærring. Jeg frygter spærring af farvand nord på for at sikre forbindelsen til Norge.

Vedel: Marineministeriet er ikke foruroliget.

Jeg: Det er tredje gang, De bruger det udtryk. Må jeg lade det gå videre til kongen.

Vedel: Ja.

Jeg talte derefter med kabinetssekretær Bardenfleth og meddelte ham samtalens indhold.

Jeg: Bør jeg gå til kongen?

Bardenfleth: Er De selv beroliget?

Jeg: Nej, men mit skøn er alene bygget på nogle maritime bevægelser, mens det er et udenrigspolitisk spørgsmål, som jeg intet kendskab har til, om disse bevægelser frembyder fare for Danmark.

I den følgende samtale enedes vi om det ejendommelige i, at jagtkaptajnen søgte kongen på så usædvanlig tid og meddelte, at jeg ikke stolede på ministeriets skøn. Det aftaltes, at Bardenfleth, der ventede at komme til kongen, ville prøve at få lejlighed til at meddele jagtkaptajnens uro.

Bardenfleth kom imidlertid ikke til kongen, og det var måske godt, at Bardenfleth ikke fik lejlighed til at sige det. Således som alt var lagt til rette, kunne dog intet være gjort.«

10 · Den 9. april 1940 og tiden indtil 1943

»Niels Juel strøg kommando den 27. marts og sendte sin uddannede besætning hjem. Den 8. april hejstes atter kommando og besætningen genindkaldtes til at møde straks. Den nåede ikke at give møde. *Henrik Gerner* og 3 ubåde lå i Århus, og da chefen for 1. eskadre med stab var i København, og dens eneste bemandede fartøjer lå i Århus, var eskadren så splittet, at den praktisk talt var ophørt med at eksistere. *Peder Skram* og 3 store torpedobåde lå i Frederikshavn, hvor de lige var sendt hen, længst muligt fra de steder, hvor angreb satte ind. Ved Kystdefensionen havde ingen af forterne krigsbesætning. Middelgrundsfortet, Flakfortet, Dragørfortet og Borgstedbatteriet havde sikkerhedsbesætninger, der dog ikke var uddannet på de pågældende forter. De øvrige forter og batterier havde slet ingen besætning.«

Ovenstående notater af Halfdan Barfod fra dagene omkring den 9. april 1940 fortsætter: »Inspektionsskibet *Islands Falk* skulle den 8. april være afgået til Færøerne. Det blev om eftermiddagen, da det befandt sig i den nordlige del af Sundet, kaldt tilbage til København. Her fik det fra Søværnskommandoen ordre til at give landlov og afhente ny ordre den følgende dags morgen kl. 9.«

»Forsvarsministeren (vist nok for første gang) og viceadmiralen sov i ministeriet natten til den 9. april. Ved det månedlige møde i Marineministeriet omkring den 20. april fortalte viceadmiralen, at forsvarsministeren kl. ca. halv fem kom ind til ham og sagde: »Nu er klokken faldet i slag. Den tyske gesandt har lige nu meldt sig hos Udenrigsministeriet.«

»Inden viceadmiralen kørte til kongen fra ministeriet, fik admiral Hammerich på forespørgsel ordre til at udstede søværnskommandoens ordre om ikke at skyde. Fra kongens forværelse gentog viceadmiralen i telefon ordren om ikke at skyde, og det var inden kongen og regeringens ordre herom forelå.«

Man behøver vel ikke her at berette om begivenhederne den 9. april i detaljer, men afgørende var det jo, at regeringen indgik en aftale med Tyskland, der nu ville beskytte os. Danmark fik derfor lov til at beholde hær og flåde, men hæren blev indskrænket til blot 3000 mand, og flåden fik begrænset sin aktionsradius, og den skulle meddele skibenes afgang og ankomster til tyskerne.

Det kan bemærkes, at Barfod og familie i denne tid boede i Gernersegade nr. 15, og jeg vågnede ved lyden af de tyske maskiner, der

Kong Christian X ombord på kongeskibet Dannebrog 1930 i Århus. (Privateje).

fløj tæt hen over hustagene. Omgående fik jeg tøj på og var hurtigt nede på gaden, hvor jeg så de tyske soldater. Det var sørgelige meldinger, som jeg kunne give til familien, og det er den eneste gang, at jeg har set min far græde. Hele sit liv havde han givet til flåden og forsvaret, han havde kæmpet, så godt han formåede, og nu lå alt i ruiner. Far skulle da om morgenen som jagtkaptajn møde på Amalienborg, og jeg husker, hvordan jeg gik i forvejen for at rekognoscere, således at han ikke mødte tyske soldater på sin vej.

Kong Christian nærede stor tillid til kommandør Barfod, og han bad ham om at bo på Amalienborg. Barfod boede derfor her i ca. 3 uger, og kongen har vel tænkt, at det var rart at have et et redeligt menneske hos sig, om noget skulle hænde.

Det kan næppe undre, at der blev uro i marinen, og at der blandt de højerestående søofficerer blev konspireret. Man kunne ikke tro, at dette var gået ærligt til. Dertil var der for mange uforklarlige begivenheder og de nævnte personændringer i tiden umiddelbart før det tyske angreb.

Det endte da også med, at en deputation bestående af viceadmiralens nærmeste medarbejdere, kontreadmiral Hammerich, kontreadmiral Briand de Crévecoeur, kommandør Ipsen og kommandør Evers, gik til viceadmiralen og erklærede overfor ham, at søofficer-korpset ikke længere havde tillid til ham, hvilket forårsagede, at han trådte tilbage. Den 10. maj blev den ældste kontreadmiral, Briand de Crévecoeur, udnævnt til fungerende chef for søværnskommandoen og fungerende chef for marinestaben.

I juli 1940 rundsendte forsvarsministeren en redegørelse udarbejdet af viceadmiral Rechnitzer sammen med afskrifter af en brevveskling mellem Rechnitzer og storadmiral Raeder og viceadmiral Mewis, som skulle retfærdiggøre Rechnitzers handlinger. Denne er kommenteret af Barfod:

Den 20. april skrev Rechnitzer til chefen for den tyske marines storadmiral Raeder. Han skriver heri blandt andet: »Gennem den tyske marineattaché har De været så venlig den 10. april at overbringe mig et personligt budskab. Det er med sorgfuldt sind, jeg i dag, omtrent et år efter vort møde i Berlin i anledning af Førerens fødselsdag, skriver til Dem. (Barfods bemærkning: Var han også Rechnitzers Fører?).« Rechnitzer omtaler videre, hvorledes både Raeder og kontreadmiral Fricke »utvetydigt havde gjort gældende, at Tyskland i en krig med England overhovedet ikke regnede med muligheden af engelske diversioner i Østersøen, og at et neutralt Danmark var i Tysklands egen velforståede interesse såvel strategisk som handelspolitisk.«

Senere skriver han: »Selv da tyske søstridskræfter i stort antal den 7. og 8. april passerede bælterne og Kattegat, og efterretning indløb om troppekoncentrationer ved Flensborg, kunne vi under hensyn til ovennævnte ytringer og forsikringer såvel som også til ikke-an-

grebstraktaten ikke tænke, at formålet var en aktion imod Danmark.»

Rechnitzer slutter med at skrive: »For mig personligt er det en bitter skuffelse at se resultatet af et mangeårigt arbejde så ganske sønderbrudt. Hvad der er sket, er sket, og det skete står ikke til at ændre. Jeg mener dog, at det lange og fortrinlige samarbejde med Dem giver mig den fornødne beføjelse til over for Dem at give udtryk for, hvor dybt de stedfundne begivenheder har berørt mig.« (Barfods bemærkning: Hvem har bemyndiget Rechnitzer til samarbejde med fremmede lande?).

På dette brev svarede Raeder til viceadmiral Rechnitzer den 7. maj 1940. Han skriver her bl.a.: »Det er fuldstændig rigtigt, at Førenen havde den faste hensigt at lade Danmarks neutralitet fuldstændig uantastet i en krig, i hvilken England var vor modstander, en krig han med alle midler søgte at undgå. Dette blev, efter at krigen var brudt ud, gjort os lettere ved Danmarks anerkendelsesværdige holdning, idet Danmark bestræbte sig på streng overholdelse af neutraliteten og beredvilligt imødekom berettigede ønsker fra den tyske søkrigsførelses side.« (Hertil har Barfod skrevet: ?)

Den 14. maj er det viceadmiral Mewis, der var Küsten-Befehlshaber Dänemark, som skriver til Rechnitzer: »Efter hvad jeg hører, har De besluttet Dem til at anmode Hans Majestæt Kongen om Deres afsked af aktiv tjeneste i søværnet. Jeg behøver sikkert ikke at betone, at vi i høj grad beklager Deres afgang som øverstbefalende i den kongelige danske marine.« »Måtte nu fremtiden bekræfte for Dem, der har viet så lang en årrække til tjeneste i den kongelige danske marine, at den af Dem fastholdte politiske linie kun var til gavn for Deres fædreland og dets videre udvikling. (Barfods bemærkning: Rechnitzer har altså forhandlet i en årrække).«

I juni skriver Rechnitzer en redegørelse for sine forhandlinger med den tyske værnemagt i tiden fra den 10. april til den 10. maj. Han skriver her bl.a.: »Den 10. og den 11. april havde jeg i Marineministeriet besøg af henholdsvis den tyske marineattaché Kapitän zur See Henning og den højstkommanderende søofficer viceadmiral Mewis, der begge gav udtryk for deres beklagelse over, at Englands aggressive holdning overfor Danmark og Norge havde gjort besættelsen uomgængelig nødvendig for Tyskland.«

Senere skriver han, at han havde udtalt overfor dem begge, at han »ved besættelsen havde set hele mit arbejde for min indstilling overfor Tyskland sønderlemmet, og at jeg herefter mest af alt ønskede at træde tilbage fra min stilling som chef for Søværnskommandoen. Dette, erklærede de, ville vække megen beklagelse, allerede på grund af det standpunkt, jeg gennem mange år havde indtaget overfor den tyske marine.«

»Ved de så at sige daglige forhandlinger, der med kommandørkaptajn Vedel som forbindelsesofficer har været ført med de her-

værende tyske marinemyndigheder, har der været mange og forskellige problemer at tage stilling til, således bl.a. minespæringer-nes evt. forbliven og betjening, mineafsøgning og minerydning og sikring af dansk indenrigs skibsfart mod minefare.»

Der havde naturligvis også været politisk uro, og den 8. juli 1940 rekonstrueredes regeringen, idet udenrigsminister P. Munch afløstes af Erik Scavenius, og samtidig kom regeringen nu til at bestå af de fire største partier, d.v.s. Socialdemokratiet og Radikale blev suppleret med repræsentanter for Det konservative Folkeparti og partiet Venstre. I forbindelse med sin tiltræden var det, at Scavenius fremsatte sin famøse erklæring, hvor han bl.a. udtalte: »Ved de store sejre, der har slået verden med forbavselse og beundring, er en ny tid oprundet i Europa, der vil medføre en ny ordning i politisk-økonomisk henseende under Tysklands førerskab. Det vil være Danmarks opgave at finde sin plads i et nødvendigt og gensidigt, aktivt samarbejde med Stortyskland.«

Selvom man må indrømme, at denne udenrigsministerielle udtalelse var noget af et chok for danskerne, så var der jo også sket forskelligt ude i Europa. Den 10. maj havde tyskerne invaderet Belgien og Holland og ad den vej gået ind bag den franske Maginot-linie. De engelske tropper på fastlandet var blevet tvunget til at evakuere sig fra Dunkerque, og den 17. juni kapitulerede Frankrig. Samtidig var tyskerne angreb på Norge, der indledtes den 9. april 1940, blevet fortsat op i det lange land, og selvom englænderne havde søgt at sætte tropper i land forskellige steder, var det ikke lykkedes at stoppe tyskerne, således at kampen i Norge blev opgivet den 9. juni, og den norske kong Haakon havde med familie søgt tilflugt i England.

Den officer, som i 1928 havde været attacheret Barfod, da han besøgte Belgien med kadetskibet, var som mange andre officerer blevet krigsfange hos tyskerne. Hans kone Mme Paul Jacques skrev

Postkort fra Madame Jacques i Liege med tak for fødevarepakkerne fra Barfod til hendes mand, som sad i krigsfangenskab i Prenzlau i Tyskland. (Privateje).

til Barfod og fortalte om forholdene, hvilket resulterede i, at Barfod gennem Røde Kors tilsendte ham levnedsmiddelpakker. Der er bevaret takkekort fra madame helt frem til den 3. januar 1944.

Fra august og til november 1940 gik det tyske luftvåben løs mod de engelske havne og flyvepladser og til sidst også byerne for at få englænderne til at kapitulere. Nu var det ikke en forsigtig Chamberlain, der stod i spidsen for regeringen, men den indædte Winston Churchill, der ikke ville give op. Og takket være en imponerende indsats af det lille engelske luftvåben lykkedes det at gøre et sådant indhug i det tyske Luftwaffe, at tyskerne indså, at de ikke kunne få luftherredømmet over England, hvad der var en nødvendig forudsætning for deres planer om invasion, og de opgav dem derfor. Takket være den engelske flåde kunne tyskerne ikke sætte deres tropper over Kanalen, og tyskerne kunne åbenbart heller ikke få fjernet de engelske skibe her.

Barfod fortsatte sin foredragsaktivitet, og i efteråret 1940, da tyskerne hamrede løs på England med deres luftvåben, og da de tyske ubåde gjorde et slemt indhug i den allierede tonnage, som bragte forsyninger til England, kom han bl.a. med følgende strategiske betragtninger i et foredrag, der hed »Konge – Regering – Rigsdag«: »Lige fra oldtiden til vore dage har historien vist, at den af to modstandere, der under en krig kan håndhæve søherredømmet og derigennem afskære den andens forbindelseslinier, mens hans egne holdes åbne, endte med at sejre. Under den nuværende krig vil det også ses, at hvor megen skade Tyskland end kan tilføje England med luftvåbnet, og hvor mange sejre dets hære end kan vinde på fastlandet, er betingelsen for dets besejring af England, at det kan skaffe sig søherredømmet i Kanalen, mens det fører sine tropper over til England, samt at det kan bevare dette søherredømme af hensyn til tilførsler indtil den endelige sejr i England.« »Indirekte kan Tyskland også besejre England ved at sænke dets tilførsler på Atlanterhavet, så at det bliver ude af stand til at fortsætte krigen.« Der var ingen tvivl om, hvorledes Barfod så på krigens endelige udfald.

I sin i 1942 udgivne bog om »Vor Flaade i Fortid og Nutid« skriver han bl.a.: »Når Danmark den 9. april 1940 blev besat med den motivering, at vi hverken var villige eller i stand til at kunne yde virksom modstand, var det altså vore politiske ledere, der havde forsømt deres pligter. At vor vilje til forsvar manglede, skyldtes den radikale gift, der gennem slagordet »Hvad kan det nytte?« var trængt ind i størstedelen af vort folk. At evnen til forsvar manglede, skyldtes alle politiske partier og mænd, der siden 1920 havde medvirket til at svække værnene.«

»Danmark holdes nu besat, og vore farvande bevogtes med langt ringere styrker, end vi selv kunne have stillet, hvis vort forsvar var blevet holdt på højde med ordningen af 1909, i stedet for at det

Titelblad fra »Vor Flaade i Fortid og Nutid«, der udkom i to store bind 1941-1942. Værkets billeder var samlet af sønnen Jørgen H. Barfod, og vignetterne tegnet af den anden søn Asger Barfod.

VOR FLAADE

I FORTID OG NUTID

HALFDAN BARFOD

BIND I

NORDISKE LANDES BOGFORLAG
MCMXLI

med lovene af 1922 og 1932 var forringet, og hvis flåden ikke dels derved og dels ved ledelsens uforstand næsten var blevet udslettet. Den tyske besættelsesstyrkes størrelse har givet os syn for sagn for, at hvis vi havde haft vilje dertil, havde det også ligget inden for vor evne at skabe et forsvar, der var stærkere end det, hvormed tyskerne nu bevogter vort land.»

»Vi har derfor fået anskuelsesundervisning i det, som vore fædre vidste, og som England blev klar over i 1807, nemlig at uden en flåde, der kan opretholde herredømmet i vore farvande, kan Danmark ikke forsvares.« Det var blot trist, at en sådan besættelse skulle til for at anskueliggøre, hvad Barfod havde kæmpet for i årevis, men man måtte jo også se fremefter.

Kontreadmiral Briand de Créveceour, der var fungerende vice-

admiral, sammenkaldte i september de højerestående søofficerer og udtalte bl.a.: »Når jeg i dag har samlet d'herrer til møde, sker det i kontinuitet af mine udtalelser ved søofficersparolen den 28. maj. Jeg har i dag dels ønsket at give udtryk for nogle af de tanker, der beskæftiger mig og vel os alle, og dels gennem ordren om nedsættelse af forskellige studieudvalg under søværnskommandoens overledelse søgt skabt betingelser for fremsættelse af forslag til løsning af en del for marinen særdeles vitale problemer.«

Han nedsatte herefter den 10. september 1940 en række udvalg, der skulle forberede en genopbygning af søværnet, når tiden var inde dertil. Man skulle på grundlag af de sidst indhøstede erfaringer finde ud af hvilket krigsmateriel, som ville være bedst egnet for den danske flåde. Der blev derfor nedsat 6 udvalg. Det 1. udvalg skulle tage sig af artilleriskibene, og det fik som formand kommandør Halfdan Barfod. Udvalget for torpedobåde fik orlogskaptajn Westerman som formand, kommandørkaptajn Dahl blev formand for udvalget vedr. minetyper, kommandør Bildsø blev formand for udvalget vedr. ubåde, kommandør Grandjean blev formand for udvalget vedr. marinens luftfartøjer, og endelig blev kommandør Augsburg formand for kystbefæstninger m.v.

Hovedudvalget bestående af formændene for de andre udvalg holdt sit første møde i Marineministeriet den 17. september, og artilleriudvalget med Barfod som formand holdt ialt 7 møder, hvoraf det sidste fandt sted den 23. juni 1941.

Der blev også gjort et forsøg på at få et samarbejde mellem hær og flåde samt erhvervsliv, idet man den 22. til 24. november holdt en sammenkomst med både civile og militære deltagere på Skodsborg Søbad. Der var bl.a. her foredrag af general Gørtz, skoledirektør Carstensen og højesteretssagfører Vald. Hvidt.

Halfdan Barfod deltog ikke i dette første møde, men han fik tilsendt foredragene, og han havde følgende kommentarer. »Skoledirektøren pegede på, at der må autoritet bag idealerne. Tro på Gud i forbindelse med en vis kundskabsfylde kan give denne autoritet, men under vore nuværende forhold må der tillige kræves noget, der kan vække tillid. De mænd, der stod for styret den 9. april og i den nærmeste foregående tid, og de mænd, der var deres nærmeste håndlangere, kan ikke vække denne tillid«, mente Barfod. »Sådanne mænds forsøg på at optræde som ledere nu kan i stedet for tillid skabe en mistillid om, at de nu igen vil benytte nye stemninger til at sadle om for at mele deres egen kage.«

»Hæren og flåden er helt forskelligt stillet. General Prior og hans mænd bestod prøven den 9. april. Admiral Rechnitzer og hans mænd bestod den ikke. Rechnitzer tog sin afsked. Jeg skal ikke indlade mig på at dømme. Hans medhjælperes navne er mindre kendte uden for marinen. Dette gælder navnlig admiral Rechnitzers første hjælper, admiral Hammerich, der enten må have kunnet indse, hvad

der ville ske, og dermed er i samme båd som admiral Rechnitzer, eller han har ikke kunnet indse det, og så var han ikke sin opgave voksen.«

»I admiral Rechnitzers redegørelse i juni 1940 skydes skylden for en del misstemning blandt marinens personel – ganske vist for tiden efter 9. april – over på admiral Hammerich. Dette viser formentlig, at admiral Rechnitzer ikke er til sinds at være enemartyr.«

»Hammerich vidste i 1937, at han som admiral Rechnitzers mand næppe ville kunne blive valgt som formand i Søofficersforeningen, og han opfordrede med den begrundelse mig til at stille mig. Hvad der er hændt senere har ikke styrket hans anseelse.« Kommandør Barfod var formand for Søofficersforeningen fra 1937 til sin afgang i 1942.

Det må hertil bemærkes, at Hammerich rehabiliterede sig ved sammen med sin norskfødte hustru, Borghild, i krigens sidste fase at indlede forhandlinger med norske og svenske autoriteter om at få reddet de skandinaviske fanger fra Tyskland. Han blev i december 1944 arresteret af Gestapo og omkom ved bombardementet af Shellhuset den 21. marts 1945.

Den 14. januar 1941 var der atter kaldt til en sammenkomst i håndværkerforeningen. Her deltog bl.a. 25 søofficerer og blandt disse også Halfdan Barfod. General Gørtz kom med indledende bemærkninger som en fortsættelse af Skodsborgmødet, og desuden var der tale af oberstløjtnant H. A. V. Hansen.

Herefter var de næste møder den 28., 29. og 30. januar, hvor der var foredrag af generalmajor Gørtz og af kontreadmiral Hammerich. Desuden var der til disse møder foruden repræsentanter for hær og flåde også repræsentanter for arbejderbevægelsen. Her deltog Hans Hedtoft, Laurits Hansen, der var formand for De samvirkende Fagforeninger i Danmark, og Chr. Christensen, der talte om Arbejdernes Oplysningsforbund.

Hans Hedtoft gav først en historisk redegørelse for arbejderbevægelsens indstilling til forsvaret og sagde derefter: »Hvorfor lykkedes det ikke det danske folk – også danske arbejdere – at tage skridtet fuldt ud? Ja, nu er det jo sagt os, at man overhovedet ikke ønsker nogen diskussion om: Hvad kan det nytte? Lad mig derfor stille spørgsmålet: Kan Danmark overhovedet forsvare sig mod den eller de magter, der kunne tænkes at ville antaste dets integritet og selvstændighed?«

Hedtoft sluttede med at sige: »Der er store vanskeligheder at overvinde, men kan vi som danske mænd i dette øjeblik ikke gøre andet end at forene os i et forsøg på at forberede fremtiden, fremfor at fortabe os i en gold og under de ekstraordinære forhold uværdig diskussion om fortiden?« Desuden talte også højskoleforstander Poul Hansen, Esbjerg.

Til disse foredragsholdere kunne Barfod ikke lade være med at

knytte følgende bemærkninger: »Det er næppe livsviljen i vort folk, der behøves at stives af. Det er derimod værneviljen, som gennem artier har været undergravet.«

Han fortalte videre: »Jeg har de to foregående vintre i arbejderstudiekredse, hvor jeg var indbudt som indleder om Danmarks strategi, haft lejlighed til også på 2 og 3 mands hånd at drøfte dette og har erfaret, at der var 2 synspunkter, der kunne stå i vejen for dem til værnevilje. Det ene synspunkt var givet dem af Socialdemokratiet gennem fraserne om internationalisme: »Deres fjender var ikke på den anden side af en kunstig grænse. Der havde de brødre i andre landes arbejdere. Nej, deres fjender var inden for eget folk i klasser, der søgte at undertrykke dem.« Det andet synspunkt, der kunne stå i vejen for deres værnevilje, var de radikales ord: »Hvad kan det nytte?« De havde lært, at Danmark var vanskeligere at forsvare end andre lande.«

»Her var det meget let at overbevise dem om det modsatte. Jeg fremhævede blot den kendsgerning, at Danmark var det eneste land i Europa, der aldrig var blevet erobret, og spurgte om de kunne være så indbildske at tro, at det var fordi vore fædre var taprere eller dygtigere end vore naboer, tyskere og svenskere. Det skyldtes i al tarvelighed, at Danmark var det letteste land i Europa at forsvare.« »Da vi med herredømmet i vore farvande har forbindelseslinierne åbne til den ene eller den anden side, indså studiekredsene let, at »Hvad kan det nytte-teorien« var forkert.«

Allerede i januar 1941 kom tyskernes første krav til den danske flåde, idet de krævede 6 nyere torpedobåde og 6 ældre torpedobåde udleveret, da man ønskede at bruge dem til øvelsesskibe i Østersøen. Naturligvis afviste søværnskommandoen kravet, men da regeringen under tysk pres, herunder magtanvendelse, gik ind for udlevering, måtte søværnet bøje sig, idet tyskerne nu havde nedskåret deres krav til at omfatte 5 af de i København liggende både og uden militær udrustning af nogen art, foruden 3, der var stationerede ved Fyn. Søofficererne var nedslåede, og Barfod foreslog som jagtkaptajn kong Christian at give ordre til, at landets flag på Sixtus-bastionen skulle flage på halv stang, når bådene afsejlede. Det var blot en lille ting, Barfod formåede at få gennemført, men i betragtning af, at netop dette flag kun må sættes på halv stang, når monarken dør, så viste kongen dermed alligevel en gestus.

I England hånede man naturligvis denne udlevering af materiel, der kun kunne være til skade for de allierede, idet den var foregået helt uden kamp, næsten som en fortsættelse af det, der var sket den 9. april. Den søofficer, som skulle aflevere de 3 torpedobåde, der lå i Svendborg, blev så deprimeret, at han begik selvmord.

Den 13. marts 1941 holdt Barfod atter et foredrag i en socialdemokratisk studiekreds. Han sagde her bl.a.: »Vi følte det alle som en skam og ydmygelse og lærte alle at forstå, at hvor rigtig internatio-

nalisme end er, så er den kun mulig, når den går gennem nationalismen.«

»Vi har nu alle forstået, at hvis vi ønsker, at vore tanker og de kår, vi har skabt os, skal vinde frem også uden for vort land, altså internationalt, så må vi først sørge for, at de ikke kan løbes over ende og udslettes i vort eget land af fremmede, der har andre idealer end vi. Det vil sige, at vi må forsvare Danmark.«

»Vi er klar over, at det Danmark, der bestod inden 9. april ikke kommer tilbage, og vi vil ikke have det tilbage med dets arbejdsløshed og Hvad-kan-det-nytte-teori. De må være klar over, at så snart denne krig er sluttet, vil falske profeter påstå, ligesom de gjorde det efter forrige krig, at dette var den sidste krig. Jeg advarer Dem mod at tro derpå, thi så længe vi er mennesker og ikke engle, vil vi strides.«

»Det er kort sagt spørgsmålet om, hvorvidt vi fortsat som vore fædre må tro, tænke, tale og handle frit, som det passer os. Er vor magelighed så stor, at vi vil kunne finde os tilfreds med at lade fremmede befale over os, når de blot vil skaffe os tilstrækkelig mad? Er vi så degenererede, at vi ikke selv kan klare de to spørgsmål, arbejdsløshed og forsvar, der må klares, for at vi kan fortsætte som et frit folk?«

»Spørgsmålet for hver af os er da: Kan vi affinde os med slavens kår, eller vil vi have fuld frihed?«

Imidlertid kunne man ikke fortsætte med blot at have en fungerende chef for Søværnskommandoen og fungerende chef for Marineministeriet, og forsvarsministeren besluttede da at udnævne en viceadmiral, og da ingen af dem, der havde foranlediget Rechnitzers afgang, skulle komme til at nyde godt af det, så måtte forsvarsministeren vælge blandt de søofficerer, han kendte. Der var da tre ansatte i ministeriet, nemlig Briand, Hammerich og Vedel.

Barfod har noteret herom: »Vedel er velbegavet, har fine eksaminer, er tjenstvillig og flittig, kort sagt ug. Alle, der har haft ham som tredjekommanderende, thi højere har han ikke gjort tjeneste, har derfor bedømt ham smukt, men det er for at udføre andres ordrer. Han har ikke haft lejlighed til at stå på en mere selvstændig post end som torpedobådschef. Som sådan er han flink.« For venstremanden Brorsen var marinens ledelse en ren kontorsag, og han udtalte netop ved denne lejlighed til admiral Briand, en af Barfods gode venner, at han ikke indså, hvad betydning det havde, om viceadmiralen var sømand.

Den 25. juli blev admiral Briand afskediget som fungerende chef og blev fra 1. august 1941 chef for Kystdefensionen. Samme dag blev Vedel udnævnt til kontreadmiral og fungerende chef for Søværnskommandoen og Marineministeriet, hvorefter han den 1. september 1941 blev udnævnt til viceadmiral. Ved denne udnævnelse blev alle i admiralsklassen og alle kommandører samt 6 kom-

mandørkaptajner sprunget forbi. Til at overtale Brorsen til disse forhold havde Rechnitzer sin kontorchef Axel Juel, der gennem alle årene var hans ivrigste tilhænger og heller ikke har lagt skjul på sin virksomhed. Udnævnelsen var således rent politisk. Vedel kom dog ved sin handlekraft den 29. august 1943 til at vise, at han var sin stil-
ling voksen.

I Danmark var man samtidig ved at komme sig over det chok, som besættelsen var for de fleste danskere, og der begyndte så småt at dannes klikker, som ønskede med tiden at træde mere aktivt frem mod den samarbejdsvillige regering og mod besættelsesmagten og dens medløbere. Et af samlingsstederne for denne aktivitet var det nye parti Dansk Samling, hvor familien Barfod efterhånden var blevet stærkt involveret.

Der var dagligstuemøder i Dansk Samling, d.v.s. møder i et privat hjem, hvortil man havde indbudt folk, som man mente at kunne stole på. Man havde til disse møder indbudt en taler, som havde et særligt kendskab til forhold, som ikke måtte behandles i den trykte presse.

Ved disse møder lærte man at kende mange personer, som det siden viste sig, at man kunne få gavn af i det illegale arbejde, som mere og mere udfoldede sig. Dansk Samling udgav pjecer af Vilh. la Cour, der rent ud fortalte historie på en speciel måde, og som følge deraf også hurtigt blev forbudt af det danske udenrigsministerium. Efterhånden blev det en sport at få omdelt disse pjecer til abonnenter, før politiet fandt frem til det trykkeri, hvor oplaget fandtes. Iøvrigt kom der uafbrudt nye illegale blade, der omdeltes lokalt. Deres opgave var det samme som ved dagligstuemøderne, nemlig at fortælle alt det, som ikke måtte stå i de legale aviser.

Den 5. juni 1942 havde Nationaltidende et interview med Barfod i anledning af, at han havde fået udgivet sit store værk »Vor Flåde i Fortid og Nutid«. I sit forord skriver kommandør Barfod bl.a.: »Hvis dette værk kan hæve lidt af det slør, der har hvilet over sømagtens betydning for os, og hvis forståelse af vore særlige forhold derved kan fremmes, så at dansk selvtillid og værnevilje vender tilbage til vort folk,« blev det en sten i muren, der hegner hendes gård«.

I interviewet omtaler Barfod den amerikanske admiral Mahans værk, idet han fortæller, at han har oversat det, men endnu ikke har fået udgivelsesretten. Han siger videre: »Da jeg engang havde gjort en dansk historiker opmærksom på Mahans værk, udbød han efter læsningen: »Men hele historien må skrives om.« Det er den ikke blevet herhjemme. Her lever man endnu i lykkelig uvidenhed om flådens virkelige betydning.«

Intervieweren stillede også Barfod spørgsmålet: »Hvordan ser De på den danske flådes fremtid?« »Det hele er et spørgsmål om, hvorvidt det danske folk vågner op. Det må blive præget af en gan-

Fri Mands Ret at værne Landet -

Interview med Kongens Adjutantstabschef af Søværnet,
Kommandør Halfdan Barfod

Danmark kender ikke Flaadens Magt

KONGENS Jagtkaptajn og Adjutantstabschef af Søværnet, Kommandør Halfdan Barfod har skrevet et Størverk, der vil være sikker paa at blive modtaget med varm Interesse i det danske Folk. Værkets Titel er *Vor Flaade, i Fortid og Nutid*, og Hans Majestæt Kongen har givet Tilladelse til, at Værket tilgives den danske Stats Overhoved. Værkets Udsendelse i Hæfter indledes ved Aarets Begyndelse af *Nordiske Landes Bogforlag* i Fredericia; men indtil nu er det mere kendt ude i Landet end i Hovedstaden.

Det meget statelige Værk om den Flaade, der har været vor Støtthed, og formodentlig en Hovedårsag til vor aartusindgamle Uafhængighed, bliver paa ialt 1000 Sider, og det kommer til at indeholde omkring 600 Illustrationer foruden Farvetavler og Kort. Billederne er udvalgt af Forfatterens Søn, der er Historiker, og man har i vidt Omfang søgt at finde lidet kendt eller helt ukendt Materiale frem.

Folket kender ikke

Flaaden

I sit Forord skriver Kommandør Halfdan Barfod bl. a.:

Hvis dette Værk kan have lidt af det Slør, der har hvilet over Sømagtens Betydning for os, og hvis Forstaaelse af vore særlige Forhold derved kan fremmes, saa at dansk Selvtillid og Værnevilje vender tilbage til vort Folk, „blev det en Sten i Muren, der hegner hendes Gaard.“

— Hvilken der et Slør over Flaadens Betydning?, spørger jeg Kommandør Barfod i hans smukke og lyse Hellerup-hjem, hvis Dagligstues vældige Karnap virker som en magtfuld Kommandobro.

— Det er aldrig gaaet op for det danske Folk, hvad vor Flaade betyder. Den i 1915 afdøde amerikanske Admiral

Af
Børge Rudbeck

Kongens Jagtkaptajn,
Kommandør Barfod.

Raad til at komme ud, og ophuggedes.

— Tanken med Deres Bog?

— Jeg søger blandt andet gennem Flaadens Historie at paavise det samme som Mahan. Jeg vil gerne vise med alle historiske Enkeltheder, at naar vi havde Sømagten, havde vi ogsaa Magten. Sømagt er Magt! Enkelte har forstaaet det. I en Tale, Biskop Monrad holdt den 18. Juli 1864, kort efter at han var gaaet af som Ministerpræsident, formulerede han Tanken ganske tydeligt. Men han var blot én af faa.

— De skriver om Fortid og Nutid

Kommandør Barfod. Hvordan ser De paa den danske Flaades Fremtid?

— Det hele er et Spørgsmaal om, hvorvidt det danske Folk vaagner op. Det maa blive præget af en ganske anden Aand og Tone, det maa forlange Forsvar, og forlange, at vore Farvande er i vore Hænder. Det maa komme dertil, at man ikke mere taler om „Værnepligt“, men om *Værnet*, fri Mands Ret til at værne Landet. Maa-ske kommer det. Men en Betingelse herfor er unægtelig, at vi maa lade Fortiden helt ligge, og blot være enige om, at nu vil vi værne vort Land og vor Arne.

— Kan Danmark forsvares?

— Naar Danmark som det eneste Land i Europa har bestaaet uafbrudt fra den historiske Tids Begyndelse og indtil Nutiden, saa skyldes det, at Danmark alle Dage var det letteste Land i Europa at forsvare, naar det havde en Flaade til at medvirke i Forsvaret. Men Flaaden var til Sø. Den øvede sin Gerning uset af Folket.

Der har været talt saa meget om de hollandske Oversvømmelser, og hvad de betød for Landets Forsvar. Men her i Danmark behøver vi ikke at lave kunstige Oversvømmelser, vi har dem i Forvejen, Naturen har givet os dem, vi skal blot fejle Flaaden til.

— Luftvaabnet?

— Maa naturligvis ogsaa anvendes af Flaaden, ligesom Undervandsbaade og Miner. Der kommer nye Midler i Krigsførelsen, men det væsentlige er det samme. Kloden forandres ikke.

Den danske Sømand

— Er der noget Karakteristisk for den danske Sømand?

— Lad mig nævne et lille Træk, siger Kommandør Barfod. Kort efter at jeg var blevet ung Søofficer, det maa have været i 1904, læste jeg i *Times*, at der i Parlamentet havde været en In-

ske anden ånd og tone, det må forlange forsvar og forlange, at vore farvande er i vore hænder. Men en betingelse herfor er unægtelig, at vi må lade fortiden helt ligge og blot være enige om, at nu vil vi værne vort land og vor arne.»

Kan Danmark forsvares? »Når Danmark som det eneste land i Europa har bestået uafbrudt fra den historiske tids begyndelse og indtil nutiden, så skyldes det, at Danmark alle dage var det letteste land i Europa at forsvare, når det havde en flåde til at medvirke i forsvaret. Men flåden var til søs. Den øvede sin gerning uset af folket.»

Er der noget karakteristikon for den danske sømand? »Lad mig nævne et lille træk, siger kommandør Barfod, kort efter at jeg var blevet ung søofficer, det må have været i 1904, at jeg læste i Times, at der i parlamentet havde været et spørgsmål om, at der burde tilsikres engelske søfolk fortrinsret i engelske skibe. Marineministeren svarede: Ja, vi kan udmærket godt undvære alle fremmede, undtagen skandinaverne. Dem kan vi ikke undvære. Den engelske marineminister valgte derefter for at illustrere sine ord *Norges* undergang i tage, og *Georg Stages* undergang ved nattetid. I intet tilfælde havde der været panik. Begge gange blev kaptajnen roligt på sin kommandobro, mens han lod styrmanden sørge for, at passagerer og Georg Stage-drenge kom i bådene. Til sidst gik så kaptajnen ned med skibet. Dette blev sagt i det engelske parlament af marineministeren: Sådan er den danske sømand.»

I 1942 fik Barfod en henvendelse fra Københavns Skipperforening, der bad ham om at overtage hvervet som søkyndigt medlem af Sø- og Handelsretten i København fra den 1. januar 1943. Kongen gav den 17. december 1942 sin tilladelse til det, og Barfod sad som medlem her til sin død i 1947.

Den 31. juli 1942 faldt Barfod for aldersgrænsen, og den 1. august 1942 udnævntes han til kommandør af 1. grad af Dannebrog og den 26. september samme år til kammerherre.

Barfod blev illegalt engageret gennem Dansk Samling, og han skrev i 1942 en bog: »Hvorfor England vinder krigen«, der blev udgivet året efter illegalt på Skipper Clements Forlag i Ålborg. Han skriver i forordet: »Et mundheld siger, at »England taber alle slagene – undtagen det sidste«. I ordsproget betyder slagene nemlig landslagene. På søen tabte England nemlig ikke slagene. Tværtimod. Ved hjælp af sin flåde håndhævede England søherredømmet, der havde den nævnte virkning på modstanderne, nemlig at England kunne tåle modgang i landkrigen, mens modstanderne svækkedes så meget af krigen som helhed, at han måtte bukke under efter det første tabte landslag.« Han skriver til sidst med henblik på den igangværende krig: »Landkrigen på Europas fastland står endnu tilbage, men hvordan denne end vil komme til at forløbe (England kan tåle modgang her), vil ordsproget blive bekræftet, idet

*Panserskibet Peder Skram
sænket af sin egen besætning ved
mastekranen på Holmen den 29.
august 1943. (Orlogsmuseet).*

England vil vinde det sidste (land-)slag, fordi det har søherredømmet og derfor har tid til at vente.»

Desuden medvirkede han naturligvis i forskelligt andet illegalt arbejde, hvor man havde brug for hans viden. Barfod og historikeren Vilh. la Cour samarbejdede om udarbejdelsen af et manifest for Dansk Samling vedr. forsvars- og udenrigspolitik og Norden i 1943.

Danmark havde jo vist sig som et artigt medlem af det tyske imperium, og da det danske Folketings mandater udløb, efter at medlemmerne havde siddet i fire år, var det nødvendigt at få dem fornyet ved et valg. Den rigsbefuldmægtigede, dr. Best, gav da tilladelse til, at der måtte afholdes et folketingsvalg i marts 1943.

Foruden de samarbejdende partier var der blot DNSAP og et andet nazistisk parti, Bondepartiet. Det eneste parti, der stod som et modstandsparti var Dansk Samling, der dog havde den ulempe, at det var helt nyt og ukendt. Her lod Halfdan Barfod sig opstille i Havnekredsen i København for partiet Dansk Samling. Partiet fik valgt tre mand og nåede at få lige så mange stemmer som det nazistiske DNSAP, hvilket må betegnes som en god sejr. Det var dog de samarbejdende partier, der atter fik flertal, og regeringen fortsatte med Erik Scavenius som stats- og udenrigsminister.

Dansk Samling var modstandsbevægelsens parti, og mange af de mennesker, der var tilknyttet partiet, var allerede mere eller mindre indblandet i illegalt arbejde. I løbet af sommeren 1943 øgedes antallet af sabotager, og da der i august udbrød strejker flere steder i landet, stillede dr. Best et ultimatum til den danske regering. Her

krævedes bl.a., at der skulle indføres dødsstraf for sabotager, men et sådant krav ønskede regeringen ikke at lægge navn til, og da det tyske krav derfor blev afslået den 28. august, gennemførte tyskerne den følgende nat et angreb på den danske hær og flåde for at afvæbne dem.

Det øsede ned i København, så natten blev endnu mørkere end sædvanligt, hvorfor vejret gjorde sit til, at tyskerne skjult kunne udføre deres angreb. Først kom nogle tyske snigpatruljer, og da de danske soldater ikke kunne vide, om det var tyskere eller nazistiske snigskytter, begyndte skyderiet. Danskerne satte sig derfor til modværge mod det overlegne tyske angreb, og 23 danske i hær og flåde måtte lade livet.

På Holmen blev chefen adviseret om angrebet, da det begyndte, således at han efter viceadmiral Vedels ordre kunne nå at give ordren »Sænk skibene« til alle de ved Holmen liggende skibe. Tyskerne blev ledt ad en omvej ind til chefen på Holmen, og imens, inden de var nået helt frem, begyndte detonationerne i de der liggende skibe. 31 skibe af orlogsflåden blev her ved Holmen enten sænket eller sprængt.

De skibe, der lå ude omkring i landet havde forskellige skæbner. Da ordren kom til dem om at sænke skibene eller søge at undslippe til Sverige, lykkedes det faktisk for 4 af 49 skibe, som flåden bestod af, at komme til Sverige, foruden 9 kuttere.

Samtidig blev alt militært personel interneret af tyskerne. Det er ikke meningen at fortælle besættelsens historie her, men det må vel lige bemærkes, at den rivalisering mellem de tyske chefer, der havde ført til, at general Hanneken havde overtaget kommandoen i Danmark, resulterede naturligvis i, at dr. Best henvendte sig til Hitler, da han atter ønskede at komme til roret. Han foreslog, at man skulle arrestere alle jøder i landet, og da man den 2. oktober iværksatte dette, fik dr. Best atter overtaget i landet sammen med Gestapo, der installerede sig i København midt i september.

Som bekendt mislykkedes arrestationerne. Ca. 7000 jøder nåede frelst til Sverige, og blot 474 lykkedes det tyskerne at sende til Theresienstadt i Tjekkosllovakiet. Samtidig med arrestationerne erklærede tyskerne, at da man nu fjernede uromagerne, kunne man hjemsende det militære personel. Det var vel nok den mest tåbelige ting, tyskerne har gjort under krigen her i Danmark, idet man for det første ved jagten på jøderne fik hele det danske folk imod sig, og ved at hjemsende soldaterne dermed hjemsendte de sidst uddannede mænd, der efter begivenhederne den 29. august alle havde et og andet at gøre op med tyskerne. De fleste gik direkte ind i modstandsbevægelsen.

Samtidig med at Gestapo nu havde etableret sig med hovedkvarter i København, fik man også blandt modstandsgrupperne organiseret et Danmarks Frihedsråd, der i den sidste del af krigen kom til

at lede modstanden mod tyskerne, idet den danske regering var op-
hørt med at fungere.

Til gengæld havde modstandsbevægelsen nu opnået det, man
ønskede, nemlig hvad man i de illegale blade havde agiteret for:
Norske tilstande. Der var ikke mere uklarhed om, hvem der stod
bag de forskellige forordninger, nemlig tyskerne. Der var kommet
klare linier, men der var også kommet hårdere vilkår.

11 · I modstandsbevægelsen og efter befrielsen 1943-1947

Halfdan Barfod var efter sin afsked stadig optaget af at skrive og af at holde foredrag. Mange af hans notater fra disse dage fortæller om en levende sjæl, der ivrigt deltog i samtidens problemer. Han har således i august 1943 noteret: »Vi mennesker er ikke blot fornuftsvæsener. Vi har også et hjerte, og den, der ikke lytter til begge disse stemmer fra vort indre, er en åndelig krøbling. Den menneskelige intelligens har sin begrænsning, og hvor den hører op, må vort hjerte lede vore handlinger. Tarvelig beregning kan ikke bringe en retfærdig sag fremad, og hvor meget man end søger at dække snu egoisme med fraser, kan den dog i længden ikke danne grundlag for sammenhold og broderskab. Det kan kun varme hjerter.«

Og videre skriver han: »Gennem et par generationer er selvopgivelsens gift blevet gydt i det danske folks sjæl. Vi er alle skyldige i folkesjælens forgiftning, både de kortsynede, der prædikede materialisme og individualisme, og vi, der var for slappe til med tilstrækkelig styrke at træde op imod dem. Efter 9. april er bindet faldet fra alle danske øjne. Alle har set, at denne var den logiske konsekvens, som vort lands åndelige og materielle afrustning måtte føre til, eller som den tyske proklamation udtrykte det, at besættelsen fandt sted, fordi vor regering hverken havde vilje eller evne til at forsvare vort land.«

»Manglen på vilje kan man bebrejde den siddende regering. Manglen på evne dertil må den dele med de mænd, der gennem årene har medvirket til afrustningen, der fuldendtes med forsvarslovene af 1932. Disse love blev endda tilbudt regeringen, så deres fædre har et særligt ansvar. Den ungdom, som kommer til at bygge på de ruiner, der er dagens resultat af forrige generations skæbnesvangre blindhed, må søge nye synspunkter og retningslinier. Den må ærligt og fordomsfrit søge at finde udvej gennem det kaos, hvori vor udvikling var blevet stikkende, og det uden at betræde de veje, der – ledende til pacifisme og »totalafrustning« – fulgtes af så mange.«

Hele familien var på dette tidspunkt involveret i modstandsarbejde. Den ældste søn, Egil Barfod, der havde en ledende stilling i partiet Dansk Samling, var den 29. august blevet interneret som gidsel sammen med en del kendte personer, der alle blev samlede i Horserød-lejren. Her sad de, indtil de, efter at soldaterne også var

blevet løsladt, ligeledes blev frigivet. Da han atter var fri, blev han af Dansk Samlings leder, Arne Sørensen, sat til at være medlem af Københavnsregionens ledelse, der nu blev dannet i november 1943. Hans bedste ven fra Dansk Samling, Jørgen Staffeldt, var af Arne Sørensen indsat som det første medlem fra Dansk Samling i det nydannede Frihedsråd, men efter at det var startet, overtog Arne Sørensen selv posten her.

Den 24. august 1943 havde Holger Danske-gruppen under ledelse af Tom Søndergaard foretaget den bekendte sprængning af Forum, som tyskerne havde udset til indkvartering af tropper. Det var en af de mange aktioner, der i august måned førte til de før omtalte tyske krav til den danske regering med bl.a. dødsstraf for sabotører. Efter den 29. august var det Jens Lillelund, der reorganiserede sabotageorganisationen Holger Danske, som kom til at bestå af 5 grupper. Men da han måtte flygte til Sverige i december før Jul, var det Jørgen Staffeldt, der blev opfordret til at overtage ledelsen.

Ved genoprettelsen af nye grupper i Holger Danske havde Lillelund og siden Staffeldt fundet gode emner i de folk fra hæren og flåden, der netop var blevet hjemsendt fra interneringen. Der blev således dannet både et hold med kadetter og et andet hold med kornetelever fra Næstved samt et par andre grupper. I en af disse blev den yngre søn, Jørgen Barfod, ved hjælp af broderen Egil, tilsluttet. Han var netop løsladt fra interneringen som kornet. Det var Holger Danskes gruppe nr. 5. Det var en lille gruppe, der bestod af løjtnant Knud Gamst Pedersen, kornet Jørgen Barfod, en af hans gode venner Patrick Schultz samt Gunner Dyrberg.

Den næstældste søn, Asger Barfod, blev ligeledes tilsluttet Holger Danske. Som arkitekt hjalp han med tegningsoplysninger til sabotager, men desuden leverede han vittighedstegninger til illegale blade, og han var medstifter af det illegale vittighedsblad »Muldvarpen«. Endelig er der datteren, Vibeke Barfod, der arbejdede på Dansk Samlings kontor og her igennem også blev kurer rundt i landet, bl.a. til Jylland, når noget skulle meddeles illegalt. Da hverken postvæsen eller telefon kunne bruges uden risiko, var det nødvendigt med mundtlige eller personligt overbragte breve. I denne forbindelse traf hun sin senere mand, Elvin Pedersen, som arbejdede i Ålborg bl.a. med Dansk Samlings illegale forlag, Skipper Clements Forlag.

Tilbage var faderen og moderen: Halfdan Barfod og hans kone Helga. De boede da på Gersonsvej 25, hvortil familien var flyttet i 1941, da man syntes at det var for ubehageligt at bo i det centrale København. Her i Hellerup var der rig lejlighed både til de før omtalte dagligstuemøder og siden også til møder for illegale folk. Blandt andet har Frihedsrådet også haft møder her, ligesom M-udvalget, d.v.s. udvalget for militærgrupperne. Sv. Wagner, også kaldet general Johansen, der var chef for den illegale hær, havde sit første møde i M-udvalget her.

Halfdan Barfod var naturligvis, da han havde været opstillet for Dansk Samling i marts 1943, en person, som tyskerne holdt lidt øje med, og den 15. juni 1944, da tyskerne foretog en razzia mod samtlige ledende Dansk Samlings folk og folketingskandidater, mødte Gestapo også op på Gersonsvej. Sønnen, Egil Barfod, blev også opsøgt på sin bopæl, men netop nogle minutter forinden havde han fået et praj, og det var lykkedes ham at slippe væk.

På Gersonsvej boede i de dage, hvor Halfdan Barfods arrestation foregik, også Elvin Pedersen, der havde søgt tilflugt her, da han var eftersøgt i Ålborg og trængte til lidt ro. Skæbnen ville, at han ikke fik det.

Da Frihedsrådet i januar-februar havde dikteret sabotagestop for at vise, at det havde kontrol over de illegale modstandsgrupper rundt i landet, og da man var ved at oprette militærgrupperne under M-udvalget, blev Jørgen Barfod af sin bror Egil bedt om at oprette en deling af militærgrupper i afsnit 2 under Københavnsledelsen. Han var derfor gledet ud af Holger Danske i løbet af foråret og havde i sommeren 1944 en deling på omkring 30 mand, som han instruerede og organiserede uddannelse for. Han boede endnu hjemme og var derfor heller ikke så glad for Gestapos besøg på Gersonsvej.

Heldigvis var Gestapo på dette tidspunkt ikke interesseret i andre end netop kommandør, kammerherre Halfdan Barfod. Da man ikke vidste, om Gestapo kom tilbage, hvilket ofte skete, så flygtede Elvin Pedersen og Jørgen Barfod derfor, så snart Gestapo var borte, hen til en god ven, der også var medlem af Dansk Samling, læge Kay Hyllested, som ligeledes boede på Gersonsvej. Her fik de midlertidigt ophold.

Da Halfdan Barfod var arresteret, blev han ført til Vestre fængsel. Forhøret foregik på tysk. »Kun når jeg følte mig usikker i den nøjagtige mening af hans ord, vendte jeg mig til tolken, ligesom når jeg ville vinde lidt tid med svaret.« Han kom til at dele celle med en ikke-politisk fange, som han snakkede en hel del med. Denne var fraskilt, men havde fortrudt, og på Barfods opfordring opsøgte han sin kone igen, da han blev løsladt, kort efter at også Barfod var løsladt. Det lykkedes tilmed for Barfod at skaffe ham arbejde.

Mens Barfod sad i Vestre fængsel, udbrød den kendte folkestrejke. Samtidig sad også Jørgen Staffeldt i Vestre Fængsel. Han var blevet arresteret den 16. februar og sad nu her, hvor han havde fået lov til at arbejde i køkkenet. Da han erfarede, at Halfdan Barfod var ført dertil, huskede han, at han havde fødselsdag den 19. juli, og på denne dag lykkedes det for ham at komme op til hans celle med et spejlæg. Det var dog ikke alt, der var lutter idyl, for da tyskerne under strejken havde lukket for vandet, virkede toiletterne i fængslet heller ikke, og kammerherren måtte sammen med andre sidde i gården over en planke for at foretage det nødvendige, når han var trængende.

Halfdan Barfod fotograferet i gallauniform i hjemmet på Gersonsvej 25 i Hellerup. (Privateje).

Helga Barfod fotograferet i hjemmet på Gersonsvej. (Privateje).

Barfod og en del andre folk fra Dansk Samling blev snart igen løsladt den 21. juli, mens andre siden førtes til Frøslev-lejren. Barfod var imidlertid ikke tryk ved at bo hjemme, og da familien iøvrigt var spredt, fik Halfdan Barfod og hans kone illegalt ophold hos forskellige gode venner. De måtte derfor resten af krigen leve »under jorden« ligesom deres børn og flytte fra sted til sted. Alligevel havde han mulighed for at skrive kommentarer til krigsudviklingen i det illegale dagblad »Morgenbladet«, der begyndte at udkomme den 11. november 1944.

Det var iøvrigt kommentarer, der var karakteristiske for ham. I en af hans første kommentarer fra den 15. november står der således i en artikel, der hedder »Krigsførelse«: »England har vundet alle krige i Europa siden den spanske armadas tilintetgørelse i 1588. Og dog havde England mindre hære end sine modstandere.« Og videre står der: »Grunden til Englands stadige held var, at dets folk, efter at det havde fået smag for søen, tidligt forstod at anlægge sin krigsførelse således, at den måtte føre til modstandernes udmarvning og derfor til, at det vandt den endelige sejr. Englands magt berod – og beror stadig – på dets sømagt.« Den, der havde fulgt

Barfods skrivelser i aviser eller andre steder, ville næppe være i tvivl om, hvem forfatteren til denne artikel var.

Han havde i løbet af november og december flere artikler, der bl.a. havde titlerne »Krigsforberedelser«, »Når slutter krigen?«, »Luftvåbnet« og »Krigen i Østasien«.

Fra artiklen om krigsforberedelser kan bl.a. følgende citeres: »Hvis tyskerne havde haft evne til at forstå krigens lære, måtte deres krigsforberedelse derfor være gået ud på at skaffe sig midler til at besejre England eller i hvert fald til at hindre dets udøvelse af søherredømmet. Da Tyskland åbnede krigen i 1939, havde det imidlertid kun taget sigte på at hindre den indirekte virkning af blokaden ved foruden genskabelsen af sin hær at have skabt et mægtigt politi og en særlig hær af politisoldater til at holde ethvert oprør nede. Den tyske flåde var derimod så langt fra genopbygget, at enhver tanke om, at den skulle kunne optage kampen om søherredømmet, var udelukket.«

Barfod konkluderer derfor: »Tysklands fredsbrud måtte derfor føre til samme resultat som i 1918, og det kom som følge deraf overraskende for dem, der havde lidt forstand på strategi.« »Tyskland måtte se på, at England i læ af sin sømagt fuldendte sin krigsforberedelse til det endelige og afgørende slag. Den tyske krigsforberedelse havde vist sig kortsynet og ufuldstændig.«

Den 5. december 1944 blev Jørgen Barfod og den 6. december Egil Barfod arresterede uafhængigt af hinanden på grund af stikkeri, og begge førtes til koncentrationslejren Neuengamme ved Hamburg, hvorfra de førtes til udekommandoer i Hamburg. Også den tredje søn, Asger Barfod blev arresteret den 5. februar 1945 af Gestapo og sad i Vestre fængsel til den 27. april. Datteren Vibeke Barfod havde været »under jorden« og måtte i april 1945 flygte til Sverige sammen med sin tilkommende mand, Elvin Pedersen, der i det foregående halve år havde været direktør for det illegale »Morgenbladet«, som Dansk Samling udgav, og som imponerende nok udkom hver eneste dag, selvom Gestapo et par gange havde haft held til at gøre vigtige arrestationer. Nu skulle han fra Sverige forberede det første nr. efter den kommende befrielse, når det blev legalt. De blev gift kort efter krigen den 5. august 1945 i Hellerup kirke.

Selvom Helga Barfod det sidste trekvarte år havde sin mand hos sig, mens de boede illegalt, må det have været en vanskelig tid for hende, mens alle hendes fire børn var illegale og levede under jorden, nogle af dem tilmed en tid arresteret af Gestapo. Utroligt nok kom også de fangne fra koncentrationslejrene hjem, og således overlevede alle.

Det var iøvrigt heldigt nok, at Halfdan Barfod og hans kone boede illegalt hos forskellige venner og bekendte i det sidste halve år af 1944 og i 1945, for i den tid var de tyske terrorgrupper særligt

virksomme. I deres afmagt overfor modstandsbevægelsen gik tyskerne over til terror mod civilbefolkningen for at bringe modstandsbevægelsen i miskredit. Særlige terrorgrupper rejste land og rige rundt for at ødelægge populære etableringer, som restauranter, klubber og i København f.eks. Tivoli. Samtidig skød de kendte personer, idet de troede at kunne bremse likvideringen af stikkere og andre, som var farlige for modstandsbevægelsen. Terroristerne kaldte det en clearing og mordene clearingmord.

En af disse terrorgrupper var Peter-gruppen, hvor Henning Brøndum var en af de mest rå mordere. Han havde imidlertid som barn sammen med sin far lært Halfdan Barfod at kende i Københavns Motorbådsklub, og han havde fattet sympati for den stoute søofficer. Ifølge forhørene af Henning Brøndum efter krigen har han udtalt samtidig med redegørelsen for sine hundreder af mord, at når han nogle gange så Halfdan Barfods navn på listen over de personer, som skulle clearingmyrdes, så havde han strøget det. Det kunne således nær været gået galt for familien.

I 1945 fik Halfdan Barfod tildelt Chr. X.s frihedsmedalje, og den 25. juni 1947 fik han Storkorset af den belgiske Leopoldorden. Han havde ikke ligget på den lade side efter sin pensionering i 1942. Det havde jo allerede vist sig under besættelsen, men også efter at freden var kommet, arbejdede han videre med både foredrag og skriveri. Han nåede således i 1947 at få udgivet endnu en bog, »England blev verdensmagt«, der desuden havde forside-tegning af sønnen Asger, og han var begyndt på at skrive på et tredje bind af sin store flådebog »Vor Flåde i Fortid og Nutid«, dette bind skulle behandle tiden fra 1939. Desværre nåede han ikke at sætte ret meget på papiret, men en del af det er da refereret i denne levnedsskil-dring.

I »England blev verdensmagt« skriver Halfdan Barfod i forordet således: »Fordi menneskets tænkeevne er ufuldkommen, har de af vore planer, der alene bygger på tanker og ideer, oftest vist sig mangelfulde i praksis. Vi mennesker er langt sikrere på fremgang, når vi fortsat bygger vore planer på fortidens erfaringer. Disse angiver visse principper, som vore handlinger må være i overensstemmelse med, for at vi kan opnå held. Det gælder navnlig i krig, hvor viljer står hårdt mod hinanden. Selvom forhold og våben skifter, må man have respekt for historiens lære både angående den taktik, der anvendes på selve valpladsen, og angående krigsførelsen som helhed – strategien.«

Og i et slutord i bogen skriver han: »»England taber i krig alle slag, undtagen det sidste« siger et gammelt ord.« »Historikerne var oftest helt ukendte med søens forhold og havde heller ikke særlig interesse for dem. Derfor overså de sømagts store betydning på resultaterne. På samme måde har de mænd, der har skrevet søens historie, i almindelighed holdt sig til deres særlige emne uden at

sætte begivenhederne på søen i forbindelse med den almindelige historie. Først når søens historie sættes i forbindelse med den almindelige historie, og når man systematisk klarlægger årsag og virkning i hvert enkelt tilfælde, viser alle enkelttilfældene med forbavsende tydelighed, at søherredømmet er afgørende for alle store kriges udfald.« »Det er derfor rigtigere at sige: »Enhver stor krig vindes af den magt, der har søherredømmet.«

Halfdan Barfod deltog i Christian X.s begravelse i foråret 1947, og om sommeren troede man, at en tiltagende hæshed havde sin årsag her. Imidlertid blev han undersøgt og det viste sig, at det i stedet for noget ufarligt var en kræftsvulst i luftrøret. Han døde den 14. november 1947.

Fra de mange nekrologer skal nævnes nogle få uddrag. Kristeligt Dagblad skrev bl.a.: »I kommandør Barfod har Danmark mistet en af sine mest trofaste sønner. Med glødende kærlighed til sit våben helligede han hele sit liv og al sin store arbejdskraft på at højne og forbedre vort søværn til landets bedste, og han blev da også i tidens løb betroet mange betydningsfulde poster indenfor marinen. Kommandør Barfod var en djærv og ægte sømand, der aldrig befandt sig bedre, end når han stod på broen for at løse de opgaver, der var lagt i hans hænder. Han havde særprægede meninger, men også sine meningers mod, og han kæmpede altid med blanke våben i åben kamp for de ideer, han søgte ført ud i livet til gavn for søværnet, der efter hans skøn misrøgtedes af den daværende marineledelse.

Han forudså på langt sigt, at de begivenheder, der kom over vort land den 9. april, før eller senere måtte komme, men han tabte ikke modet, da de tyske voldsmænd overfaldt os. Med aldrig svigtende energi trådte han straks ind i modstandsbevægelsen som en af dens mest pligttro mænd. Efter et fem ugers fængselsophold i »Vestre«, hvor han havde lejlighed til i ligefremme vendinger at sige »forhørsdommeren« sin uforbeholdne mening om voldsmagten, måtte han gå under jorden, og han førte fra da af lige til kapitulationen en såre omskiftelig tilværelse og skrev til stadighed flittigt i den illegale presse. Vor nu afdøde konge, Christian den Tiende, satte kommandør Barfod højt for hans mange ædle egenskaber.«

Dansk Samlings formand Arne Sørensen skrev i »Morgenbladet«: »Vi vil i Dansk Samling mindes Halfdan Barfod med stor taknemlighed. Han kom til os allerede i 1938, da vort arbejde var i sin begyndelse, jeg husker endnu ganske nøje vor allerførste samtale, hvor han stillede en række spørgsmål om vort arbejde og dernæst redegjorde for sine nationale og militære synspunkter.

Dengang var Dansk Samling i så overvejende grad en ungdomsbevægelse, at det var en stor opmuntring for os, når en enkelt fra den ældre generation dukkede op og forstod og støttede vort arbejde. Halfdan Barfod var til stor hjælp for os i afklaringen af vore synspunkter. Som ingen anden forstod han sammenhængen mel-

lem dansk historie og vor sømagt, og som meget få andre danske befalingsmænd forstod han sammenhængen mellem det folkelige fællesskab og et lands forsvar.

Selv i et land, der er så omflydt af vand som vort, er der stor tilbøjelighed til fastlandsmentalitet. Halfdan Barfod var en af de få, som stædigt fastholdt vor histories og vor fremtidige friheds sammenhæng med skibene – han var ikke for ingenting begejstret tilhænger af den store amerikanske marinehistoriker Mahan – og han var derfor heller ikke et øjeblik i tvivl om, at vestmagterne vilde sejre. (Den allerførste illegale bog, som udkom på Skipper Clements Forlag i 1943 var netop et skrift forfattet af Halfdan Barfod: Hvorfor England vinder krigen.)

Den anden side af Halfdan Barfods livssyn havde sin oprindelse i det grundtvigske, han var jo sønnesøn af Grundtvigs nære ven, Frederik Barfod, herfra kom forståelsen af det folkelige, det, som er rigere og sandere end det, man kalder det nationale. Når vi havde vore møder i Grundtvigs Hus i sidesalen, hvor man havde ophængt det smukke portrætgalleri af store mænd fra forrige århundrede, var det en opmuntring for os, at så mange af dem havde efterkommere i vor kreds – og her hørte familien Barfod med.

Foruden disse egenskaber hos Halfdan Barfod – egenskaber, der havde stor politisk værdi for os i vort arbejde – må de af os, som kendte ham, med dyb taknemmelighed nævne nogle andre. Til dem hører to, som måske ikke så tit findes hos det samme menneske, men som gensidigt forøger hinandens værdi, der hvor de findes sammen, nemlig trofasthed og selvstændighed. Hvad Halfdan Barfod derimod var ganske uegnet til, det var snak bag om ryggen på folk, og derfor var han så meget desto mere egnet til virkeligt venskab.

De af os, som kom til at sætte så stor pris på dette venskab, tilhørte vist alle den stakkels forjagede alder på omkring de fyrre, og derfor kunne der gå måneder eller halve år, hvor vi ikke selv havde lejlighed til at bekræfte dette venskab. Med så meget desto større glæde konstaterede vi hver gang, at det var der, og at det var ganske det samme. Derfor vil mindet om dette venskab blive stående i vort sind med så stor glæde.«

Kildemateriale

Rigsarkivet

Privatarkiver: Halfdan Barfod (privatarkiv nr. 5084); O. J. M. Kofoed-Hansen (privatarkiv nr. 5792); Hjalmar Rehnitz (privatarkiv nr. 6188)

Søværnets Skoler (390.01): G.86 Søværnets Officersskole, Kadetbedømmelser 1849-1910; V.41 Island 1925-1934

Flådeinspektøren (301.01): K.1 Udtalelser 1923-1931

Flådens Overkommando (301.04): Pk. 1 Den danske flådes virksomhed under verdenskrigen 1914-1919

Marinestaben 1939-1940: V.12 Søværnskommandoen

Admiralitetskontoret 1848-1950: Pk. 34 Forsvarsforanstaltninger vedr. lodsforhold ved København, Store Bælt og Lille Bælt 1914-1919; pk. 35 Tyske krigsforanstaltninger 1914-1919

Marineminiesteriets Sekretariats- og Kommandokontor 1848-1950: Officersbedømmelser 1905-1939ff i bd. VII, IX med kontinuation i AI (vedr. Halfdan Barfod)

Søværnets skibsjournaler: *Heimdal* 1903 (3207, 3224 og 3236), 1904 (3239), 1916 (3558), 1928 (3967); *Beskytteren* 1904 (3255, 3265, 3281), 1909 (3396); *Islands Falk* 1906 (3310), 1913 (3517); *Havornen* 1912 (3452), 1926 (3887); *Ormen* 1914-1916 (5364); *Skjold* 1914-1918 (3580); *Gejser* 1915-1918 (3622); *Solbjørnen* 1914-1918 (3588); *Guldborgsund* 1914-1919 (3627); *Flyvefisken* 1914-1918 (3613); *Diana* 1923 (3780); *Fylla* 1924 (3829), 1925 (3876); *Dannebrog* 1930 (4048), 1931 (4066); Kadetskoledelingen 1932 (4104)

Ordenskapitlet

Levnedsbeskrivelse af Halfdan B. Barfod

Landsarkivet for Sjælland m.v.

Københavns Byret: 25. afd., sag nr. 211/1946 (mod Henning Brøndum m.fl.)

Slægtsarkivet for slægten Barfod-Barfoed

Diverse breve fra Halfdan B. Barfod til hans kone 1912-1932

Artikler og breve skrevet af Halfdan B. Barfod

Diverse avisudklip m.v.

Litteratur

Halfdan Barfod: Sømagt og dens indflydelse på Danmarks historie (1936)

Halfdan Barfod: Vor flåde i fortid og nutid (1942)

[Halfdan Barfod:] Hvorfor England vinder krigen (anonymt illegalt tryk, 1945)

Halfdan Barfod: England blev verdensmagt (1947)

Halfdan Barfod: diverse artikler i Tidsskrift for Søvesen 1916, 1918, 1921, 1922, 1924, 1928, 1929, 1930, 1931, 1932, 1933, 1934, 1936, 1947 og 1948

Islandsk Årbog 1928-1941.

Personregister

A

Absalon, 134.
Ackermann, fru, 102.
Albeck, Sv. Aage, søljt., 28.
Amdrup, Georg Carl, viceadm., 116, 125, 128.
Andersen, Arnold, sagfører, 104, 106, 114, 115, 161, 162, 163.
Andersen, Carl A., redaktør, 152.
Andersen, Edv., kommandør, 35, 36, 37.
Andersen, reserveljt., 43.
Arendrup, generalmajor, 19.
Arup, Erik, prof., 20, 82.
Augsburg, H. V., kommandør, 53, 165, 174.
Astrid, prinsesse af Sverige, 102, 103.

B

Bahnsen, Holger, søljt., 88.
Bardenfleth, kabinetssekretær, 167.
Barfod, Anna Marie, fru pastor, 100, 101.
Barfod, Anne Marie, 100.
Barfod, Asger, arkitekt, 32, 36, 63, 64, 67, 93, 161, 173, 185, 188, 189.
Barfod, Edith, 100.
Barfod, Egil, grosserer, 63, 64, 93, 161, 184, 185, 186, 188.
Barfod, Eli, fru, 100.
Barfod Frederik, historiker, 9, 10, 100, 191.
Barfod Helga, f. Pagh, fru, 20, 21, 161, 187, 188.
Barfod, Helga, frk., 100.
Barfod, H. P., pastor, 10.
Barfod, Jørgen, historiker, 64, 66, 93, 161, 173, 185, 186, 188.
Barfod, Karne, fru, 100.
Barfod, Kay, grosserer, 100.
Barfod, Nic. Fr. S. Gr. G. B., pastor, 9, 10, 100, 101.
Barfod, Tage, 100.
Barfod, Thorkil, forfatter, 100.
Barfod, Vibeke, 64, 93, 161, 185, 188.
Barfred, Anne Marie, fru, 9.
Bastrup, kontreadm., 64, 65, 94.
Bay, norsk generalkonsul, 92, 96.

Bay-Schmidt, N. Chr., kaptajn, 38.
Beatty, David, eng. adm., 53.
Benzon, L. J., kaptajn, 64, 68, 75, 76, 78, 83.
Best, Werner, tysk rigsbefuldm., 181, 182.
Bildsøe, H. G., kommandør, 166, 174.
Bistrup, Henning A., orl.kpt., 25, 81.
Bjørnsson, Georgia, fru, 81, 161.
Bjørnsson, Sveinn, islandsk gesandt, 82, 93, 161.
Block, J. Chr., kaptajn, 11.
Bløndal, generalkonsul, 92.
Bonde, N. K., sekljt., 42.
Borg, J. Th., kaptajn, 21.
Brandes, Georg, forfatter, 160.
Briand de Crèvecœur, J. Ph., kontreadm., 102, 104, 131, 166, 169, 173, 177.
Brorsen, Søren, forsvarsmin., 177, 178.
Bruun, Axel, kaptajn, 14.
Brøndum, Henning, terrorist, 189.
Bundesen, Peter Carl, pr.ljt., 11.

C

Carl, prins, 10.
Caroc, G. A., kmd., 10.
Carstensen, C. V. E., kmd., 14, 38, 50.
Carstensen, skoledirektør, 174.
Chamberlain, Austen, eng. min., 98.
Chamberlain, Neville, eng. pr.min., 151, 155, 162, 172.
Christensen, Chr., fmd. i AOF, 171.
Christensen, Peder, borgm., 163.
Christian, lods, 66.
Christian IX, konge, 9, 29.
Christian X, konge, 41, 48, 50, 51, 84, 113, 119, 120, 121, 122, 126, 165, 169, 170, 176, 180, 190.
Churchill, Winston, eng. pr.min., 152, 172.
Cold, Chr., kmd., 64.
Corbett, eng., 134.
la Cour, L. Dornonville de, kmd., 16, 17, 48, 122.
la Cour, Vilh., historiker, 138, 144, 178, 181.

D

Dagmar, russ. kejserinde, 12.
 Dahl, Kai, kpt.ljt., 146, 174.
 Daladier, Georges, fransk pr.min., 155.
 Degn, Knud, ingeniør, 104, 106, 115.
 Deuntzer, J. H., prof., 20.
 Dickens, eng. captain, 101.
 Dyrberg, Gunner, 185.

E

Egebjerg, redaktør, 146.
 Eggers, islandsk førstemin., 68, 70.
 Ellinger, prof., 128.
 Erik af Pommern, konge, 9.
 Evans, eng. kmd., 81, 87, 90.
 Evers, A. F. M., viceadm., 31, 48, 53.
 Evers, Chr. Vilh, kmd., 85, 165, 166, 169.
 Ewald, Herm., kpt., 44.

F

Fenger, Holmens provst, 119.
 Fontenay, min. på Island, 81, 82, 83, 89, 91, 93, 97.
 Foss, H. E., ljt., 64.
 Frederik VII, konge, 9.
 Frederik VIII, konge, 17, 23.
 Frederik, kronprins, 88, 113, 119, 126.
 Fricke, tysk kontreadm., 169.
 Friis, Aage, prof., 20.
 Fugl, G. E., kmd., 10.

G

Gad, H. Chr., kpt., 38.
 Gamst-Pedersen, Knud, ljt., 185.
 Garde, Erik, ljt., 38.
 Garde, T. V., kmd., 34, 37, 38.
 Garde, redaktør, 130, 131, 132, 134.
 Georg I, konge af Grækenland, 13.
 Gotschalk, Fr. L. Fr., kmd., 35, 37.
 Grandjean, stamhusbesidder, 40.
 Grandjean, A. E. V., kmd., 174.
 Granville, 98.
 Grundtvig, N. F. S., pastor, 9, 100, 191.
 Gudmundsson, islandsk min., 70.
 Gyldenkrone, E. M., kpt., 53.
 Gøring, Hermann, tysk min., 163.
 Gørtz, Ebbe, general, 174, 175.

H

Haakon VII, norsk konge, 102, 171.
 Hammer, R. R. J., kmd., 11, 16, 17.
 Hammerich, Borghild, 175.
 Hammerich, Carl, kontreadm., 166, 168, 169, 174, 175, 177.

Hammerich, Kai, pr.ljt., 41, 112.
 Hanneken, H. von, tysk general, 182.
 Hansen, C. J., kpt., 17.
 Hansen, Erik, redaktør, 147.
 Hansen, Godfred, kmd., 104, 105, 115, 116, 132, 151.
 Hansen, H. A. V., oberstljt., 175.
 Hansen, H. C., politiker, 150.
 Hansen, Laurits, fmd., 175.
 Hansen, Poul, højskoleforst., 171.
 Harttung, Vilh. J. A., kmd., 113.
 Hauptmann-Andersen, J. A., kpt.ljt., 112.
 Hecht-Pedersen, skibslæge, 14.
 Hedemann, Hans Th., kpt., 11.
 Hedtoft, Hans, politiker, 175.
 Helene, prinsesse, 102.
 Helgasson, islandsk biskop, 76, 91.
 Henning, tysk Kpt. zur See, 170.
 Hermansson, islandsk politimester, 85.
 Hindenburg, Paul von, tysk præsident, 136, 137.
 Hider, Adolf, 136, 137, 147, 150, 155, 162, 165, 182.
 Hoffmann, E. A., kpt., 125, 126, 135, 143, 146, 147.
 Holck, O. P. F. kpt., 12, 36.
 Holm-Nielsen, læge, 25.
 Holten-Nielsen, oberstljt., 126.
 Hornbæk, pastor, 39.
 Hude, Carl. Fr., kpt. 39.
 Hvidt, Vald., hrs., 174.
 Høgdall, Niels A., godsejer, 100, 112.
 Høgdall, Ruth, f. Barfød, 100, 122.
 Højgaard, Knud, ingeniør, 153.
 Hyllested, Kay, læge, 186.

I

Ipsen, Paul, kommandør, 105, 166, 169.
 Ipsen, Percy, direktør, 115.

J

Jacques, belgisk major, 110, 171.
 Jensen, landstingsmand, 59.
 Jensen, tømmerhandler, 104.
 Jessen, H. C. A., ritmester, 146.
 Johansen, overlæge, 127.
 Jonsson, islandsk kaptajn, 78.
 Juel, Axel, 98, 178.
 Juel, Niels, admiral, 109.
 Jöhncke, Vilh. C. A., admiral, 42, 106.

K

Kaaber, generalkonsul på Island, 78, 85.

Kann, Ernst, skovrider, 100.
 Kann, Ragnhild, f. Barfod, 100.
 Kehler, Henning, redaktør, 124, 138.
 Kjær, H. F., kmd., 23, 40, 48.
 Knud, prins, 40, 85, 88, 89, 92, 93, 94, 97, 126.
 Kofoed-Hansen, O. J. M., admiral, 14, 18, 23, 31.
 Konow, H., kmd., 41, 46, 48.
 Krag, Oluf, min., 82, 83.
 Kristjansson, Bjørn, islandsk min., 84.

L

Lagoni, Otto F. K., kpt., 35.
 Langkilde, H. P., oberstljt., 130.
 Larsen-Staalhagen, V., fiskehandler, 115.
 Laxdal, islandsk købmand, 78.
 Legind, A. P., ljt., 121.
 Lembcke, P., kpt., 66.
 Leopold, kronprins af Belgien, 102, 103.
 Liebe, Otto, hrs., 48, 49.
 Lillelund, Jens, 185.
 Lind, A. H., ljt., 88.
 Lorck, M. V. L., 64, 76, 127.
 Lorck, V. L., kpt., 38, 44, 48.
 Lorentzen, Vilh., historiker, 144.
 Lundgren, Charles, hotelejer, 22, 100.
 Lybeck, svensk adm., 102, 106.

M

Mackeprang, M., Nationalmuseets direktør, 103.
 Madsen-Mygdal, Th., statsmin., 116, 128.
 Maegaard, Johs. H., kpt., 127.
 Magnusson, Jon, islandsk førstemin., 70, 97.
 Mahan, Alfred T., amr. historiker, 7, 134, 138, 162, 178.
 Maltte-Bruun, kpt., 24.
 Maud, eng. prinsesse, 10.
 Mewis, tysk adm., 169, 170.
 Middelboe, Chr. G. kontreadm., 23, 24.
 Moltke, C., udenrigsmin., 98.
 Mourier, Chr. Fr., kpt., 22.
 Munch, P., min., 31, 118, 164, 171.
 Mussolini, Benito, 155, 162.
 Münster, H., kpt., 36.
 Møller, A. P., reder, 143, 147, 148, 149, 153.
 Møller, Christmas, politiker, 150.
 Mørch, grosserer, 58.
 Mørch, P. A., søljt., 114.

N

Napoleon I, fransk kejser, 102.
 Neergaard, Niels, statsmin., 51, 116.
 Nellemose, Vilh. M. C. A., ljt. 25.
 Nelson, Horatio, eng. adm., 132.
 Nicklasen, konsul, 93.
 Nielsen, Hans, folketingsmand, 7, 82, 83, 152.
 Noble, eng. commander, 106.
 Nyholm, Johs., kmd., 36, 117.
 Nørgaard, J. L., kmdkpt., 105, 165.

O

Oest, apoteker, 135.
 Olga, græsk dronning, 13.
 Olsen, Chr. Benjamin, kunstmaler, 5, 112.

P

Pagh, Astrid, 22, 100.
 Pagh, Gerda, frk., 46.
 Pagh, Grethe, 22.
 Pagh, Henrik, grosserer, konsul, 20, 39, 58, 59.
 Pagh, Ingse, 22, 46, 47.
 Pagh, Knud, 22.
 Pagh, Poul, 58.
 Pagh, Sophie, fru, 59, 111, 113.
 Pagh, Vidde, 22.
 Pattington, eng. konsul, 62, 64.
 Pedersen, Elvin, lrs., 185, 186, 188.
 Pedersen, R. L., kpt., 18.
 Petersen, J. L., kpt., 14.
 Petersen, maskinmester, 43.
 Poulsen, Adam, kgl. skuespiller, 92.
 Poulsen, Margrethe Sv., kunstmaler, 5.
 Poulsen, Sønn, redaktør, 124, 133, 134, 138, 145, 151.
 Price, balletmester, 102.
 Prior, W. W., general, 174.
 Pürschel, V., politiker, 150.

Q

Quist-Pedersen, Andreas, grosserer, 59.
 Quist-Pedersen, Jens, grosserer, 20.

R

Raeder, Erich, tysk storadm., 169, 170.
 Ramlau-Hansen, Sv., ljt., 88.
 Ramsing, generalmajor, 127.
 Rantzow, greve, 122.
 Rasmussen, maskinmester, 43, 53, 127.
 Rasmussen, Laust, forsvarsmin., 125, 129.

Rechnitzer, Hj., viceadm., 7, 81, 86,
98, 106, 114, 117, 124, 125, 126,
127, 129, 130, 131, 132, 143, 148,
162, 165, 168, 169, 170, 174, 175,
177, 178.
Ribbentrop, Joachim von, tysk min.,
163.
Richel, kpt., 21.
Rockstroh, kpt., 132, 133.
Rodkjær, Holger, grosserer, 115.
Rolsted, S. Hj., kpt., 88.
Roosevelt, Fr., amr. præsident, 162.
Rothe, R., kpt., 18, 24, 25, 26, 27, 28.
Rud, Otto, admiral. 9.
Rüttau, P. E., kpt.ljt., 105.

S
Saabye, P. E., kpt., 15.
Scavenius, Erik, min., 20, 102, 103,
171, 181.
Schack, C. G., kpt., 12, 14.
Schaffalitzky de Muckadell, Cai, kpt.,
53.
Scheel, A. V., kmd., 14, 15, 36.
Schoch, Aage, redaktør, 139, 140.
Schou, C. A., kpt., 39, 41.
Schultz, J. H., kpt., 16, 17.
Schultz, Patrick, 185.
Sehested, hofdame, 121.
Sigurdsson, Asgeir, islandsk min., 84.
Sinding, P. E., fyrinspektør, 59.
Smidt, dt. phil., 74, 78, 79.
Staffeldt, Jørgen, 185, 186.
Stauning, Th., statsmin., 116, 118, 157,
165.
Stensballe, politiker, 128.
Svarre, reserveljt., 43.
Sveinbjørnsson, islandsk min., 84.
Sølling, E. Th., kpt., 58.

Søndergaard, Tom, 185.
Sørensen, Arne, politiker, 185, 190.

T

Thiele, J. A., lt., 38.
Thorlaksson, Jon, islandsk min., 70.
Thyra, prinsesse, 46.
Topsøe-Jensen, Aage G., 38.
Topsøe-Jensen, Axel G., 64, 113, 114,
132, 166.
Tordenskjold, P., adm., 132, 133.
Trap, Fr. H., kontreadm., 122, 165.
Trædgård, professor, 105.
Tulinius, Thor E., købmand, 29.

V

Vedel, A. H., viceadm., 129, 143, 167,
170, 177, 178, 181.
Vogt, ingeniør, 76.

W

Wagn, T., prem.ljt., 130, 134.
Wagner, Svend, 185.
Wenck, H. L., admiral, 52, 53, 86, 113,
115, 128, 129.
Wessel, E. Fr. B., kpt., 35, 36.
West, R., orl.kpt., 81, 96, 99, 104.
Westermann, Carl A. S., orl.kpt., 174.
Westrup, J., søljt., 145.
Wichfeldt, legationssekr., 102.
Willemoes, Peter, 62.
With, E., general, 7, 116, 126, 128,
130, 135, 147, 150, 164.

Z

Zacharias, G. H. R., kontreadm., 36.
Zahle, C. Th., statsmin., 48.
Zahle, Herluf, min. kammerherre, 102.
Zimsen, borgmester, 78.

Stedregister

A

Abessinien 139.
Adelvig 79, 86.
Adriaterhavet 54, 107, 124.
Akranes 90, 96.
Akureyri 28, 67, 74, 81, 93, 96.
Albuen 164.
Alexandria 12, 13.
Algier 12, 14.
Almannagja 77.
Als 19, 58.
Amalienborg 119, 169.
Amsterdam 54.
Anholt 61.
Assens 19, 52, 78, 113.
Atlantehavet 14, 68, 88, 89, 172.
Augustenborg 56.

B

Babylon 158, 160.
Bangkok 21.
Belgien 102, 103, 110, 171.
Beverly 63.
Berchtesgaden 155.
Bergen 72.
Berlin 71, 169.
Blondus 67, 80, 81.
Borgstedbatteriet 168.
Bornholm 46, 57, 65.
Bremen 18.
Bruxelles 110.
Bukarest 42.
Bøffekoppelskov 65.
Bøgestrømmen 101.
Bohmen 162.

C

Cadix 12.
Canada 72.
Cherbourg 14.
Christiansø 57.

D

Danzig 162.
Dardanellerne 54, 137, 138.
Delfingade 33, 36, 37, 48.
Djursland 55.

Dogger Banke 53, 62.
Dollerup Bakker 120.
Dragør 151.
Dragørfortet 168.
Drogden 39.
Dunkerque 171.
Dybbøl 50, 65.

E

Edinburgh 82.
Egernsund 57, 58.
Engelsholm 122.
England 10, 18, 19, 31, 44, 58, 62, 90,
107, 110, 137, 141, 147, 155, 163,
164, 169, 170, 171, 172, 173, 176,
180, 181, 187, 188, 189.
Engø 95.
Esbjerg 20, 21, 43, 46, 54, 58, 64, 110,
175.

F

Faaborg 50, 52, 53.
Falklandsøerne 140.
Falsterbo 164.
Farum 100.
Faxe bugt 164.
Faxebugt (på Island) 67, 85.
Finland 109, 162, 163, 164.
Finske Bugt 54.
Flade 9, 10.
Flakfortet 168.
Flandern 127.
Flatøy 79.
Flensborg 57, 58, 169.
Flinterenden 37.
Frankrig 147, 155, 163, 171.
Fredericia 12, 53.
Frederikshavn 39, 53, 59, 60, 61, 66,
121, 132, 168.
Frøslev 187.
Funder 120.
Færøerne 14, 24, 66, 67, 72, 82, 97,
112, 168.

G

Gelsted 10, 100.
Gent 110, 111.

Gilleleje 114.
 Gotland 132.
 Grenen 55.
 Grækenland 12, 15.
 Grønland 40, 87.
 Gråsten 58.
 Guldborg 40.
 Gyldenløves Flak 164.
 Gøteborg 60, 61.

H
 Haag 54.
 Haderslev 19, 50, 56, 121.
 Hald 120.
 Hamburg 14, 18, 188.
 Havdrup 135.
 Havnefjord 67, 70, 73, 75, 77, 83, 90, 92.
 Hebriderne 110, 112.
 Helsingborg 120.
 Helsingfors 109.
 Helsingør 119, 163.
 Heymaney 67, 91, 95.
 Hirtshals 56.
 Hjørlande 9, 10.
 Holland 54, 55, 171.
 Horsens 59, 100.
 Horserød 184.
 Hull 58, 62.
 Humbern 62.
 Hundested 62, 65, 120, 132.
 Hvalfjord 17.

I
 Ingolfshöfði 67, 71, 72, 92.
 Irland 5, 110.
 Isafjord 27, 83.
 Isefjorden 50, 120.
 Island 14, 15, 17, 24, 29, 44, 66, 67, 70, 76, 81, 84, 85, 85, 93, 94, 97, 98, 99.
 Italien 141.

J
 Jylland 19, 117, 140, 185.

K
 Kalmar 132.
 Kalundborg 120, 132.
 Kanalen 54, 107, 110, 172.
 Kap Nord 86.
 Kattegat 39, 50, 59, 101, 114, 128, 132, 139, 167, 169.
 Karelen 164.
 Kiel 23, 24.
 Kielerkanalen 132.

Knudshoved 19, 41.
 Kolding 19, 50.
 Kollund 58.
 Kongeåen 19.
 Korinthkanalen 14.
 Korsør 14, 23, 24, 33, 43, 44, 45, 46.
 Kristiansfeld 50.
 Kronborg 119.
 Kullen 89.
 København 12, 18, 21, 23, 24, 31, 34, 39, 40, 43, 44, 46, 49-53, 56, 57, 59, 62, 64, 65, 80, 86, 93, 97, 100, 102, 105, 109, 110, 114, 115, 119, 120, 122, 130, 132, 133, 164, 168, 181, 182, 185, 189.
 Køge 100, 113, 132.
 Køge Bugt 32, 101, 115, 132, 154, 141.

L
 Landsend 110.
 Langeland 65.
 Langelands Bælt 164, 167.
 Lappegrunden 46.
 Leith 82.
 Lemvig 54.
 Lillebælt 19, 32, 52, 55, 59, 111, 113, 114, 117.
 Limfjorden 39, 62, 122, 132.
 Lindesnæs 112.
 Lissabon 12.
 Loch Awe 111.
 London 58, 135.
 Lund 157.
 Lynæs 50.
 Læsø 39, 59.
 Løgstør 55.

M
 Magleby 10, 23.
 Malaga 14.
 Marselisborg 113.
 Marstrand 112.
 Masnedø 65.
 Medellandbugten 71, 72.
 Medien 158.
 Middelfart 56, 111, 113.
 Mittelgrundsfortet 166, 168.
 Middelhavet 12, 14.
 Mors 9.
 Moskva 165.
 Musholmbugten 14.
 München 155.
 Mähren 162.
 Møen 9, 10, 12, 23.

N

Nakskov 57.
 Neksø 57.
 Neuengamme 188.
 New York 122.
 Nicaragua 132.
 Nordsøen (Vesterhavet) 18, 23, 54,
 62, 112, 132.
 Norge 29, 93, 162, 167, 170, 171.
 Nyboder 27, 36, 59, 100, 158.
 Nyborg 19, 43, 101, 110, 115.
 Nykøbing Mors 54.
 Næstved 185.

O

Oban 110.
 Odden 62.
 Odense 111.
 Omø 43, 113, 115.

P

Panamakanalen 40, 41.
 Patrickfjord 67, 75, 76, 77, 79,
 86.
 Persien 158.
 Piræus 13.
 Pola 14.
 Polen 162, 163, 164.
 Portland 25, 26, 67, 68, 69, 70, 71, 72,
 89, 92, 95, 96.
 Præstø 23.

R

Reykjanes 70, 71, 86, 90.
 Reykjavik 17, 24, 26, 27, 67, 68-73,
 75-79, 81-83, 85, 86, 87, 89-93,
 96.
 Rosenvold 122.
 Ruds Vedby 9, 10.
 Rumænien 42.
 Rusland (Sovjetunionen) 17, 31, 124,
 163.
 Rødby 57.
 Rødvig 57.
 Rønne 49, 57.
 Rørup 100.
 Rørvig 120.

S

Salamis 141.
 Samsø 53.
 St. Croix 38.
 St. Cruz 133.
 St. Petersborg 12.
 Schelden 110.

Scoresbysund 81.

Seydisfjord 67, 74, 82, 87, 96.
 Shetlandsøerne 88, 112.
 Siglufjord 79, 93, 96.
 Silkeborg 120.
 Sixtusbatteriet 176.
 Sjælland 32, 40, 52, 53, 113, 116.
 Sjællands Odde 62, 120.
 Skagen 14, 24, 39, 56, 59, 60, 61, 63,
 64, 65, 93, 102, 110, 121.
 Skagi fyr 67.
 Skagu 67, 70, 81, 83.
 Skodsborg 174, 175.
 Skotland 82.
 Slovakiet 162.
 Smålandsfarvandet 32, 40, 44, 110,
 113.
 Snefellsnæs 79.
 Snoghøj 39, 40, 41, 50, 59, 60, 64, 100,
 111, 113, 119.
 Stockholm 101, 102, 103, 104.
 Store Bælt 31, 32, 33, 37, 38, 39, 43,
 44, 46, 124, 132, 164, 167.
 Sudabugten 13.
 Suderø 112.
 Sudeterlandet 155.
 Sundeved 58.
 Svaneklapperne 37.
 Svendborg 57, 111, 113, 176.
 Sverige 93, 157, 162, 182, 185, 188.
 Sønderborg 50, 52, 65.
 Sdr. Dråby 9, 10.
 Sønderjylland 48, 50, 51, 65.
 Søværnets Kaserne 166.

T

Tenerifa 133.
 Theresienstadt 182.
 Thingvellir 67, 77, 78.
 Thorshavn 66, 97, 112.
 Thyborøn 54, 55, 62, 132.
 Tisvilde 110.
 Tjekkoslaviet 155, 162, 182.
 Trafalgar 133, 141.
 Transvaag 112.
 Travemünde 23.
 Tsing-Tao 53.
 Tsushima 141.
 Tunø 40.
 Turkøen 133.
 Tyskland 18, 19, 31, 44, 123, 124, 136,
 137, 147, 162, 163, 164, 167, 169-
 173, 188.
 Tønder 51, 121.
 Tårnbæk 66.

U
Ulstrup 120.
Urup 100.
USA 40, 41, 44, 93.

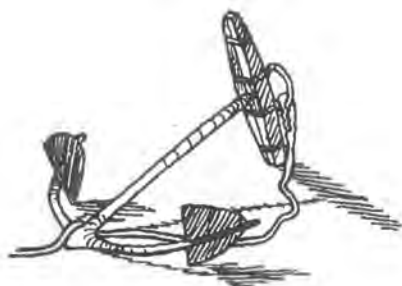
V
Vedbygård 9.
Vejle 33, 122.
Venedig 14.
Vennerslund 40.
Versailles 48.
Vestindien 10, 23, 38, 40, 41.
Vestmanøerne 25, 26, 28, 67, 68, 70,
71, 72, 75, 77, 82, 88, 89, 92, 95.
Vestre Fængsel 186, 188, 190.
Vestre Horn 67.
Viborg 120.
Viborg (Finland) 164.
Vidø 69, 95.
Vik 69, 72, 92.
Visby 132.
Vlissingen 110.
Vordingborg 105, 127.
Vresen 19.

Y
Ymuiden 34.
Z
Zeebrugge 110.

Æ
Ægypten 12, 13.

Ö
Ofjord 81, 96.
Oresund (Sundet) 31, 32, 37, 38, 66,
101, 107, 113, 132, 164, 168.
Ostersøen 12, 31, 37, 54, 113, 139, 169.
Ostrig 155.

Å
Åbenrå 50, 53, 56, 121.
Ålborg 54, 55, 62, 100, 180, 185, 186.
Ålbækbugten 39, 55.
Århus 23, 39, 40, 53, 54, 113, 119, 120,
121, 122, 151, 168.
Årø 19.

Skibsregister

A

Absalon 11, 43.

Anker 116.

Astrid 116

B

Beskytteren 14, 15, 17, 66, 85, 96, 132,
133.

Bodil 116.

C

C. F. Grove 14.

Cherie 114.

D

Dagmar 11.

Dana 74, 79.

Dannebrog 17, 23, 50, 51, 56, 57, 119,
123, 126, 127, 166, 169.

Delfin-bådene 44.

Delfinen 33.

Deutschland (tysk) 167.

Diana 54, 55, 56, 59, 60, 62, 63, 64.

E

E. 13 (eng.) 37, 38.

Ellen 116.

Elm 114, 116.

Emden (tysk) 167.

Esther II 116.

F

Falster 15, 38.

Fenris 115.

Ferina 151.

Flyvefisken 38, 48, 49.

Forward 116.

Fyen 10, 43.

Fylla 64, 66-84, 85-99.

G

Garry (eng.) 63.

Geir 68.

Gejser 16, 17, 38, 41, 43, 105, 157.

Gneisenau (tysk) 166.

Godafoss 94.

Guldborgsund 14, 18, 20.

Gullfoss 71, 72.

H

Harebell (eng.) 81, 101.

Havbesten 14.

Havkatten 50.

Havørnen 23, 101.

Hejmdal 5, 12, 13, 14, 38, 41, 50, 105,
108, 113, 117.

Herluf Trolle 14, 39, 41, 158.

Helgoland 14.

Henrik Gerner 168.

Hjælperen 14, 41.

Hood (eng.) 5, 112.

Hvalrossen 15, 38.

Hvidbjørnen 158.

I

Ingolf 23, 158.

Island 81, 95.

Islands Falk 14, 24, 25, 27, 29, 43, 64,
83, 96, 99, 168.

Iver Huitfeldt 14.

K

Kim II 116.

Krieger 49, 54.

L

Lossen 18, 22, 41.

Løvenørn 59.

M

Makrelen 38, 48, 50.

Møve-klassen (tysk) 167.

N

Narhvalen 38.

Niels Juel 109, 113, 158, 168.

Nordkeperen 38, 50.

O

Oda 116.

Olfert Fischer 16, 17, 23, 109, 158.

Ormen 30, 31, 32, 34, 43.

P

P. 8 110, 113.

Patroljebåd nr. 9 15, 17.

Peder Skram 23, 38, 41, 52, 130, 156,

157, 159, 168, 181.

Prince of Wales (eng.) 153.

R

Rita 119.

Rodney (eng.) 132.

S

Scharnhorst (tysk) 152.

Seal 107, 115.

Simba 151.

Sjælland 10, 12, 14.

Skjold 14, 17, 18, 22, 35, 39.

Springeren 49.

Stor 116.

Støren 14.

Svenskesund (svensk) 60, 61.

Sælen 48, 50.

Solbjørnen 43, 46, 48.

Soløven 38.

Soridderen 38.

T

Teddy 81.

Tø 116.

V

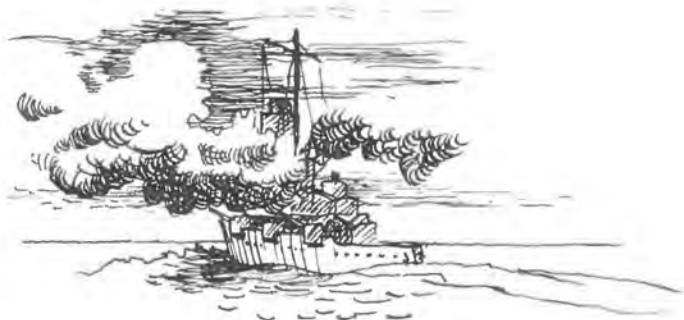
Valkyrien 10, 31, 38, 41.

Ville d'Ys (fransk) 73, 74.

Vædderen 66.

W

Willemoes 18, 49.

69. "Hood" under way for Japan